

PRZEPISY Z ZAKRESU PRAWA ADMINISTRACYJNEGO

WYDAWNICTWO POD NADZOREM MINISTERSTWA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

Zeszyt 13

Warszawa 1947 r.

USTAWA WODNA

TREŚĆ ZESZYTU:

	Str.
1. Ustawa wodna z dnia 19 września 1922 r.	2
2. Ustawa z dnia 9 marca 1932 r. o właściwości Ministra Reform Rolnych w zakresie wykonywania melioracji (wyciąg).	66
3. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. w sprawie zniesienia urzędu Ministra Robót Publicznych (wyciąg).	63
4. Dekret z dnia 11 kwietnia 1947 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy wodnej na cały obszar województwa śląskiego.	64
5. Rozporządzenie Ministra Robót Publicznych z dnia 25 kwietnia 1923 r. w przedmiocie kształtu znaków wodnych dla zakładów wodnych i urzędów piętrzących wodę oraz sposobu ich ustawienia.	65
6. Rozporządzenie Ministra Robót Publicznych z dnia 25 kwietnia 1923 r. w przedmiocie oznaczenia stanu zwyczajnego (średniego) wody i linii brzegu.	67
7. Rozporządzenie Ministra Robót Publicznych z dnia 6 marca 1924 r. w przedmiocie pobierania opłat za wydobywanie piasku, żwiru, kamieni i lodu z łóżysk wód publicznych śródlądowych.	68
8. Rozporządzenie Ministra Robót Publicznych z dnia 7 maja 1924 r. w przedmiocie urządzenia i prowadzenia ksiąg wodnych wraz ze zbiorami map wodnych i dokumentów.	69
9. Rozporządzenie Ministra Robót Publicznych z dnia 14 lutego 1925 r. w sprawie zakładania, utrzymywania, użytkowania i spuszczenia stawów, które nie są w połączeniu z zakładami o sile wodnej.	74
10. Rozporządzenie Ministra Robót Publicznych z dnia 17 lutego 1928 r. o katastrze sił wodnych.	76
11. Rozporządzenie Ministra Robót Publicznych z dnia 2 września 1929 r. o wojewódzkich radach wodnych.	77
12. Rozporządzenie Ministra Robót Publicznych z dnia 23 maja 1931 r., ustalające zasady sporządzania projektów technicznych, wymaganych do uzyskania pozwoleń w sprawach wodnych.	78
13. Rozporządzenie Ministra Komunikacji z dnia 21 lipca 1935 r. o spuszcie drzewa luzem na wodach publicznych śródlądowych.	93
14. Pismo Ministerstwa Komunikacji z dnia 13 listopada 1934 r. Nr. P.5-175.3/34 w sprawie podziału spraw wodnych między resorty ministerialne.	95

OBJAŚNIENIA:

W zeszycie niniejszym zamieszczono przepisy ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r., rozporządzeń, wydanych na zasadzie tej ustawy oraz aktów ustawodawczych, dotyczących zmiany kompetencji władz, powołanych do jej wykonywania. Inne przepisy, normujące częściowo zagadnienia z dziedziny prawa wodnego, zostały uwzględnione w dalszych zeszytach. Przepisy uchylone wyraźnymi postanowieniami późniejszych norm pominięto, natomiast w przypadkach, gdy przepis nie został wyraźnie uchylony, ani zmieniony, lecz stał się nieaktualny bądź też sam przedmiot został następnie uregulowany inaczej późniejszymi normami — podano tekst przepisu odmennym drukiem.

Przepisy zamieszczone w zeszycie podano z uwzględnieniem zmian wprowadzonych do dnia 30 listopada 1947 r.

Najczęściej używane skróty:

Zb. W. — Zbiór Wyroków Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Zb. Orz. I. C. (I. K.) S. N. — Zbiór Orzeczeń Izby Cywilnej (Izby Karnej) Sądu Najwyższego.

O. S. P. — Orzecznictwo Sądów Polskich.

Innych skrótów, jako powszechnie zrozumiałych, nie objaśnia się.

1.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROBÓT PUBLICZNYCH

z dnia 13 kwietnia 1928 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy
wodnej.

(Dz. U. R. P. z dnia 19 czerwca 1928 r. Nr 62, poz. 574)

w tekście ustawy wodnej uwzględniono zmiany wprowadzone rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976).

Na podstawie art. 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 lutego 1928 r. zmieniającego i uzupełniającego przepisy ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 24, poz. 205) ogłaszam jednolity tekst ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 936) w brzmieniu obecnie obowiązującym z uwzględnieniem zmian, wynikających z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 24, poz. 205), oraz z uwzględnieniem:

zmian wprowadzonych rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 września 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 761) i z dnia 9 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 882),

przepisów ustawy z dnia 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr 91, poz. 712), ustawy z dnia 22 grudnia 1925 r. w sprawie utworzenia województwa wileńskiego (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr 6, poz. 29), ustawy z dnia 14 marca 1927 r. o zmianie rozporządzenia Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z dnia 12 sierpnia 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 298) i rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr 11, poz. 86) — o ile ustawy te i rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej zmieniają określenie władz i organów państwowych i samorządowych lub postanowienia dotyczące środków odwoławczych od orzeczeń władz administracyjnych, objęte tekstem ustawy wodnej i rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 24, poz. 205) — oraz

zmian wynikających z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 stycznia 1928 r. o zniesieniu Tymczasowego Wydziału Samorządowego we Lwowie (Dz. U. R. P. Nr 7, poz. 40).

Załącznik do rozp. Min. Rob.
Publ. z dnia 13 kwietnia 1928 r.
(poz. 574).

USTAWA WODNA

z dnia 19 września 1922 r.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

O prawie własności wód.

Rodzaje wód.

Art. 1.

Wody są albo publiczne, albo prywatne. Pierwsze stanowią własność publiczną (część dobra publicznego), drugie są własnością prywatną.

Wody publiczne.

Art. 2.

(1) Wszystkie wody są publiczne, o ile z mocy niniejszej ustawy (art. 4) albo wskutek szczególnych tytułów prawnych nie stanowią własności prywatnej.

(2) Na wodach publicznych nie można nabywać ani praw własności, ani innych praw prywatnych, oprócz uprawnień, przewidzianych niniejszą ustawą.

(3) Woda, odprowadzona z wody publicznej z obowiązkiem doprowadzenia jej do tej samej albo innej wody publicznej, pozostaje wodą publiczną.

Zamiana na wody publiczne.

Art. 3.

(1) Prywatne wody płynące i jeziora mogą być w drodze ustawodawczej zaliczone do kategorii wód publicznych w interesie publicznym.

(2) Jeżeli wskutek tej zmiany zajdzie potrzeba obciążenia służebnością lub wywłaszczenia gruntu, poszkodowany otrzyma wynagrodzenie od Państwa.

(3) Jeżeli dotychczasowe użytkowanie wody lub łożyska przez uprawnionego zostanie zmniejszone lub uszczuplone, otrzymuje on odszkodowanie. Od tego odszkodowania należy odliczyć ciężary, jakie dotychczas ponosił uprawniony.

Wody prywatne.

Art. 4.

Następujące wody należą do właściciela gruntu z samego prawa, o ile temu nie stają na przeszkodzie prawa, nabyte przez inne osoby:

- woda z opadów atmosferycznych;
- woda, zawarta w znajdujących się w jego gruncie jeziorach, stawach, sadzawkach, studniach i innych zbiornikach, tudzież w wodociągach, kanałach i rowach;
- woda podziemna, znajdująca się w jego gruntach, i źródła, wypływające na powierzchnię jego gruntów, z wyjątkiem źródeł mineralnych, podlegających monopoli.

łowi, i wód cementowych, objętych zastrzeżeniami górnictwami;

d) odpływy z powyższych wód, dopóki nie spłyną na cudzy grunt albo do cudzej wody prywatnej lub do wody publicznej.

1. Woda, zawarta w rowach odpływowych, odprowadzających wody opadowe, jest, stosownie do określenia w art. 5 ustęp 1 w związku z art. 4 lit. b. ustawy wodnej, płynącą wodą prywatną, użytkowanie której pozostawione jest w myśl art. 36 tejże ustawy właścicielowi gruntu nadbrzeżnego; użytkowanie to polega m. in. na prawie odprowadzania wody nadziemnie lub podziemnie (art. 36 ustęp 2 powołanej ustawy), jednakowoż z ograniczeniami, podanymi w art. 37 ustęp 1 ustawy wodnej, a m. in. pod warunkiem, aby woda płynąca nie zmieniła odpływu ze szkoda innym osobom, oraz aby nie było utrudnione innym należyte utrzymanie wód płynących (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 12 III 1930 r. L. rej. 4792/28 Z. W. Nr 216 A).

2. Przez wyraz „kanały“, użyty w art. 4 ustawy wodnej, należy rozumieć „kanały“ prywatne przez właściciela gruntu urządzone, nie zaś sztuczne przez państwo zrobione rzeki, służące do przejścia pomiędzy rzekami, względnie morzami (orzeczenie S. N. z dnia 9 VII 1931 r. I. II. 2K. 640/31 Zb. Orz. I. K. S. N. Nr 364 1931).

Przynależność wód prywatnych.

Art. 5.

(1) O ile nic innego nie zostanie udowodnione, płynące wody prywatne uważać należy za przynależne do tych gruntów, przez które, albo między którymi przepływają.

(2) Granicę własności prywatnych wód płynących określa między gruntami nadbrzeżnymi:

- a) leżącymi po przeciwnych brzegach — linia, biegnąca środkiem wody przy stanie zwyczajnym (średnim);
- b) przyległymi — linia, idąca prostopadle od punktu przecięcia ich granicy z linią brzegu (art. 6) do wyżej oznaczonej linii środkowej.

(3) Sposób oznaczenia zwyczajnego (średniego) stanu wody określi rozporządzenie Ministra Robót Publicznych.

(4) Na wodach granicznych sięga własność obywateli polskich, o ile stosunki własności nie zostały inaczej uregulowane, do granicy Państwa.

(5) Powyższe postanowienia stosują się także do jezior, nie należących do wód płynących, o ile własność w inny sposób nie została uregulowana.

1. P. a) rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. w sprawie zniesienia urzędu Ministra Robót Publicznych (poz. 3 niniejszego zeszytu), określające m. in. władze naczelną, które przejęły kompetencje b. Ministra Robót Publicznych, wynikające z przepisów ustawy wodnej b) art. 2 ust. (1) dekretu z dnia 24 maja 1945 r. o utworzeniu Ministerstwa Odbudowy (podany pod art. 2 rozp. z dnia

21 maja 1932 r. (poz. 3 niniejszego zeszytu), c) ustawę z dnia 9 marca 1932 r. o własność. Minister Reform Rolnych w zakresie wyłonywania melioracji (poz. 2 niniejszego zeszytu), a) pismo okolicne z dnia 13 listopada 1934 r. Nr P. 5.175.3 34 w sprawie podziału spraw wodnych między resorty międzyministerialne (poz. 14 niniejszego zeszytu).

2. P. rozp. Ministra Robót Publicznych z dnia 25 kwietnia 1923 r. w przedmiocie oznaczenia stanu zwyczajnego (średniego) wody i linii brzegu (poz. 6 niniejszego zeszytu).

P. pod art. 4 wyroku N. T. A. z dnia 12 III 1930 r. L. rej. 4792/28.

Linia brzegu.

Art. 6.

(1) Granicę między łożyskiem wody a przyległymi gruntami oznacza się, gdzie jest wyraźna krawędź brzegu, według tej krawędzi, zresztą według granicy porostu traw, o ile zaś ta granica leży powyżej zwyczajnego (średniego) stanu wody — według tegoż stanu wody.

(2) Linia brzegu może być ustalona przez władzę wodną w razie potrzeby po wysłuchaniu właścicieli gruntów nadbrzeżnych i innych osób interesowanych. Interesowani mogą zażądać ustalenia linii brzegu na koszt własny.

(3) W razie zmiany łożyska wody może być linia brzegu ponownie ustalona.

(4) Linię brzegu ustala władza wodna na podstawie postępowania, które przeprowadzi według postanowień części szóstej niniejszej ustawy. Ustalenie to nie przesądza jednak dochodzenia prawa, opartego na tytule prywatnoprawnym, na zwykłej drodze prawa.

Przymuliska na wodach płynących.

Art. 7.

(1) Przymuliska, powstające stopniowo i niepostrzeżenie przy gruntach nadbrzeżnych wód płynących, zarówno jak i odsypiska, jakie tworzy woda płynąca, oddalając się niepostrzeżenie od jednego brzegu, a przenosząc na drugi, przypadają na rzecz właścicieli nadbrzeżnych w granicach, określonych w art. 5, ust. 2, punkcie b, z obowiązkiem pozostawienia ścieżki lub drogi holowniczej wzdłuż rzek żeglownych i spławnych.

(2) To samo stosuje się do powiększenia gruntów nadbrzeżnych, powstałego skutkiem naturalnego obniżenia zwierciadła wody.

(3) Prawo to nie dotyczy odsypisk morskich, które stanowią własność Państwa.

Przymuliska na jeziorach i stawach.

Art. 8.

(1) W jeziorach i stawach, które nie należą do właścicieli nadbrzeżnych, przymuliska i powierchnie przybrzeżne, osuszone wskutek obniżenia zwierciadła wody, pozostają w dotychczasowych granicach własnością właścicieli je-

zior i stawów. Muszą oni jednak zezwolić właścicielom nadbrzeżnym na dostęp do wody, o ile to jest konieczne do wykonywania zwykłego użytkowania w dotychczasowym zakresie.

(2) Natomiast właściciele jezior i stawów nie nabywają żadnego prawa do gruntów nadbrzeżnych, jakie woda pokrywa podczas wylewów.

Odsypiska i grunty, uzyskane przez regulację.

Art. 9.

(1) Grunt, uzyskany wskutek budowli regulacyjnych między linią brzegu a budowlami regulacyjnymi, tudzież łożyska wód płynących, odcięte przekopami, przypadają tym, którzy ponoszą koszty przedsięwzięcia.

(2) Skoro cel regulacji został osiągnięty, grunty te i odsypiska muszą być odstąpione właścicielom gruntów przyległych na ich żądanie za zwrotem wartości, jeżeli nie są potrzebne do żeglugi albo do umocnienia brzegów albo też do produkcji materiałów dla robót regulacyjnych.

(3) Jeżeli względy publiczne tego wymagają, może władza wodna zobowiązać nabywców gruntów do odpowiedniego ich użytkowania.

1. Według postanowień, zawartych w ustępie 1 art. 9 ustawy wodnej, grunt, uzyskany wskutek budowli regulacyjnych między linią brzegu a budowlami regulacyjnymi, tudzież łożyska wód płynących, odcięte przekopami, przypadają tym, którzy ponoszą koszty przedsięwzięcia. Przepis ten stwarza niewątpliwie tytuł nabycia własności. Do orzekania zaś o nabyciu własności powołane są w razie sporu sądy powszechne, o ile ustawa wyraźnie nie stanowi inaczej. Gdy zaś w ustawie wodnej, o której mowa, nie przekazano wyraźnie władzy administracyjnej orzekania o nabyciu własności z tytułu, ustanowionego w art. 9, a zaskarżonym orzeczeniem, czy też zatwierdzoną nim decyzją Urzędu Wojewódzkiego, orzeczono właśnie o przypadnięciu spornych gruntów Skarbowi Państwa na własność, należało uchylić tę część zaskarżonego orzeczenia, jako wydaną przez władzę niewłaściwą (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 24.V. 1932 r. L. rej. 7197/30. Zb. W. Nr 546 A. 32).

2. Jeżeli w postępowaniu o odstąpienie gruntów, uzyskanych przez regulację na zasadzie art. 9 ust. 2 ustawy wodnej poz. 574/1928 Dz. Ust., strona podnosi zarzut nabycia danego gruntu z tytułu prywatno-prawnego, władza nie ma obowiązku wstrzymania postępowania administracyjnego (art. 198 ust. 3 ustawy wodnej) i wyznaczenia terminu do wniesienia pozwu do sądu (wyrok N. T. A. z dnia 12.IX. 1935 r. L. rej. 1472/32. Zb. W. Nr 1064 A).

Oderwiska.

Art. 10.

Jeżeli przez siłę żywiołową (wodę, zapadnięcie ziemi, usuwisko stoku górskiego) znaczna i łatwa do rozpoznania część gruntu zostanie oderwana od brzegu i przerzucona do obcego gruntu, położonego niżej, lub na brzegu przeciwnym, to właściciel poprzedni może własności swej dochodzić, lecz skargę o to w ciągu 2 lat wytoczyć jest obowiązany. Po upływie tego terminu skarga jego jest niedopuszczalna, chyba właściciel gruntu, z którym część oderwana została połączona, nie objął go jeszcze w posiadanie.

Wyspy.

Art. 11.

(1) Wyspy, tworzące się na wodach prywatnych, należą do właścicieli nadbrzeżnych w granicach, określonych w art. 5 ustępie 2.

(2) Wyspy, tworzące się na wodach publicznych, stanowią dobro publiczne.

Pozwani zarzucają Sądowi Apelacyjnemu obrażać art. oraz 1, 4, 11 ust. 2 ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. przez uznanie, iż powód jest właścicielem spornej osady, podczas, gdy zgodnie z przyznaniem skargi powodowej, osada ta stanowi wyspę na rzece Wiśle, wyspy zaś na wodach publicznych stanowią własność publiczną; zarzut ten nie jest słuszny; powołane przepisy ustawy wodnej (D. U. 1922 poz. 935), jak przekonywa wyraźny tekst art. 11, dotyczą wysp „tworzących się”, czyli powstałych już po wejściu w życie tej ustawy (z motywów orzeczn. S. N. z dnia 16.IV. 1931 r. I. I. C. 111/31. Zb. Orz. I. C. S. N. Nr 93 31).

Art. 12.

Jeżeli woda płynąca, tworząc sobie nowe ramie, przecina i okrąża grunt właściciela nadbrzeżnego i czyni z tegoż gruntu wyspę, to właściciel zachowuje własność swego gruntu, choćby nawet wyspa utworzyła się na rzece publicznej.

Opuszczone łożysko:

a) wody płynącej.

Art. 13.

(1) Jeżeli woda publiczna opuści dotychczasowe łożysko i utworzy nowe, to nowe łożysko staje się dobrem publicznym. Dotychczasowi właściciele gruntów, zajętych pod nowe łożysko, mogą żądać w drodze administracyjnej w ciągu jednego roku od zaszłej zmiany, aby ich odszkodowano opuszczonym łożyskiem w stosunku do powierzchni zabranego im gruntu, lub jego wartością.

(2) Jeżeli woda prywatna opuści dotychczasowe i utworzy nowe łóżyisko, woda ta staje się własnością właścicieli gruntów nadbrzeżnych. Właściciele opuszczonego łóżyiska i dotychczasowi właściciele nowego łóżyiska, właściciele nadbrzeżni, poprzedni i nowi, właściciele wody, jako też wszyscy inni, którzy poprzednio mieli prawo do wody i do łóżyiska nowej wody płynącej, są uprawnieni, a to wszyscy, lub każdy z nich do przywrócenia stanu pierwotnego w ciągu roku.

Przepisy art. 13 ustawy wodnej o opuszczonym łóżyisku rzeki nie mają zastosowania do gruntów tylko czasowo zalewanych przy wielkiej wodzie (orzeczenie S. N. z 12 IV 1938 l. C. II.2683 37 O.S.P. Nr 567/38).

b) jeziora.

Art. 14.

(1) Łóżyisko opuszczonego jeziora należy do właścicieli jeziora w stosunku do przysługującego każdemu prawa własności.

(2) Jeżeli udziały własności nie były oznaczone, łóżyisko opuszczonego jeziora ma być rozdzielone między właścicieli brzegów, według zasad, przepisanych w art. 5 ust. 2.

Ochrona brzegu.

Art. 15.

Każdy właściciel gruntu ma prawo zabezpieczać swój brzeg przed podmywaniem wody płynącej. Nikomu atoli nie wolno zakładać takich budowli i plantacji, któreby mogły zmienić bieg wody, albo szkodzić żegludze, zakładom wodnym lub innym cudzym prawom.

Usuwanie przymulisk i wysp.

Art. 16.

(1) Dla ułatwienia żeglugi i spławu, tudzież dla przywrócenia zwykłego biegu wody, może władza wodna zarządzić usunięcie przymulisk i przekopanie wysp.

(2) Za usunięcie przymulisk i przekopanie wysp na wodach publicznych nie mogą właściciele żądać odszkodowania, chyba jeżeli posiadali przymulisko lub wyspę dłużej niż lat trzydzieści i używali ich pod uprawę.

Ograniczenie prawa rozporządzania wodą prywatną:

a) wodą opadową i odpływem ze źródeł.

Art. 17.

(1) Właściciel nie może zmieniać kierunku odpływu zbierającej się na jego gruncie wody opadowej, ani odpływu ze źródeł ze szkodą gruntu niżej położonego.

(2) Właścicielowi gruntu niżej położonego nie wolno wstrzymywać naturalnego odpływu ze szkodą gruntu wyżej położonego.

(3) Zakaz, przewidziany w ustępie 1, nie dotyczy zmiany odpływu, spowodowanej zmianą gospodarczego użytkowania gruntu (zmianą kierunku orki, stawianiem budynków i ogrodzeń lub innymi gospodarczymi zarządzeniami).

(4) Na właściciela ciąży obowiązek usunięcia przeszkód i zmian w odpływie wody, powstałych na jego gruncie wskutek przypadku lub działania osób trzecich na niekierzyś wyżej, względnie niżej leżących gruntów.

1. Właściciel gruntu może zmienić kierunek odpływu wody deszczowej, jeżeli stąd nie powstaje szkoda dla gruntu niżej położonego (orzeczenie S. N. z dnia 8/V 1928 r. l. 791 28 O. S. P. Nr 360/31).

2. Władza pozwana, uzasadniając zaskarżone orzeczenie, wywodzi, że skarżący, jako właściciel gruntu niżej położonego, przez zasypianie rowu na swym gruncie wstrzymał naturalny odpływ wody opadowej ze szkodą gruntu wyżej położonego; przy tym władza pozwana zauważa, że bez znaczenia dla istoty sprawy jest okoliczność, iż dany rów został sztucznie utworzony, albowiem — zdaniem władzy — odpływami naturalnymi są nie tylko takie ścieki, które sposobem naturalnym wyżłobiły wody, lecz także wszystkie ścieki sztuczne (rowy), które w danych wypadkach stanowią jedyne odpływy dla gromadzących się wód opadowych. Wychodząc z tych założeń, władza pozwana uważa, że w niniejszym wypadku ma zastosowanie postanowienie art. 17 ust. 2 ustawy wodnej, albowiem przedmiotowy rów jest jedynym naturalnym odpływem.

Wywody te nie są trafne.

Pod naturalnym odpływem wody, o którym mowa w art. 17 ust. 2 ustawy wodnej, należy rozumieć spływanie wody jedynie dzięki konfiguracji terenu, bez jakiegokolwiek przyczynienia się ludzkiego do takiego spływania wody w sposób sztuczny, czy to przez wznoszenie wałów, czy przez wykopanie zagłębień. W niniejszym wypadku bezsporne jest, że rów quaestionis jest ściekiem sztucznym, utworzonym przed laty właśnie dla braku naturalnego odpływu wody. Rów ten, służąc zatem niezawodnie do sztucznego odprowadzania wody opadowej, nie może być uważany za naturalny odpływ wody, a wskutek tego też nie można do niego stosować przepisu art. 17 ust. 2 ustawy wodnej, jak to słusznie podnosi strona skarżąca. (z motywów wyroku N. T. A. z dn. 15/I 1930 r. L. rej. 466/28. Zb. W. Nr 178 A).

3. Według art. 17 L. 2 ust. wodnej nie wolno właścicielowi gruntu niżej położonego wstrzymywać naturalnego odpływu ze szkodą gruntu wyżej położonego, a o tym, czy nastąpiło naruszenie tego zakazu ustawy, rozstrzygać mają władze administracyjne.

Wynika to niewątpliwie z postanowień art. 187, 247 L. 2, 249 L. 1 i 2 i 251 L. 3 ust. wodnej

(z motywów orzeczenia S. N. z dnia 29.I 1930 r. 1. 22/30 O. S. P. Nr 358 31).

4. Powód zarzuca pozwanemu naruszenie wypowiedzianego w art. 17 ust. 1 ustawy wodnej zakazu zmieniania kierunku odpływu wody opadowej, zbierającej się na gruncie ze szkodą gruntu sąsiedniego, niżej położonego. Naruszenie tego zakazu stanowi przekroczenie z art. 247 ust. 2 ustawy wodnej, którego ukaranie należy do władzy administracyjnej. Ta również władza powołana jest, w myśl art. 184 i nast. oraz art. 249 cyt. ustawy, do orzekania o obowiązku usunięcia samowolnie przedsięwziętej zmiany i ewent. odszkodowania, a to bez względu na przedawnienie samego przekroczenia (art. 251 L. 3 ustawy wodnej). Zachodzi zatem w danym wypadku niedopuszczalność drogi sądowej (z motywów orzeczenia S. N. z dnia 19.II 1930 r. O. S. P. Nr 359 31).

5. Art. 17 ustawy wodnej (poz. 574/1928 Dz. Ust.) zobowiązuje właściciela gruntu niżej położonego do znoszenia naturalnego odpływu wody z gruntu wyżej położonego, lecz nie nakłada na niego, poza wypadkami, wymienionymi w ust. 4, obowiązku przeprowadzenia urządzeń, mających na celu ulepszenie tego odpływu. (wyrok N. T. A. z dn. 12 IX 1930 r. L. rej. 5058/28. Zb. W. Nr 277 A. 30).

b) wodą jezior.

Art. 18.

(1) Właściciel jeziora, nie należącego do wody płynącej, nie jest uprawniony spuszczać go lub jego zwierciadła tak obniżać, iżby przez to stan wód gruntowych uległ zmianie ze szkodą innych, chyba, że to jest potrzebne dla zwykłego odwodnienia gruntów.

(2) Również nie wolno właścicielowi wpuszczać do jeziora wody i innych cieczy, lub wrzucać stałych lub mulistych materii, które mogą wodę ze szkodą dla innych zanieczyścić.

c) wodą podziemną

Art. 19.

(1) Właściciel gruntu nie może stale zabierać do użycia i zużycia większej ilości wody podziemnej, niż to jest potrzebne do użytku domowego i do gospodarstwa, gdyby przez to:

- 1) zakład wodociągowy lub źródło, użytkowane przez kogo innego, zostały pozabawione wody, lub wydajność ich istotnie została zmniejszona,
 - 2) dotychczasowe użytkowanie cudzego gruntu zostało uszczuplone,
 - 3) stan wody płynącej lub jeziora tak został zmieniony, iżby inni w wykonaniu swoich praw zostali przez to ukróceni,
- (2) Właściciel gruntu nie ma prawa:
- 1) piętrzyć wody gruntowej doliny za pomocą podziemnych urządzeń.

2) wprowadzać lub wpuszczać do ziemi takich materii, któreby zanieczyszczały wodę podziemną, wodę płynącą lub jezioro ze szkodą dla innych.

(3) Przepis ustępu 2 punktu 2 nie ma zastosowania do nawożenia gruntów.

Intabulacja

Art. 20.

Łożyska wód publicznych i prawa prywatne na wodach publicznych mogą być wpisane do ksiąg hipotecznych (gruntowych) za zezwoleniem władzy wodnej II instancji.

CZĘŚĆ DRUGA.

O użytkowaniu wód.

R o z d z i a ł I.

Użytkowanie powszechne.

Powszechne użytkowanie wód publicznych i prywatnych.

Art. 21.

(1) Wód publicznych wolno każdemu bez osobnego pozwolenia władzy używać w sposób zwykły, nie wykluczający takiego samego użytkowania przez innych: do kąpieli, mycia, prania, pojenia i pławienia, jeżdżenia łodzią, ślizgania się oraz czerpania wody ręcznymi naczyniami dla gospodarstwa domowego. Z tym samym ograniczeniem wolno każdemu odprowadzać do publicznych wód płynących wodę zwykłą lub zużytą, pochodzącą z gospodarstwa. Pod to postanowienie nie podpada jednak odprowadzenie wód, zanieczyszczonych za pomocą wspólnych urządzeń (kanalizacji). Przez powyższe używanie nie można naruszać ani biegu i jakości wody oraz brzegów, ani też uwłaczać cudzemu prawu, ani wyrządzać komukolwiek szkody. Przy tym muszą być zawsze zachowane przepisy policyjne i może to się odbywać tylko w miejscach, do tego przeznaczonych, przy użyciu dozwolonych w tym celu dostępu.

(2) To samo stosuje się do naturalnych płynących wód prywatnych; jednakże jazda łódkami i ślizgawka o tyle są dopuszczalne, o ile do tychczas było w użyciu.

(3) Powyższe postanowienia nie mają zastosowania do stawów, sztucznie utworzonych przez rozszerzenie łożyska wody prywatnej. Również jest wykluczone powszechne użycie prywatnych wód płynących, z wyjątkiem do żeglugi i spławu, w miejscach, gdzie wody te przepływają przez podwórza, ogrody i parki. Wreszcie władza wodna może w każdej chwili wzbronąć powszechne używanie na zbiornikach.

kach wodnych i takich jeziorach, z których wypływają wody prywatne.

(4) Do wydobywania roślin, pni drzewnych, mułu, ziemi, piasku, żwiru, kamieni i lodu z łóżyska wód publicznych potrzebne jest zezwolenie władzy wodnej z wyjątkiem specjalnych uprawnień, tudzież wydobywania tych przedmiotów bez osobnych urządzeń dla potrzeb gospodarczych. W wodach prywatnych jest do tego uprawniony tylko właściciel z zastrzeżeniem nabytych praw osób trzecich, o ile to może się odbywać bez szkody dla innych, zwłaszcza ze względu na głębokość łóżyska i bezpieczeństwo brzegów.

1. Prawo pobierania piasku, jako prawo użytkowania wody płynącej może być nabyte przez zasiedzenie. (wyrok S. N. z dnia 4/VIII 1932 r. I. II. 3K 623/32. Zb. Orz. I. K. S. N. Nr 195 32).

2. P. pod art. 45 wyrok N. T. A. z dnia 23/X 1929 r. I. rej. 3371/27.

Zakaz wstrzymywania, zanieczyszczania i marnowania wody.

Art. 22.

(1) Zabrania się rzucania do wód ziemi, piasku, żużli, kamieni, drzewa, stałych lub mułystych materii i padliny, tudzież składania takich przedmiotów na brzegach wód płynących, jeżeli istnieje niebezpieczeństwo, że mogą być przez wodę zebrane i wstrzymywać jej odpływ. Zabrania się również wpuszczania do wód takich rzeczy i wrzucania takich przedmiotów i materii, które, choćby nie wstrzymywały odpływu wody, mogłyby spowodować jej szkodliwe zanieczyszczenie. Na wyjątki od tego zakazu może zezwolić władza wodna, jeżeli skutkiem tego nie powstanie szkodliwe wstrzymanie odpływu lub zanieczyszczenie wody.

(2) Zabrania się takiego używania istniejących urządzeń do piętrzenia, doprowadzania i odprowadzania wody, któreby powodowało marnowanie lub bezużyteczne piętrzenie wody ze szkodą dla innych.

(3) Przepis ustępu 1 nie dotyczy podawania pokarmu dla ryb oraz nawożenia sztucznych stawów na wodach płynących, jeśli stawy te służą do hodowli i przechowania ryb. Władza wodna może jednak tego zabronić, jeżeliby to mogło spowodować szkodliwe dla innych zanieczyszczenie wody.

(4) Ustalenie faktu szkodliwego zanieczyszczenia wody należy do władzy wodnej. Może ona zezwolić na wyjątki od powyższych zakazów. Gdyby jednak przez takie zezwolenie miało być utrudnione utrzymanie wód płynących, można w tym wypadku udzielić go jedynie za zgodą obowiązanych do utrzymania. Władza wodna może wyjątkowo, aż do odwołania, udzielić zezwolenia na moczenie lnu i konopi w wodach płynących tam, gdzie na urządzenie osobnych dołów do moczenia miejscowe warunki

nie pozwalają. Zezwolenie władzy wodnej pozostaje bez wpływu na odpowiedzialność tych, którym zostało udzielone, za szkody, wynikłe z dozwolonego użytkowania.

Ograniczenie i zakaz używania wód płynących.

Art. 23.

Władza wodna jest uprawniona ograniczyć lub zakazać używania wody płynącej, gdy używanie nie jest oparte na specjalnym prawie albo na przepisach o użytkowaniu powszechnym. Takie zarządzenia winny być uzasadnione.

Zezwolenie władzy.

Art. 24.

(1) Wnoszenie nowych lub istotna zmiana istniejących budowli w wodach płynących wymaga pozwolenia władzy wodnej (art. 45).

(2) Celem utrzymania wolnego odpływu może władza wodna postanowić, aby na wodach naturalnych płynących stawiane były urządzenia w pewnym odstępie od linii brzegu tylko za jej zezwoleniem.

Wpuszczanie cieczy do wód płynących.

Art. 25.

(1) Kto chce wodę lub inne cieczę ponad miarę powszechnego użytkowania do wód odprowadzać, musi o tym uprzednio zawiadomić władzę wodną. Gdy władza ta jest zdania, że projektowanemu odprowadzeniu sprzeciwiają się względy policyjne, lub ograniczenia, przewidziane niniejszą ustawą, ma zabronić odprowadzenia z podaniem powodów. W przeciwnym razie winna władza oznajmić donoszącemu, że z jej strony nie ma przeszkód do odprowadzenia. Władza wodna może również wskazać środki zaradcze, po których zastosowaniu cofnie swój zakaz.

(2) Przed otrzymaniem oznajmienia (ust. 1) oraz przed zastosowaniem wskazanych przez władzę wodną środków zaradczych, odprowadzenie wody lub innych cieczy jest wzbronione.

(3) Przepisy te nie mają zastosowania, gdy prawo na odprowadzenie wody uzyskane zostało na podstawie zezwolenia właściwej władzy, lub gdy istniało w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, a nie zostało przez nią uchylone.

Odpowiedzialność za zanieczyszczanie wody.

Art. 26.

(1) Za szkody, które powstają skutkiem nie-
dozwolonego zanieczyszczenia wód, odpowiada przedsiębiorca zakładu, z którego pochodzi zanieczyszczenie. Przedsiębiorca nie ponosi odpo-

wiedzialności, jeżeli dla zapobieżenia zanieczyszczeniu zastosował należyte środki ostrożności.

(2) Gdy zanieczyszczenie pochodzi z kilku zakładów, przedsiębiorcy odpowiadają solidarnie.

(3) W stosunku wzajemnym odpowiadają przedsiębiorcy stosownie do udziału w zanieczyszczeniu, a w razie wątpliwości — w równych częściach.

(4) Przepisy, według których także trzecie osoby są odpowiedzialne za szkody, pozostają nienaruszone.

Zegluga, spław tratw, spust drzewa, przewozy.

Art. 27.

(1) Wody publiczne i państwowe kanały żeglowne mogą być przez każdego używane do komunikacji publicznej, a w szczególności do żeglugi i do spławu drzewa w stanie wiązonym, przy czym mają być przestrzegane przepisy traktatów państwowych, regulaminów, wydanych dla żeglugi, spławu, policji rzecznej i kanałowej oraz specjalnych ustaw i rozporządzeń.

(2) Spust drzewa luźnego na wodach publicznych może być dopuszczony w wypadkach i pod warunkami, które określi rozporządzenie Ministra Robót Publicznych.

(3) Założenie łańcucha lub podobnego urządzenia w wodzie publicznej dla ułatwienia żeglugi, wymaga zezwolenia władzy wodnej.

(4) Urządzenie stałego przewozu na wodach publicznych zależy od zezwolenia władzy wodnej. Na wodach prywatnych pozwolenie jest wymagane, jeżeli przewóz ma być urządzony w celach zarobkowych.

(5) Pozwolenie nie jest potrzebne na przewozy urządzone czasowo dla transportu robotników lub materiałów.

P. rozp. Ministra Komunikacji z dnia 21 lipca 1935 r. o spuszczeniu drzewa luźnego na wodach publicznych śródlądowych (poz. 13 niniejszego zeszytu).

Ścieżki i drogi holownicze.

Art. 28.

(1) Właściciele gruntów, przylegających do wód żeglownych i spławnych, oraz w miarę potrzeby właściciele gruntów, leżących poza tymi gruntami, muszą pozwolić na urządzenie i utrzymanie na ich gruntach przez Państwo ścieżki lub drogi holowniczej w celu holowania statków i tratw tak przez ludzi, jak i zwierzęta.

(2) Gdy prywatne wody płynące zaliczone zostaną do wód żeglownych i spławnych, ma Państwo odszkodować właścicieli za ścieżki i drogi holownicze, urządzone na ich gruntach. To samo stosuje się do publicznych wód płynących, wzdłuż których nie istniały dotychczas ścieżki lub drogi holownicze.

(3) Władza wodna może zamknąć drogi i ścieżki holownicze wzdłuż publicznych wód płynących na pewnych przestrzeniach.

(4) Władza wodna upoważniona jest do wydawania rozporządzeń, bliżej określających wyżej wymienione obowiązki.

Ładowanie i wyładowywanie statków i tratw.

Art. 29.

(1) Właściciele i użytkownicy gruntów przylegających do wód żeglownych i spławnych winni pozwalać na przybijanie i przymocowywanie do brzegu statków i tratw, o ile poszczególne odcinki gruntów nadbrzeżnych na wniosek ich właścicieli, względnie użytkowników nie zostały od tego obowiązku zwolnione przez właściwą władzę wodną. Ten sam obowiązek ciąży w nagłych wypadkach na prywatnych przystaniach i ładowniach.

(2) W nagłych wypadkach właściciele i użytkownicy gruntów nadbrzeżnych nie mogą sprzeciwiać się również przejściowemu umieszczeniu na brzegu ładunku, statku lub tratwy.

(3) Właściwa władza wodna może wydać rozporządzenie określające bliżej te obowiązki.

Odpowiedzialność właścicieli statków i tratw za szkody.

Art. 30.

(1) Za szkody, powstałe z powodu niezgodnego z rozporządzeniami władz używania dróg i ścieżek holowniczych lub z powodu ładowania, przymocowania i wyładowania, odpowiada właściciel statku lub tratwy.

(2) Żądanie odszkodowania w drodze administracyjnej przedawnia się w ciągu roku.

Zegluga, spław tratw i spust drzewa na wodach prywatnych.

Art. 31.

(1) Zegluga, spław tratw i spust drzewa luźnego na prywatnych wodach płynących, są dozwolone w dotychczasowym zakresie tam, gdzie przy wejściu w życie niniejszej ustawy były powszechnie wykonywane lub specjalnie dopuszczone. Nadto w interesie publicznym lub ze względu na przeważające potrzeby gospodarcze mogą one być dopuszczone lub rozszerzone, albo też ograniczone lub zakazane rozporządzeniem Ministra Robót Publicznych.

(2) Do żeglugi i spławu tratw na prywatnych wodach płynących mają być zastosowane przepisy art. 28, 29 i 30 o używaniu ścieżki i drogi holowniczej, o ładowaniu i przymocowaniu na gruntach nadbrzeżnych, tudzież o odszkodowaniu.

Opłaty za użytkowanie wód.

Art. 32.

(1) Minister Robót Publicznych może w porozumieniu z Ministrem Skarbu zarządzić pobieranie opłat od statków, tratw i drzewa luźnego, płynących na wodach publicznych i prywatnych, oraz za wydobywanie roślin, pni drzewnych, mułu, ziemi, piasku, żwiru, kamieni i lodu z łóżysk wód publicznych (art. 21 ust. 4), jak również za specjalne świadczenia na śródlądowych drogach wodnych.

(2) Opłaty od żeglugi, spławu i spustu mają być użyte na pokrycie kosztów zarządu, urządzeń i odszkodowań, opłaty zaś za wydobywanie przedmiotów i materiałów z wód publicznych — na utrzymanie tych wód.

(3) Szczegółowe przepisy wydane zostaną w drodze rozporządzenia.

P. rozp. Ministra Robót Publicznych z dnia 6 marca 1924 r. w przedmiocie pobierania opłat za wydobywanie piasku, żwiru kamieni i lodu z łóżysk wód publicznych śródlądowych (poz. 7 niniejszego zeszytu) oraz rozp. Ministra Komunikacji z dnia 29 marca 1933 r. o pobieraniu opłat od statków, łodzi, tratw i spustu drzewa luźnego oraz za specjalne świadczenia na śródlądowych wodach publicznych, żeglowych i spławnych (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 302) (tekstu rozp. z dnia 29 III 1933 r. nie podano, ponieważ ustalone w nim stawki opłat w obecnych warunkach gospodarczych stały się nieaktualne i ze względu na zamierzoną nowelizację tego rozp.).

Ochrona prawa użytkowania wód płynących.

Art. 33.

(1) Właściciel wody płynącej, jako też ten, komu przysługuje prawo użytkowania tej wody przy wejściu w życie niniejszej ustawy, nie mogą utrudniać powszechnego użytkowania lub też ich uniemożliwiać. W ogóle nie wolno nikomu przeszkadzać w powszechnym użytkowaniu wód płynących.

(2) Władza wodna ma czuwać nad przestrzeganiem tych postanowień.

Zakaz używania gruntów nadbrzeżnych.

Art. 34.

Użytkowanie powszechne nie uprawnia do wejścia na cudze grunty nadbrzeżne ani do ich używania ani do zakładania urządzeń w wodzie. Przepis niniejszy nie narusza postanowień art. 28 ust. 1, 29 i 31.

Regulowania powszechnego użytkowania.

Art. 35.

Władza wodna może powszechne użytkowanie regulować, ograniczać lub zakazywać. Zarządzenia takie winny być uzasadnione.

R o z d z i a ł II.

Użytkowanie wody prywatnej przez właściciela.

Zakres użytkowania.

Art. 36.

(1) Właściciel gruntu może rozporządzać wodą, znajdującą się na powierzchni lub pod powierzchnią jego gruntu, tudzież wodą płynącą, z ograniczeniami, przewidzianymi w art. 17 do 19, tudzież w art. 22 do 25 i art. 37 do 39 niniejszej ustawy, o ile temu nie sprzeciwiają się prawa osób trzecich.

(2) W szczególności właściciel ma prawo:

1) używać i zużywać wodę oraz odprowadzać ją naziemnie lub podziemnie, bezpośrednio lub pośrednio;

2) wprowadzać do wody płynącej wodę lub inne ciecze naziemne lub podziemne, bezpośrednio lub pośrednio;

3) obniżać lub podnosić zwierciadło wody oraz trwale zbierać wodę przez wstrzymanie odpływu.

P. pod art. 4 wyrok N. T. A. z dnia 12/III 1930 r. L. rej. 4792 28.

Ograniczenie użytkowania wody płynącej.

Art. 37.

(1) Przez użytkowanie wody płynącej nie można:

1) ze szkodą innym ani zmieniać odpływu, ani wody zanieczyszczać;

2) tak zmieniać stanu wody, aby przez to inni w prawach do wody zostali ukróceni, albo obce grunty zostały na szkodę narażone;

3) utrudniać innym należytego utrzymania wód płynących i brzegów.

(2) Nieznaczne szkody nie mają być brane pod uwagę.

(3) Zmiana poziomu wody, która powoduje zmianę stanu wody gruntowej na niekorzyść innych, jest wówczas dozwolona, jeżeli została uskutecziona przez wprowadzenie wody lub obniżenie zwierciadła wody w celu odwodnienia rowami lub drenami gruntów, dla których woda płynąca stanowi odpływ naturalny.

P. pod art. 4 wyrok N. T. A. z dnia 12 III 1930 r. L. rej. 4792/28.

Obowiązek odprowadzania niezużytej wody w granicach gruntu właściciela.

Art. 38.

(1) Woda, zabrana przez właścicieli gruntów nadbrzeżnych z ich prywatnej wody płynącej, a nie zużyta w granicach ich gruntów, które stanowią całość gospodarczą, ma być wprowadzona na powrót do łóżyska wody płynącej

przed zetknięciem się z obcymi gruntami. Jeżeli brzegi przeciwległe należą do różnych właścicieli, każdy z nich ma prawo do odprowadzenia tylko połowy ilości wody, jaka ze względu na powszechne użytkowanie i potrzeby gospodarcze właścicieli gruntów niżej położonych może być rozporządzalna.

(2) Właściciele gruntów nadbrzeżnych nie są uprawnieni do takiego piętrzenia wody, któreby sięgało poza granicę ich gruntów, albo uniemożliwiało osuszenie cudzych gruntów dla potrzeb rolnictwa.

Wspólne użytkowanie wód płynących.

Art. 39.

Jeżeli właściciele kilku przyległych części wody płynącej zgodzą się na wspólne wykonywanie przysługujących im praw użytkowania lub utworzą spółkę, wtedy ich grunty stanowią jedną całość odnośnie do dopuszczalności wykonywania tych praw.

Użytkowanie jezior.

Art. 40.

Władza wodna orzeka, czy i w jakim zakresie dopuszczalne jest nadal w razie potrzeby dotychczasowe użytkowanie powszechne jeziora. Właściciel jeziora winien być przed tym wysłuchany. Wydane zarządzenie może władza w każdym czasie odwołać.

Odszkodowanie za ograniczenie użytkowania wody podziemnej.

Art. 41.

(1) Jeżeli właściciele wody podziemnej wskutek ograniczenia jej użytkowania do potrzeb domowych i gospodarczych (art. 19) ponoszą szkodę, mogą żądać od przedsiębiorstwa, pobierającego wodę, wzniesienia urządzeń, któreby szkodzi zapobiegały lub ją wyrównywały, o ile urządzenia takie dadzą się pogodzić z przedsiębiorstwem i gospodarczo usprawiedliwić. O ile nie można zapobiec szkodom lub ich wyrównać, winno być uiszczone odszkodowanie w wysokości istotnej straty.

(2) Na żądanie przedsiębiorcy odszkodowanie może być wymierzone w okresowych świadczeniach. Władza wodna może sobie zastrzec zbadanie i ponowne ustalenie odszkodowania w pewnych okresach czasu.

Użytkowanie wody prywatnej na podstawie zezwolenia.

Art. 42.

(1) Prawo do użycia i zużycia nadwyżki wody podziemnej, jaka jest do rozporządzenia po

pokryciu potrzeb domowych i gospodarczych właściciela, tudzież do piętrzenia wody podziemnej dalej prawo wpuszczania do ziemi i do jeziora wody lub innych cieczy, lub wrzucania do jeziora stałych lub mulistych materii, może nabyć właściciel, a za jego zgodą kto inny, na podstawie pozwolenia władzy wodnej.

(2) Nie wyklucza to możliwości wyłączenia gruntu celem uzyskania bez zgody właściciela pozwolenia na pobór wody dla celów gospodarczych lub przemysłowych (art. 124).

(3) Używanie lub zużywanie wody, tudzież wprowadzanie wody lub innych cieczy przez większą liczbę uprawnionych może być uregulowane w drodze postępowania wyrównawczego.

(4) Przy udzielaniu zezwolenia należy zastosować przepisy art. 46—48, tudzież art. 51, 52, 54 i art. 56—64. Jeżeli przy udzieleniu zezwolenia chodzi o nabycie prawa, nieprzysługującego właścicielowi w myśl art. 19, winien przedsiębiorca wykonać urządzenia, zapobiegające szkodliwemu działaniu zamierzonego użytkowania wody, a gdy tak e urządzenie nie da się pogodzić z przedsiębiorstwem, lub gospodarczo usprawiedliwić, uiszczyć odszkodowanie w wysokości istotnej straty.

Odprowadzenie wody podziemnej za granicę własności gruntowej.

Art. 43.

Kto chce odprowadzić wodę podziemną dla jej użycia lub zużycia poza granicę posiadłości gruntowej, stanowiącej całość gospodarczą, potrzebuje na to zezwolenia.

Odszkodowanie za istotne straty.

Art. 44.

Właścicielowi należy się odszkodowanie za odebraną lub naruszoną możliwość użytkowania wody w wysokości istotnej straty. O ile chodzi o utracone korzyści, mają być zastosowane przepisy prawa cywilnego.

R o z d z i a ł III.

Użytkowanie wód na podstawie pozwolenia władzy.

Pozwolenie władzy.

Art. 45.

(1) Pozwolenia władzy wodnej potrzeba:

1) do używania i zużywania oraz odprowadzania wody nadziemnie lub podziemnie, bezpośrednio lub pośrednio,

2) do doprowadzania wody i innych cieczy nadziemnie lub podziemnie, bezpośrednio lub pośrednio,

3) do istotnej zmiany łożyska lub brzegów wody płynącej,

4) do obniżania lub podnoszenia zwierciadła wody, zwłaszcza trwałego zbierania wody przez wstrzymywanie odpływu,

5) do budowy i istotnej zmiany urządzeń, w szczególności mostów i kładek, tudzież zakładania nad wodą i w wodzie przewodów rurowych i kabli,

6) do budowy portów, przystani i dojazdowych kanałów żeglownych, o ile te ostatnie nie stanowią samoistnych dróg wodnych, albo też budowane są przez prywatne przedsiębiorstwo przy udziale, lub bez udziału Państwa w kosztach,

7) do urządzania zakładów kąpielowych, przeznaczonych do publicznego użytku,

8) do urządzania stałych przewozów (art. 27).

(2) Pozwolenie jest zbyteczne, gdy powyższe prawa istniały przy wejściu w życie niniejszej ustawy i przez nią zostają utrzymane, lub gdy używanie wody z mocy przepisów o użytkowaniu powszechnym, albo z mocy przepisów o użytkowaniu wody prywatnej przez właściciela jest dozwolone.

(3) Również zbyteczne jest pozwolenie na wykonanie budowli wodnych i regulacyjnych przez Państwo lub związki samorządowe, związki międzykomunalne, albo uzdrowiska, uznane za posiadające charakter użyteczności publicznej na podstawie projektów, zatwierdzonych przez Ministra Robót Publicznych;—postępowanie zaś wodno-prawne w sprawie takich projektów ograniczyć się winno do rozprawy i orzeczenia co do zarzutów i żądań stron interesowanych.

(4) O dopuszczalności ujęcia wody podziemnej zapomocą robót przedsięwziętych na podstawie uprawnienia, uzyskanego według ustaw górniczych, lub też uprawnienia do wydobywania minerałów żywicznych, uzyskanego według austriackich ustaw z 11 maja 1884 r. (aust. Dz. Ust. P. Nr 71) i z 9 stycznia 1907 r. (Dz. Ust. P. Nr 7), jak również galicyjskiej ustawy krajowej z 22 marca 1908 r. (Dz. Ust. Kraj. Nr 61) (krajowej ustawy naftowej), rozstrzyga ją władze górnicze. Natomiast na urządzenie zakładów wodnych na powierzchni ziemi ma posiadacz kopalni i uprawniony do wydobywania minerałów żywicznych uzyskać pozwolenie władzy wodnej według postanowień niniejszej ustawy.

(5) Na skutek podania może być pozwolenie przywiązane do prawa własności gruntowej

1. P. ustawę z dn. 28 stycznia 1932 r. o stosunkach prawnych w obszarach warownych i rejonach umocnionych (Dz. U. R. P. Nr 19, poz. 124).

2. P. art. 6 dekretu z dnia 5 lutego 1946 r. o utworzeniu Państwowego Instytutu Hydrologiczno-Meteorologicznego (Dz. U. R. P. Nr 6, poz. 55).

1. Ustawa wodna w art. 45 p. p. 1) i 2) postanawia, że pozwolenia władzy wodnej potrzeba do używania i zużywania oraz odprowadzania

i doprowadzania wody i innych cieczy nadziemnie i podziemnie, bezpośrednio lub pośrednio. Według art. 21 te same ustawy wolno wprowadzić każdemu bez osobnego pozwolenia władzy używać wód publicznych i płynących wód prywatnych w sposób zwykły, nie wykluczający takiego samego użytkowania przez innych, a także odprowadzać do wód płynących wodę zużytą, pochodzącą z gospodarstwa; pod to postanowienie atoli nie podpada odprowadzanie wód, zanieczyszczonych za pomocą wspólnych urządzeń (kanalizacji). Z tych przepisów wynika pośrednio, lecz niedwuznacznie, że do odprowadzania zanieczyszczonych wód zapomocą kanalizacji do innych wód pozwolenie władzy wodnej jest zasadniczo wymagane. Wszakże, gdy chodzi o wykonanie budowli wodnych i regulacyjnych przez Państwo lub związki samorządowe na podstawie projektów, zatwierdzonych przez Ministra Robót Publicznych, według ustępu trzeciego art. 45 zbyteczne jest pozwolenie na wykonanie takich budowli, a postępowanie wodno-prawne w sprawie takich projektów ograniczyć się winno do rozprawy i orzeczenia co do zarzutów i żądań stron interesowanych. Do takich budowli wodnych należą, wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżących, również urządzenia kanalizacyjne, jako instalacje, służące do podziemnego odprowadzania wód zanieczyszczonych. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 23/X 1929 r. L. rej. 3371 27. Zb. W. Nr 128 A).

2. W razie zniszczenia przez powódź śluzy, mającej zapewnić naturalny odpływ wody w rzece, zezwolenie na odbudowę śluzy tudzież zatwierdzenie projektu budowli należy do władzy wodnej, orzeczenie natomiast o obowiązku właściciela gruntu do odbudowy śluzy, wynikającym z obciążenia gruntu ciężarem utrzymywania śluzy, zabezpieczonym przez wpis hipoteczny, oraz o odszkodowaniu za zwłokę w odbudowie śluzy należy do sądów powszechnych (orzeczenie Trybunału Kompetencyjnego z 30/X 1935 r. L. rej. 2 35. O. S. P. Nr 47/36.).

3. Państwo, względnie związki samorządowy w przypadku, gdy wydobywanie pozwolenia na przeprowadzenie urządzeń wodnych jest zgodnie z art. 45 ust. 3 ustawy wodnej zbyteczne wobec zatwierdzenia przez Ministerstwo Robót Publicznych projektu tych urządzeń, nie są obowiązane wszcząć przed zajęciem gruntu postępowania, dotyczącego odszkodowania właściciela (orzeczenie S. N. z 19 VIII 1936 r. C. I. 2899/35 O. S. P. Nr 126 37).

4. W art. 102 określono tylko, którzy przedsiębiorcy są uprawnieni do regulacji wód publicznych według zasad, ustalonych w rozdziale II części trzeciej ustawy wodnej. Przedsiębiorcy, nie wymienieni w tym artykule, nie mogą więc nabyć prawa do regulacji według tych zasad, z tego jednak bynajmniej nie wynika, by nie mogli oni nabyć tego prawa według

innych zasad prawnych, a w szczególności na podstawie art. 45 ustawy wodnej. W ustępie pierwszym p. 3 tego artykułu uznano zezwolenie władzy wodnej za potrzebne do istotnej zmiany łożyska lub brzegów wody płynącej (a o to właśnie chodzi w niniejszej sprawie) w ogóle, a więc tak publicznej, jak i prywatnej. Zezwolenie to jest potrzebne, oczywiście, tylko o tyle, o ile w tym względzie nie ustanowiono wyjątków. Do wyjątków tych należą w myśl ust. 3 art. 45 budowle regulacyjne, wykonywane przez Państwo lub związki samorządowe na podstawie projektów, zatwierdzonych przez właściwe Ministerstwo. Zbędne jest również zezwolenie władzy wodnej, przewidziane w art. 45, w przypadkach, w których chodzi o budowle regulacyjne, podejmowane przez przedsiębiorców, określonych w art. 102, w zakresie uprawnień, służących im w myśl postanowienia rozdziału II trzeciej części ustawy wodnej. W tych bowiem przypadkach wymagane jest tylko przewidziane w art. 108 specjalne orzeczenie władzy wodnej co do dopuszczalności przedsiębiorstwa oraz co do zarzutów i roszczeń osób interesowanych. Zezwolenia na regulację, uznane w art. 45 za potrzebne, dotyczą zatem przede wszystkim przedsiębiorców, nie należących do kategorii, określonych w art. 102. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 8/III 1937 r. L. rej. 5766 35. Zb. W. Nr 1325 A).

Zasady dla udzielania pozwoleń.

Art. 46.

(1) Pozwolenie może być udzielone:

- 1) na czas nieograniczony lub ograniczony,
- 2) z zastrzeżeniem dopełnienia wskazanych przez władzę warunków,
- 3) tylko przedsiębiorstwu, opartemu na projekcie technicznym.

(2) Pozwolenie na wyzyskanie siły popędowej wód publicznych może być udzielone przedsiębiorstwu na przypuszczalny czas trwania przedsiębiorstwa, stałym zaś przedsiębiorstwu na okres najwyżej dziewięćdziesięcioletni, licząc od prawomocności orzeczenia.

(3) Pozwolenia może władza odmówić jedynie na podstawie zasad, wskazanych w niniejszej ustawie.

(4) Temu, komu pozwolenie zostało udzielone na czas ograniczony, przysługuje prawo żądania przedłużenia pozwolenia z poczynieniem zmian, jakie się okazały koniecznymi. Żądaniu temu może władza odmówić, jeżeli się temu sprzeciwiają względy dobra publicznego, lub poważne względy natury gospodarczej. Żądanie winno być zgłoszone na pół roku przed wygaśnięciem pozwolenia.

(5) Ustawy wojewódzkie mogą wprowadzić opłaty za udzielanie pozwoleń na wyzyskanie siły popędowej wód publicznych. Dochody z o-

płat mają być obracane na utrzymanie wód publicznych.

Kwestia, czy zezwolenie wodno-prawne ma być udzielone na czas nieograniczony, czy też na czas ograniczony, a w danym razie na jak długo, pozostawiona jest swobodnemu uznaniu władzy z zastrzeżeniami, dotyczącymi wyłącznie wyzyskania siły popędowej wód publicznych, a zawartymi w art. 46 ust. 2 ustawy wodnej poz. 574/128 Dz. Ust. (wyroki N. T. A. z dnia 31 X 1938 r. L. rej. 3869/36. Zb. W. Nr 1666 A).

Warunkowe pozwolenia.

Art. 47.

(1) Pozwolenie może być udzielone z zastrzeżeniem dopełnienia wskazanych przez władzę warunków:

- 1) gdy przy zamierzonym użytkowaniu wody należy przewidywać jej zanieczyszczenie,
- 2) gdy z powodu zamierzonego użytkowania wody należy oczekiwać szkodliwego działania, wskutek którego ucierpałoby dobro publiczne, lub zostałyby naruszone prawa osób trzecich, albo też zostałyby ponad dotychczasową miarę powiększone obowiązki, ciążące na tych osobach, w szczególności zaś obowiązek utrzymania wód i ich brzegów.

(2) Warunki pozwolenia mogą nałożyć na przedsiębiorcę następujące obowiązki:

- 1) pokrycia w całości lub części kosztów wzniesienia i utrzymania urządzeń, zapobiegających szkodliwym skutkom zamierzonego użytkowania,
- 2) wzniesienia i utrzymywania urządzeń, zapobiegających uniemożliwieniu lub utrudnieniu użytkowania powszechnego wody,
- 3) utrzymywania wody płynącej i jej brzegów, jak również ponoszenia kosztów nadzoru nad wykonywaniem nadanego prawa,
- 4) założenia i utrzymywania urządzeń (obsługiwania wodowskazów, stanu wody gruntowej i t. p.) dla stwierdzenia, czy i w jakich granicach szkody zostały wyrządzone,
- 5) pokrywania szkód, wynikających ze szkodliwego działania zamierzonego użytkowania wody,
- 6) założenia i utrzymywania urządzeń, któreby okolice o pięknym krajobrazie mogły uchronić od zeszpecenia, a dały się pogodzić z celem i rentownością przedsiębiorstwa,
- 7) złożenia zabezpieczenia na dotrzymanie przepisanych w pozwoleniu warunków, jako też na zaspokojenie pretensji do odszkodowania, które jednak nie może przewyższać przewidywanych w najbliższych trzech latach szkód (art. 61). Państwo i związki samorządowe wolne są od obowiązku składania zabezpieczenia.

(3) Postanowienia niniejszego artykułu mają także zastosowanie do szkodliwego działania zamierzonego użytkownika wody płynącej przez właściwą elą w wypadkach, przewidzianych w art. 37 ust. 1.

(4) Za szkodliwe działanie nie jest uważana zmiana stanu wody gruntowej, jeżeli została spowodowana przez wprowadzenie wody, lub przez obniżenie zwierciadła wody w celu odwodnienia rowami lub drenażami gruntów, dla których woda płynąca stanowi odpływ naturalny.

1. Urządzenia, o których mowa w art. 47 ust. 2 p. 1 ustawy wodnej, mają na celu jedynie zapobieżenie uniemożliwieniu lub utrudnieniu użytkownika powszechnego wody, nie zaś zapewnienie takiego użytkownika wody w ilości nieograniczonej, lub takiej, jaka była do dyspozycji interesowanych przed wzniesieniem tych urządzeń (z motywów wyroku z dnia 9 IX 1932 r. L. rej. 4746/30. Zb. W. Nr 561 A).

2. Z art. 47 ustawy wodnej poz. 574/1928 Dz. Ust. wynika, że jeżeli z powodu zamierzonego użytkownika wody należy oczekiwać szkodliwego działania, wskutek którego zostałyby naruszone prawa osób trzecich, władzy wolno udzielić zezwolenia tylko pod warunkami zabezpieczającymi, określonymi w ust. 2 tegoż art. 47 (wyrok N. T. A. z dnia 3/IV 1936 r. L. rej. 7140/33. Zb. W. Nr 1175 A).

3. Według bowiem art. 47 zezwolenie wodnoprawne może być w przypadkach, wskazanych w ust. 1 tegoż artykułu, udzielone z zastrzeżeniem warunków, warunki te są jednak w ust. 2 tego samego artykułu wyczerpująco wyszczególnione, a treść żadnego z nich nie wskazuje na dopuszczalność zastrzeżenia dodatkowego określenia ilości wody, dozwolonej do użycia.

Nie wynika z tego bynajmniej — zwłaszcza wobec postanowień wspomnianego wyżej art. 78 (ust. 2) rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym — że zastrzeżenie takie jest w ogóle niedopuszczalne. Za podstawę prawną dla niego art. 47 ustawy wodnej służyć jednak nie może. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 3/IV 1936 r. L. rej. 7140/33. Zb. W. Nr 1175 A).

Odmówienie pozwolenia.

Art. 48.

Ze względów publicznych należy odmówić pozwolenia, lub udzielić go pod warunkami, zabezpieczającymi następujące i tym podobne względy:

- 1) gdyby przedsiębiorstwo mogło oddziaływać niekorzystnie na obronę kraju, albo zagrażać bezpieczeństwu publicznemu lub stosunkom zdrowotnym;
- 2) gdyby rozpoczęta lub projektowana regulacja wody płynącej mogła być przez zamierzone użytkowanie udaremniona lub znacznie utrudniona;

3) jeżeli należy się obawiać istotnego utrudnienia odpływu wielkiej wody i lodu, albo żeglugi i spławu traw, a nie można temu zapobiec przez zmianę konstrukcji szkodliwie działającej części zakładu piętrzącego wodę;

4) jeżeliby przedsiębiorstwo szkodliwie wpłynęło na bieg, wysokość, spad, albo na brzegi wód płynących;

5) jeżeliby zamierzone użytkowanie wody wpłynęło szkodliwie na jakość wody, a działanie to nie dało się usunąć przez urządzenia, oczyszczające wodę;

6) jeżeliby powstało istotne utrudnienie powszechnego użytkownika wody, niezbędnego zaopatrzenia w wodę i niebezpieczeństwo dla kultury krajowej;

7) gdyby projektowany zakład wodny przeskadzał w używaniu wody na cele rolnicze;

8) gdyby zamierzone przedsiębiorstwo zużywało nadmierną ilość wody, lub nie wykazywało należytej siły wodnej, chyba, że zakład o większych rozmiarach nie jest narazie potrzebny, a projekt przewiduje racjonalne rozszerzenie go w przyszłości;

9) gdyby projekt przewidywał oddanie siły za granicę Państwa.

Pozwolenie na przewozy.

Art. 49.

Pozwolenie na utrzymanie przewozu ma być ograniczone do osoby starającego się i udzielane wyłącznie na czas określony. Pierwszeństwo mają właściciele dróg, względnie zarządy drogowe.

Pozwolenie na użytkowanie jezior, sztucznych wód płynących i zbiorników.

Art. 50.

Pozwolenia, dotyczące jezior, z których odpływają tylko naturalne wody prywatne, tudzież pozwolenia, dotyczące sztucznych wód płynących lub sztucznych zbiorników wody, utworzonych przez przegrody dolin, nie mogą być udzielane w razie sprzeciwu właścicieli jezior, sztucznych wód płynących lub zbiorników wodnych.

Odszkodowanie.

Art. 51.

(1) O ile nie można zapobiec szkodliwemu działaniu zapomocą odpowiednich urządzeń (art. 47), ma przedsiębiorca dotkniętego tym działaniem odszkodować.

(2) Odszkodowanie mogą stanowić okresowe świadczenia. Władza wodna może sobie za-

strzec sprawdzenie i ponowne ustalenie odszkodowania w pewnych okresach czasu.

W myśl przepisów ustawy wodnej władza wodna przy udzieleniu koncesyj wodnych (art. 45) może nałożyć na przedsiębiorcę obowiązek, polegający na wzniesieniu i utrzymywaniu urządzeń, zapobiegających szkodliwym skutkom zamierzonego użytkowania wody (art. 47), o ile zaś urządzenia tego rodzaju nie są możliwe, władna jest ustalić odszkodowanie, które przedsiębiorca ma zapłacić dotkniętemu szkodą (art. 51), jednak uprawnienia powyższe nie p. z. m. w. i. a. za słuszością stanowiska strony skarżącej; według przepisów o postępowaniu wodnoprawnym, mających zastosowanie, gdy chodzi o udzielenie koncesji wodnej, postępowanie to wdraża się na skutek podania starającego się o udzielenie koncesji (art. 191) i toczy się z udziałem osób interesowanych, któreby mogły być dotknięte szkodliwym działaniem przedsiębiorstwa wodnego i którym służy prawo zgłaszania żądań odszkodowania (art. 198 p. 4); władza wodna rozstrzyga podanie starającego się o udzielenie koncesji orzeczeniem (art. 201), które może być zaskarżone do instancji wyższej, o ile zaś orzeczenie dotyczy odszkodowania, służy osobom interesowanym prawo w terminie 3-ich miesięcznym od dnia doręczenia orzeczenia udać się na drogę sądową (art. 207 p. 1 i 2); stąd wynika, iż władza wodna może orzec co do odszkodowania, o ile osoby interesowane domagały się przed nią tego odszkodowania, wszelako i w tym wypadku osobom interesowanym, jeżeli nie są zadowolone z orzeczenia, służy droga sądowa; gdy więc osoby interesowane wniosły co do odszkodowania nie zgłosiły, jedynie droga sądowa jest dla nich właściwa, gdyż w myśl ogólnych zasad spory o ustalenie praw prywatnych i zobowiązań prywatnoprawnych należą do właściwości sądów powszechnych (z motywów orzeczenia S. N. z dnia 13/28 X 1931 r. S. N. I. C. 1389/31. Zb. Orz. I. C. S. N. Nr 184 31).

Art. 52.

(1) Za szkodę, wyrządzoną przez zmianę odpływu lub stanu wody, jak również przez utrzymanie utrzymania wody płynącej lub jej brzegów, nie należy się wynagrodzenie, jeżeli poszkodowany mógł był uniknąć szkody przez należyte wykonywanie ciążących na nim obowiązków utrzymania.

(2) To samo stosuje się do szkodliwej zmiany stanu wód gruntowych. Szkody stąd powstałe winny być wynagradzane tylko w wysokości istotnie poniesionej straty.

(3) Postanowienie art. 37 ust. 3 ma tu również zastosowanie.

Wykupno gruntów i zakładów narażonych na uszkodzenia.

Art. 53.

(1) Gdy zachodzi obawa, że przez zamierzone użytkowanie wody płynącej cudze grunty lub zakłady mogą być o tyle uszkodzone, że stosownie do ich dotychczasowego przeznaczenia nie mogłyby być celowo użytkowane, właściciel ma prawo żądać, aby przedsiębiorca nabył za wynagrodzeniem grunty lub zakłady.

(2) Gdyby w przyszłości odstąpiony kawałek gruntu całkowicie lub częściowo stał się zbędnym dla celów przedsiębiorstwa i miał być sprzedany, należy stosować odnośne przepisy o ustawowym prawie pierwokupu.

Prawo pierwszeństwa.

Art. 54.

(1) Jeżeli przy udzieleniu pozwolenia ma się wybierać między kilkoma współubiegającymi się przedsiębiorstwami, które się wzajemnie wykluczają bądź z powodu podziału ilości rozporządzalnej wody, bądź z powodu czasu jej używania, bądź wreszcie z powodu właściwych każdemu z tych przedsiębiorstw urządzeń, należy przy udzieleniu pozwolenia rozstrzygać przede wszystkim według znaczenia przedsiębiorstwa dla dobra publicznego, następnie zaś według jego znaczenia gospodarczego.

(2) Gdy kilka równych sobie znaczeniem przedsiębiorstw współubiega się o pozwolenie, należy dać pierwszeństwo istniejącym przed nowymi, następnie tym przedsiębiorstwom, które są związane z danym miejscem, przed takimi, które mogą być założone gdzieindziej, wreszcie przedsiębiorstwom właścicieli wody przed przedsiębiorstwami właścicieli gruntów nadbrzeżnych, a przedsiębiorstwom tych ostatnich przed przedsiębiorstwami innych osób.

(3) Na wodach publicznych pierwszeństwo powyższe mają: Państwo, związki samorządowe i spółki wodne.

1. Projekt techniczny gminy, mający na celu wyłącznie zapewnienie gminie lub też jej mieszkańcom powszechnego użytkowania wody publicznej (art. 21 ustawy wodnej z 19 września 1922 r., poz. 574/1928 Dz. Ust.), nie jest projektem konkurencyjnym w rozumieniu art. 54 ust. 1 powyższej ustawy w stosunku do projektu osoby trzeciej, mającego na celu piętrzenie wody dla zakładu wodnego. (wyrok N. T. A. z dnia 9/IX 1932 r. L. rej. 4746 30. Zb. W. Nr 561 A).

2. Skarga zaznacza przede wszystkim, że gmina Międzygórze wniosła własny projekt budowy jazu, mającego regulować wodę potoku Horożanna dla celów gospodarczych mieszkańców gminy, i zarzuca, że, skoro potok ten jest nie-

spornie wodą publiczną, władza pozwana, nie uwzględniając przysługującego gminie skarżącej na zasadzie art. 54 ust. 3 ustawy wodnej pierwszeństwa, postąpiła nielegalnie, zwłaszcza, że skarżąca gmina lub też interesowani jej mieszkańcy utrzymywali i naprawiali dotychczas istniejący w tym miejscu jaz faszynowy dla swych potrzeb, jako konieczny regulator wody tego potoku. Potok ten bowiem w tym miejscu rozgałęzia się na dwa ramiona, z których jedno odprowadza wodę w kierunku młynów na Kłanclerowej, drugie zaś do wsi Międzygórze, a w dalszym ciągu do Dniestru.

Na zarzut ten zaznaczyć należy, że według art. 47 ust. 2 pkt. 2) ustawy wodnej pozwolenie na używanie wody w jeden ze sposobów, wymienionych w art. 45, może być udzielone z zastrzeżeniem wzniesienia i utrzymywania urządzeń, zapobiegających uniemożliwieniu lub utrudnieniu powszechnego użytkowania wody, oraz, że władza wodna I instancji w konsensie wodno-prawnym, udzielonym Kłanclerowej, także zastrzeżenie uczyniła, nakładając na nią obowiązek założenia w projektowanym jazie betonowym rury o średnicy 9 cm, mającej odprowadzać 13,25 l/sek. wody z potoku do koryta, prowadzącego w kierunku gospodarstw gminy Międzygórze, położonych poniżej jazu, a to właśnie w celu zapewnienia właścicielom tych gospodarstw wody użytkowej.

Projekt skarżącej, zmierzający do zapewnienia wspomnianym gospodarstwom potrzebnej wody użytkowej przez wybudowanie własnego jazu, nie jest przeto — jak to słusznie zaznacza zaskarżone orzeczenie — projektem konkurencyjnym w rozumieniu art. 54 ust. 1 ustawy wodnej, gdyż nie chodzi tu o dwa przedsiębiorstwa współbiegające się, któreby się wzajemnie wykluczały, a, przeciwnie, wyżej określony cel skarżącej gminy może być osiągnięty również przez zastrzeżenie odpowiednich warunków w zezwoleniu wodno-prawnym, o które się ubiega Kłanclerowa. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 9/IX 1932 r. L. rej. 4746 30. Zb. W. Nr 561 A).

Wspólne użytkowanie.

Art. 55.

Jeżeli przez złączenie urządzeń kilku przedsiębiorstw, które się starają o pozwolenie, a nawzajem nie wykluczają, można osiągnąć lepsze i korzystniejsze wyzyskanie wody, lub złączenie to leży w interesie publicznym, może władza wodna uzależnić udzielenie pozwolenia od zobowiązania się interesowanych do wykonania wspólnych urządzeń.

Postępowanie wyrównawcze.

Art. 56.

(1) Gdy wody płynącej nie może wystarczyć na użytkowanie jej przez kilku uprawnionych

w sposób, przewidziany w art. 45 ust. 1, lub gdy przy kilku sposobach jej użytkowania jeden sposób wyklucza lub ogranicza drugi, ma każdy z uprawnionych prawo żądać, aby miara, czas i sposób użytkowania były unormowane w drodze postępowania wyrównawczego. Żądanie podobnego unormowania może być odrzucone, gdy oczekiwana stąd ogólna korzyść nie o wiele przewyższa szkody.

(2) Unormowanie winno być przeprowadzone w sposób, odpowiadający słusznie ocenionym interesom wszystkich uczestników postępowania, z uwzględnieniem potrzeb użytkowania powszechnego. Powstające przy tym szkody winny być uczestnikom o tyle wynagradzane, o ile się nie wyrównują przez wypływające dla nich korzyści. Do wynagrodzenia szkód obowiązani są oni stosownie do korzyści, które mają być przez opracowanie wypośrodkowane.

(3) Prawo, oparte na wywłaszczeniu, może być przedmiotem wyrównania jedynie za zgodą uprawnionego.

Art. 57.

(1) Jeżeli można przeprowadzić unormowanie poboru wody przez zmianę urządzeń, należących do jednego z uprawnionych, bez zmniejszenia sprawności przedsiębiorstwa, może być na wniosek jednego z uczestników w drodze postępowania wyrównawczego nałożony na uprawnionego obowiązek, aby zmiany tej albo sam dokonał, albo na nią zezwolił.

(2) Wnioskodawca ma ponieść koszty zmiany. Ma on również wynagrodzić szkodę, powstałą przez zatrzymanie ruchu. To samo dotyczy zwrotu zwiększonych kosztów prowadzenia przedsiębiorstwa i jego utrzymania, o ile one nie wyrównują się przez korzyści, spowodowane zmianą.

Pozwolenie dla obcokrajowców.

Art. 58.

Do udzielenia pozwolenia obcokrajowcom, a to tak osobom fizycznym, jak i prawnym, mają analogiczne zastosowanie przepisy ustawowe o nabywaniu nieruchomości przez obcokrajowców.

Termin wykonania przedsiębiorstwa.

Art. 59.

(1) W pozwoleniu należy oznaczyć termin, w jakim przedsiębiorstwo ma być wykonane i w ruch puszczane.

(2) Termin ten może być przedłużony.

Zmuszenie przedsiębiorcy do wykonania warunków.

Art. 60.

Władza wodna ma prawo zmusić przedsiębiorcę do wykonania włożonych na niego warunków.

Uzależnienie wykonywania prawa od złożenia odszkodowania.

Art. 61.

(1) Do wykonania nadanego prawa można przystąpić, gdy umówione lub oznaczone przez władzę administracyjną odszkodowanie zostało wypłacone lub do depozytu sądowego złożone.

(2) Gdy odszkodowanie polega na okresowych świadczeniach, wystarcza złożenie sum, przypadających za najbliższe trzy lata świadczeń.

(3) Jeżeli orzeczenie władzy administracyjnej zaczęło tylko co do wysokości odszkodowania, może władza zezwolić na wykonanie za odpowiednim zabezpieczeniem.

(4) Gdy kto przystąpi do wykonania prawa, nim to jest w myśl ustępów 1, 2 i 3 dopuszczalne, może władza wodna zabronić wykonywania prawa i zarządzić usunięcie wzniesionych urządzeń.

Zaskarżalność i przenoszenie nadanego prawa.

Art. 62.

(1) Nadane prawo może być przedmiotem sporu sądowego. Przepisy, dotyczące pretensyj, wypływających z tytułu własności, mają odpowiednio zastosowanie. Prawo nie może być oddzielone od przedsiębiorstwa, któremu zostało nadane i przechodzi wraz z nim na prawnych następców. Użycie takiego uprawnienia na inne cele lub dla innego zakładu wymaga osobnego pozwolenia władzy.

(2) Jeżeli prawo jest przywiązane do własności gruntowej, nie może być oddzielone od tej własności i przechodzi na następców prawnych tylko z prawem własności parceli gruntowej i przedsiębiorstwem. Gdy grunt ulegnie podziałowi, nadane prawo wygasa odnośnie do tych części gruntu, którym wykonanie jego nie przynosi korzyści.

Cofnięcie pozwolenia za odszkodowaniem.

Art. 63.

(1) Z powodu szkód i niebezpieczeństwa dla dobra publicznego może być pozwolenie każdego czasu za odszkodowaniem cofnięte lub ograniczone orzeczeniem władzy wodnej z urzędu lub na wniosek związków samorządowych i korporacji publicznych. O ile z cofnięcia pozwolenia odnoszą korzyść osoby trzecie, mają być pociągnięte do stosownego udziału w odszkodowaniu i w kosztach postępowania; w innych wypadkach ponosi te koszty Państwo.

(2) Obowiązani według ustępu 1 do odszkodowania mogą pociągnąć w drodze sądowej do zwrotu powyższych wydatków te osoby, które przez złożenie świadomie nieprawdziwych danych i oświadczeń uzyskały pozwolenie.

1. W wypadku cofnięcia uprawnienia wodnego za odszkodowaniem (art. 63 ustawy wodnej z 19 września 1922, poz. 936 Dz. Ust.) władza wodna — o ile zachodzą wątpliwości, jaki jest rozmiar danego uprawnienia — winna rozmiar ten uprzednio ustalić (wyrok N. T. A. z dnia 10 II 1928 r. I. rej. 2366/26. Zb. W. Nr 1377).

2. Art. 63 (1) ustawy wodnej głosi w zdaniu drugim, że, o ile z cofnięcia pozwolenia odnoszą korzyść osoby trzecie, mają być pociągnięte do stosownego udziału w odszkodowaniu i w kosztach postępowania; w innych wypadkach ponosi te koszty Państwo. Jako „osoby trzecie” w myśl powyższego przepisu mogą zatem wchodzić w rachubę tylko podmioty prawa cywilnego, które z powodu cofnięcia uprawnienia wodnego odnoszą korzyści majątkowe; gdyby bowiem ustawodawca miał na myśli pod osobami trzecimi także gminy lub wyższego rzędu związki komunalne, jako zastępujące interes publiczny, to niezrozumiałym byłoby przekazanie tych kosztów Państwu z zupełnym pominięciem w ustawie gmin, względnie innych związków komunalnych. Bezspornie może „osobą trzecią” w tym rozumieniu być także gmina, o ile posiadając nieruchomości lub przedsiębiorstwa, narażona jest na szkody wskutek wykonywania danego prawa wodnego. Czy jednak w danej sprawie zachodzi ten wypadek, akta sprawy nie dają wyjaśnienia. Natomiast w toku postępowania występował szereg właścicieli nieruchomości, dotyczącej części miasta Lublina, którzy żalili się na szkody, wyrządzane im wskutek podnoszenia wody przy rzeczonym młynie, i domagali się zniesienia danego uprawnienia wodnego. O tych atoli osobach trzecich zaskarżone orzeczenie nie wspomina, aczkolwiek w myśl przytoczonego przepisu art. 63 (1) ustawy wodnej mogłyby być ewentualnie pociągnięte do odpowiedniego udziału w odszkodowaniu, o ile udowodnionym zostanie, iż odnoszą korzyści z cofnięcia danego uprawnienia wodnego. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 10 II 1928 r. I. rej. 2366/26. Zb. W. Nr 1377).

Cofnięcie pozwolenia bez odszkodowania.

Art. 64.

(1) Bez odszkodowania może być z urzędu pozwolenie cofnięte przez właściwą władzę wodną:

- 1) jeżeli pozwolenie udzielone zostało na podstawie dowodów, które w zasadniczych punktach są nieprawdziwe, a zostało udowodnione, że to było wiadomym starającemu się o pozwolenie i jeżeli przez udzielenie pozwolenia zostały spowodowane bardzo znaczne szkody i niebezpieczeństwo dla dobra publicznego;
- 2) jeżeli przedsiębiorstwo przejdzie choćby częściowo w ręce obcokrajowców;

3) jeżeli przedsiębiorca zaniecha wykonania nadanego prawa, zwłaszcza jeżeli usunie wykonane urządzenia lub dopuści do ich zniszczenia;

4) jeżeli udzielone pozwolenie stanie się dla przedsiębiorstwa bezużyteczne lub zbyt-
teczne;

5) jeżeli przedsiębiorstwo, pomimo kilkakrotnego wezwania władzy wodnej, nałożonych w pozwoleniu warunków w istotnych punktach kilkakrotnie nie wypełni lub nie dotrzyma przepisanych terminów co do wykonania lub puszczania w ruch zakładu.

(2) Jeżeli pozwolenie zostało cofnięte, władza wodna może zmusić przedsiębiorcę, aby bez pretensji do odszkodowania wykonał roboty potrzebne do usunięcia szkodliwych skutków użycia zakładu, albo całkiem zniósł urządzenie i przywrócił stan pierwotny.

1. Ustawa wodna dopuszcza możliwość cofnięcia raz udzielonego pozwolenia wodnego jedynie i wyłącznie w wypadkach, w ustawie ściśle określonych, a mianowicie:

a) za odszkodowaniem z urzędu lub na wniosek związków samorządowych lub korporacji publicznych z powodu szkód i niebezpieczeństw dla dobra publicznego (art. 63).

b) bez odszkodowania z urzędu, jeżeli pozwolenia udzielono na podstawie dowodów nieprawdziwych i powstały stąd bardzo znaczne szkody i niebezpieczeństwo dla dobra publicznego, w razie przejścia przedsiębiorstwa w ręce obywateli, w razie zaniechania wykonywania nadanego prawa, lub jeśli pozwolenie stanie się bezużyteczne lub zbyt-
teczne, wręcz, jeżeli przedsiębiorstwo, pomimo kilkakrotnego wezwania władzy wodnej, nałożonych w pozwoleniu warunków w istotnych punktach kilkakrotnie nie wypełni, lub nie dotrzyma przepisanych terminów co do wykonania lub puszczania w ruch zakładu.

Z powołanego wyżej artykułu 64 wynika nadto, że osobom trzecim nie przysługuje subiektywne prawo domagania się cofnięcia pozwolenia wodnego bez odszkodowania — a takiego domaga się właśnie skarżący, gdyż prawa tych osób są należycie broniące w innych przepisach ustawy. Również z powołanego przez skarżącego art. 47 ustawy nie wynika dla strony prawo domagania się cofnięcia pozwolenia wodnego, przysługującego właścicielowi pensjonatu „Kresy”, gdyż artykuł ten tego rodzaju zarządzenia wogóle nie przewiduje, a określa tylko warunki, jakie władza może w pozwoleniu zastrzec w interesie ogółu, lub w obronie praw osób trzecich. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 9/XI 1928 r. L. rej. 2561 26. Zb. W. Nr 1558 28).

2. W ust. 2 art. 64 postanowiono, że jeżeli pozwolenie zostało cofnięte, władza wodna może zmusić przedsiębiorcę, aby bez pretensji do odszkodowania wykonał roboty, potrzebne do

usunięcia szkodliwych skutków urządzenia zakładu, albo całkiem zniósł urządzenie i przywrócił stan pierwotny. Ponieważ postanowienia te są logicznym następstwem ustanienia uprawnień wodnego, uznać należy, że mają one zastosowanie nie tylko do wypadków cofnięcia uprawnień, lecz w ogóle do wszelkich innych wypadków wygaśnięcia tegoż, a zatem także do wypadków, jak właśnie niniejszy, w którym uprawnienie wygasło na podstawie art. 252 ust. 2, — oczywiście z zastrzeżeniem, że specjalne przepisy, jak np. art. 63, w kwestii odszkodowania nie stanowią inaczej.

Stwierdzić zarazem należy, że z brzmienia postanowień, zawartych w ust. 2 art. 64, nie wynika, iż tylko w tych wypadkach wolno władzy zmusić przedsiębiorcę do całkowitego zniszczenia urządzeń, czy też do przywrócenia stanu pierwotnego, w których interes publiczny tego wymaga. Gdyby jednak nawet przyjąć, że warunek ten jest wymagany, to ocena wskazań ze stanowiska interesu, czy też dobra publicznego winna być wobec braku szczegółowych przepisów w tym względzie — uznana za pozostawioną swobodnemu uznaniu władzy. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 26/II 1935 r. L. rej. 10736/32. Zb. W. Nr 1019 A).

3. Do zastosowania przepisu art. 64 ust. 1 p. 5 ustawy wodnej z 19 września 1922, poz. 574/1928 Dz. Ust. nie jest niezbędne, by niewykonanie dotyczyło więcej niż jednego z nałożonych warunków (wyrok N. T. A. z dnia 11 V 1937 L. rej. 9065 34. Zb. W. Nr 1363 A).

Skarżący twierdzi, że stanowisko władzy pozwanej, jakoby zaniechał wykonywania udzielonego mu prawa przewozu, jest niesłuszne i uchybia przepisowi p. 3 ust. 1 art. 64 ustawy wodnej, albowiem fakt przesunięcia miejsca dojazdu nie może być uznany za dowód zaniechania prawa przewozu i powodować odebranie zezwolenia, a, co najwyżej, może być traktowany jako pewnego rodzaju uchybienie, które mogłoby spowodować odebranie udzielonego zezwolenia dopiero po kilkakrotnym bezskutecznym wezwaniu przez władzę, o którym mowa w p. 5 ust. 1 art. 64.

Zarzut ten nie jest pozbawiony słuszności. Przepis p. 3 ust. 1 art. 64 ustawy wodnej, na którym władza pozwana oparła swoje orzeczenie, głosi, że pozwolenie może być cofnięte przez właściwą władzę wodną bez odszkodowania, jeżeli przedsiębiorca zaniecha wykonywania nadanego prawa. Z zestawienia powyższego przepisu z przepisem p. 5 tegoż ust. 1 art. 64, który mówi o niedotrzymaniu zastrzeżonych w udzielonym pozwoleniu warunków, a więc właściwie o zaniechaniu przestrzegania warunków zezwolenia, wynika, że ustawodawca w p. 3, w przeciwstawieniu do p. 5, miał na względzie nie zmianę przez przedsiębiorcę sposobu wykonywania nadanego prawa, lecz zupełne zaniechanie wykonywania tego prawa, czyli zupełną

bezczytność ze strony przedsiębiorcy, kryjąca w sobie pierwiastki zrzeczenia się nadanych uprawnień. W niniejszym zaś przypadku skarżący nie tylko nie zrzekł się swych uprawnień, na co wskazują podania jego do władz o zezwolenie na zmianę punktów dojazdu, lecz nawet faktycznie nie zaniechał przewozu do chwili odebrania mu pozwolenia, zmieniając jedynie miejsca dojazdu. Jeżeli zatem przewóz taki nie odpowiadał warunkom udzielonego zezwolenia, to w myśl powyższych wywodów należało wezwać skarżącego do przestrzegania warunków tego zezwolenia i dopiero w razie niewykonania tego żądania pomimo kilkakrotnych wezwań władzy miałyby podstawę do cofnięcia zezwolenia na zasadzie p. 5 ust. 1 art. 64 ustawy wodnej (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 17/VI 1938 r. L. rej. 7642 34 Zb. W. Nr 1640 A).

R o z d z i a ł IV.

Szczegółowe przepisy dla zakładów, piętrzących wodę.

Znaki wodne na zakładach koncesjonowanych.

Art. 65.

(1) Każde urządzenie, piętrzące wodę na podstawie pozwolenia, musi być opatrzane co najmniej jednym znakiem wodnym (palem markującym, znakiem normalnym, wodowskazem i t. p.), który ma wyraźnie wskazywać wysokość dopuszczalnego najwyższego stanu wody, tak latem, jak i zimą, a jeśli stan wody ma być utrzymywany na pewnym najniższym poziomie — także wysokość najniższego dopuszczalnego stanu wody.

(2) Znaki, wskazujące wysokość wody, winny być urządzone i utrzymywane przez uprawnionych do wody w miejscu dla interesowanych dostępnym zgodnie z przepisami i w ten sposób, aby były o ile możliwości zabezpieczone od umyślnego uszkodzenia i zniszczenia przez czas i przypadek. Uprawnieni do piętrzenia wody i zarządcy zakładów obowiązani są donieść natychmiast władzy wodnej o wszelkim uszkodzeniu znaków, wskazujących wysokość wody.

(3) Osobne rozporządzenie Ministra Robót Publicznych przepisał kształt znaków wodnych i ostrożności, jakie przy ich ustawieniu należy zachować.

P. rozp. Ministra Robót Publicznych z dnia 25 kwietnia 1923 r. w przedmiocie kształtu znaków wodnych dla zakładów wodnych i urządzeń piętrzących wodę oraz sposobu ich ustawienia (poz. 5 niniejszego zeszytu).

Znaki wodne na zakładach niekoncesjonowanych.

Art. 66.

(1) Na zakładach, powstałych przed wejściem w życie niniejszej ustawy, a niezaopatrzonych w znak wodny, oraz na zakładach, które zbudowa-

wane zostały po wejściu w życie tej ustawy, a dla których pozwolenie nie jest wymagane, należy, o ile prawo do piętrzenia wody i wysokość piętrzenia są niesporne, umieścić znak wodny na żądanie jednego z interesowanych. Wnioskodawca, o ile sam nie jest uprawniony do piętrzenia wody, winien wykazać, że wykonywanie prawa piętrzenia wody przynosi mu szkodę. Znak piętrzenia może być także osadzony z urzędu.

(2) Gdy przy zakładzie, piętrzącym wodę na który nie potrzeba pozwolenia, interesowani na to się zgadzają, lub w drodze prawa ustalono, że wprowadzić prawo do piętrzenia wody istnieje, że jednak nie ma obowiązujących i jasnych postanowień co do dopuszczalnej wysokości piętrzenia, wina władza wodna na wniosek jednego z interesowanych w ten sposób oznaczyć stan wody, ażeby interesy uprawnionego do piętrzenia z interesami właścicieli gruntów i innych uprawnionych do piętrzenia według słusznej oceny zostały uzgodnione.

(3) Na czas trwania sporu sądowego o dopuszczalną wysokość piętrzenia, lub postępowania według ustępu 2, może władza wodna w drodze niezaskarżalnego orzeczenia na wniosek jednego z interesowanych oznaczyć tymczasowo stan wody.

(4) Koszty osadzenia znaków, oznaczających dozwoloną wysokość wody, ponosi uprawniony do piętrzenia. Koszty, spowodowane nieuzasadnionymi wnioskami lub sprzeciwami, mogą być nałożone na wnioskodawców i sprzeciwiających się. Wysokość i podział kosztów oznacza władza wodna.

1. P. art. 82 rozp. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341).

2. Przepis art. 66 ust. 4 zd. 2 ustawy został zastąpiony art. 105 ust. 1 rozp. o postępowaniu administracyjnym.

Według art. 45 ustawy wodnej pozwolenia władzy wodnej potrzeba m. in., do używania wody i do obniżania lub podnoszenia zwierc adła wody. Ustęp 2 tegoż artykułu stanowi, że pozwolenie jest zbędne, gdy powyższe prawa istniały przy wejściu w życie ustawy wodnej i przez nią zostają utrzymane, lub gdy używanie wody z mocy przepisu o użytkowaniu publicznym, albo z mocy przepisów o użytkowaniu wody prywatnej przez właściciela jest dozwolone.

Wynika z powyższego w związku z postanowieniami art. 2, 21, 36 i 252 ustawy wodnej, że od chwili wejścia jej w życie prawo obniżania lub podnoszenia zwierc adła, a zatem piętrzenia publicznej wody płynącej może być nabyte tylko na mocy pozwolenia władzy wodnej.

Piętrzenie prywatnej wody płynącej jako jeden z wyszczególnionych w art. 36 ustawy wodnej sposobów dozwolonego właścicielowi gruntu nadbrzeżnego użytkowania wody płynącej z zastrzeżeniami przewidzianymi w art. 37 i 38 tejże ustawy nie wymaga takiego pozwolenia.

Wydawanie pozwoleń na piętrzenie publicznej wody płynącej, należy w myśl art. 186 i 187 ustawy wodnej do zakresu działania władz administracyjnych, jako władz wodnych. Odnosne orzeczenie władzy wodnej winno zawierać w myśl art. 201 i 202 tejże ustawy, m. in. rozstrzygnięcie sprzeciwów i rozczeń, zgłoszonych przez interesowanych, o ile nie zachodzi spór o istnienie tytułu prywatno-prawnego (art. 198 ust. 3), oraz oznaczenie dopuszczalnej wysokości piętrzenia. O prawie piętrzenia publicznej wody płynącej i o dopuszczalnej wysokości piętrzenia orzekają zatem władze administracyjne, jako władze wodne.

Powołany przez Sąd Grodzki art. 66 ustawy wodnej dotyczy znaków wodnych na zakładach, piętrzących wodę, powstałych przed wejściem w życie tej ustawy, oraz na zakładach, które zbudowane zostały po wejściu w życie ustawy, a dla których pozwolenie nie jest wymagane. Ponieważ przy zakładach tej drugiej kategorii prawo piętrzenia wody jak i dopuszczalna wysokość piętrzenia, opierają się nie na pozwoleniu lub orzeczeniu władzy wodnej, a więc nie na tytule publiczno-prawnym, lecz na prawie prywatnym, w szczególności na prawie własności, i mogą być wobec tego niewątpliwie przedmiotem sporu sądowego, normuje ustęp 2 i 3 tegoż art. 66 postępowanie władzy wodnej przy oznaczeniu stanu wody i osadzeniu znaku wodnego dla takich zakładów za zgodą lub na wniosek jednego z interesowanych: a) w wypadku, gdy istnienie prawa do piętrzenia wody zostało w drodze sądowej ustalone, jednak nie ma obowiązujących i jasnych postanowień co do dopuszczalnej wysokości piętrzenia, b) na czas trwania sporu sądowego o dopuszczalną wysokość piętrzenia.

Postanowienia te stwierdzają jedynie, że spory o istnienie prawa do piętrzenia wody płynącej przy zakładach, nie wymagających pozwolenia władzy wodnej, jakoteż spory o dopuszczalną wysokość piętrzenia takiej wody, jako spory o prawo prywatne, należą do drogi sądowej w myśl ogólnej właściwości sądów powszechnych, nie ustanawiają jednak bynajmniej właściwości sądów do rozpoznawania sporów o istnienie prawa piętrzenia wody lub o dopuszczalną wysokość piętrzenia w wypadkach, gdy według przepisów ustawy wodnej nadanie tego prawa i ustalenie dopuszczalnej wysokości piętrzenia, należą do właściwości władz wodnych (z motywów orzeczenia Trybunału Kompet. z dnia 24/III 1933 r. I rej. 9 32, O. S. P. Nr 339/33).

Utrzymanie zakładu w należyтым stanie.

Art. 67.

Uprawniony do piętrzenia oraz prowadzący zakład wodny winni zakład wraz ze wszystkimi urządzeniami, mającymi znaczenie dla odpływu wody, utrzymywać w należyтым stanie, w

szczegółności zaś w taki sposób, aby woda ze szkodą innych nie była marnowana. Mogą oni do tego być zmuszeni przez władzę wodną.

Marnowaniem wody w rozumieniu art. 67 ustawy wodnej (poz. 574 1928 Dz. Ust.) jest używanie wody ponad potrzebę, prawnie uznaną, ze szkodą dla innych. (wyrok N. T. A. z dnia 25. VI 1936 r. I. rej. 4201/33. Zb. W. Nr 1211 A).

Przebudowa zakładu dla uchylenia niebezpieczeństwa.

Art. 68.

(1) Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo, że urządzenie, piętrzące wodę, z powodu jego konstrukcji może być uszkodzone lub zniszczone przez wielką wodę i że przez to powstaną szkody dla innych, a niebezpieczeństwo to można usunąć lub zmniejszyć przez przebudowę lub zabezpieczenie urządzenia bez zmniejszenia jego sprawności, może być uprawniony na wniosek obowiązków do utrzymywania wody płynącej oraz innych interesowanych zmuszony przez władzę wodną do wykonania przebudowy lub zabezpieczenia zakładu.

(2) Koszty przebudowy ponosi uprawniony do piętrzenia, w razie zaś braku winy, także inni interesowani w utrzymaniu i zabezpieczeniu zakładu.

(3) Do ogólnej sumy kosztów winny być na rzecz uprawnionego do piętrzenia wody doliczone według słusznej oceny straty, powstałe przez wstrzymanie ruchu zakładu w czasie przebudowy. To samo stosuje się do zwiększonych przez przebudowę kosztów utrzymania zakładu. O ile natomiast utrzymanie zakładu zostało przez przebudowę lub zabezpieczenie zakładu ułatwione lub wynikają stąd dla uprawnionego inne korzyści, winny być te korzyści od kosztów odliczone.

(4) O warunkach i sposobie przebudowy lub zabezpieczenia zakładu, o wysokości odszkodowania i poręki, o płaceniu kosztów budowy, zwłaszcza o pokrywaniu ich z udzielonej poręki, o rozdziale tych kosztów pomiędzy interesowanych, jak również o terminie, w ciągu którego ma być przebudowa rozpoczęta i ukończona, orzeka w razie sporu władza wodna przy słusznym uwzględnieniu wszelkich przewidywanych strat i korzyści.

(5) Władza wodna może uprawnionego do piętrzenia zmusić do wykonania nałożonych na niego w orzeczeniu obowiązków.

Przebudowa zakładu ze względów publicznych.

Art. 69.

O ile w przypadku, przewidzianym w art. 68, dobro publiczne narażone jest na poważne szkody lub niebezpieczeństwo, może władza

wodna zażądać przebudowy lub zabezpieczenia zakładu piętrzącego wodę. Zresztą należy postępować według art. 63. Państwo ma jednak ponosić koszty, o ile one przewyższają korzyści interesowanych.

Unieruchomienie lub zniesienie zakładu.

Art. 70.

(1) Zakład, piętrzący wodę, może być tylko za zezwoleniem władzy wodnej stale unieruchomiony lub zniesiony.

(2) Zezwolenia można tylko wówczas odmówić, gdyby inni przez unieruchomienie lub zniesienie zakładu mieli ponieść szkodę, a wobec uprawnionego i władzy wodnej zobowiążą się, stosownie do wyboru uprawnionego, zwrócić koszty utrzymania budowli piętrzącej, albo ją utrzymywać. Muszą się oni również zobowiązać zwrócić inne szkody uprawnionemu i dać zabezpieczenie na wypełnienie swych zobowiązań. O wysokości wynagrodzenia, przypadającego za utrzymanie budowli piętrzącej, jak również za inne straty oraz o obowiązku zabezpieczenia orzeka w razie sporu władza wodna. Ma ona na żądanie uprawnionego do piętrzenia wyznaczyć termin, w ciągu którego powyżej wspomniane obowiązki mają być przyjęte, w razie przeciwnym władza wodna udzieli zezwolenia na unieruchomienie lub zniesienie budowli piętrzącej. Od złożenia zabezpieczenia wolne są: Państwo, związki samorządowe i spółki wodne.

(3) Do budowli piętrzących, które powstały na mocy pozwolenia, mają powyższe przepisy (ustępy 1 i 2) zastosowanie o tyle tylko, o ile pozwolenie inaczej nie stanowi.

Zakaz nagłego spuszczenia wody.

Art. 71.

Nie wolno bez upoważnienia władzy wodnej nagle spuszczać nagromadzonej wody, gdyby skutkiem tego mogły być cudze grunty lub zakłady zagrożone lub uszkodzone, wykonywanie praw użytkownika wody ograniczone lub utrzymanie wody płynącej utrudnione.

Utrzymanie stanu wody na wysokości ustalonej.

Art. 72.

(1) Przy zakładach piętrzących nie można piętrzyć wody ponad wysokość, ustaloną znakiem wodnym.

(2) Gdy tylko woda wzbierze ponad tę wysokość, ma przedsiębiorca, bez pretensji do odszkodowania, z zachowaniem ostrożności, w art. 71 przewidzianych, przez otwarcie ruchomych części jazu oraz przez usuwanie wszelkich przeszkód (naniesionych przedmiotów, lodu, żwiru i t. p.) natychmiast bez przerwy i tak

długo spuszczać wodę, dopóki się znów nie obniży do poziomu znaku wodnego. W razie oczekiwanego wzebrania władza wodna ma prawo nakazać przedsiębiorcy, któremu w tym wypadku pretensja do odszkodowania nie przysługuje, aby spuścił bezzwłocznie wodę przez zastosowanie tych samych środków poniżej wysokości, ustalonej znakiem wodnym i ten stan w miarę możliwości tak długo utrzymywał, aż woda opadnie.

(3) Gdy zwierciadło wody ma być utrzymywane na pewnej wysokości, nie może być ono spuszczone niżej tej wysokości. Skoro tylko to nastąpi, ma być odpływ wody na tak długo wstrzymany, aż woda znów do określonej wysokości się podniesie, jednak bez ujemy dla powszechnego użytkowania wody i praw innych osób.

(4) Do wydawania zarządzeń, potrzebnych do wykonania powyższych przepisów, upoważniona jest władza wodna, zaś w nagłych wypadkach miejscowa władza policyjna (art. 227).

Regulowanie ruchu zakładu dla ułatwienia utrzymania wody płynącej.

Art. 73.

(1) Prowadzący ruch zakładu, piętrzącego wodę, obowiązany jest na zarządzenie władzy wodnej otwierać i zamykać ruchome części zakładu, jeżeli skutkiem tego utrzymanie wody płynącej znacznie będzie ułatwione.

(2) Jeżeli skutkiem poczynionych zarządzeń ruch zakładu dozna przerwy, może być żądane odszkodowanie, gdy przerwa trwa ponad czas, określony w pozwoleniu. To samo ma miejsce, gdy w pozwoleniu czas nie jest określony, a przerwa w ruchu jest znaczna.

(3) Odszkodowanie ma zapłacić obowiązany do utrzymania wody płynącej.

Roboty na cudzych gruntach i wodzie płynącej dla zapobieżenia wylewu.

Art. 74.

(1) Jeżeli następują zalewy lub inne szkody dla obcych gruntów lub zakładów przez to, że mimo należytego wykonywania prawa piętrzenia, stan wody podnosi się ponad dozwoloną wysokość, może być uprawniony do piętrzenia na wniosek poszkodowanego zmuszony dozwolić na podjęcie na cudzych gruntach lub na wodzie płynącej takich środków zaradczych, które, nie pociągając zmian w budowli piętrzącej i nie naruszając prawa do piętrzenia wody, mogłyby zapobiec szkodliwemu działaniu.

(2) Wnioskodawca winien użyć potrzebnych środków dla ochrony prawa piętrzenia przed naruszeniem oraz obowiązany jest na żądanie uprawnionego dać w tym względzie zabezpieczenie. Od zabezpieczenia wolne są: Państwo, związki komunalne i spółki wodne.

CZĘŚĆ TRZECIA.

Utrzymanie i regulacja wód i ich brzegów,
tudzież ochrona od powodzi.

R o z d z i a ł I.

Utrzymywanie wód i ich brzegów.

Istota prawna obowiązku utrzymania.

Art. 75.

(1) Obowiązek utrzymania wód płynących i ich brzegów w myśl niniejszej ustawy jest zobowiązaniem publiczno-prawnym, które poza wypadkami, w tej ustawie wymienionymi, nie może być ani zniesione, ani ulec zmianie. Publiczno-prawne obowiązki utrzymania wód płynących lub ich brzegów, które istniały przed wejściem w życie niniejszej ustawy, wygasają, o ile przez tę ustawę nie zostały utrzymane.

(2) Umowy co do obowiązku utrzymania mogą być zawierane ze skutkiem prywatno-prawnym.

Pojęcie obowiązku utrzymania.

Art. 76.

(1) Obowiązek utrzymania wód żeglownych i spławnych obejmuje utrzymanie żeglowności, względnie spławności, oraz wolnego odpływu wody, na innych zaś wodach płynących utrzymywanie wolnego odpływu.

(2) Sztuczne publiczne wody płynące mają być utrzymywane w interesie wolnego odpływu tylko o tyle, o ile wody te do tego celu są przeznaczone.

(3) Utrzymanie żeglowności rozciąga się tylko na wodę, służącą do publicznej żeglugi. Nie obejmuje ono osobnych dróg dojazdowych do portów.

(4) Gdy woda płynąca została uregulowana na podstawie urzędowo zatwierdzonego planu, obowiązek utrzymania obejmuje utrzymywanie stanu, do jakiego doprowadzono ją przez regulację, dopóki rozporządzenie Ministra Robót Publicznych nie uzna utrzymywania tego stanu za zbyteczne.

Obowiązani do utrzymania.

Art. 77.

(1) Utrzymanie wód należy:

- 1) publicznych wód żeglownych i granicznych — do Państwa;
- 2) wód spławnych i potoków górskich — do Państwa, samorządów wojewódzkich i spółek wodnych w myśl obowiązujących ustaw;
- 3) innych wód publicznych — do spółek wodnych;

4) wód prywatnych — do właścicieli wód, względnie do właścicieli gruntów nadbrzeżnych, a przy wodociągach i innych zakładach na obcych gruntach — do właścicieli wodociągów i zakładów;

5) sztucznych wód płynących — do przedsiębiorcy;

6) przy urządzeniach, które służą do specjalnego użytkowania wody lub do zabezpieczenia dróg, mostów, budynków, kolei, portów i innych zakładów na wodach płynących — do właścicieli tych urządzeń.

(2) Do czasu utworzenia spółki wodnej ma być woda utrzymywana przez tych, którzy dotąd byli do tego obowiązani.

(3) Gdy woda płynąca została uregulowana na podstawie zatwierdzonych planów przez kogo innego, niż przez obowiązanych do jej utrzymania, dalsze utrzymanie ciąży na przedsiębiorcy regulacji. Utrzymanie może jednak objąć za zgodą władzy wodnej do tego dotychczas obowiązany na podstawie umowy z przedsiębiorcą.

(4) Za zgodą władzy wodnej i interesowanych, a bez tej zgody na podstawie ustawy wojewódzkiej, może być utrzymanie wody publicznej powierzzone gminom i innym korporacjom publiczno-prawnym.

(5) Do udziału w kosztach utrzymania wód publicznych mogą być zobowiązane inne osoby w stosunku do odniesionych korzyści.

Jak to wynika z porównania postanowień p. 4 ust. 1 art. 77 ustawy wodnej z 19 września 1922, poz. 574 1928 Dz. Ust. z postanowieniami, zawartymi w p. 5 ust. 1 tegoż art., pierwsze z nich, o ile chodzi o obowiązek utrzymania wody przez jej właściciela, mają na względzie tylko wody w łóżykach naturalnych i z tego powodu nie mogą mieć zastosowania do rowu, będącego przedmiotem sporu, gdyż rów ten jest — jak to władza pozwana przyznaje w odpowiedzi na skargę — dziełem ręki ludzkiej, a więc łóżykiem sztucznym. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 30 I 1936 L. rej. 7261/33. Zb. W. Nr 1155 A).

Udział właścicieli gruntów w kosztach utrzymania.

Art. 78.

(1) Obowiązany do utrzymywania wody płynącej ma z zachowaniem przepisów art. 79 przeprowadzić w łóżyku wody płynącej i na gruntach przybrzeżnych te roboty, które są potrzebne dla zapobieżenia wstrzymania odpływu przez obrywanie brzegów lub dla usunięcia szkód, powodowanych przez żeglugę, lub roboty regulacyjne na gruntach nadbrzeżnych. Właściciele tych gruntów mają uczestniczyć w kosztach tych robót w miarę korzyści, powstających przez zabezpieczenie gruntów; mogą

oni zamiast gotówki dostarczyć robocizny lub materiałów budowlanych. Przyczynienia się do kosztów nie można żądać, gdy chodzi o usunięcie lub zapobieżenie szkodom, spowodowanym przez żeglugę i roboty regulacyjne.

(2) Przed zarządzeniem robót należy wysłuchać właścicieli gruntów, tudzież przedstawicieli interesowanych samorządów przy okazaniu i wyjaśnieniu im planu oraz podaniu przypadających na nich kosztów przybliżonych.

Wykonanie robót przez właścicieli gruntów.

Art. 79.

(1) Właściciele gruntów nadbrzeżnych winni usunąć ze swoich gruntów takie drzewa, krzaki, ogrodzenia i inne przedmioty, które przeszkadzają odpływowi wody płynącej równo z brzegami.

(2) Właściciele nadbrzeżni mają również wykonać powyżej linii brzegu nie wymagające fachowych wiadomości, ani znaczniejszych kosztów roboty dla wyrównania i zadarnienia terenu, aby przez to zapobiec obrywaniu brzegów, któreby wstrzymywało odpływ wody.

(3) O ile skutek robót, wymienionych w ustępie 2, zależy od uprzedniego zabezpieczenia spodu brzegu poniżej linii brzegowej, roboty te mają być wykonane dopiero po zabezpieczeniu spodu brzegu przez obowiązanych do utrzymania wody. Władza wodna rozstrzyga, czy warunek ten jest spełniony.

(4) Gdy brzegi wody płynącej są obudowane podług planu, urzędowo zatwierdzonego, ma przedsiębiorca mimo przepisów ustępu 1 brzegi te w tym stanie utrzymywać, dopóki rozporządzenie Ministra Robót Publicznych nie uzna utrzymania tego stanu za zbytne.

(5) Jeśli brzeg tworzą budynki, mury, bulwary i t. p., lub gdy te budowle wchodzi w wodę płynącą, ma je właściciel własnym kosztem utrzymywać.

Utrzymywanie brzegów przez obowiązanego do utrzymania wody.

Art. 80.

(1) Obowiązek utrzymywania brzegu może być za zgodą władzy wodnej uregulowany umową między interesowanymi właścicielami gruntów a obowiązanim do utrzymania wody odmiennie od postanowień art. 78 i 79. Na żądanie właścicieli gruntów, obowiązanych do utrzymywania brzegu, ma obowiązany do utrzymania wody wykonać w ich zastępstwie roboty, wymienione w art. 79, za stosownym wynagrodzeniem.

(2) Jeżeli woda płynąca została uregulowana według urzędowo zatwierdzonego planu, obowiązany do utrzymywania wody płynącej ma prawo przyjąć na siebie, za złożeniem deklaracji

przed władzą wodną, utrzymanie brzegów, ciążące na właścicielach gruntów w myśl art. 79 ust. 2. Może on pociągnąć właścicieli nadbrzeżnych do udziału w kosztach zabezpieczenia brzegów do wysokości ciężarów, nałożonych na nich w ust. 2 art. 79.

(3) To samo stosuje się do wypadku, gdy brzegi naturalnej wody płynącej zostały uregulowane według urzędowo zatwierdzonego planu, a utrzymanie zarówno wody płynącej, jak i zabezpieczonych brzegów, należy do tego samego obowiązowanego.

Usuwanie przeszkód w odpływie przez władzę

Art. 81.

Gdy w wodzie płynącej przeszkody w odpływie spowodowane zostały przez kogo innego, a nie przez obowiązanego do utrzymania, ma władza wodna w miarę możliwości pociągnąć sprawcę do usunięcia przeszkód. To samo stosuje się do usunięcia przeszkód na gruntach nadbrzeżnych, które w wodzie płynącej równo z brzegami utrudniają znacznie odpływ.

Przepisy wyjątkowe.

Art. 82.

(1) Odmiennie od przepisów niniejszej ustawy obowiązani są do utrzymywania:

- 1) Państwo, gdy do wejścia w życie niniejszej ustawy utrzymywało lub było obowiązane utrzymywać wodę płynącą lub jej brzegi;
- 2) ten, który przy wejściu w życie niniejszej ustawy był publiczno-prawnie obowiązany do utrzymywania wody płynącej naturalnej lub sztucznej, albo jej brzegów z mocy zwyczaju lub specjalnego tytułu;
- 3) przedsiębiorca na czas trwania obowiązku, nałożonego w pozwoleniu lub w innym orzeczeniu władz;
- 4) Państwo, spółka wodna lub inna korporacja prawa publicznego, gdy na mocy umowy, zawartej z zobowiązaniem do utrzymania, przejęły za zgodą władzy wodnej ze skutkiem publiczno-prawnie włączającym obowiązek utrzymywania wody płynącej lub jej brzegów.

(2) W myśl punktu 4 ust. 1 uważane są na równi z korporacjami prawa publicznego te poddane publicznemu nadzorowi spółki zobowiązanych do utrzymania, które powstały przed wejściem w życie niniejszej ustawy na mocy dotychczasowego ustawodawstwa, albo na podstawie postanowień statutowych lub regulaminowych, albo też zostaną utworzone po wejściu w życie niniejszej ustawy.

(3) Zakres obowiązku utrzymania wody płynącej i jej brzegów oznacza się i w tych wyjątkowych przypadkach według art. 76 i 79.

Udział w kosztach utrzymania wody publicznej.**Art. 83.**

(1) Jeżeli przy wejściu w życie niniejszej ustawy istniał oparty na zwyczaju lub specjalnym tytule obowiązek utrzymania wody publicznej, ma prawo ten, na którego w myśl art. 77 ust. 1 p. 2 i 3 ust. i 4 obowiązek utrzymania został przeniesiony, pociągnąć dotychczasowych obowiązków do udziału w kosztach utrzymania w wysokości dotychczasowego ich zobowiązania. Udział w kosztach nie może przewyższać przeciętnej nakładów bieżących, jakie były potrzebne w ciągu ostatnich 10 lat przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

(2) Od obowiązku udziału w kosztach można się uwolnić przez spłatę sumy w wysokości 25-krotnego nakładu.

Udział w kosztach utrzymania publicznej rzeki żeglownej i granicznej.**Art. 84.**

(1) Jeżeli przy wejściu w życie niniejszej ustawy jest kto inny, aniżeli Państwo, obowiązany w sposób publiczno-prawnie wiążący do utrzymywania publicznej wody żeglownej lub granicznej, ma prawo Państwo zwolnionego od obowiązku utrzymywania pociągnąć do udziału w kosztach utrzymywania w wysokości jego dotychczasowego zobowiązania. Udział w kosztach nie może przewyższać przeciętnych wydatków bieżących, jakie w ciągu ostatnich 10 lat przed wejściem w życie niniejszej ustawy obciążały obowiązowanego.

(2) Ustęp 2 art. 83 ma tu również zastosowanie.

Prawo spławu tratw i utrzymanie spławności wody płynącej.**Art. 85.**

(1) Gdzie na wodach płynących spław tratw odbywa się zwyczajowo lub jest specjalnie dozwolony, ma Państwo wydać potrzebne zarządzenia dla jego utrzymania.

(2) Gdy przy wejściu w życie niniejszej ustawy był kto inny do tego obowiązany, obowiązek ten zostaje utrzymany.

(3) Obowiązany do utrzymywania wody płynącej i obowiązany do utrzymania spławności mogą się za zgodą władzy wodnej ugodzić, aby jeden z nich przejął obowiązki drugiego.

Rozstrzyganie sporów o utrzymanie wody i brzegów.**Art. 86.**

(1) Spory interesowanych o to, na kim z nich ciąży publiczno-prawny obowiązek utrzymywania wody lub jej brzegów, mają być rozstrzygane przez władze administracyjne.

(2) W tej samej drodze winny być rozstrzygane skargi interesowanych o zwrot świadczenia przeciwko jednemu z obowiązanych publiczno-prawnie do utrzymywania wody płynącej lub jej brzegów, a to bez względu na to, czy świadczenie to było dokonane na zarządzenie władzy wodnej lub bez tego zarządzenia. Jeżeli jednak chodzi o skargę przeciw Państwu, władza wodna, powołana do zarządu wód publicznych, ma wydać orzeczenie wstępne, czy i w jakim zakresie podjęte roboty były potrzebne do wypełnienia obowiązku utrzymywania.

Pokrycie nadwyżki kosztów utrzymania brzegów w razie zaliczenia wody prywatnej do wód publicznych.

Art. 87.

Gdy prywatna woda płynąca zostanie według przepisu art. 3 zaliczona do wód publicznych i przez to zwiększy się ciężar utrzymywania brzegów dla pierwotnie obowiązanych, ma im być ze Skarbu Państwa wypłacone odszkodowanie za zwiększenie ciężaru utrzymania. Na porządek odszkodowania winny być policzone korzyści, które dla obowiązanych do utrzymywania brzegów przynosi przejście utrzymania wody płynącej na Państwo.

Udział obowiązanych w kosztach utrzymania wody prywatnej, zaliczonej do wód publicznych.

Art. 88.

Gdy przy przeniesieniu prywatnych wód płynących do rzędu wód publicznych utrzymanie przechodzi na Państwo, mogą być pociągnięci do ponoszenia kosztów utrzymania w dotychczas obowiązującej wysokości ci, którzy dotąd byli do utrzymania wody płynącej obowiązani. Gdy dotychczasowe utrzymanie ciążyło na gminie lub spółce wodnej, mają one swoim udziałem przyczyniać się do kosztów. Udział ten nie może przewyższać przeciętnej nakładów z ostatnich lat dziesięciu przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Od obowiązku płacenia udziału można się uwolnić przez złożenie sumy w wysokości 25-krotnego udziału rocznego.

Obowiązki właścicieli gruntów nadbrzeżnych.**Art. 89.**

(1) Właściciele gruntów nadbrzeżnych są obowiązani:

- 1) zezwolić obowiązanemu do utrzymania wody, tudzież jego urzędnikom i pełnomocnikom na wykonanie robót przygotowawczych na gruntach nadbrzeżnych, przymuliskach i wyspach;
- 2) oddać grunt potrzebny wraz z placami roboczymi i składowymi dla wykonania o-

pasek i obitek ostróg, tam zamykających i innych robót konserwacyjnych, oraz zezwolić na połączenie tych budowli wodnych z brzegami;

3) zezwolić na wykonanie na brzegu i na wodzie płynącej urządzeń pomocniczych, potrzebnych dla robót konserwacyjnych, na składanie na gruntach nadbrzeżnych wykopanej ziemi, żwiru, piasku, drzewa i t. p., na przywóz i odwóz tych materiałów, tudzież materiałów budowlanych, wreszcie na dostęp dla robotników i osób dozujących;

4) zezwolić na branie z gruntów nadbrzeżnych materiałów potrzebnych do utrzymania wody płynącej, a to: kamienia polnego i łamanego, żwiru, darniny, piasku, gliny, ziemi, drzewa, faszyny i t. p., o ile te grunty nie stanowią obejścia gospodarskiego. ogrodów, sadów i cmentarzy;

5) zezwolić na usunięcie przymulsk i wysp, o ile to jest potrzebne dla utrzymania lub przywrócenia zwykłego biegu wody (art. 16).

(2) Przepisy punktów 1, 2, 3 i 4 ustępu 1 mają zastosowanie także do gruntów, leżących poza gruntami nadbrzeżnymi, oraz do ich właścicieli.

(3) Co do miejsca wydobywania materiałów budowlanych (p. 4 ust. 1) winien obowiązany do utrzymania wody porozumieć się z właścicielami gruntów.

(4) Właściciele gruntów mają prawo do wynagrodzenia, którego wysokość oznacza władza wodna na zasadzie opinii znawców. Orzeczenie władzy wodnej jest zaskarżalne w drodze prawa w przeciągu trzech miesięcy od dnia terminu rekursu, albo, jeżeli wniesiono rekurs, od dnia doręczenia orzeczenia drugiej instancji.

Środkiem prawnym od decyzji głównej władzy administracyjnej jest, według art. 82 rozp. o postępowaniu administracyjnym, odwołanie.

Art. 90.

Przez zajęcie gruntów w wypadkach, przewidzianych w art. 89, odpływ wód płynących może być wstrzymany tylko za zgodą interesowanych. W wypadkach punktu 4 ust. 1 art. 89 istniejąca wysokość brzegów może być obniżona tylko za zgodą właścicieli nadbrzeżnych gruntów, gdyby przez to wielka woda występowała wcześniej, niż dotychczas na przyległe obszary.

Wytwarzanie i użytkowanie odsypisk.

Art. 91.

(1) Obowiązany do utrzymania wody ma prawo wytwarzać odsypiska i o tyle je umacniać, aby się utrwaliły i bez szkody dla wody płynącej mogły być użytkowane jako łąki lub pastwiska. W tym celu z mocy samego prawa

(art. 9) wchodzi on w posiadanie i użytkowanie odsypisk. O zamiarze wytworzenia i ustalenia odsypisk winien obowiązany do utrzymania wody zawiadomić pisemnie właścicieli gruntów przyległych.

(2) Właściciele gruntów nadbrzeżnych mogą w myśl art. 9 niniejszej ustawy objąć odsypiska w posiadanie za zgodą obowiązany do utrzymania wody, gdy odsypiska się utwala lub gdy roboty konieczne dla ich utrwalenia zostały wstrzymane, albo wreszcie gdy obowiązany do utrzymania wody nie wypełnia obowiązku utrwalenia odsypiska, a to za zwrotem wartości odsypisk, które nie może przewyższać wyłożonych kosztów.

(3) Przepisy ustępu 2 stosują się także do nie utrwalonych jeszcze odsypisk, które wytworzone zostały przez roboty konserwacyjne przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Dostęp do wody, przewozów i miejsc do lądowania przez odsypiska.

Art. 92.

(1) Jak długo obowiązany do utrzymania wody znajduje się w posiadaniu odsypisk, musi właścicielowi lub użytkownikowi gruntów nadbrzeżnych zezwolić na dostęp do wody płynącej i umożliwić jej użytkowanie stosownie do potrzeb gospodarczych z zachowaniem przepisów art. 91.

(2) Gdy odsypiska znajdują się przed przewozami, miejscami do lądowania i t. p., winien obowiązany do utrzymania przyspieszyć ich utrwalenie i postarać się o odpowiedni dostęp.

(3) W razie wydzierżawienia odsypisk przy równej ofercie ma pierwszeństwo właściciel i użytkownik gruntów nadbrzeżnych.

Zakaz szkodliwego dla budowli wodnych użytkowania odsypisk.

Art. 93.

Dopóki budowle wodne konserwacyjne będą przez obowiązany utrzymywane, ma on prawo zabronić takiego użytkowania przyległych odsypisk, któreby mogło szkodzić tym budowlom.

Obsiew i obsadzanie odsypisk przez obowiązany do utrzymania wody.

Art. 94.

(1) Gdy się okaże potrzeba obsadzenia lub obsiania trawą odsypisk, objętych w posiadanie przez właścicieli nadbrzeżnych, obowiązany do utrzymania wody ma prawo wezwać ich do wykonania tego w określonym terminie. Gdy właściciel nadbrzeżny nie spełni tego ządania, obowiązany do utrzymania wody ma prawo sam przeprowadzić obsadzenie i obsianie i ciąg-

nać stąd korzyści, w którym to celu właściciel gruntów nadbrzeżnych winien zezwolić na odpowiedni dostęp.

(2) Użytkowanie winno być odstąpione właścicielowi nadbrzeżnego gruntu, gdy zwróci niepokryte przez użytkownika koszty i przejmie utrzymywanie odsypisk oraz złoży w razie potrzeby zabezpieczenie.

Osadzanie znaków, punktów stałych i sygnałów na gruntach nadbrzeżnych.

Art. 95.

Obowiązany do utrzymania wody, jak również ich urzędnikom i upoważnionym wolno w każdym czasie osadzać na przymuliskach i wyspach, jak również na gruntach nadbrzeżnych, a w miarę potrzeby i na gruntach, poza nimi leżących, — znaki kilometrowe, względnie hektometrowe, i punkty stałe, zarówno jak i sygnały żeglarskie i inne znaki. Znaki te winny być tak widoczne, aby nie były dla gospodarki niebezpieczne. Właściciele gruntów oraz użytkownicy mają prawo do zwrotu szkody, jaką z tego powodu poniosą.

Odszkodowania wogóle.

Art. 96.

O ile w niniejszym rozdziale obowiązek do odszkodowania nie jest wyraźnie nałożony, może być wynagrodzenie za szkody, spowodowane przez roboty przy utrzymaniu wody, o tyle tylko żądane, o ile szkodom tym przez zachowanie potrzebnej ostrożności można było zapobiec.

Wysłuchanie właścicieli gruntów

Art. 97.

(1) W wypadkach, wymienionych w art. 89 do 95, należy wysłuchać właścicieli i użytkowników odnośnych gruntów przed rozpoczęciem zamierzonych robót, o ile nie zachodzi niebezpieczeństwo w zwłoce.

(2) W razie sporów wydaje zarządzenia władza wodna.

Wyjątkowe postanowienia dla fortec, kolei żelaznych i dróg publicznych.

Art. 98.

(1) Postanowienia art. 89 i 91 do 95 nie mają zastosowania do gruntów, stanowiących przynależność fortec, kolei żelaznych, albo dróg publicznych, o ile sprzeciwiają się temu względem dobra publicznego. Czy zachodzi ten wypadek, rozstrzyga wojewoda, od orzeczenia którego dopuszczalne jest odwołanie do Ministra Robót Publicznych.

(2) W wypadkach ustępu 1 właściciele gruntów obowiązani są sami wykonać potrzebne roboty konserwacyjne według wskazówek władzy wodnej.

P. uw. 1 do art. 45.

Zawieszenie przepisów o utrzymaniu wód granicznych.

Art. 99.

O ile traktaty państwowe lub inne umowy międzynarodowe temu się nie sprzeciwiają, mogą być przepisy niniejszej ustawy o utrzymaniu wód czasowo zawieszone przez Ministra Robót Publicznych na takich wodach płynących, które nie należą wyłącznie do Rzeczypospolitej Polskiej.

R o z d z i a ł II.

Regulacja wód i ubezpieczenie brzegów.

Regulacja ze względów publicznych.

Art. 100.

Regulacja wód płynących i ubezpieczenie brzegów mogą być przeprowadzone ze względów interesu publicznego według następujących postanowień.

Art. 101.

(1) Przedsiębiorstwo regulacyjne może obejmować:

1) stawianie budowli regulacyjnych, pogłębienie dla celów żeglugi, wytworzenie nowego łóżyska, regulację na wielką wodę, albo

2) inne ulepszenia, wychodzące poza zakres utrzymania.

(2) Sztuczne wytwarzanie nowych gruntów przybrzeżnych i plantacje wikliny uważa się za przedsiębiorstwa regulacyjne w myśl ustępu 1 punktu 2.

(3) Władza wodna rozstrzyga w razie sporu, czy roboty wychodzą poza zakres utrzymania i podpadają pod postanowienia tego rozdziału. Przeciw rozstrzygnięciu władzy może być wniesione zażalenie do wyższej instancji.

Przepis art. 101 ust. 3 zd. 2 ustawy został zastąpiony art. 82 rozp. o postępowaniu administracyjnym.

Uprawnienie do regulacji.

Art. 102.

(1) Do przeprowadzenia regulacji mają prawo:

1) na wodach żeglownych i granicznych — Państwo;

2) na wodach spławnych i potokach górskich — Państwo, samorządy wojewódzkie i spółki wodne;

3) na innych wodach publicznych — Państwo, spółki wodne, lub inne korporacje prawa publicznego, oraz spółki obowiązanych do utrzymania wody, albo jej brzegów, które powstały przed wejściem w życie niniejszej ustawy na mocy dotychczasowego ustawodawstwa, albo na podstawie postanowień statutowych lub regulaminowych, albo też zostaną utworzone po wejściu w życie niniejszej ustawy (art. 82 ust. 2) wreszcie utworzona dla regulacji spółka wodna na przestrzeni wody, położonej w jej okręgu.

(2) Ustawy wojewódzkie mogą powierzyć przeprowadzenie regulacji i stojącego z nią w związku ubezpieczenia brzegów związkom samorządowym.

P. pod art. 45 wyrok N. T. A. z dnia 8.III 1937 r. L. rej. 5766 35.

Obowiązki przedsiębiorcy

Art. 103.

(1) Przedsiębiorca regulacji ma obowiązek wykonania takich urządzeń, które są potrzebne dla ochrony gruntów, budowli i zakładów przed niebezpieczeństwem i szkodą, o ile urządzenia te dadzą się pogodzić z przedsiębiorstwem i gospodarczo usprawiedliwić. Przedsiębiorca winien także wykonać urządzenia, wymagane w interesie publicznym. Do tych należą spowodowane przez regulację zmiany na drogach publicznych i znajdujących się na nich mostach. Obowiązany do utrzymywania drogi lub mostu ma, z zachowaniem ciążących na nim z mocy specjalnego tytułu obowiązków, w takiej mierze przyczynić się do kosztów, w jakiej wskutek zmiany zaoszczędził wydatków, któreby inaczej ponieść musiał dla spełnienia obowiązków utrzymania.

(2) Gdy skutkiem regulacji należy się spodziewać szkodliwego oddziaływania na prawa osób trzecich, mogą one żądać wykonania urządzeń, któreby wykluczały szkodliwe skutki. Przepis ten stosuje się także do zmiany odpływu, zmiany stanu wody, która by ograniczała prawa innych do wody lub narażała obce grunty na szkodę, wreszcie do utrudnienia w spełnianiu przez innych obowiązku utrzymania wody i brzegów.

(3) Za szkodę nie uważa się zmiany stanu wody gruntowej, gdy regulację przeprowadza się celem uzyskania odpływu dla zwykłego odwodnienia gruntów, dla których naturalnym odpływem jest regulowana woda płynąca.

(4) Przedsiębiorca obowiązany jest założyć i utrzymywać urządzenia, jak obserwację wodo-wskazów, stanu wody gruntowej i t. p. dla stwierdzenia, czy i w jakich granicach szkody zostały wyrządzone.

(5) Jeżeli Państwo urządzi nasyp przed linią brzegu dla wybudowania drogi lub ścieżki holowniczej, lub dla innych celów, winno poprzednim właścicielom brzegów lub użytkownikom w miarę, jak tego wymagają ich interesy gospodarcze, zabezpieczyć w dotychczasowym zakresie dostęp do wody i możliwość jej użytkowania.

(6) Przedsiębiorca obowiązany jest także utrzymywać wymienione powyżej urządzenia, o ile ten ciężar przekracza zakres istniejącego dotychczas obowiązku właścicieli gruntów i zakładów oraz uprawnionych do utzymywania istniejących i temuż celowi służących urządzeń.

Odszkodowanie.

Art. 104.

(1) O ile w wypadku, przewidzianym w ustępie 2 art. 103, wymienione tam urządzenia nie dadzą się pogodzić z przedsiębiorstwem lub gospodarczo usprawiedliwić, dotknięty szkodliwym działaniem może żądać odszkodowania. Z powodu naruszenia prawa, o ile nie chodzi o prawo do wody płynącej, może on również sprzeciwiać się regulacji.

(2) Odszkodowanie może polegać na porywanych świadczeniach, przy tym może być zastrzeżone ponowne jego oznaczenie i odmienne ustalenie w pewnych okresach czasu. Na poczet odszkodowania winna być wliczona korzyść, jaką uprawniony osiąga z przedsiębiorstwa.

Art. 105.

Z powodu szkodliwej zmiany odpływu lub stanu wody gruntowej, z powodu utrudnienia utrzymywania wody płynącej lub jej brzegów, oraz z powodu czasowego naruszenia praw użytkowania wody — odszkodowanie może być wtedy tylko żądane, gdy szkoda jest znaczna.

Usuwanie odsypisk, wysp i wystających brzegów.

Art. 106.

(1) Jeśli to jest według planu potrzebne (art. 108), przedsiębiorca jest uprawniony spędzić wodą lub w inny sposób usunąć przymuliska i odsypiska wszelkiego rodzaju, skały, wyspy i wystające brzegi. Odszkodowanie może być tylko wtedy wymagane, gdy szkoda jest znaczna, o ile zaś chodzi o przymuliska i wyspy, jeżeli właściciele posiadali je dłużej niż lat trzydzieści i używali ich pod uprawę (art. 16).

(2) Obsadzenie, zadarnienie lub inne umocnienie gruntów, które według planu regulacyjnego mają być usunięte, wymaga zgody przedsiębiorcy.

(3) Przy wykonaniu robót winien przedsiębiorca unikać zeszpecenia krajobrazu, o ile to

da się pogodzić z celem i gospodarczym założeniem przedsiębiorstwa.

Stosunki prawne między przedsiębiorstwem regulacyjnym a właścicielami gruntów.

Art. 107.

(1) Postanowienia art. 89 do 95, określające stosunki prawne między obowiązującym do utrzymania wody a właścicielami gruntów, mają być odpowiednio zastosowane do stosunków prawnych między przedsiębiorcą regulacyjnym a właścicielami gruntów.

(2) Poza tym właściciele gruntów nadbrzeżnych obowiązani są bez odszkodowania na żądanie przedsiębiorcy usunąć lub zezwolić na usunięcie dziko rosnących drzew i krzaków, które przeszkadzają regulacji, a według planu muszą być usunięte.

Zatwierdzenie projektu regulacyjnego

Art. 108.

(1) Przedsiębiorca winien przedłożyć projekt regulacyjny wraz z objaśnieniem władzy wodnej, która po przeprowadzeniu dochodzenia wyda orzeczenie o dopuszczalności przedsiębiorstwa, oraz co do zarzutów i roszczeń interesowanych i zatwierdzi projekt.

Przy robotach regulacyjnych, podejmowanych na podstawie projektów, zatwierdzonych przez Ministerstwo Robót Publicznych, odpada potrzeba zatwierdzania projektu przez władzę wodną.

(2) W razie potrzeby może władza wodna zezwolić na zmiany zatwierdzonego projektu.

Wytyczenie linii brzegu

Art. 109.

Przed rozpoczęciem robót regulacyjnych winna władza wodna ustalić i zamarkować granicę między łóżyiskiem wody a gruntami nadbrzeżnymi (linią brzegu) w myśl art. 6, oraz wydać orzeczenie co do zarzutów i roszczeń interesowanych właścicieli gruntów.

Dopuszczalność żądania urządzeń, zapobiegających szkodzi, lub odszkodowania po zatwierdzeniu projektu.

Art. 110.

(1) Dotknięty szkodliwym działaniem regulacji może nawet po zatwierdzeniu projektu żądać w myśl art. 103 do 105 wzniesienia i utrzymania urządzeń, bądź też odszkodowania, chyba, że jeszcze przed upływem terminu, przez władzę wskazanego, szkodliwe działanie przewidział lub przewidzieć był winien, a przed upływem tego terminu nie sprzeciwiał się regulacji, ani nie stawiał żądań w przedmiocie

wzniesienia urządzeń lub odszkodowania. Z powodu upływu terminu nie gasną pretensje, gdy poszkodowany udowodni, że dotrzymaniu terminu stanęły na przeszkodzie siła wyższa lub nie dające się uchylić wypadki.

(2) Pretensje o wynagrodzenia szkód przedawniają się w ciągu 3 lat od chwili, kiedy poszkodowany dowiedział się, że szkodliwe działanie nastąpiło, poza tym są wykluczone, jeśli nie zostaną podniesione w przeciągu 30 lat po wykończeniu tej części przedsiębiorstwa, która spowodowała szkodę. Czas ukończenia poszczególnych robót winien być w odpowiedni sposób podany do publicznej wiadomości przez władzę wodną.

Rozkład kosztów.

Art. 111.

(1) Właściciele gruntów nadbrzeżnych winni uiścić przedsiębiorcy regulacji stosowny datek do kosztów ubezpieczenia brzegów, o ile to ubezpieczenie według zatwierdzonego planu jest potrzebne dla utrzymania, zapewnienia, lub poprawienia odpływu wody płynącej. Datek nie może przewyższać korzyści, wypływających dla właścicieli z zabezpieczenia ich gruntów nadbrzeżnych.

(2) Przepisy ustępu 1 mają także odpowiednie zastosowanie, gdy ubezpieczenie ma być przeprowadzone poniżej linii brzegu, by zapobiec wstrzymywaniu odpływu przez obrywanie brzegów.

(3) Gdy przez regulację wody płynącej obowiązany do utrzymania zostanie zwolniony od tego obowiązku, winien on uiścić przedsiębiorcy datek w wysokości korzyści, wypływającej ze zwolnienia od ciężaru utrzymywania. Datek ten nie może przewyższać przeciętnej nakładów bieżących, jakie były potrzebne i jakie musiał ponosić dotychczasowy obowiązany do utrzymywania w ciągu ostatnich 10 lat przed regulacją, i może być całkowicie spłacony złożeniem 25-krotnego datku rocznego.

Zasiłki z funduszków publicznych

Art. 112.

(1) Jeżeli regulacja nakłada na obowiązane takie ciężary, które nie stoją w odpowiednim stosunku do korzyści, lub których obowiązany nie jest w stanie ponieść, przymus regulacji jest dopuszczalny, jeżeli Państwo i samorządy wojewódzkie przyczynią się odpowiednimi datkami do kosztów.

(2) Wysokość zasiłków ze Skarbu Państwa i z funduszków wojewódzkich oznaczają osobne ustawy państwowe i wojewódzkie.

(3) Zasiłek Państwa nie może być mniejszy od zasiłku samorządu wojewódzkiego.

R o z d z i a ł III.

Ochrona od powodzi.

Policyjne ograniczenia w obszarze przepływu wielkiej wody.

Art. 113.

(1) Dla ochrony od powodzi wojewódzka władza administracji ogólnej może wydawać rozporządzenia, mocą których:

- a) może być uczynione zależnym od zezwolenia władzy wodnej I instancji:
 - 1) pogłębianie powierzchni ziemi w przekroju przepływu wielkiej wody, jak również wydobywanie gliny, żwiru, kamieni i innych materiałów z gruntów nadbrzeżnych, a w miarę potrzeby i z dalszych;
 - 2) obsadzanie drzewami i krzakami gruntów wodnych od zalewu przez wielką wodę, które jednak są narażone na podmycie;
- b) władza wodna I instancji może zakazać:
 - 1) składania w przekroju przepływu wielkiej wody mułu, ziemi, piasku, żużli, kamieni, drzewa i innych materiałów, które mogą odpływ wody utrudniać;
 - 2) wżuszenia ziemi przez orkę, karczowanie, cięcie darni, wypasanie i t. p. na gruntach, leżących w nurcie wielkiej wody, jak również na gruntach nadbrzeżnych, a w miarę potrzeby i na dalszych;
 - 3) używania gruntów nadbrzeżnych do składania, wyciągania lub staczania drzewa, albo innych przedmiotów, jak również do pojenia bydła, o ile osobne urządzenia nie wykluczają szkody;
- c) na polecenie powiatowej władzy administracji ogólnej właściciele gruntów będą obowiązani bez pretensji do odszkodowania bądź sami usunąć, bądź zezwolić na usunięcie w przekroju przepływu wielkiej wody dziko rosnących drzew i krzaków, zaś poza tym obszarem wszystkich tych drzew i krzaków, które są narażone na wpadnięcie do wody lub wyrwanie.

(2) Wydany w myśl ustępu 1 zarządzeniom nie podlegają zarządy regulacji wód publicznych, ani zarządy wałowe przy wykonywaniu swych uprawnień między wałami a wodą płynącą.

Utrzymanie wolnego obszaru zalewu

Art. 114.

(1) Na wodach płynących, które nie są obwałowane na wielką wodę, władza wodna II instancji oznacza obszar zalewu, w obrębie którego bez pozwolenia władzy wodnej I instancji nie wolno będzie:

- 1) podnosić powierzchnię terenu, tudzież wznosić, rozszerzać i przenosić wystających nad powierzchnią ziemi urządzeń

(grobli, wałów, budynków, murów i innych budowli, cegielni polowych, ogrodzeń, plantacji drzew i krzaków i podobnych urządzeń);

- 2) całkowicie lub częściowo usuwać groble, wałów i tym podobnych wzniesień.

(2) W ważniejszych wypadkach ma władza wodna I instancji przed wydaniem pozwolenia wysłuchać urząd techniczny (melioracyjny), obowiązany do utrzymania wody, zarząd spółki wodnej (związku wałowego), względnie zarząd regulacji i obwałowania, oraz wnioskodawcę, nadto zaś ogłosić publicznie termin do wnoszenia zarzutów.

(3) Na zastosowanie środków ochronnych w nagłych wypadkach na czas trwania niebezpieczeństwa nie potrzeba żadnego pozwolenia. Gdyby jednak te środki miały pozostać na stałe, należy po usunięciu niebezpieczeństwa uzyskać pozwolenia.

Art. 115.

(1) Odmowa udzielenia zezwolenia na zastosowanie środków ochronnych (art. 114 ust. 1) lub połączenie go z zastrzeżeniami i ograniczeniami może nastąpić tylko ze względu na ochronę od wielkiej wody.

(2) Zezwolenia na wzniesienie urządzeń nie można odmówić, gdy szkody, jakich z powodu odpływu wielkiej wody należy się obawiać, zostaną wyrównane przez inne ulepszenia na koszt proszącego.

(3) Jeśli nowe urządzenie ma być wzniesione w miejsce istniejącego, a odpływ nie dozna przez to większych przeszkód niż dotychczas, zezwolenia można odmówić tylko w razie wniesienia sprzeciwu i tylko za odszkodowaniem. Odszkodowanie ma zapłacić ten, kto wniósł sprzeciw. Odszkodowanie określa władza wodna. Orzeczenie jej w tym ostatnim przedmiocie może być zaskarżone w zwykłej drodze prawa w ciągu 3 miesięcy od dnia doręczenia.

(4) Władza wodna może wydać orzeczenie, że pozwolenie co do niektórych urządzeń, wymienionych w art. 114, ze względu na ich nieznaczne oddziaływanie na przepływ wielkiej wody nie jest potrzebne, lub może być udzielone z zastrzeżeniem odwołania.

Usunięcie przeszkód w odpływie wielkiej wody

Art. 116.

(1) O ile dla ochrony od powodzi jest potrzebne całkowite lub częściowe usunięcie wzniesień powierzchni ziemi i urządzeń, wystających ponad powierzchnią (wałów, grobli i innych wzniesień, budynków, murów i innych budowli, cegielni polowych, ogrodzeń, plantacji, drzew i krzaków i podobnych urządzeń), które wstrzymują odpływ wielkiej wody, może być przez

władzę wodną przyznane prawo wywłaszczenia.

(2) Gdy prawo wywłaszczenia zostało przyznane Państwu, lub związkowi komunalnemu, mogą one pociągnąć do udziału w kosztach przedsięwzięcia właściciele gruntów i zakładów, jak również związki i korporacje prawa publicznego, w miarę korzyści, jakie im usunięcie przeszkód przyniesie. Na wniosek przedsiębiorcy ustala wysokość udziału władza wodna.

(3) Gdyby usunięcie przeszkód w odpływie wody obciążyło nadmiernie spójkę wodną, związek wałowy lub związek samorządowy, które są obowiązane do utrzymywania wałów ochronnych, przyczynić się ma do pokrycia kosztów Państwo i samorządowy związek wojewódzki. Udział Państwa nie może być mniejszy od udziału samorządu wojewódzkiego.

Budowa wałów ochronnych. Związki wałowe.

Art. 117.

Celem ochrony od powodzi i popierania rolnictwa mogą być tworzone związki wałowe dla budowy, przedłużenia, podwyższenia i utrzymania wałów, oraz urządzeń ubezpieczających, osuszających i nawodniających przez właścicieli gruntów, które są narażone na wylewy. Postanowienia części piątej niniejszej ustawy mają zastosowanie także do tworzenia organizacji i stosunków prawnych związków wałowych.

Zarządzenia dla ochrony wałów.

Art. 118.

(1) Władza wodna jest uprawniona ograniczyć, lub całkowicie zabronić takiego używania wałów, któreby zmniejszało odporność wałów. Kto przez to byłby naruszony w wykonywaniu przysługującego mu prawa, może żądać od obowiązującego do utrzymania wału odszkodowania. W szczególności nie wolno:

- a) przejeżdżać lub przepędzać zwierząt przez wały w innych miejscach, aniżeli do tego przeznaczonych;
- b) skopywać, przebijać i zasadzać drzewami lub wikliną wałów;
- c) paść zwierząt na skarpach wałów;
- d) kopać doły dla dobywania gliny, piasku i t. p., zbiorniki wody (sadzawki) i studnie w odległości do dwudziestu metrów od stopy wałów;
- e) orać ziemię bliżej, aniżeli dwa metry po obu stronach wałów.

(2) W b. Galicji obowiązują ustawy krajowe o konserwacji obwałowania Wisły, tudzież regulacji i obwałowania jej dopływów, w b. dzielnicy pruskiej zaś statuty związków wałowych.

Skarżący zarzuca niezgodność zaskarżonego orzeczenia z ustawą, wywodząc, że we wszyst-

kich wypadkach, przewidzianych w ustawie wodnej, orzekanie o zasadzie, czy odszkodowanie się należy, przysługuje wyłącznie tylko władzy administracyjnej (wodnej), a to nie tylko w myśl wyraźnego przepisu art. 184, lecz również w myśl całego szeregu przepisów, odnoszących się do różnych przypadków odszkodowania. Natomiast o wysokości odszkodowania orzekają również władze administracyjne w pierwszej linii, a dopiero, gdy strony czują się niezadowolone, mogą udać się na drogę sądową. Sądy nie badają samej zasady, a orzekają tylko o wysokości odszkodowania. Skarżący powołuje się przy tym na postanowienie art. 119 ust. 4 ustawy wodnej, będące — zdaniem jego — uzupełnieniem art. 118.

Na wywody te Trybunał zauważa, że pozwana władza w zaskarżonym orzeczeniu stanęła na stanowisku, iż władze administracyjne (wodne) powołane są do orzekania o odszkodowaniach tylko w wypadkach wyraźnie im przez ustawę wodną przekazanych. Wymienione w zaskarżonym orzeczeniu orzekanie o odszkodowaniu w związku z przewidzianym w art. 203 ustawy wodnej orzekaniem o wywłaszczeniu należy bowiem również zaliczyć do wypadków, w których ustawa przekazuje decyzję o odszkodowaniu (wynagrodzeniu) władzy wodnej.

Zasada ta jest słuszna i myli się skarżący, o ile twierdzi, że już z art. 184 ustawy wodnej wynika właściwość władz administracyjnych (wodnych) do orzekania o odszkodowaniach; artykuł ten bowiem określa tylko właściwe władze w sprawach wodnych, a do tych spraw nie należą z istoty swej roszczenia o odszkodowanie, jeżeli ustawa wodna nie przewiduje ich łącznego traktowania ze sprawą wodną i rozstrzygnięcia przez władzę administracyjną. Z tym zastrzeżeniem możnaby uznać zapytywanie skarżącego za zgodne z zasadą, wypowiedzianą w zaskarżonym orzeczeniu. Rozbieżność zapytań dotyczy zatem tylko kwestii, czy do orzekania o tym, czy skarżącemu należy się odszkodowanie, powołane są według ustawy władze administracyjne (wodne). Pozwana władza jest — wbrew zapytywaniu skarżącego — zdania, że w danym wypadku władze administracyjne nie są w ogóle uprawnione do orzekania o odszkodowaniu.

Zapytywanie to jest trafne. Wobec bowiem wypowiedzianej wyżej zasady istotne znaczenie ma kwestia, czy zakaz, zawarty w art. 118 ust. 1 p. e) ustawy wodnej, wymaga dla swej skuteczności orzeczenia lub zarządzenia władzy wodnej, czy też obowiązuje on z mocy prawa samego. Tę kwestię rozstrzygnęła pozwana władza w zaskarżonym orzeczeniu, wprowadzając tylko pośrednio, przez użycie określenia „zakaz ustawowy“, lecz niemniej trafnie w tym sensie, że nakaz ten obowiązuje z mocy ustawy. Art. 118 ustawy wodnej odróżnia bowiem, mimo swego nieściśłego sformułowania, ograniczenia

lub zakazy używania wałów, ustanowione przez uprawnioną do tego władzę wodną, a więc obowiązujące na zasadzie zarządzenia władzy wodnej, i zakazy, wypowiedziane kategorycznie w ustawie samej, obowiązujące zatem bezwzględnie i niezależnie od wydania w tym względzie jakiegokolwiek aktu władzy administracyjnej. Do tej ostatniej kategorii należy, jak wynika z jego brzmienia, wyszczególniony w art. 118 ust. 1 lit. e) zakaz orania ziemi bliżej 2 metry po obu stronach wałów. Wobec tego uznać należy w myśl powyższych wywodów i zgodnie ze stanowiskiem pozwanej władzy, że władza administracyjna (wodna) nie jest powołana do orzekania o roszczeniach odszkodowawczych, opartych na tym zakazie.

Powóływanie się skarżącego na art. 119 ust. 4 ustawy wodnej jest chybione, gdyż przepis ten, potwierdzający zresztą wyżej wypowiedzianą zasadę, ma zastosowanie tylko w wypadkach wyłączeń i ograniczeń, przewidzianych w tym artykule i orzeczonych przez władzę wodną, nie dotyczy zaś ograniczeń, unormowanych w art. 118 tejże ustawy. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 13.XII 1934 r. L. rej. 815/32. Zb. W. Nr 819 A).

Obowiązki właścicieli gruntów.

Art. 119.

(1) Właściciele gruntów, należących do związku wałowego i gruntów, znajdujących się między wałami a wodą płynącą, są obowiązani do odstąpienia za odszkodowaniem gruntów, potrzebnych pod urządzenia wałów i należących do nich urządzeń zabezpieczających, odwodniających i nawodniających.

(2) Właściciele gruntów między wałami a wodą płynącą winni poddać się ograniczeniom własności, potrzebnym do budowy i utrzymania wałów i należących do nich urządzeń zabezpieczających, odwodniających i nawodniających.

(3) Właściciele gruntów, należących do związku wałowego, oraz gruntów między wałami a wodą płynącą, muszą zezwolić na branie z ich gruntów rolnych i leśnych, tudzież z nieużytków i wód, kamienia polnego i łamanego, żwiru, darni, piasku, gliny oraz ziemi, potrzebnych do budowy i utrzymania wałów oraz urządzeń zabezpieczających, odwodniających i nawodniających.

(4) O potrzebie i rozmiarze wyłączenia i ograniczeń, tudzież o odszkodowaniu orzeka władza wodna. Orzeczenie władzy wodnej w przedmiocie określenia wysokości przypadającego odszkodowania może być w ciągu 3 miesięcy zaskarżone w zwykłej drodze prawa.

(5) O ile w powyższych wypadkach statuty, istniejących już związków wałowych zawierają przepisy odmienne, należy postępować według tych przepisów.

P. pod art. 118 wyrok N. T. A. z dnia 13/XII 1934 r. L. rej. 8165/32.

Przejście własności wału na związek wałowy.

Art. 120.

Jeżeli związek wałowy obejmie utrzymanie istniejących już wałów, przechodzą one na jego własność z chwilą udzielenia pozwolenia, albo wydania statutu. Statut może postanowić, że użytkowanie wałów pozostaje przy dotychczasowych właścicielach.

Obrona wałów.

Art. 121.

(1) Gdy wały podczas wielkiej wody są zagrożone, wszyscy mieszkańcy zagrożonych, a w razie potrzeby i sąsiednich miejscowości, obowiązani są na zarządzenie władzy wodnej dać bezpłatną pomoc do robót ochronnych i dostarczyć na miejsce potrzebnych narzędzi i środków transportowych.

(2) Władza wodna może w tym wypadku potrzebne zarządzenie natychmiast w czyn wprowadzić przez zastosowanie środków przymusowych; ma ona prawo żądać dostarczenia wszelkiego rodzaju materiałów przydatnych do obrony przed niebezpieczeństwem z zastrzeżeniem wyrównania między obowiązującymi i zwrotu szkody. Przedsiębiorstwa, utrzymujące wały (województwa, powiaty, związki wałowe i spółki wodne), są obowiązane do zwrotu szkody. O wysokości odszkodowania orzeka w razie sporu władza wodna. Niczadowoleni z jej orzeczenia mogą w ciągu trzech miesięcy od daty doręczenia orzeczenia udać się na zwykłą drogę prawa.

P. ustawę z dnia 13 marca 1934 r. o ochronie przed pożarami i innymi klęskami (Dz. U. R. P. Nr 41, poz. 365).

Sąd odwoławczy przyjmuje, że do orzekania o wysokości odszkodowania w razie sporu powołana jest władza wodna, a więc władza administracyjna pierwszej instancji, t. j. starostwo po myśli art. 121 ustawy wodnej, a ponieważ orzeczenie władzy wodnej nie miało miejsca, bo nie można uważać za orzeczenie władzy wodnej orzeczenie zarządu wodnego, przeto zwykła droga prawa jest niedopuszczalna.

Z aktów sprawy wynika, że nie chodzi tu o szkodę wyrządzoną podczas wielkiej wody na dopływie Wisły Kisielinie przy ochronie wałów w jesieni 1931 r., lecz o umocnienie i naprawę wałów na wiosnę 1932 r. podczas normalnego stanu wody, wobec czego przepis art. 121 ustawy wodnej nie ma tu zastosowania, bo przepis ten powołuje władzę wodną do orzekania o wysokości szkody, powstałej przy ochronie wałów podczas wielkiej wody, a nie przy normalnym stanie, za czym o roszczenie z tytułu szkody nie jest wykluczona zwykła droga prawa bez uprzedniego orzeczenia władzy wodnej.

(art. 121 ustawy wodnej) (z motywów orzeczu. S. N. z dnia 20 V 1935 r. I. C. II 396/35. Zb. Orz. I. C. S. N. Nr 462/35).

Odbudowa wału nie należącego do związku wałowego.

Art. 122.

(1) Gdy istniejący już wał, który służy dla ochrony gruntów większej liczby właścicieli, a nie należy do żadnego związku wałowego, całkowicie lub częściowo zniszczy się, albo zostanie zburzony przez siłę żywiołową lub szkodliwe działanie, władza wodna może na wniosek jednego z interesowanych, a w razie publicznego niebezpieczeństwa z urzędu orzec, że obowiązani do utrzymania mają wał odbudować w takich wymiarach, jakie przed tym posiadał.

(2) W ten sam sposób może przy takich wałach być nakazane obowiązany podjęcie środków, potrzebnych do zapewnienia utrzymania wałów w dotychczasowych rozmiarach i stanie.

(3) Gdy zachodzi wątpliwość lub spór, kto jest obowiązany do utrzymania wału, można tymczasowo zażądać świadczeń od tego, kto wał dotychczas utrzymywał, gdy zaś ten nie może ponieść takiego ciężaru, od właścicieli gruntów, które, według uznania władzy, wał ochrania. Ten ostatni przepis ma być również zastosowany, jeżeli obowiązany do utrzymania nie jest w stanie ponosić tego ciężaru. Jeżeli pociągnięcie właścicieli nie może tak szybko nastąpić, winna gmina na wezwanie zaliczyć koszty utrzymania lub odbudowy wału. Gdy kilka gmin jest interesowanych, należy między nie odpowiednio rozłożyć koszty, które mają być zaliczone.

(4) Pociągnięci tymczasowo do utrzymania lub odbudowy wału mają prawo dochodzić swych pretensyj do zwrotu datków lub wartości świadczeń w drodze sądowej przeciw obowiązanyemu do utrzymania.

(5) Wymienione w poprzednich ustępach datki i świadczenia są ciężarami publicznymi.

Zapewnienie budowy i utrzymania wału, nie należącego do związku.

Art. 123.

Gdy ciężar budowy wału, nie należącego do związku wałowego, został tymczasowo uregulowany, ma być utworzony związek wałowy dla ustalenia przyszłych świadczeń, chyba że w drodze dobrowolnego przyznania lub w drodze prawa oznaczony został obowiązany do utrzymania, który posiada dostateczne środki.

CZĘŚĆ CZWARTA.

O wywłaszczeniu i prawach przymusowych.

Wywłaszczenie.

Art. 124.

(1) Na rzecz przedsiębiorstwa, które ma na celu osuszenie rowami lub drenami i nawodnie-

nie gruntów, odprowadzenie wód zużytych, dostarczenie wody dla celów gospodarstwa domowego lub przemysłowych, wyzyskanie siły wodnej, regulację i uszluszenie wód płynących dla statków lub tratw, budowę kanałów żeglownych, urządzenie przewozu, ochronę od powodzi, o ile nie może być inaczej celowo lub tylko z niepomiernie wysokimi kosztami przeprowadzone, a oczekiwane korzyści znacznie przewyższają straty — mogą być ustanowione za słusznym odszkodowaniem stosowne ograniczenia (służebność) i obciążenia prawa własności gruntów i wód płynących, potrzebnych do wykonania przedsiębiorstwa, a gdy to do osiągnięcia celu jest niedostateczne — muszą być odstąpione potrzebne grunty i inne nieruchomości, urządzenia i zakłady, prawa, wreszcie uprawnienia wodne, które mają mniejsze znaczenie gospodarcze, niż udzielić się mające pozwolenie.

(2) Przy wymiarze odszkodowania nie należy uwzględniać tych stosunków, co do których jest widoczne, że spowodowane zostały umyślnie, aby żądać większego wynagrodzenia. Wartość szczególnego upodobania, tudzież wzrost wartości przedmiotu wywłaszczenia z powodu zamierzonego przedsiębiorstwa wodnego — nie mają być brane pod uwagę, przy oznaczeniu odszkodowania.

(3) Jeżeli przedsiębiorstwo ma na celu zwykające odwodnienie gruntów, dla których woda płynąca stanowi odpływ naturalny, przedsiębiorca nabywa wraz z ustaleniem prawa, wspomnianego w ust. 1, jednocześnie prawo obniżenia zwierciadła wody na odnośnej przestrzeni, lub podniesienia go przez wpuszczenie wody, o ile przez to żadne inne szkody prócz zmiany stanu wód gruntowych nie zostaną spowodowane. Do wynagrodzenia szkód i strat, wywołanych wyłącznie zmianą stanu wód gruntowych, przedsiębiorca nie jest zobowiązany.

(4) Gdyby przeprowadzenie wody zanieczyszczonej miało powodować szkody lub uciążliwość dla właścicieli gruntów, winno być uskutecznione zapomocą zamkniętych, szczelnych przewodów.

(5) O potrzebie, rozmiarze i rodzaju służebności lub odstąpienia gruntów i nieruchomości, tudzież o wysokości odszkodowania orzeka władza wodna.

Nieruchomości wolne od wywłaszczenia.

Art. 125.

(1) Postanowienia art. 124 nie mają zastosowania do budynków, podwórz, ogrodów i cmentarzy, obowiązek zaś zezwolenia na przeprowadzenie kanału dla nawodnienia lub odwodnienia gruntów, zaopatrzenia w wodę dla potrzeb domowych lub przemysłowych, lub odprowadzenia wód zużytych przez takie realności, ogranicza się do zezwolenia na przepro-

wadzenie wody w zamkniętych szczelnych przewodach.

(2) Na wyjątki od powyższego przepisu, gdy chodzi o przedsiębiorstwo Państwa, lub samorządów, lub gdy przedsiębiorstwo leży w interesie publicznym, należy uzyskać zezwolenie wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

Wykupno gruntu zamiast służebności.

Art. 126.

(1) W wypadkach, w art. 124 wymienionych, może właściciel gruntu żądać, by przedsiębiorca zamiast ustanowienia służebności nabył na własność potrzebne dla urządzeń gruntu.

(2) Gdy pozostała część gruntu nie może być celowo według swego dotychczasowego przeznaczenia używana, może właściciel żądać wykupienia całego gruntu.

Odebranie lub ograniczenie prawa piętrzenia wody ze względu na interes rolnictwa lub żeglugi.

Art. 127.

Prawa piętrzenia wody mogą być na żądanie interesowanych z powodu przeważających korzyści dla rolnictwa lub żeglugi odebrane lub ograniczone za odszkodowaniem. Pozwolenie na piętrzenie wody może być w myśl art. 63 cofnięte lub ograniczone.

Wspólne użytkowanie urządzeń do odwodnienia i nawodniania.

Art. 128.

(1) Przedsiębiorcy urządzeń do odwodnienia gruntów, lub do odprowadzenia wód zanieczyszczonych, obowiązani są zezwolić na wspólne użytkowanie tych urządzeń osobom trzecim, gdy one nie mogą tego celowo przeprowadzić w inny sposób, lub tylko nakładem wielkich kosztów, przy tym użytkowanie lub ruch zakładu nie zostaną dla przedsiębiorcy istotnie naruszone i nadto, gdy osoby trzecie przyjmą na siebie odpowiednią część kosztów urządzenia i jego utrzymania, wynagrodzą przedsiębiorcy szkody, jakieby mu wspólne użytkowanie mogło wyrządzić, oraz dadzą na jego żądanie przed przystąpieniem do wspólnego użytkowania stosowne zabezpieczenie. Jeżeli wspólne użytkowanie możliwe jest tylko przy odpowiedniej zmianie urządzenia, przedsiębiorcy są również obowiązani stosownie do ich uznania zmiany te bądź sami przeprowadzić, bądź na przeprowadzenie ich zezwolić. Koszty tych zmian mają ponieść wyłącznie osoby, żądające wspólnego użytkowania.

(2) Obowiązki, określone w ust. 1, dotyczą także przedsiębiorców urządzeń do nawodnienia, jednak tylko na rzecz właścicieli tych gruntów, które dla powyższych urządzeń zostały zajęte.

(3) Przepisy ustępów 1 i 2 nie mają zastosowania do urządzeń, wzniesionych przez spółkę wodną lub związek wawowy.

Prawo właścicieli gruntów nadbrzeżnych do urządzeń na prywatnych wodach płynących.

Art. 129.

(1) Właściciel lub użytkownik gruntu nadbrzeżnego może dla celów własnego gospodarstwa żądać za odszkodowaniem od właściciela naturalnej wody płynącej zezwolenia na urządzenia schodów, pomostów, schronisk dla czołen, pralni, palów do przywiązywania lub podobnych zwyczajowych urządzeń. To samo stosuje się do zakładów kąpielowych i przystani, choćby one nie służyły wyłącznie dla celów własnego gospodarstwa, o ile stosownie do art. 45 nie mają zastosowania przepisy o pozwoleniach. Urządzenia te na żądanie władzy wodnej winny być w wyznaczonym terminie bez pretensji do odszkodowania usunięte lub zmienione, gdy dalsze ich istnienie w dotychczasowym stanie nie da się pogodzić z interesem publicznym, w szczególności zaś z utrzymaniem wolnego odpływu, regulacją wody płynącej według zatwierdzonego planu (art. 106), a przy wodach publicznych także z przeznaczeniem ich dla żeglugi.

(2) Przepisy ust. 1 nie mają zastosowania do stawów, sztucznie utworzonych przez rozszerzenie łożyska prywatnej wody płynącej, dalej do przestrzeni tej wody w obrębie podwórz, ogrodów i parków, do zbiorników wodnych, wreszcie do takich jezior, z których odpływają tylko naturalne wody płynące (art. 21 ust. 3).

Prawo użycia wody w razie niebezpieczeństwa.

Art. 130.

(1) Gdyby zaszedł wypadek czasowego braku wody, może władza wodna, a w razie grożącego niebezpieczeństwa, jak np. pożaru, miejscowa władza policyjna wydać zarządzenia, wskazane interesem publicznym, co do czasowego użycia wód publicznych i prywatnych z wyjątkiem zamkniętych wodociągów obcych gmin i w razie konieczności kazać je natychmiast wykonać. Interesowanych należy natychmiast o tym zawiadomić.

(2) Właściciel lub uprawniony do użytkowania może żądać odszkodowania. Obowiązek odszkodowania, którego wysokość oznacza władza wodna, obciąża gminę. Właściciel lub uprawniony, który się czuje pokrzywdzonym, może się odnieść w terminie trzymiesięcznym od dnia doręczenia orzeczenia do właściwego sądu o oznaczenie wysokości odszkodowania w drodze postępowania sądowego.

(3) Skoro ustanie potrzeba lub minie niebezpieczeństwo, miejscowa władza policyjna usu-

nać ma na koszt gminy poczynione zarządzenia.

W art. 130 upoważniono władzę wodną, czy też miejscowe władze policyjne jedynie do wydawania zarządzeń „co do czasowego użycia wód“, a zatem zarządzeń, określających, dla jakiego celu, a tym samym, przez kogo woda winna być użyta. Temu prawu władzy odpowiada ze strony właściciela danej wody obowiązek nieczynienia niczego, co sprzeciwiałoby się zrealizowaniu celu, przez władzę określoną. Do nałożenia jakichkolwiek innych obowiązków na właściciela wody brak podstawy w przepisie (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 17. I 1935 r. L. rej. 6673/32. Zb. W. Nr 1009 A).

Obszary ochronne dla wodociągów i źródeł.

Art. 131.

(1) Dla ochrony zakładów, zaopatrujących w wodę do picia i użytkową, przed zanieczyszczeniem lub zmniejszeniem ich wydajności, tudzież dla ochrony naturalnych, albo sztucznie ujętych źródeł, zasilających wodociągi, może władza wodna ustanowić obszary ochronne i wydać zarządzenia co do użytkowania i zagospodarowania gruntów w obrębie tych obszarów.

(2) Jeżeli skutkiem tych zarządzeń właściciel gruntu ograniczony jest w swobodnym jego używaniu, przysługuje mu prawo żądania odszkodowania.

(3) Co do ochrony źródeł mineralnych obowiązują przepisy ustaw o uzdrowiskach.

Roboty przygotowawcze na cudzych gruntach.

Art. 132.

(1) Jeżeli w celu wykonania urządzeń wodnych potrzebne są roboty przygotowawcze na cudzych gruntach, a właściciel ich nie chce na nie zezwolić, musi przedsiębiorca uzyskać na to pozwolenie władzy wodnej, która wyznaczy stosowny termin do podjęcia tych robót. Jeżeli chodzi o grunty kolejowe, należy porozumieć się z właściwymi władzami kolejowymi.

(2) Na żądanie właściciela gruntu ma władza wodna oznaczyć zabezpieczenie, jakie tymczasowo winien dać przedsiębiorca tytułem wynagrodzenia szkody, spowodowanej robotami przygotowawczymi.

(3) Państwo, związki samorządowe i spółki wodne wolne są od obowiązku zabezpieczenia odszkodowania.

CZĘŚĆ PIĄTA.

O spółkach wodnych (związkach wałowych).

R o z d z i a ł I.

Postanowienia ogólne.

Cele spółki.

Art. 133.

Według postanowień niniejszej ustawy mogą się tworzyć spółki wodne:

- 1) dla osuszania gruntów rowami i drenami, nawodnienia, namulania i podnoszenia (kolmacji) gruntów, uprawy i eksploatacji torfowisk, urządzania i eksploatacji gospodarstw rybnych, budowy i utrzymania zakładów dla piętrzenia wody i wyzyskania siły popędowej wody i budowy zbiorników wody;
- 2) dla regulacji i utrzymania wód płynących, a w szczególności: wytworzenia łożyska dla popawy odpływu i odprowadzenia wielkiej wody, ubezpieczenia brzegów, usunięcia przeszkód w odpływie wielkiej wody, budowy i utrzymania wałów celem ochrony od powodzi wraz z urządzeniami ochronnymi, odwodniającymi i nawodniającymi (związki wałowe), zabudowań potoków górskich wraz z ustaleniem i zalesieniem stoków górskich;
- 3) dla usplawnienia wód płynących dla statków i tratw, jako też dla budowy i utrzymania nowych dróg żeglownych i spławnych i innych urządzeń dla żeglugi i spławu;
- 4) dla zakładania, utrzymania i użytkowania urządzeń dla zaopatrywania w wodę do picia i do użytku gospodarczego, dla utrzymania wód w czystości oraz odprowadzenia wód zużytych i zanieczyszczonych (kanalizacji);
- 5) dla utrzymania istniejących urządzeń melioracyjnych.

Utworzenie spółki. Statut spółki.

Art. 134.

(1) Warunkiem utworzenia spółki jest złożenie dowodu, że przedsiębiorstwo służy dla dobra publicznego, lub ma na celu wspólny gospodarczy pożytek.

(2) Utworzenie spółki następuje:

- 1) dobrowolnie przez zatwierdzenie statutu na podstawie zgody wszystkich interesowanych na zawiązanie spółki;
- 2) z zastosowaniem przymusu względem mniejszości przez zatwierdzenie statutu na podstawie zgody większości interesowanych na zawiązanie spółki przy równoczesnym przymusowym pociągnięciu mniejszości do udziału w spółce;
- 3) przymusowo przez wydanie statutu mimo braku zgody wszystkich, względnie większości interesowanych na zawiązanie spółki.

Niedopuszczalność zarzutów po zatwierdzeniu statutu.

Art. 135.

Po zatwierdzeniu lub wydaniu statutu nie można podnosić zarzutu, że nie istniały warunki dla zatwierdzenia, albo wydania statutu.

Uprawnienie do działań i siedziba spółki.

Art. 136.

- (1) Spółka jest osobą prawną.
- (2) Musi mieć siedzibę w Państwie Polskim.
- (3) Ma być wpisana do księgi wodnej (art. 229).

Członkowie spółki.

Art. 137.

Do spółki mogą, oprócz każdorazowych właścicieli gruntów, kopalń i zakładów przemysłowych, w przedsiębiorstwie interesowanych, należeć jako członkowie tylko te spółki wodne, związki komunalne, wałowe i rybackie, które są interesowane w przedsiębiorstwie. Posiadacze dziedzicznego prawa budowy mają te same prawa, co właściciele.

P. tyt. III, dział IV prawa rzeczowego.

Art. 138.

- (1) Na przystąpienie do spółki korporacji, fundacji i instytucji prawa publicznego zezwolenie nie jest wymagane.
- (2) Posiadacze fideikomisów i ordynacji są uprawnieni do przystąpienia do spółki bez zezwolenia oczekiwaczy.

Ordynacje rodowe (ordynacje, majoraty, senioraty, minoraty, fideikomisy rodzinne, powernicwa rodzinne, dobra zapowiedziane i czasowo zapowiedziane) zostają zniesione art. XXIII przep. wprowadzających prawo spadkowe (Dz. U. R. P. Nr 60, poz. 329).

Zarząd spółki.

Art. 139.

(1) Spółka musi mieć zarząd. Zarząd może się składać z jednej lub więcej osób, z których jedna jest przewodniczącym.

(2) Zarząd zastępuje spółkę w sądzie i poza sądem. Zarządowi przysługuje prawo ustawowego zastępcy. Zakres jego praw może być ograniczony przez statut ze skutkiem prawnym względem osób trzecich. Zarząd prowadzi administrację, o ile poszczególne sprawy nie są przekazane ustawowo, lub przez statut przewodniczącemu zarządu, lub zgromadzeniu członków.

(3) Przewodniczący zarządu, który jako taki się wylegitymuje, nie potrzebuje osobnego pełnomocnictwa dla zastępowania zarządu wobec władz sądowych i administracyjnych.

(4) Statut spółki może postanowić, że w miejsce zgromadzenia członków wstępuje wybierany przez nich wydział, z wyjątkiem dwóch wypadków:

- 1) jeżeli chodzi o zmianę statutu która wprowadza nowy cel spółki lub ustanawia stosunek głosów, nie odpowiadający sto-

sunkowi udziału w ciężarach spółki (art. 176);

- 2) jeżeli chodzi o rozwiązanie i likwidację (art. 178).

Przedstawiciele Państwa i samorządów w spółce.

Art. 140.

Jeżeli spółka korzysta z zapomóg Państwa lub ciał samorządowych, statut zapewni odpowiedni udział przedstawicieli władz państwowych i samorządowych w zarządzie i zebraniu spółki.

Stosunki prawne spółki.

Art. 141.

O ile stosunki prawne spółki i jej członków nie są unormowane w niniejszej ustawie, określa je statut, zatwierdzony przez właściwą władzę wodną (nadzorcą).

Postanowienia statutu.

Art. 142.

(1) Statut musi zawierać postanowienia określające:

- 1) nazwę i siedzibę spółki;
- 2) cel spółki z powołaniem się na plan przedsiębiorstwa;
- 3) ewentualne zmiany planu;
- 4) użytkowanie i utrzymywanie urządzeń spółki;
- 5) przyjęcie przez członków ograniczeń prawa własności gruntu oraz innych ciężających na nich obowiązków;
- 6) stosunek udziału w korzyściach i ciężarach, jako też w prawie głosowania;
- 7) układanie budżetu oraz sprawdzanie i regulowanie rachunków;
- 8) skład i wybór zarządu, zakres uprawnień zarządu i, jeżeli zarząd składa się z kilku członków, uprawnień przewodniczącego, formę legitymacji członków zarządu i dokumentowanie jego uchwał;
- 9) warunki i formę zwolowywania zgromadzenia członków lub wydziału, pełniącego jego czynności, tudzież sposób dokumentowania powziętych przez nich uchwał;
- 10) sprawy, mające podlegać uchwale zgromadzenia członków lub wydziału;
- 11) skład i sposób wyboru komisji rewizyjnej (art. 166);
- 12) formę obwieszczeń spółki i pisma publiczne, w których obwieszczenia mają być umieszczane, o ile to jest przewidziane w statucie.

(2) Do statutu należy dołączyć wykaz wcieleńnych do spółki gruntów, kopalń i zakładów

przemysłowych z podaniem każdorazowych właścicieli oraz należących do spółki związków. Wykaz ten winien być stale uzupełniany.

Sąd polubowny.

Art. 143.

Statut może zawierać przepisy o utworzeniu sądu polubownego, który rozstrzygać ma sprawy w sporach spółki na wezwanie obu stron.

Ograniczenie prawa głosu.

Art. 144.

W spółkach, mających więcej niż 2 członków, żaden członek nie może posiadać więcej niż dwie piąte wszystkich głosów.

Nadzór Państwa.

Art. 145.

(1) Spółka stoi pod nadzorem władz państwowych.

(2) Nadzór państwowy odnosi się do prawidłowego wykonania, utrzymania i naprawy urządzeń spółki, jako też do przestrzegania, ażeby sprawy spółki były zarządzane zgodnie z ustawami i statutem.

(3) Władza nadzorcza może swe zarządzenia przeprowadzić bezpośrednio.

P. ustawę z dnia 9 marca 1932 r. o własności Ministerstwa Reform Rolnych w zakresie wykonywania melioracji (poz. 2 niniejszego zeszytu).

Mianowanie zastępców członków zarządu.

Art. 146.

Jeżeli przepisany statutem wybór zarządu, lub poszczególnych jego członków, pomimo wezwania władzy nadzorczej, nie przyjdzie do skutku, przysługuje tejże władze mianowanie zastępców na miejsce brakujących członków, którzy do czasu prawidłowego wybrania brakujących członków mają spełniać ich obowiązki. Władza nadzorcza może im wyznaczyć odpowiednie wynagrodzenie na koszt spółki.

Wstawienie do budżetu i ściągnięcie przez władzę wydatków.

Art. 147.

Jeżeli spółka zaniedba lub wzbrania się wstawić do budżetu lub uchwalić poza budżetem świadczeń i wydatków, jakie w myśl ustawy lub statutu na nią przypadają lub przez władzę w granicach jej kompetencji zostały ustalono, może władza nadzorcza w uzasadnionym orzeczeniu zarządzić wstawienie do budżetu lub ustalenie nadzwyczajnego wydatku i ściągnąć potrzebne datki.

Złożenie z urzędu członków zarządu.

Art. 148.

Władzy nadzorczej przysługuje prawo złożenia z urzędu członków zarządu, którzy się dopuszczają ciężkiego zaniedbania obowiązków. Złożeni z urzędu mogą wnieść odwołanie do wyższej instancji.

Ustanowienie przymusowego zarządu spółki.

Art. 149.

Jeżeli zarząd spółki mimo wezwań władzy nadzorczej zaniedbuje należyte wykonanie, utrzymanie albo naprawę urządzeń spółki, władza nadzorcza może usunąć zarząd i na koszt spółki ustanowić komisarza i ciało doradcze, złożone z członków spółki do zarządu spraw spółki.

Zezwolenie władzy na obciążenie spółki.

Art. 150.

(1) Do sprzedaży gruntów, albo zaciągania pożyczek z wyjątkiem takich, przez które nie zwiększa się stan obdłużenia spółki, potrzebuje spółka zezwolenia władzy nadzorczej.

(2) Statut może przepisać uzyskanie takiego zezwolenia także w innych wypadkach.

Kontrola władzy.

Art. 151.

Na żądanie władzy nadzorczej muszą jej być przedłożone do przejżenia akty spółki i odpisy budżetu, zamknięcia rachunkowego, jako też sprawozdań komisji rewizyjnej oraz protokółów posiedzeń zarządu i zgromadzenia członków. Władzy nadzorczej przysługuje prawo zarządzenia nadzwyczajnych rewizyj kasy spółki i całej administracji spółki, jak również brania osobiście lub przez pełnomocników udziału w rewizjach i zebraniach zarządu oraz w posiedzeniach zgromadzenia członków (wydziału).

Uprawnienie do robót na gruntach spółki.

Art. 152.

(1) Spółka jest uprawniona wznosić i utrzymywać na gruntach do niej należących urządzenia, potrzebne do osiągnięcia celów spółki.

(2) W razie sporu o to, czy władza nadzorcza, czy pewne urządzenie jest potrzebne do osiągnięcia celu spółki.

(3) Członkowie spółki mogą żądać od spółki wynagrodzenia za szkody, wyrządzone ich gruntom, kopalniom lub zakładom przemysłowym, przy równoczesnym uwzględnieniu korzyści, wynikających z urządzeń spółki.

(4) Dzierżawcom i innym użytkownikom nie przysługuje prawo domagania się takiego odškodowania od spółki.

Odpowiedzialność spółki za zobowiązania

Art. 153.

Spółka odpowiada swoim majątkiem za przyjęte zobowiązania. O ile w ten sposób wierzyciele zaspokojeni być nie mogą, suma dłużna musi być zebrana drogą datków, które wyznacza zarząd według miary, ustanowionej w statucie.

1. Za zobowiązania spółki wodnej wobec osób trzecich członkowie spółki nie są bezpośrednio odpowiedzialni, są oni bowiem obowiązani przy czyniać się tylko do zebrania funduszków na pokrycie długów spółki, na których pokrycie nie wystarcza majątek spółki, datkami, których wysokość wyznacza zarząd stosownie do postanowienia statutu, na co wierzyciele spółki wpływu mieć nie mogą, w razie bowiem zaniedbania przez spółkę wstawienia do jej budżetu potrzebnych na wydatki sum, jedynie władza nadzorcza spółki zarządzać może wstawienie do budżetu wydatków i ściągnąć może potrzebne datki (art. 147 ustawy wodnej z 19 września 1922 — Dz. U. z roku 1928, poz. 574 (orzeczenie S. N. z dn. 12/I 1934 r. I. C. I 673 33. Zb. Orz. S. N. I. C. Nr 500 34)).

2. W myśl art. 153 ustawy wodnej (Dz. U. z 1928 r. Nr 62, poz. 574) członkowie spółki wodnej nie są bezpośrednio odpowiedzialni za jej zobowiązania wobec osób trzecich (Zb. O. S. N. z 1934 r. Nr 500), przepisy zaś kodeksu postępowania cywilnego nie uchyliły ustawy wodnej, zajęcie przeto przez komornika na zasadzie wyroku, zasądzającego należność od spółki, praw, przysługujących spółce wodnej przeciw poszczególnym członkom, nie może mieć skutków prawnych, a więc nie może skutkować podstawienia wierzyciela spółki wodnej w myśl art. 637 k. p. c. w jej prawa wobec poszczególnych członków (orzeczenie S. N. z dnia 8—22 X 1936 r. I. C. I. 3133 33. Zb. Orz. S. N. I. C. Nr 325/37).

Pierwszeństwo ciężarów spółki przed prawami rzeczowymi.

Art. 154.

(1) Ciężary spółki są ciężarami realnymi i mają aż do wysokości trzechletnich zaległości pierwszeństwo przed innymi prawami rzeczowymi bezpośrednio po państwowych podatkach i publicznych daninach. Obciążają one grunty, kopalnie i zakłady przemysłowe, interesowane w przedsiębiorstwie, według miary, ustanowionej w statucie.

(2) Członkowie, wyłączeni ze spółki, odpowiadają za nałożone na nich datki udziałowe aż do czasu ich wystąpienia.

Rozkład datków.

Art. 155.

(1) Udział w ciężarach spółki normuje się według miary korzyści, które członkowie odnoszą z urządzeń spółki. Przy spółkach mających na celu utrzymywanie wód w czystości, oznacza się udział w ciężarach spółki przede wszystkim podług stopnia zanieczyszczenia, wywołanego przez poszczególnych członków i podług nakładów, czynionych przez spółkę dla usunięcia tych zanieczyszczeń.

(2) Prawo głosu członków należy normować według stosunku ich udziału w ciężarach spółki. Każdy członek spółki, obowiązany do składania datków udziałowych, musi mieć przynajmniej jeden głos.

(3) Jednogłośnie uchwała interesowanych obecnych przy głosowaniu może postanowić inną miarę, aniżeli to zostało określone w ust. 1 i w ust. 2 zdaniu 1.

Rozstrzygnięcie sporów.

Art. 156.

(1) Spory o przynależność do spółki mają być rozstrzygane w drodze administracyjnej.

(2) Przeciw pociągnięciu do udziału w ciężarach spółki i wymiarowi datku udziałowego przysługuje wniesienie sprzeciwu do zarządu spółki w przeciągu dwóch tygodni. Przeciw uchwale zarządu spółki może być wniesiona w przeciągu 2 tygodni skarga do władzy wodnej, jeżeli obie strony nie odwołały się do sądu polubownego. Wniesienie skargi nie wstrzymuje wykonania uchwały zarządu spółki.

Środki przymusowe zarządu.

Art. 157.

(1) Zarząd, a jeżeli tenże składa się z więcej osób, także jego przewodniczący, są uprawnieni przeprowadzać zarządzenia w ich zakresie działania względem poszczególnych członków spółki przy użyciu następujących środków przymusowych:

1) Jeżeli chodzi o wymuszenie czynności, które może wykonać osoba trzecia, może być zarządzone wykonanie tej czynności i ściąganie tymczasowo oznaczonych kosztów w drodze przymusowej z zobowiązane go.

2) Jeżeli jest rzeczą pewną, że zobowiązany nie może ponieść kosztów, powstałych z wykonania przez osobę trzecią, lub jeżeli chodzi o wymuszenie czynności niewykonanej przez osobę trzecią, albo o zaniechanie, natenczas może być wyznaczona grzywna do wysokości 30 złotych. Grzywny wpływają do kasy spółki.

(2) Zastosowanie środków przymusowych musi być poprzedzone pisemnym zagrożeniem;

jeżeli chodzi o zmuszenie do pewnej czynności, należy w pisemnym zagrożeniu oznaczyć termin, w przeciągu którego czynność ta ma być wykonana.

1. W myśl art. 1 dekre'u z dn'a 16 listopada 1945 r. o podwyższeniu grzywien, kar pieniężnych, kar porządkowych oraz nawiązek (Dz. U. R. P. Nr 56 poz. 312) górna granica grzywiny, przewidzianej w art. 157 ustawy wodnej, została podwyższona dziesięciokrotnie, t. j. do wysokości 300 zł.

2. P. art. 42 § 3 k. k., art. 2 i 16 prawa o wykroczeniach i art. 12 § 1 przep. wpr. k. k. pr. o wyk.

Zażalenie przeciw zarządzeniom zarządu spółki.

Art. 158.

(1) Przeciwno zarządzeniom zarządu i jego przewodniczącego i przeciw zagrożeniu użycia środków przymusowych jest dopuszczalne w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia zażalenia do władzy nadzorczej. Skarga może opierać się tylko na następujących motywach:

1) że zaskarżone zarządzenie narusza prawa skarżącego przez niezastosowanie, albo przez niewłaściwe zastosowanie obowiązującego prawa, w szczególności także zarządzeń, wydanych przez władze w zakresie ich kompetencji;

2) że nie było istotnych podstaw, któreby uprawniały zarząd, albo jego przewodniczącego do wydania zarządzenia, albo do zagrożenia środkami przymusowymi.

(2) Zażalenie przeciw zagrożeniu użycia środków przymusowych rozciąga się równocześnie na zarządzenie, o którego wykonanie chodzi, jeżeli w sprawie tego zarządzenia nie zostało wdrożone osobne postępowanie.

(3) Zażalenie przeciwko zarządowi, albo jego przewodniczącemu, należy składać do władzy nadzorczej na ręce zarządu.

Ściąganie zaległych datków.

Art. 159.

Zaległe datki udziałowe, jako też grzywiny i koszty, wymienione w art. 157, mogą być ściągane przymusowo w drodze administracyjnej.

Ściąganie datków na spłatę pożyczki.

Art. 160.

Jeżeli spółka za zezwoleniem administracji Państwa zaciągnie pożyczkę przez wypuszczenie obligacji udziałowych, albo otrzyma ją ze Skarbu Państwa, z funduszków samorządowych, lub z publicznego zakładu kredytowego, mają być zastosowane następujące wyjątkowe postanowienia:

1) datki spółki wodnej ściągane być mają w terminach płatności bez prośby lub pozwolenia zarządu spółki przez kasy skarbowe

tak, jak podatki państwowe, aż do wysokości najbliższej raty pożyczki i odsyłane do właściwej kasy, w którym to celu zarząd spółki dostarczyć ma kasie skarbowej potrzebnych wykazów. Administracja Państwa ma prawo ściągać od spółki zwrot nadwyżki kosztów, którą urząd podatkowy przez to ponosi;

2) gdyby członek spółki dłużej niż przez rok zalegał z uiszczeniem datku na spłatę pożyczki, kasa skarbową postać się ma niezwłocznie o zabezpieczenie zaległej wierzytelności spółki na nieruchomościach dłużnika.

Funkcje kas skarbowych przejęły urzędy skarbowe.

Zwoływanie zgromadzeń członków spółki.

Art. 161.

(1) Zarząd winien zwołać zgromadzenie członków (wydział), jeżeli interes spółki tego wymaga lub 13 członków spółki zażąda tego pisemnie z podaniem celu.

(2) Jeżeli zarząd w ciągu 2 miesięcy wniosku nie uwzględni, natenczas jest obowiązana władza nadzorcza do zwołania zgromadzenia.

Występowanie i wstępowanie członków spółki.

Art. 162.

Za zgodą spółki mogą nowi członkowie wstępować, albo dotychczasowi występować. Potrzeba jednak do tego zezwolenia władzy nadzorczej; władza nadzorcza winna w razie występowania członków mieć na uwadze także interesy wierzycieli i dobra publicznego.

Obowiązek przyjęcia nowych członków.

Art. 163.

(1) Spółka jest obowiązana przyjąć do swego związku właścicieli gruntów, kopalń i zakładów przemysłowych, jako też spółki wodne i inne związki (art. 137) na ich żądanie, jeżeli cel zamierzony przez spółkę, jest dla nich możliwy do osiągnięcia jedynie przez przyłączenie do urządzeń spółki i ich wspólne użytkowanie, a urządzenia spółki mogą zaspokoić wspólne potrzeby choćby po stosownej przebudowie.

(2) Nowo wstępujący członek jest jednakże obowiązany ponosić koszty urządzeń, potrzebnych dla połączenia z urządzeniami spółki i wspólnego ich użytkowania.

Wyłączenie nieruchomości i zakładów ze spółki.

Art. 164.

(1) Spółka może żądać wyłączenia gruntów, kopalń lub zakładów przemysłowych wbrew

woli właścicieli, gdyby w przeciwnym razie osiągnięcie celu spółki było zagrożone.

(2) Wyłączoneму należy się zwrot wyłożonych kosztów. Podniesienie jednak wartości, któreby grunt, kopalnia lub zakład przemysłowy osiągnęły dopiero wskutek przedsiębiorstwa spółki, nie wchodzi w rachubę przy oznaczeniu odszkodowania.

Zakaz zmiany urządzeń, nienależących do spółki, celem wyzyskania ulepszonych przez spółkę stosunków wodnych.

Art. 165.

Jeżeli właściciele gruntów, kopalń lub zakładów przemysłowych, tudzież spółki wodne i inne związki (art. 137) nie są członkami spółki, a korzystaliby z utworzonych przez spółkę korzystniejszych stosunków wodnych przez zmianę urządzenia ruchu swych zakładów, spółka ma prawo zakazać im tę zmianę urządzenia ruchu, gdyby wskutek tego zakłady spółki nie wystarczały dla potrzeb spółki. To samo stosuje się do tych gruntów, kopalń i zakładów przemysłowych, stanowiących własność członków spółki, które nie zostały wcielone do związku spółki.

Kontrola urządzeń spółki

Art. 166.

Urządzenia spółki należy przynajmniej raz do roku skontrolować. W skład komisji rewizyjnej powinni oprócz zarządu, albo poszczególnych jego członków, wchodzić także inni członkowie spółki.

R o z d z i a ł II.

Spółki utworzone uchwałą większości.

Przymus przystąpienia do spółki

Art. 167.

(1) Jeżeli spółka ma być utworzona dla osuszenia rowami lub drenami, nawodnienia i namulenia (kolmacji) gruntów, utrzymania istniejących urządzeń melioracyjnych, uprawy i eksploatacji torfowisk, regulacji i obwałowania wód płynących, dla utrzymania wód w czystości (kanalizacji) i budowy zbiorników, sprzeciwiający się właściciele gruntów, kopalń i zakładów przemysłowych, interesowanych w spółce, jako też spółki wodne i inne związki mogą być zmuszone do przystąpienia do spółki, jeżeli:

- 1) przedsiębiorstwo może być celowo przeprowadzone tylko w drodze utworzenia spółki;
- 2) większość uczestników zgadza się na zawiązanie spółki;

3) korzyści z przedsiębiorstwa przewyższają ciężar, jaki mają ponosić sprzeciwiający się właściciele gruntów, kopalń i zakładów przemysłowych, tudzież spółki wodne i inne związki, a przy spółkach dla utrzymania wód w czystości, jeżeli przedsiębiorstwo służy dla usunięcia spowodowanego przez nich zanieczyszczenia.

(2) Większość oblicza się, jeżeli mają należeć tylko grunty, tak według powierzchni, jak i według dochodu, przyjętego dla wymiaru podatku gruntowego (czystego dochodu katastralnego), albo jeżeli wszystkie grunty poddano scaleniu (komasacji), według obliczonych przy tym wartości lub dochodu. Gdy chodzi o udział kopalń, zakładów przemysłowych, spółek wodnych lub innych związków samych, jako takich, lub razem z gruntami, to większość oblicza się na podstawie tymczasowo ustalonych korzyści. Jeżeli w tym wypadku ma być zastosowany względem sprzeciwiających się właścicieli gruntów przymus przystąpienia do spółki, potrzebna jest oprócz tego większość interesowanych właścicieli gruntów, obliczona według powierzchni i dochodu (zd. 1).

(3) Za korzyść, w rozumieniu ust. 1 p. 3, uważa się także możliwość użytkowania przedsiębiorstwa przez odpowiednie celowi i gospodarczo uzasadnione zakłady i urządzenia.

(4) Właściciele gruntów, dla których przedsiębiorstwo nie przedstawia żadnych korzyści, mogą być zmuszeni do przystąpienia do spółki, o ile to jest potrzebne dla uzyskania lub utrzymania wolnego odpływu, albo dla przeprowadzenia urządzeń do odwodnienia i nawodnienia. Tego rodzaju grunty są wolne od wszelkich ciężarów spółki. Jeżeli ulegną uszkodzeniu, szkodę ma wynagrodzić spółka.

Uwolnienie od opłacania datków.

Art. 168.

(1) Gdy się okaże, że wykonane przedsiębiorstwo nie przynosi żadnej korzyści gruntowi, kopalni, zakładowi przemysłowemu, spółce wodnej, lub innemu związkowi, może interesowany członek spółki żądać od niej zwolnienia od datków udziałowych na czas trwania tego stanu, jednak przy spółkach dla utrzymywania wód w czystości tylko o tyle, o ile pociągnięcie do udziału w spółce nastąpiło z powodu korzyści, odnoszonej z urządzeń spółki. O ile przy spółkach tego ostatniego rodzaju członek został pociągnięty do opłacania datków udziałowych z tytułu spowodowanego przez niego zanieczyszczenia, może on żądać zwolnienia od opłacania datków, gdy się okaże, że nie powoduje zanieczyszczenia wód.

(2) Jeżeli zarząd nie uzna żądań tych za uzasadnione, przysługuje interesowanemu zażalenie do władzy nadzorczej.

Wyłączenie ze związku spółki.

Art. 169.

(1) Gdy się okaże, że grunt, pominąwszy wypadek, przewidziany w art. 167 ust. 4, albo kopalnia, albo zakład przemysłowy ponosi trwałą szkodę z wykonanego przedsiębiorstwa — może interesowany członek żądać wyłączenia tego ze spółki.

(2) O ile nabycie gruntu, który miałby być wyłączony, jest potrzebne do przeprowadzenia celów spółki, może być spółce przyznane prawo wywłaszczenia.

Obliczanie korzyści i szkód w wypadkach art. 168 i 169.

Art. 170.

W wypadkach, przewidzianych w art. 168 i 169, przy obliczaniu korzyści lub szkód, jakie wypływają z przedsiębiorstwa dla gruntów, kopalni i zakładów przemysłowych, nie należy uwzględniać przypadających na nie datków do spółki wodnej.

Pociągnięcie nienależących do spółki nieruchomości do opłacania datków.

Art. 171.

(1) Jeżeli nienależący do spółki właściele gruntów, kopalń lub zakładów przemysłowych, spółki wodne lub inne związki, albo jeżeli nienależące do spółki grunty, kopalni lub zakłady członków spółki odnoszą korzyści z wykonanych urządzeń spółki, lub przyczyniają się do zanieczyszczenia wody, dla której odczyszczenia spółka została utworzona — mogą być pociągnięci przez zarząd spółki do opłacania datków udziałowych według postanowień obowiązujących dla członków. Datki, i ile są pobierane od pociągniętych do opłaty z powodu przypadającej im korzyści z urządzeń spółki, nie mogą przewyższać tej korzyści.

(2) Spółka jest w tym wypadku obowiązana pociągniętych do opłaty właścicieli i związki do ich żądanie przyjąć do swego związku.

Przymusowe włączenie do spółki gruntów, kopalń, zakładów przemysłowych oraz innych spółek i związków.

Art. 172.

Gdy zachodzą warunki, przewidziane w art. 163 ust. 1, dla większej ilości gruntów, kopalń, zakładów przemysłowych, spółek wodnych lub innych związków (art. 137), lecz nie wszyscy właściciele lub związki chcą przystąpić do spółki, mogą być sprzeciwiający się zobowiązani do przystąpienia do spółki, jeżeli to przystąpienie przy uwzględnieniu powstających stąd kosztów

i datków na rzecz spółki przedstawia dla nich korzyści, a wniosek na przyjęcie wszystkich właścicieli i związków do spółki zostanie przedłożony przez większość tych właścicieli i związków, obliczoną według art. 167 ust. 2.

R o z d z i a ł III.

Spółki przymusowe.

Dopuszczalność tworzenia spółek przymusowych.

Art. 173.

(1) Bez zgody interesowanych mogą być stworzone rozporządzeniem wojewódzkiej władzy administracji ogólnej przymusowe spółki wodne w interesie dobra publicznego dla następujących celów:

- 1) dla utrzymania wód płynących w celu zabezpieczenia brzegów;
- 2) dla usunięcia przeszkód w odpływie wielkiej wody i dla obwałowania wód płynących w celu ochrony od powodzi;
- 3) dla osuszenia zabagnionych gruntów;
- 4) dla utrzymania wód w czystości (kanalizacji), jeżeli znaczne zanieczyszczenie inaczej nie da się usunąć;
- 5) dla utrzymania istniejących urządzeń melioracyjnych.

(2) Statut spółki wydaje wojewódzka władza administracji ogólnej.

(3) Do spółek, wymienionych w ustępie 1, należy pociągnąć tych właścicieli gruntów, kopalń, zakładów przemysłowych, jak również spółki wodne i inne związki, którym przymusowa spółka wodna przynosi korzyść.

(4) Dla celów, wymienionych w ustępie 1 punkcie 4, ma być zawiązana spółka z tych właścicieli gruntów, kopalń i zakładów przemysłowych, tudzież spółek wodnych, które przyczyniają się do zanieczyszczenia wody, albo odnoszą korzyść z urządzeń spółki. Jeżeli istniejąca woda płynąca nie wystarcza do nieszkodliwego odprowadzenia wód zanieczyszczonych, może być przewidziana kanalizacja w planie przedsiębiorstwa spółki.

Spółki przymusowe dla spłaty datków do kosztów robót podejmowanych przez Państwo lub samorządy.

Art. 174.

Jeżeli Państwo lub związki samorządowe podejmują roboty dla celów, wyszczególnionych w art. 133, na podstawie specjalnych ustaw państwowych lub wojewódzkich przy udziale Skarbu Państwa, lub funduszków samorządowych, ma być zawiązana przymusowa spółka wodna dla rozłożenia i ściągnięcia datków, przy-

padających na właścicieli gruntów, kopalnie, zakłady przemysłowe, tudzież istniejące spółki wodne i inne związki.

Art. 175.

Postanowienia rozdziału II części piątej niniejszej ustawy mają odpowiednie zastosowanie do przymusowych spółek wodnych.

R o z d z i a ł IV.

Zmiana statutu.

Art. 176.

(1) Do zmiany statutu, któraby wprowadzała nowy cel spółki, potrzeba jednogłośnej uchwały zgromadzenia członków z wyjątkiem wypadku, jeżeli dla wprowadzenia takiego celu może być zastosowany przymus wstąpienia do nowej spółki. W tym wypadku wystarcza uchwała większości zgromadzenia członków, obliczona według art. 167 ust. 2, o ile zachodzą inne warunki przymusowego wstąpienia wszystkich sprzeciwiających się członków.

(2) Jednogłośnej uchwały wymaga dalej taka zmiana statutu, która ustanawia inny stosunek dla udziału w ciężarach spółki, albo inny stosunek głosów członków spółki, aniżeli ustalony w art. 155.

(3) Inne zmiany statutu, o ile sam statut inaczej nie stanowi, mogą być uchwalone przez zgromadzenie członków (wydział) większością głosów.

Art. 177.

Zmiany statutu wymagają zatwierdzenia władzy nadzorczej. Zmiany statutu spółki przymusowej wymagają zatwierdzenia wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

R o z d z i a ł V.

Rozwiązanie i likwidacja spółek

Rozwiązanie.

Art. 178.

(1) Spółka może być rozwiązana po wypełnieniu zobowiązań względem osób trzecich:

- 1) gdy zgromadzenie członków uchwali rozwiązanie większością dwóch trzecich głosów;
- 2) na wniosek jednego członka, gdy spółka składa się jeszcze tylko z dwóch członków;
- 3) gdy w przeciągu roku, licząc od zatwierdzenia statutu, nie przystąpiono do wykonania przedsięwzięcia, albo gdy rozpoczęte prace uległy przerwie przynajmniej jednorocznej, a przerwa powstała z winy członków spółki, albo gdy skutkiem tego zmieniły się istotne warunki, na jakich statut został zatwierdzony.

(2) Spółki, utworzone na podstawie ustaw państwowych lub wojewódzkich, albo subwencjonowane przez Państwo i samorządy, mogą być rozwiązane tylko za zgodą Ministerstwa Robót Publicznych i właściwych władz samorządowych.

(3) Spółkę rozwiązuje władza nadzorcza. Spółkę przymusową rozwiązuje wojewódzka władza administracji ogólnej.

Prawomocność rozwiązania.

Art. 179.

Rozwiązanie spółki staje się prawomocne z chwilą, gdy rozporządzenie władzy rozwiązującej spółkę zostanie doręczone zarządowi. Aż do tego czasu winen zarząd prowadzić swe czynności.

P. art. 87 rozp. o postępowaniu administracyjnym.

Przeprowadzenie likwidacji.

Art. 180.

(1) Po rozwiązaniu spółki następuje likwidacja przez zarząd, albo przez osobę, do tego powołaną statutem lub uchwałą spółki.

(2) Do postępowania likwidacyjnego należy odpowiednio stosować odnośne przepisy ustawy cywilnej.

Utrzymanie nadzoru Państwa i stosunków prawnych spółki do ukończenia likwidacji.

Art. 181.

Aż do ukończenia likwidacji obowiązują postanowienia niniejszej ustawy i statutu co do państwowego nadzoru i co do stosunków prawnych dotychczasowych członków spółki względem siebie i względem osób trzecich, o ile z istoty likwidacji co innego nie wynika.

Księgi, akta i plany rozwiązywanej spółki.

Art. 182.

(1) Po ukończeniu likwidacji księgi, akta i plany rozwiązywanej spółki przyjmuje do przechowania władza nadzorcza.

(2) Członkowie i ich prawni następcy mają prawo wglądu do ksiąg, aktów i planów i do korzystania z nich.

R o z d z i a ł VI.

Spółki, założone przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Art. 183.

(1) Do spółek wodnych, komitetów i związków walowych publiczno-prawnych, które istnieją w chwili wejścia w życie niniejszej

szej ustawy, należy stosować przepisy niniejszej ustawy, z wyjątkiem związków wałowych w b. dzelnicy pruskiej, dla których wydane zostały statuty w drodze rozporządzenia królewskiego.

(2) Jednakże pozostają w mocy odmienne postanowienia dotychczasowych statutów w przedmiocie właściwości sądów polubownych (art. 143 i 156 ust. 2). Inne odmienne postanowienia dotychczasowych statutów pozostają w mocy o tyle, o ile przepisy niniejszej ustawy pozostawiają unormowanie spraw statutem.

CZĘŚĆ SZÓSTA

O władzach i postępowaniu.

R o z d z i a ł I.

Właściwość władz.

Art. 184.

Władzami właściwymi w sprawach wodnych (władzami wodnymi, względnie nadzorczymi w myśl niniejszej ustawy) są:

- 1) Ministerstwo Robót Publicznych;
- 2) wojewódzka władza administracji ogólnej;
- 3) powiatowa władza administracji ogólnej.

P. uw. 1 do art. 5.

P. pod art. 118 wyrok N. T. A. z 13 XII 1934 r. L. rej. 8165/32.

Kompetencja Ministerstwa Robót Publicznych.

Art. 185.

(1) Ministerstwu Robót Publicznych jest zastrzeżone:

- 1) wydawanie przepisów w sprawie żeglugi, spławu tratw i spustu drzewa i wyzyskania sił wodnych;
- 2) ustanawianie wspólnie z Ministerstwem Skarbu opłat od spławu tratw i spustu drzewa na wodach prywatnych (art. 32), tudzież za wydobywanie roślin, pni drzewnych, mułu, ziemi, piasku, żwiru, kamieni i lodu z łóżysk wód publicznych, jak również za specjalne świadczenia na śródlądowych drogach wodnych;
- 3) zatwierdzanie projektów większych robót wodnych, podejmowanych przez Państwo lub związki samorządowe, związki międzykomunalne albo uzdrowiska, uznane za posiadające charakter użyteczności publicznej (art. 45 ust. 3);
- 4) udzielanie pozwoleń na zakłady, oddające siłę za granicę Państwa;
- 5) udzielanie pozwoleń obcokrajowcom;
- 6) wydawanie zarządzeń w sprawie zaniesienia utrzymania regulacji wód płynących (art. 76 ust. 4), względnie ich brzegów (art. 79 ust. 4);

7) zawieszanie przepisów o obowiązkach utrzymania wód granicznych (art. 99);

8) wydawanie orzeczeń w toku instancji.

(2) Minister Robót Publicznych może poruczyć przeprowadzenie dochodzenia władzy wodnej niższej instancji.

P. uw. 1 do art. 5.

Kompetencja wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

Art. 186.

(1) Do wojewódzkiej władzy administracji ogólnej należy:

- a) wydanie zarządzeń i orzeczeń, odnoszących się do wód płynących, używanych do żeglugi i spławu tratw;
- b) na wszystkich wodach:
 - 1) oznaczenie odszkodowania przy zaliczeniu wody prywatnej do kategorii wód publicznych (art. 2);
 - 2) oznaczenie datków właścicieli gruntów nadbrzeżnych do kosztów regulacji (art. 111);
 - 3) wydawanie zarządzeń, ograniczających użytkowanie gruntów celem ochrony od powodzi (art. 113 i 114);
 - 4) wydawanie pozwoleń i zarządzeń co do zakładów o sile wodnej ponad 50 koni mechanicznych;
 - 5) wydawanie orzeczeń co do wyjątkowego wyłączenia budynków, podwórz, ogrodów i cmentarzy (art. 125), tudzież odebrania lub ograniczenia prawa piętrzenia wody w interesie rolnictwa lub żeglugi (art. 127);
 - 6) wydawanie zarządzeń w sprawie obszarów ochronnych dla wodociągów i źródeł (art. 131);
 - 7) wydawanie statutów przymusowych spółek wodnych (związków wałowych) (art. 134 ust. 2 p. 3), zatwierdzanie zmiany tych statutów (art. 177) i rozwiązywanie przymusowych spółek wodnych (art. 178 ust. 3);
 - 8) wydawanie orzeczeń, czy zachodzą warunki utworzenia spółki przymusowej (art. 222 ust. 2);
 - 9) udzielanie pozwoleń na przewozy na rzekach granicznych;
 - 10) wydawanie orzeczeń w toku instancji.

(2) Jeżeli chodzi o sprawy mniejszego znaczenia, może wojewódzka władza administracji ogólnej poruczyć przeprowadzenie dochodzenia powiatowej władzy administracji ogólnej.

Ustawa wodna rozróżnia wody płynące żeglowne i spławne. Oceny żeglowności i spławności danej wody płynącej ustawa nie pozostawia jednak władzy wodnej na podstawie istniejącego stanu faktycznego, lecz przewiduje, jak to wynika z ust. 2 art. 28 ustawy, zaliczenie wód pły-

nących do wód żeglownych i spławnych, a więc uznanie pewnych wód płynących za żeglowne lub spławne w znaczeniu prawnym. Jako wody żeglowne zostały już w samej ustawie wodnej uznane wody, wyszczególnione w jej art. 261, przy czym artykuł ten postanawia, że inne wody mogą być uznane za żeglowne w drodze ustawy państwowej. Takiego ustalenia wód spławnych ustawa wodna nie zawiera i nie określa również, w jakim trybie ma nastąpić uznanie wód płynących za spławne. Ta luka w ustawie została wypełniona dopiero rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej o regulacji i utrzymaniu wód spławnych z 9 listopada 1927 r., poz. 882 Dz. Ust., posiadającym moc ustawy, którego art. 1 postanawia, że jako spławne zostają uznane ciekłki wody, wymienione w wykazie, stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia. Uznanie za spławne innych wód może nastąpić w drodze rozporządzenia Rady Ministrów na wniosek Ministra Robót Publicznych.

Z powyższego wynika, że wodami spławnymi w rozumieniu ustawy wodnej są tylko wody, uznane prawnie jako takie, które mogą być zatem używane do spławu, bez względu na to, czy są faktycznie używane do spławu.

W konkluzji uznać należy, że użyte w art. 186 ust. 1 p. a) ustawy wodnej określenie wód płynących „używanych do spławu traw” oznacza tak samo, jak określenie wód płynących „używanych do żegluga”, wody żeglowne i spławne w znaczeniu prawnym, a zatem wody, uznane prawnie za żeglowne i spławne. Trudno bowiem przypuścić, by ustawodawca uzależniał rozgraniczenie kompetencji władz wodnych od oceny w każdym poszczególnym wypadku spławności wody przez władzę orzekającą według zmiennych z natury rzeczy okoliczności faktycznych. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 8/VI 1935 r. L. rej. 8403 31. Zb. W. Nr 1047).

Kompetencja powiatowej władzy administracji ogólnej.

Art. 187.

(1) Do zakresu działania powiatowej władzy administracji ogólnej należy wydawanie zarządzeń i orzeczeń we wszystkich sprawach wodnych, które w art. 185 i 186 nie zostały zastrzeżone władzom II i III instancji.

(2) W sprawach mniej ważnych może powiatowa władza administracji ogólnej delegować przełożonego gminy do przeprowadzenia dochodzeń.

(3) W gminach, które stanowią odrębny okrąg administracji państwowej, należą te sprawy do zakresu działania władzy, która spełnia w tym okręgu administrację państwową w I instancji.

Według art. 2 ust. 1 ustawy wodnej z 19 września 1922 r., poz. 574/1928 Dz. Ust., wszystkie wody są publiczne, o ile z mocy tej ustawy (art. 4), albo wskutek szczególnych tytułów

prawnych nie stanowią własności prywatnej. Wobec tego spór o to, czy woda jest publiczna, czy też prywatna, jest z istoty swojej sporem o własność, a więc sporem o prawa prywatne. Do rozstrzygnięcia sporów o te prawa powołane są w myśl art. 2 kodeksu postępowania cywilnego sądy powszechne, o ile z mocy ustaw szczególnych nie są właściwe inne sądy lub władze.

Przytoczony wyżej zarzut, podniesiony przez skarżącego w odwołaniu od decyzji Starosty, postawił więc władzę porwaną przede wszystkim przed zagadnieniem, czy orzeczenie o prawnym charakterze wody należy do właściwości władz administracyjnych, czy też sądów powszechnych. Urząd Wojewódzki rozpoznał sprawę merytorycznie. Na jakiej jednak podstawie prawnej Urząd Wojewódzki oparł właściwość władz administracyjnych, tego z zaskarżonego orzeczenia bezpośrednio ustalić nie można. Pośrednio tylko mogłoby wynikać z tego orzeczenia, że Urząd Wojewódzki uznał za tę podstawę art. 187 ustawy wodnej, powołany w decyzji Starosty. Ten atoli przepis nie uzasadnia właściwości władz administracyjnych do rozstrzygnięcia spraw wodnych o charakterze prywatno-prawnym. W sprawach prywatno-prawnych jest właściwość sądu regułą, właściwość zaś władz administracyjnych wyjątkiem, a wobec tego ta ostatnia właściwość może być uznana wówczas, gdy ustanowiona została w sposób, nie budzący żadnych wątpliwości. Tymczasem gdyby przyjąć, że zawarte w art. 187 słowa „we wszystkich sprawach wodnych” dotyczą każdej sprawy wodnej, niezależnie od tego, czy ona opiera się na prawie prywatnym, czy też publicznym, to powstałaby rozbieżność między tym przepisem a wnioskiem, wynikającym już chociażby tylko z art. 62 ust. 1, 198 ust. 3, 201 p. 2 i 203 ust. 2 ustawy wodnej, że prawodawca nie wyklucza właściwości sądów powszechnych do rozpatrywania kwestii prywatno-prawnych i traktuje jej istnienie jako rozumiejące się samo przez się. Uznając wobec tego należy, zwłaszcza ze względu na tytuł, umieszczony pod art. 187 i ze względu na łączność tego art. 186 i 185, że celem art. 187 jest tylko rozgraniczenie właściwości między władzami administracyjnymi w sprawach wodnych, nie należących do kompetencji sądów. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 27/XI 1936 r. L. rej. 3828/34. Zb. W. Nr 1252).

Oznaczenie władzy kompetentnej.

Art. 188.

(1) Jeżeli gmina sprawuje władzę administracyjną i sama jednocześnie występuje jako przedsiębiorca zakładu wodnego, albo jest stroną interesowaną, natenczas władza wyższej instancji wyznaczy tę władzę administracyjną, która ma rozprawę przeprowadzić i wydać orzeczenie,

(2) Jeżeli przedsiębiorstwo lub spółka rozciąga się na kilka powiatów, albo na kilka województw, natenczas oznacza w pierwszym wypadku wojewódzka władza administracji ogólnej, w drugim Ministerstwo Robót Publicznych, która z władz administracyjnych właściwych według art. 186 i 187 ma przeprowadzić rozprawę i wydać orzeczenie, względnie zatwierdzić lub wydać statut spółki.

Art. 189.

(Uchylony).

Poruczenie czynności urzędowi technicznemu.

Art. 190.

Władza wodna może upoważnić urząd techniczny do sprawowania należących do właściwości władzy upoważniającej czynności nadzorczych (art. 226), do wydawania zarządzeń w myśl art. 72 ust. 2, 113 ust. 1 lit. c), 121 ust. 1 i 2 zdanie pierwsze i 130 ust. 1 jako też do udzielania zezwoleń na wydobywanie roślin, pni drzewnych, mułu, ziemi, piasku, żwiru, kamieni i lodu z łóżysk wód publicznych (art. 21 ust. 4). Od zarządzeń i orzeczeń wydanych na podstawie takiego upoważnienia służy odwołanie do władzy upoważniającej, która rozstrzyga ostatecznie.

R o z d z i a ł II

Postępowanie.

1. Postanowienia ogólne.

Podania o pozwolenia wodno-prawne.

Art. 191.

(1) Podania o pozwolenia w sprawach wodnych muszą, o ile jeden lub drugi z wymogów nie okazuje się zbytecznym, według natury przedsiębiorstwa, albo według uznania władzy, do której podanie wniesiono, zawierać oprócz projektu, sporządzonego przez uprawnionego znawcę, co następuje:

- a) cel i rozmiar zakładu, albo przedsiębiorstwa z oznaczeniem wody, na której zakład, albo przedsiębiorstwo ma powstać, z dokładnym określeniem miejscowości;
- b) przy zakładach do używania wody oznaczenie żądanej ilości wody na sekundę przy najwyższym i niskim stanie wody, tudzież wysokości piętrzenia wody;
- c) sposób wykonania na podstawie ułożonego planu;
- d) wykazanie spodziewanych korzyści, albo szkód i strat, których się w razie zaniechania należy spodziewać;
- e) wymienienie wszystkich uprawnionych do

wody i innych interesowanych osób, na których prawa przedsiębiorstwo zamierzone oddziaływa, z dołączeniem ewentualnych ich oświadczeń;

- f) wyszczególnienie gruntów i zakładów wodnych, które mają być odstąpione, albo obciążone służebnościami z wymienieniem właścicieli i uprawnionych do wody, nadto przy gruntach z dołączeniem wyciągów z księgi gruntowej, tabel likwidacyjnych i t. p.;

- g) przy zakładach do użytkowania popędowej siły wody oznaczenie dającej się używać na dotyczącej przestrzeni wody największej siły wodnej, oraz siły wodnej, żądanej przy niskim stanie wody.

(2) Bliższe przepisy o sporządzaniu projektów wydane zostaną w drodze rozporządzenia przez Ministra Robót Publicznych.

P. rozp. Ministra Robót Publicznych z dnia 23 maja 1931 r., ustalające zasady sporządzania projektów technicznych, wymaganych do uzyskania pozwoleń w sprawach wodnych (poz. 12 n.n.ejszego zeszytu).

Badanie podania.

Art. 192.

(1) Władza administracyjna winna sprawdzić, czy zachodzą przewidziane przez prawo warunki do udzielenia pozwolenia, oraz czy zamierzony użytek odpowiada przepisom niniejszej ustawy.

(2) Władza winna zwrócić się do innych właściwych władz administracyjnych, powołanych do obrony interesu publicznego, celem zasięgnięcia opinii. Dotyczy to również władz górniczych odnośnie do obszarów, na których mają zastosowanie przepisy ustaw górniczych.

(3) Władza winna też sprawdzić z urzędu, czy na uzyskanie pozwolenia nie przysługuje prawo pierwszeństwa Państwu lub samorządom i właściwe władze państwowe lub samorządowe o wniesieniu podania o udzielenie pozwolenia zawiadomić (art. 54).

Odrzucenie podania

Art. 193.

(1) Jeżeli przedsiębiorstwo jest ze względów publicznych niedopuszczalne (art. 48), należy podanie odrzucić umotywowanym orzeczeniem. O wątpliwościach, zachodzących co do przedsiębiorstwa, ma władza administracyjna zawiadomić proszącego i wezwać go do przedłożenia wyjaśnienia lub do zmiany projektu.

(2) Również należy odrzucić podanie, gdyby przez udzielenie pozwolenia Państwo i związki samorządowe zostały pozbawione możliwej do uzyskania energii wody (art. 54 ust. 3).

Traktowanie podań o użytkowanie siły popędowej wody.

Art. 194.

(1) O podaniach przedsiębiorców prywatnych o pozwolenie wyzyskania siły popędowej wody winna władza wodna zawiadamiać Ministerstwo Robót Publicznych i reprezentację wojewódzką (radę wojewódzką, wydział wojewódzki), którym przysługuje prawo w przeciągu trzech miesięcy zgłosić żądanie użycia siły wodnej na cele publiczne na rzecz Państwa, województwa, powiatu lub gminy, a w przeciągu dalszych sześciu miesięcy wnieść projekt.

O zgłoszeniu żądania i wniesieniu projektu należy zawiadomić przedsiębiorcę prywatnego z tą uwagą, że może podtrzymać swój projekt jako konkurencyjny.

(2) Jeżeli wymienione władze nie zgłoszą żądania, ani nie wniosą projektu w powyższych terminach, przeprowadzi władza wodna rozprawę wodno-prawną co do projektu przedsiębiorcy.

(3) W przeciągu roku od wejścia w życie niniejszej ustawy ogłosi Minister Robót Publicznych po wysłuchaniu rad wojewódzkich (wydziałów wojewódzkich) te przestrzenie wód publicznych, na których Państwo i korporacje prawa publicznego mają pierwszeństwo do użytkowania siły popędowej wody i co do których obowiązują przepisy ust. 1 i art. 193 ust. 2. W taki sam sposób można wprowadzić w miarę potrzeby zmiany w ogłoszonym wykazie wód.

Ogłoszenie rozprawy.

Art. 195.

(1) Jeżeli nie zachodzą powody odrzucenia podania, lub jeżeli przedsiębiorcy dostarczyli potrzebnych wyjaśnień, względnie zmienili projekt i domagają się jego wykonania, należy przystąpić do dalszego postępowania.

(2) Opis zamierzonego przedsiębiorstwa winien być podany do wiadomości publicznej przez wywieszenie ogłoszenia w siedzibie władzy, udzielającej pozwolenia, w sposób tam przyjęty, oraz we wszystkich gminach, na które według uznania władzy przedsiębiorstwo ma się rozciągać.

(3) Do rozprawy komisyjnej należy wezwać przedsiębiorcę i wszystkie wiadome oraz, według uznania władzy, interesowane osoby, w szczególności zaś te, któreby mogły być dotknięte szkodliwym działaniem przedsiębiorstwa. Wezwanie winno być im doręczone przynajmniej 8 dni przed rozprawą.

(4) Tym interesowanym, których nie wezwano do rozprawy komisyjnej, lub którym nie doręczono wezwania przynajmniej na 8 dni przed dniem rozprawy, przysługuje droga prawa do

wniesienia zarzutów, wynikających z prawa prywatnego.

(5) Interesowani nie mogą bronić się tym, że o przedsiębiorstwie nie wiedzieli, jeżeli ogłoszenie zostało dokonane ściśle wedle postanowień ustępu 2 tego artykułu.

1. Niezawezwanie osoby interesowanej do rozprawy wodno-prawnej w myśl art. 195 ust. 3 ustawy wodnej z 19 września 1922, poz. 574 28 Dz. Ust., nie skutkuje samo przez się jeszcze nieważności tej rozprawy i wydanego na jej podstawie orzeczenia wodno-prawnego, jeżeli ogłoszenie o rozprawie dokonane zostało ściśle według postanowień ust. 2 tego artykułu, lecz daje osobie pominętej jedynie prawo dochodzenia swych pretensyj w ramach art. 195 ust. 4 i 196 ust. 2 ustawy wodnej. (wyrok N. T. A. z 29 I 1932 r. L. rej. 484/30. Zb. W. Nr 487 A).

2. P. pod art. 196 wyrok N. T. A. z 4/VI 1937 r. L. rej. 9275 34.

Art. 196.

(1) W ogłoszeniu winno być wskazane, gdzie są wyłożone do publicznego wglądu projekt techniczny i wyjaśnienia i do jakiej władzy należy wnosić podania lub protokolarne oświadczenia przeciwko udzieleniu pozwolenia, jak również żądania w przedmiocie wzniesienia i utrzymania urządzeń i wypłaty odszkodowań. Dalej winien być wskazany termin komisyjnego dochodzenia, w ciągu którego, jak również w trakcie samego dochodzenia komisyjnego, można wnosić wspomniane wyżej zarzuty i żądania, a który winien być wyznaczony w taki sposób, aby czas między wywieszeniem ogłoszenia w siedzibie władzy, udzielającej nadanie a rozpoczęciem rozprawy komisyjnej wynosił 2 do 6 tygodni.

(2) W ogłoszeniu należy wyraźnie zamieścić ostrzeżenie, że ci, którzy we wskazanym terminie lub w trakcie dochodzenia komisyjnego nie podniosą przeciw udzieleniu pozwolenia żadnych zarzutów, tracą do nich prawo i mogą przeciw szkodliwemu działaniu wykonywania nadanego prawa żądać tylko wzniesienia i utrzymywania urządzeń, zapobiegających szkodzie, albo też odszkodowania, gdyby tak e urządzenia nie dały się pogodzić z przedsiębiorstwem lub gospodarczo usprawiedliwić.

(3) W ogłoszeniu należy wyznaczyć ten sam termin, dochodzenia dla innych podań o udzielenie pozwolenia na prawo użytkowania wody, przez które mogłoby podlegać ograniczeniom użytkowanie, zamierzone przez pierwszego wnioskodawcę. Poza tym należy zamieścić ostrzeżenie, że złożone po upływie terminu podania o udzielenie pozwolenia nie będą rozpatrywane w tym samym postępowaniu.

(4) Przepisy ust. 3 nie dotyczą żądań Państwa albo związków samorządowych co do przyznania pierwszeństwa (art. 54).

1. Osoby trzecie, które przy dochodzeniu komisijnym wodno-prawnym, ani poprzednio nie brały udziału w postępowaniu, nie mają prawa wnoszenia zarzutów (art. 196 ust. 2 ustawy wodnej poz. 936/1922 Dz. Ust.) przeciw udzieleniu pozwolenia wodno-prawnego nawet w tym przypadku, gdy przy dochodzeniu komisijnym rozszerzono projekt budowy wodnej. (Zasada prawna, wpis. do księgi zasad prawnych). (wyrok N. T. A. z 24 I 1935 r. L. rej. 6022/1932. Zb. W. Nr 1092 A).

2. Kto w terminie, zakreślonym w ogłoszeniu dochodzenia komisijnego, przewidzianego w art. 195 i 196 ustawy wodnej (poz. 574/1928 Dz. Ust.), lub w toku tego dochodzenia nie podniósł żadnego zarzutu przeciwko udzieleniu zezwolenia wodno-prawnego, nie może w czasie późniejszym skutecznie kwestionować szczegółów tego zezwolenia, nawet w razie, gdyby one były już poprzednio w odrębnym postępowaniu administracyjnym odmiennie rozstrzygnięte. (wyrok N. T. A. z dnia 4 VI 1937 r. L. rej. 9275/34. Zb. W. Nr 1366 A).

Zawiadamianie władz samorządowych i korporacji gospodarczych.

Art. 197.

(1) O każdym dochodzeniu na skutek podania o pozwolenie na używanie wody, albo na takie urządzenia, które mają na celu ochronę wody, lub ochronę przed jej szkodliwym działaniem, należy zawiadomić także miejscowe władze samorządowe, w celu umożliwienia im obrony zastępowanych przez nie interesów.

2) Również należy zawiadomić o tym główne korporacje rolnicze i handlowo-przemysłowe, którym przy rozprawie przysługuje głos doradczy.

Rozprawa.

Art. 198.

(1) Przy rozprawie należy starać się przede wszystkim o dobrowolne uchylenie podniesionych zarzutów i o przyjęcie do skutku porozumienia między interesowanymi, w szczególności co do uściślenia mającego odszkodowania.

(2) Jeżeli porozumienie nie przyjdzie do skutku, należy zbadać przy udziale znawcy technicznego, a w razie potrzebny innych znawców zawodowych, zarzuty, podniesione przeciw przedsiębiorstwu, sposobowi jego przeprowadzenia, przeciw udziałowi poszczególnych interesowanych, jako też przeciw zamierzonym wyłączeniom albo służebnościom.

(3) Gdy spór przeciw lub żądanie zostały podniesione na podstawie prywatno-prawnego tytułu, rozstrzygnięcie sporu o istnienie tego tytułu winno być odesłane na drogę sądową. Władza

może w takim wypadku odroczyć decyzję w sprawie udzielenia pozwolenia do rozstrzygnięcia sporu. Obowiązana jest odroczyć decyzję, gdy istnienie tytułu prywatno-prawnego jest wiarogodne, a w razie uznania tego tytułu należałoby odmówić udzielenia pozwolenia. Przy odroczeniu decyzji należy wyznaczyć przedsiębiorcy termin, w ciągu którego winien wnieść powództwo do sądu. Gdy przedsiębiorca rozmyślnie przewleka proces, można przystąpić do dalszego dochodzenia.

(4) Gdy przy żądaniu odszkodowania nie można przewidzieć, czy i w jakiej wysokości może powstać szkoda, należy orzeczenie w przedmiocie tych żądań odroczyć do późniejszych dochodzeń. Jeżeli właściciel gruntu lub urządzenia żąda nabycia ich przez przedsiębiorcę w myśl art. 53, a nie da się przewidzieć, że zachodzą co do tego warunki ustawowe, należy na wniosek przedsiębiorcy odroczyć wydanie orzeczenia co do podniesionego żądania.

(5) Żądanie nabycia własności (art. 53) winno być zgłoszone przed ukończeniem dochodzenia komisijnego.

(6) Jeżeli okaże się potrzeba dalszych dochodzeń co do podniesionych punktów spornych, to należy je przeprowadzić bezzwłocznie, w razie potrzeby z przybraniem znawców.

7) Wszystkie rozprawy należy z reguły przeprowadzać ustnie przy udziale znawcy technicznego z dopuszczeniem doradców i zastępców prawnych i fachowych. Biorący udział w rozprawie urzędnicy państwowi mają z urzędu stać na straży interesów publicznych i przestrzegać, aby wskutek zamierzonego przedsiębiorstwa lub związanych z nim robót interesy te nie doznały uszczerbku.

(8) Władza, udzielająca pozwolenia, lub delegowany przez nią urzędnik, mogą podczas dochodzenia komisijnego wyznaczyć interesowanym stosowny termin do złożenia na piśmie żądań, które nie dadzą się zamieścić w protokole, oraz na załączenie potrzebnych wyjaśnień i dowodów. Dochodzenie komisyjne nie może być zamknięte przed upływem tego terminu oraz przed podaniem interesowanemu do wiadomości złożonych żądań i dowodów, tudzież opinii znawców (art. 258) i daniem im możności wypowiedzenia się o nich w razie potrzeby w drodze wyznaczenia w tym celu dodatkowego terminu.

(9) Z całej rozprawy należy spisać protokół, który powinien zawierać wynik osiągniętego porozumienia, albo jeżeli porozumienie nie doszło do skutku, wyniki ustnego wyłączenia sprawy wraz z oświadczeniami sprzeciwiających się stron i ich uzasadnieniem, wreszcie wszelkie uwagi, poczynione przez wnoszących podanie przeciw tym oświadczeniom. Protokół ma być podpisany przez przewodniczącego, ewentualnie przez protokolanta i znawców, o ile

brali udział. Jeżeli wybrano pełnomocników, mają i oni protokół podpisać.

(10) Jeżeli strony oddały się przed zakończeniem protokołu, lub też odmówią podpisów, należy zaznaczyć to w protokole.

(11) Utrzymanie porządku przy rozprawie należy do przewodniczącego rozprawy. Może on na uczestników, znawców i inne osoby, które dopuściły się niewłaściwości podczas rozprawy, nakładać kary porządkowe do wysokości 20 złotych, z zastrzeżeniem ścigania w drodze karno-sądowej.

(12) Zażalenia przeciw prowadzeniu rozprawy przez przewodniczącego, tudzież przeciw karom porządkowym (ust. 11), rozstrzyga władza, która delegowała przewodniczącego rozprawy.

1. Zd. 2 i nast. ustępu 3 art. 198 ustawy wodnej utraciły moc obowiązującą w związku z przepisami art. 74 i 119 rozp. o postępowaniu administracyjnym, ust. 9 i 10 art. 198 ustawy wodnej w związku z przepisami art. 19, 20, 48 i 119 rozp. o pos. adm., ust. 11 art. 198 ustawy wodnej — w związku z przepisami art. 67, 109, 110 i 119 rozp. o post. adm.

2. W związku z przepisami ust. 12 art. 198 ustawy wodnej w części dotyczącej zażaleń przeciw karom porządkowym — p. art. 640 k. p. k.

1. P. pod art. 9 wyrok N. T. A. z 12/IX 1935 r. L. rej. 1472 32.

2. Doradca techniczny osoby interesowanej w postępowaniu wodno-prawnym nie jest znawcą technicznym w rozumieniu art. 198 ustawy wodnej poz. 574/1928 Dz. Ust. (wyrok N. T. A. z dnia 4 XI 1935 r. L. rej. 10944/32. Zb. W. Nr 1075 A).

Projekty konkurencyjne.

Art. 199.

W razie wniesienia projektów konkurencyjnych można ograniczyć rozprawę najpierw do kwestii, któremu z projektów należy się w myśl art. 54 pierwszeństwo. Do dalszego postępowania należy przystąpić dopiero po prawomocności orzeczenia, które zapadnie co do kwestii pierwszeństwa projektu.

W związku z przepisami rozp. o post. adm. przez orzeczenie prawomocne, o którym mowa w art. 199 ustawy wodnej, należy rozumieć obecnie decyzję ostateczną.

Zakłady przemysłowe i inne budowle.

Art. 200.

Jeżeli przedsiębiorstwa używania wody połączone są z zakładami przemysłowymi i innymi budowlami, należy, o ile możliwości, czynności urzędowe, przepisane tą ustawą, przeprowadzać równocześnie z czynnościami, przepisanymi w innych ustawach.

Orzeczenie.

Art. 201.

Orzeczenie winno zawierać:

- 1) dokładny opis udzielonego pozwolenia, jak również przedsiębiorstwa, a jeśli udzielenie ma być związane z prawem własności gruntu, również dokładny opis tego gruntu;
 - 2) utratę prawa podnoszenia zarzutów stosownie do ost. zeżenia, zamieszczonego w ogłoszeniu w myśl art. 196 ust. 2;
 - 3) wyszczególnienie sporów, które w myśl art. 198 ust. 3 zostają odesłane na drogę sądową;
 - 4) rozstrzygnięcie sprzeciwów i roszczeń, a w wypadkach, przewidzianych w art. 198 ust. 4, zastrzeżenie wydania orzeczenia;
 - 5) w wypadku art. 53 dokładny opis gruntów i urządzeń, które przedsiębiorca ma nabyć na własność;
 - 6) ustalenie odszkodowań, które ma zapłacić przedsiębiorca;
 - 7) pouczenie o przysługujących środkach prawnych.
- P. art. 75, 76 i 78 rozp. o post. adm.

Art. 202.

Przy udzieleniu pozwolenia na prawo piętrzenia wody winno orzeczenie oprócz tego zawierać postanowienia:

- 1) o urządzeniach budowlanych zakładów, które oddziaływują na ilość spływającej wody lub na odpływ;
- 2) o okresach dozwolonego piętrzenia;
- 3) o ustanowionej wysokości piętrzenia, oraz jeśli stan wody ma być utrzymywany na pewnej minimalnej wysokości, również i o tym;
- 4) o dozwolonej do użycia ilości wody, gdy jej ograniczenie jest potrzebne;
- 5) o środkach ochronnych przeciwko szkodliwemu działaniu piętrzenia;
- 6) w stosownych wypadkach, o długości czasu, w ciągu którego przedsiębiorca musi się zgodzić na wstrzymanie ruchu zakładu bez pretensji do odszkodowania (art. 73 ust. 2);
- 7) w stosownych wypadkach, a w szczególności gdy idzie o przegrodę doliny, czy i pod jakimi warunkami ruch zakładu, piętrzącego wodę, może być stale wstrzymany lub zakład zniesiony (art. 70 ust. 3).

Orzeczenie w sprawie wyłączenia.

Art. 203.

- (1) Jeżeli na rzecz przedsiębiorstwa, wyszczególnionego w art. 124 ust. 1, potrzebne jest ustanowienie służebności lub odstąpienie gruntów i innych nieruchomości, urządzeń, zakładów i uprawnień do używania wody, a przy roz-

prawie nie doszło do skutku porozumienie między interesowanymi, orzeczenie musi zawierać także postanowienia o potrzebie, przedmiocie i rozciągłości służebności, względnie wywłaszczenia, oraz o wysokości wynagrodzenia na podstawie oszacowania nieinteresowanych znawców.

(2) Jeżeli interesowani nie zadowolą się wynagrodzeniem, przyznawanym przez władzę wodną, mogą w ciągu trzech miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia udać się do właściwego sądu o oznaczenie wysokości wynagrodzenia w drodze postępowania sądowego.

(3) Orzeczenie wywłaszczające nadaje przedsiębiorcy prawo wykonania służebności lub objęcia w posiadanie przedmiotu wywłaszczonego, jeżeli złoży do depozytu sądowego oznaczoną przez władzę wodną kwotę wynagrodzenia, a dla odszkodowań płatnych po wykonaniu orzeczenia da zabezpieczenie.

1. O uprawnieniu strony do zwrócenia się na drogę postępowania sądowego celem oznaczenia wysokości odszkodowania za wywłaszczenia, lub obciążenia na potrzeby ogólnych urządzeń wodnych mowa jest w ustawie wodnej z 19 września 1922 r. (Dz. U. 102, poz. 936, obecnie jednolity tekst, Dz. U. 62, poz. 574 1928 r.), zarówno w dziale o orzeczeniach 1-ej instancji w sprawie wywłaszczenia (art. 203), jak i w dziale o odwołaniu od tych orzeczeń (art. 207), w obu przypadkach wskazany jest termin trzymiesięczny: „od dnia doręczenia orzeczenia“, ze względu wszakże na umieszczenie dwukrotne wzmianki o terminie w obu działach należy rozumieć, że art. 203 ust. 2 mówi o doręczeniu orzeczenia 1-ej instancji, art. zaś 207 ust. 2 o doręczeniu orzeczenia 2-ej instancji administracyjnej, stąd płynie wniosek, że o ile spór o wywłaszczenie zakończony jest w 1-ej instancji administracyjnej, strona, mniemająca, iż oznaczone przez władzę administracyjną wynagrodzenie nie jest słuszne, może wytoczyć proces sądowy w ciągu trzech miesięcy od dnia doręczenia jej orzeczenia 1-ej instancji, natomiast, gdy spór o wywłaszczenie przeniesiony został do 2-ej instancji administracyjnej, termin powyższy rozpoczyna bieg od dnia doręczenia orzeczenia 2-ej instancji; wniosek ten znajduje logiczne oparcie również w ogólnej zasadzie, że nie jest możliwe orzekanie w postępowaniu sądowym w sporze, gdzie podstawą jest fakt, którego istnienie uzależnione jest od prawomocnej decyzji władzy administracyjnej, a zatem nie może być mowy o sporze w przedmiocie oznaczenia wysokości odszkodowania za wywłaszczenie, dopóki samo wywłaszczenie nie jest prawomocnie postanowione, nie można więc wymagać, aby strona obowiązana była wszcząć proces sądowy w tym czasie, kiedy nie jest ustalony przedmiot, za który należy się jej odszkodowanie. (z motywów orzeczenia S. N. z dn. 13 XI 1930 r. I. I. C. 664/30. Zb. Orz. I. C. S. N. Nr 209/30).

2. Postępowanie bowiem wywłaszczeniowe, oparte na przepisach ustawy wodnej, jest postępowaniem administracyjnym, to zaś postępowanie unormowane jest rozporządzeniem z 22 marca 1928 r. (Dz. U. 36, poz. 341) o postępowaniu administracyjnym, w którym wskazany jest sposób obliczania terminów, a w szczególności unormowany jest przypadek, zachodzący w sprawie niniejszej, art. 40 bowiem rzecznego rozporządzenia stanowi, iż termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo nadane zostało w urzędzie pocztowym, wreszcie wniosek, iż w niniejszym przypadku należy stosować przepisy rozporządzenia z 22 marca 1928 r., znajduje także oparcie w tym, że termin trzymiesięczny z art. 203 ustawy wodnej jest terminem, decydującym o prawomocności orzeczenia władzy administracyjnej w przedmiocie oznaczenia wysokości wynagrodzenia za wywłączoną nieruchomość. (z motywów orzeczenia S. N. z dnia 21.X 1932 r. I. I. C. 1476 32 r. Zb. Orz. I. C. S. N. Nr 215/32).

Pouczenie o środkach prawnych.

Art. 204.

(1) Władze, wydające orzeczenia w myśl niniejszej ustawy, winny w swych orzeczeniach i zarządzeniach wyraźnie wymienić, czy podlegają one jeszcze dalszemu zaskarżeniu, oraz wskazać termin do wniesienia odwołania i władzę, do której je wnieść należy. Jeżeli w razie mylnego wyznaczenia terminu w orzeczeniu lub zarządzeniu wniesiono odwołanie wprawdzie w terminie wyznaczonym, ale dopiero po upływie właściwego terminu ustawowego, w takim razie postąpić należy z odwołaniem, jak gdyby było wniesione w terminie ustawowym.

(2) Jeżeli orzeczenie lub zarządzenie mylnie wskazuje władzę, do której odwołanie podać należy, postąpi instancja odwoławcza z odwołaniem tak, jak gdyby było podane do władzy właściwej.

(3) W razie mylnego oznaczenia w orzeczeniu lub zarządzeniu, iż nie podlega ono już tokowi instancyj, jak również w razie nieumieszczenia w orzeczeniu lub zarządzeniu pouczenia prawnego, służy interesowanemu prawo żądania z zachowaniem toku instancyj sprostowania, względnie uzupełnienia orzeczenia lub zarządzenia.

Art. 204 ustawy wodnej utracił moc obowiązującą, ponieważ unormowane nim zagadnienia zostały uregulowane art. 75—77 rozp. o post. adm. (p. również art. 119 rozp. o post. adm.).

Doręczenie orzeczenia.

Art. 205.

(1) Orzeczenie winno być doręczone przedsiębiorcy, tudzież wszystkim urzędom i osobom, które podniosły sprzeciwy i roszczenia.

(2) Jeżeli przedmiot wywłaszczony zapisany jest w księdze gruntowej (hipotecznej), ma władza orzekająca po prawomocności orzeczenia odnieść się do właściwego sądu o zanotowanie wywłaszczenia.

Sąd ma skutecznie zanotowanie we właściwym wykazie.

Koszty postępowania.

Art. 206.

(1) Koszty postępowania przy udzieleniu pozwolenia ponosi przedsiębiorca. Koszty, wywołane nieuzasadnionymi sprzeciwami i roszczeniami, mogą być jednak w orzeczeniu nałożone na tego, kto je podniósł. Koszty badań, spowodowanych przekroczeniami ustawy, ponoszą uznani za winnych.

(2) Koszty postępowania administracyjnego, przeprowadzonego we wspólnym interesie, mają być rozdzielone na interesowanych, stosownie do ich udziału.

(3) Dopóki nie będą wydane przepisy specjalne dla postępowania administracyjnego, należy co do wysokości kosztów, przyznać się mających stronom, świadkom, zastępcom prawnym i znawcom stosować normę sądową.

(4) O obowiązkach ponoszenia kosztów postępowania i wysokości kosztów orzeka władza, która wydaje orzeczenie w sprawie głównej.

Art. 206 ust. 1 ustawy wodnej utracił moc obowiązującą w związku z przepisami art. 105 rozp. o post. adm., art. 206 ust. 3 zaś stał się nieaktualny w związku z przepisami art. 106 tego rozp.

Odwołanie.

Art. 207.

(1) Przeciw orzeczeniu władzy wodnej przysługuje prawo odwołania w ciągu dni czterech od dnia, następującego po doręczeniu, do wyższej instancji, o ile orzeczenie nie dotyczy odszkodowania. Odwołanie można wnieść ustnie, pisemnie lub telegraficznie. Dzień oddania na pocztę, lub do urzędu telegraficznego uważany będzie za dzień wniesienia odwołania. O zachowaniu terminu wniesienia odwołania orzeka instancja odwoławcza. Odwołanie wносить należy do tej władzy, która wydała orzeczenie.

(2) O ile orzeczenie dotyczy odszkodowań, mogą interesowani w ciągu trzech miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia udać się na drogę sądową (art. 203 ust. 2).

(3) Przeciw orzeczeniom, wydanym w dwóch instancjach, przysługuje tylko prawo zażalenia do Trybunału Administracyjnego z powodu naruszenia przepisów ustawy.

Art. 207 ust. 1 zd. 2 i nast. utraciły moc obowiązującą ze względu na uregulowanie odnośnych kwestii w rozp. o post. adm., a art. 207 ust. 3 — z uwagi na uregulowanie unormowanej nim sprawy w rozp. o N. T. A.

Art. 208.

(Uchylony).

2. Postępowanie przy zawieraniu spółek wodnych.

Właściwość władzy.

Art. 209.

Postępowanie przy zakładaniu spółek wodnych i związków walowych przeprowadza powiatowa władza administracji ogólnej. Jeżeli jest interesowana gmina, sprawująca władzę powiatowej administracji ogólnej, lub teren spółki leży w kilku okręgach administracyjnych, ma zastosowanie przepis art. 188.

Wdrożenie postępowania na podstawie projektu.

Art. 210.

(1) Postępowanie dla założenia spółki może być wdrożone z urzędu, albo na wniosek interesowanych. Postępowanie winno opierać się na projekcie, który musi zawierać:

- 1) potrzebne rysunki i objaśnienia;
- 2) kosztorys przedsiębiorstwa;
- 3) wykaz gruntów, kopalń i zakładów przemysłowych, które mają wziąć udział w spółce, jak również spółek i innych związków (art. 137), które mają być do udziału pociągnięte.

(2) Dla przygotowania głosowania należy dołączyć do projektu: gdy chodzi o udział gruntów, wyciągi katastralne, potrzebne do oznaczenia powierzchni i czystego dochodu, służącego do wymiaru podatku gruntowego, względnie inne urzędowe dane, służące do wymiaru tego podatku, albo gdy grunty wszystkie razem uległy scaleniu (komasacji), wyciągi z ustalonych przy tym wykazów, odnoszących się do wartości gruntów i dochodów z nich. Gdy chodzi o udział w spółce kopalń, zakładów przemysłowych, spółek wodnych, albo innych związków, należy dołączyć do podania obliczenie spodziewanych korzyści przedsiębiorstwa i podać miarę, według której korzyść tę należy rozłożyć na grunta, kopalnie, zakłady przemysłowe i związki.

(3) Jeżeli postępowanie wywołane zostało na wniosek interesowanych, winien wnioskodawca na żądanie władzy administracyjnej dostarczyć projektu i wyszczególnionych w ust. 2 dokumentów, wykazów i obliczeń.

Delegowanie specjalnego komisarza.

Art. 211.

(1) Jeżeli wniosek na wdrożenie postępowania dla utworzenia spółki wodnej jest niedopuszczalny (art. 133 i 134), niewykonalny pod

względem technicznym i gospodarczo niezasadniony, może być zgóry odrzucony orzeczeniem umotywowanym.

(2) W razie przeciwnym władza deleguje specjalnego komisarza do rozprawy z uczestnikami. To samo stosuje się, jeżeli postępowanie ma być wdrożone z urzędu.

Ułożenie statutu i tymczasowe obliczenie korzyści z przedsiębiorstwa.

Art. 212.

Komisarz ma ułożyć statut, wystarać się o dokumenty i wykazy, wyszczególnione w art. 210, o ile ich jeszcze nie przedłożono, i, jeżeli chodzi nie tylko o same grunty, obliczyć tymczasowo oczekiwane z przedsiębiorstwa dla poszczególnych interesowanych korzyści. Przy spółkach dla utrzymywania wód w czystości uważa się za korzyść także usunięcie zanieczyszczenia, które zainteresowany spowodował. Korzyść oblicza się według stopnia zanieczyszczenia.

Uchwalenie projektu, zawiązania spółki i statutu. Wybór pełnomocników.

Art. 213.

(1) Komisarz ma następnie po udzieleniu wyjaśnień przy pomocy znawcy technicznego spowodować uchwałę interesowanych w sprawie projektu i zawiązania spółki.

(2) Gdy zapadnie uchwała zawiązania spółki, ma komisarz wywołać uchwałę co do statutu i wszystkich innych punktów, co do których uważa to za potrzebne, w wypadkach zaś przewidzianych w art. 167, uchwałę w sprawie zastosowania przymusu przystąpienia do spółki. W tym celu interesowani mogą wybrać pełnomocników.

(3) W wypadkach, przewidzianych w art. 167, mogą sprzeciwiający się żądać, aby głosujący za i przeciw wybierali oddzielnie pełnomocników, których liczba odpowiadać ma w przybliżeniu stosunkowi głosów, oddanych za i przeciw zawiązaniu spółki. Liczbę pełnomocników oznacza komisarz.

(4) Pełnomocnicy mają prawo dokonywać zmiany projektu, gdy nie powzięto wyraźnie innej uchwały.

Art. 214.

(1) Uchwały w sprawie projektu, zawiązania spółki, statutu i przymusu przystąpienia do spółki, mogą być powzięte w jednym lub kilku terminach.

(2) Uchwały pełnomocników zapadają większością głosów, każdy pełnomocnik ma jeden głos.

(3) Pełnomocnicy mają prawo za zezwoleniem komisarza na wypadek zatwierdzenia statutu zawierać umowy imieniem zawiązać się mającej spółki.

Większość potrzebna do uchwał.

Art. 215.

Aż do zatwierdzenia statutu wystarcza dla wszystkich uchwał zgromadzenia interesowanych, z wyjątkiem uchwały co do zawiązania spółki, zwykła większość obecnych, którzy stawili się do głosowania w wyznaczonym terminie. Wyjątek od tego stanowi uchwała, która ustanawia miarę odmienną od ustalonej w art. 155 dla udziału w ciężarach spółki lub dla stosunku głosów członków. Większość oblicza się w tym wypadku według czystego dochodu gruntowego, względnie według innych danych, służących do wymiaru podatku gruntowego, albo według wartości lub dochodu uczestniczących gruntów, oszacowanych w postępowaniu komasacyjnym (art. 210 ust. 2), jeżeli zaś chodzi o udział kopalń, zakładów przemysłowych, spółek wodnych lub innych związków — według tymczasowo obliczonej korzyści (art. 212).

Przesłuchanie interesowanych w sprawie przymusowej spółki.

Art. 216.

Jeżeli interesowani sprzeciwiają się zawiązaniu spółki dla celów, przewidzianych w ustępie 1 art. 173, winien komisarz przesłuchać uczestników co do warunków utworzenia przymusowej spółki i co do statutu.

Głosy współwłaścicieli

Art. 217.

Głosy, przysługujące współwłaścicielom gruntów, kopalni, albo zakładu przemysłowego, uważa się za oddane za tym wnioskiem, za którym głosowała większość obecnych przy głosowaniu współwłaścicieli, obliczona według wielkości ich udziałów.

Rozstrzyganie zarzutów.

Art. 218.

(1) Zarzuty interesowanych, tudzież warunki zastosowania przymusowego udziału w spółce i wnioski co do zwrotu kosztów prac przedwstępnych należy zbadać wspólnie z interesowanymi lub ich pełnomocnikami przy udziale znawców.

(2) Komisarz winien zmienić tymczasowe ustalenie korzyści, jeżeli wniesione przeciw temu ustaleniu zarzuty większość uczestników uzna

za uzasadnione. W razie przeciwnym rozstrzyga władza, która delegowała komisarza. W ten sposób dokonane ustalenie korzyści obowiązuje tylko przy potrzebnych głosowaniach aż do zatwierdzenia statutu.

Utrzymanie porządku przy rozprawach.

Art. 219.

Utrzymanie porządku przy rozprawach należy do komisarza. Może on na uczestników, znawców lub inne osoby, które dopuściły się niewłaściwości podczas rozpraw, nakładać kary porządkowe do wysokości 20 złotych z zastrzeżeniem ścigania w drodze karno-sądowej.

Zd. 2 art. 219 ustawy wodnej utraciło moc obowiązującą wobec uregulowania odnośnej kwestii w art. 67, 109 i 110 rozp. o post. adm.

Spisanie protokołu.

Art. 220.

Z rozpraw, przeprowadzonych z interesowanymi i ich pełnomocnikami, należy spisać protokół. Do protokołu musi być wciągnięte nałożenie kary porządkowej (art. 219) i powód nałożenia kary. Protokół ma być podpisany przez komisarza, ewentualnie przez protokółanta i znawców, oraz przez pełnomocników, jeżeli zostali wybrani.

Art. 220 ustawy wodnej utracił moc obowiązującą wobec uregulowania odnośnych kwestii w art. 19—20 i 48 rozp. o post. admin. oraz w rozp. o post. karno-admin.

Terminy wezwania do rozpraw i do głosowania.

Art. 221.

(1) Do rozpraw należy zaważać interesowanych najpóźniej na tydzień przed terminem. W nagłych wypadkach termin zaważania może być skrócony do 3 dni. W wezwaniu należy podać przedmiot rozprawy.

(2) Przed powzięciem uchwały co do statutu należy projekt tegoż na 8 dni przedtym wyłożyć do publicznego wglądu i w wezwaniu podać miejsce i czas wyłożenia.

(3) Pominąwszy wezwania do głosowania nad założeniem spółki, przy której wykonanie przymusu do udziału nie jest dopuszczalne, wezwania wydaje się z ostrzeżeniem, że nie jawiących się, albo nie głosujących uważać się będzie za zgadzających się z większością głosów.

Zatwierdzenie i ogłoszenie statutu.

Art. 222.

(1) Statut spółki dobrowolnej (art. 134 ust. 2 pkt. 1) zatwierdza właściwa władza wodna (nadzorcza).

(2) O tym, czy zachodzą warunki utworzenia spółki na podstawie uchwały większości (art. 134 ust. 2 pkt. 2 i 167), orzeka po ukończonej rozprawie właściwa władza wodna (nadzorcza), o tym zaś, czy zachodzą warunki utworzenia spółki przymusowej (art. 134 ust. 2 pkt. 3 i 173), orzeka wojewódzka władza administracji ogólnej.

(3) Przeciw orzeczeniu przysługuje prawo odwołania do wyższej instancji.

(4) Po prawomocności orzeczenia właściwa władza wodna (nadzorcza) zatwierdza statut spółki, utworzonej na podstawie uchwały większości względnie wojewódzka władza administracji ogólnej wydaje statut spółki przymusowej.

(5) Statut należy ogłosić w dzienniku urzędowym. Ogłoszenie może się ograniczyć do podania daty statutu, tudzież postanowień, określonych w punktach 1, 2, 9, 10 i 12 art. 142.

1. Ust. 3 art. 222 ustawy utracił moc obowiązującą — z uwagi na uregulowanie odnośnej kwestii w art. 82 rozp. o post. admin.

2. Wobec wejścia w życie rozp. o post. admin. jako prawomocne orzeczenie w rozumieniu art. 222 ust. 4 ustawy wodnej należy rozumieć decyzję ostateczną.

3. W myśl art. 38 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr 80/1936, poz. 555) statut spółki wodnej winien być ogłoszony w Dzienniku Wojewódzkim.

Wybór i ukonstytuowanie zarządu.

Art. 223.

Po utworzeniu spółki ma władza nadzorcza natychmiast zarządzić wybór i ukonstytuowanie zarządu spółki według przepisów statutu.

Koszty zawiązania spółki.

Art. 224.

(1) Rozprawy i czynności władz administracyjnych, sądowych i innych, dotyczące postępowania przy zawiązywaniu spółek wodnych dla osuszenia i nawodnienia gruntów, tudzież ochrony od powodzi, wolne są od należności i stempli. Do tych czynności należy także sporządzanie i uwierzytelnianie wyciągów katastralnych i hipotecznych (gruntowych).

(2) Wydatki w gotówce spowodowane wnioskami lub zarzutami, które zostały odrzucone lub cofnięte, mogą być nałożone na wnioskodawcę, lub na tego, który podniósł zarzuty. Z innych wydatków w gotówce ponosi koszty podróży i diety biorących udział w postępowaniu urzędników państwowych oraz resztę wydatków spółka wodna.

(3) Gdy spółka wodna została zawiązana, może władza administracyjna zobowiązać spółkę do zwrotu celowo użytych przez wnioskodawcę wydatków w gotówce na prace przedwstępne.

jeżeli wniosek taki został zgłoszony przed ukończeniem rozpraw komisyjnych.

1. P. dekret z dnia 3 lu ego 1947 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 107).

2. Ust. 2 art. 224 ustawy wodnej utracił moc obowiązującą wobec uregulowania odnośnych kwestii art. 105 rozp. o post. admin.

Zażalenie na komisarza.

Art. 225.

Zażalenie przeciw prowadzeniu postępowania przez komisarza, tudzież przeciw karom porządkowym (art. 219) rozstrzyga władza, która delegowała komisarza.

P. uw. do art. 219.

R o z d z i a ł III

Nadzór władz wodnych.

Art. 226.

Wykonanie wszystkich zakładów, na które według niniejszej ustawy potrzeba pozwolenia, podlega nadzorowi władz wodnych.

Art. 227.

(1) Bezpośredni nadzór nad wszystkimi zakładami wodnymi wykonują miejscowe władze policyjne, które w wypadkach nagłych mają bezzwłocznie zarządzić to, czego wymaga interes publiczny bezpieczeństwa, gdzie jednak niema niebezpieczeństwa w zwłoce, mają przed tym zasięgnąć wskazówki u właściwej władzy wodnej.

(2) Jeżeli obowiązani nie uczynią zadość w wyznaczonym terminie otrzymanemu poleceniu, miejscowa władza policyjna jest upoważniona przeprowadzić na koszt ociągających się potrzebne roboty.

Art. 228.

(1) Władza wodna może w toku postępowania wodno-prawnego wydać potrzebne zarządzenia tymczasowe z urzędu w celu strzeżenia interesów publicznych, na wniosek zaś stron w celu powstrzymania niebezpieczeństwa dla interesów prywatnych.

(2) Również może władza wodna, jeżeli zachodzi spór co do wykonywania praw używania wody, na wniosek stron uregulować tymczasowymi zarządzeniami wykonywanie spornego prawa do czasu załatwienia sporu.

(3) Tymczasowe zarządzenie, które ma być wydane w interesie strony, należy uczynić zależnym od złożenia odpowiedniego zabezpieczenia. Od złożenia zabezpieczenia wolne są: Państwo, związki samorządowe i spółki wodne.

(4) Odwołanie wniesione od zarządzeń tymczasowych, wydanych na podstawie niniejszego artykułu, nie ma mocy wstrzymującej.

Jak wynika bowiem z treści art. 228 wymienionej ustawy wodnej, przepis ten uprawnia władzę do wydawania tymczasowych zarządzeń w celu zabezpieczenia interesów bądź publicznych, bądź prywatnych do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia sporu o prawie używania wody, przy czym zarządzenia te, które w interesie publicznym władza ma prawo wydać nawet z własnej inicjatywy, mogą być wydane tak w toku już rozpoczętego postępowania wodnoprawnego, jak i przy samym zgłoszeniu sporu. Art. 228 bynajmniej nie wymaga przy tym, wbrew mniemaniu władzy pozwanej, przeprowadzaniu uprzednio postępowania wodnoprawnego, o którym mowa w art. 191 — 200 ustawy wodnej, ponieważ nie ma na myśli definitywnego uregulowania używania wody, lecz jedynie tymczasowe jego unormowanie w celu „powstrzymania niebezpieczeństwa“, grożącego interesom publicznym lub prywatnym, jakieby ewentualnie wyniknąć mogło wskutek całkowitego zatrzymania lub nieprawidłowego funkcjonowania danego zakładu wodnego. Uzależnienie więc wydania takich zarządzeń tymczasowych od uprzedniego przeprowadzenia postępowania wodno-prawnego w myśl przepisów art. 191 — 200 ustawy wodnej miałyoby się z wyrażnym celem cytowanego przepisu, albowiem uczyniłoby zbyt cennymi same te zarządzenia, których główne znaczenie, jak to wskazuje sam termin i treść omawianego przepisu, polega właśnie na doraźnym i szybkim zastosowaniu odpowiednich środków zabezpieczających w wypadkach niecierpiących zwłoki. Wprawdzie przepis art. 228 ustawy wodnej nie wyklucza sam przez się możliwości przeprowadzenia przez władzę wodną pewnych dochodzeń w celu wyjaśnienia, czy w konkretnym przypadku zachodzi potrzeba wydania takich lub innych zarządzeń tymczasowych, jednakowoż nie nakłada na nią tego obowiązku bezwzględnie, a wcale już nie w trybie art. 195 i nast. tejże ustawy, pozostawiając swobodnej ocenie władzy powzięcie odnośnej decyzji w tym przedmiocie. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 19 I 1929 r. l. rej. 1643/26 i 542 27. Zb. W. Nr. 5A).

R o z d z i a ł IV.

Księgi wodne.

Art. 229.

(1) Każda powiatowa władza administracji ogólnej ma prowadzić księgę wodną wraz ze zbiorem map wodnych i dokumentów, w której mają być uwidocznione wszystkie w powiecie już istniejące i na podstawie tej ustawy nowo nabyte prawa używania wody, jako też wszystkie postanowienia co do wysokości piętrzenia, ilości wody i zachodzące w tym względzie zmiany z powołaniem się na odnośne orzeczenia, zarówno jak i spółki wodne (związki wałowe).

Statut, spis członków spółki, zarządu, względnie wydziału, jak również podpisy osób, podpisujących za zarząd, należy uwidocznnić w osobnym dodatku do księgi wodnej. Każda w tym względzie zachodząca zmiana winna być zaznaczona w tym dodatku.

(2) Każdemu wolno przeglądać księgę wodną, protokoły rozpraw urzędowych, na które się w niej powołano, jako też mapy wodne, oraz brać odpisy za złożeniem przepisanej należności.

(3) Urządzenie tudzież prowadzenie księgi wodnej i zbioru map wodnych i dokumentów uregulowane zostanie w drodze rozporządzenia.

P. rozp. Ministra Robót Publicznych z dnia 7 maja 1924 r. w przedmiocie urządzenia i prowadzenia ksiąg wodnych wraz ze wzorami map wodnych i dokumentów (poz. 8 niniejszego zeszytu).

Z art. 254 powyższej ustawy wynika niewątpliwie, iż w jej rozumieniu także prawo wykonywania rybołówstwa w wodzie płynącej podpada pod pojęcie praw użytkowania tejże wody.

Z tego samego artykułu wynika zarazem, że istniejące w czasie wejścia w życie ustawy wodnej prawa rybołówstwa w wodach płynących pozostają w mocy w dotychczasowej rozciągłości, o ile opierają się na szczególnym tytule i o ile wykonywanie tych praw nie przeszkadza przeznaczeniu wody płynącej dla odpływu, a na wodach żeglownych także dla żeglugi. Gdy zaś według art. 229 ustawy wodnej w księdze wodnej mają być uwidocznne także wszystkie w dniu wejścia tej ustawy w życie istniejące prawa używania wody, przeto prawa wykonywania rybołówstwa, które istniały w powyższym dniu, podlegają na zasadzie art. 229 zapisowi do księgi wodnej — oczywiście, o ile utrzymano je w art. 254 w mocy.

Wszelkie wątpliwości w tym względzie usuwa zresztą art. 11 ustawy z 7 marca 1932, poz. 357 Dz. Ust. W następstwie tego uznać należy, że postanowienia, zawarte w § 13 rozporządzenia ministerialnego z 7 maja 1924 r., poz. 463 Dz. Ust., a głoszące, iż uprawnienia rybackie podlegają wpisowi do ksiąg wodnych w wypadku, gdy wpis taki przewidują obowiązujące ustawy rybackie, mogą dotyczyć tylko praw do rybołówstwa nowo-nabytych.

Również wydobywanie roślin, mułu, piasku, żwiru i t. p. jest w rozumieniu ustawy wodnej używaniem wody, gdyż wydobywanie to unormowano w art. 21 tejże ustawy, zawartym w części, noszącej tytuł: „Użytkowanie Wód”. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 28 II 1933 r. L. rej. 7877/31. Zb. W. Nr 617 A).

CZĘŚĆ SIÓDMA.

O komisjach rewizyjnych wodnych.

Utworzenie komisji.

Art. 230.

(1) Rozporządzeniami wojewodów będą tworzone komisje rewizyjne dla wód płynących z wyjątkiem wód wymienionych w ust. 4 niniejszego artykułu.

(2) Komisje rewizyjne mogą być również tworzone dla wód na obszarze jednego lub kilku powiatów albo na obszarze poszczególnych miast.

(3) Podział wód płynących na rewiry podległe poszczególnym komisjom rewizyjnym ustali wojewoda po wysłuchaniu opinii uchwalającego organu wojewódzkiego związku komunalnego. Do czasu zorganizowania właściwego samorządu wojewódzkiego mają analogiczne zastosowanie postanowienia art. 260 ust. 1 i 2 niniejszej ustawy.

(4) Postanowienia poprzednich ustępów nie mają zastosowania do wód płynących żeglownych i spławnych ani do innych wód płynących utrzymywanych przez Państwo, wojewódzkie związki komunalne lub spółki wodne.

Skład komisji.

Art. 231.

(1) Skład komisji ma być w rozporządzeniu w ten sposób określony, ażeby oprócz państwowej administracji wodnej miały w komisji przedstawiciele wedle możliwości wszystkie grupy produkujące i związki publiczne, które są interesowane w utrzymaniu i użytkowaniu wód płynących.

(2) Komisja ma się składać najmniej z trzech członków. Przedstawiciela państwowej administracji wyznacza wojewoda na wniosek dyrekcji robót publicznych, innych zaś członków i ich zastępców mianuje wojewoda na lat pięć na wniosek sejmików (rad) powiatowych (rad miejskich). Przewodniczącego i jego zastępcę wybiera komisja rewizyjna spośród swoich członków.

1. P. art. 8 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. w sprawie zniesienia urzędu Ministra Robót Publicznych (poz. 3 niniejszego zeszytu).

2. Funkcje sejmików (rad) powiatowych przejęły powiatowe rady narodowe, a rad miejskich — miejskie rady narodowe.

Zakres działania komisji.

Art. 232.

(1) Komisje rewizyjne mają sprawdzać, czy przydzielone im wody płynące i ich brzozi są należycie utrzymywane i czy nie zachodzi niedopuszczalne zanieczyszczenie wody.

(2) Niezależnie od powyższego postanowienia rozporządzenie wojewody może powierzyć komisjom rewizyjnym nadzór nad użytkowaniem wód płynących.

(3) Komisje zawiadamiają o swoich spostrzeżeniach władzę wodną.

Udzielanie opinii.

Art. 232.

Komisje rewizyjne są uprawnione, a na żądanie władz administracyjnych obowiązane, udzielać opinii w sprawie gospodarki wodnej na przydzielonych im wodach płynących.

Uchwały komisji.

Art. 234.

(1) Uchwały komisji zapadają większością głosów; przy równości głosów rozstrzyga przewodniczący.

(2) Do ważności uchwał potrzebna jest obecność przynajmniej trzech członków. Rozporządzenie wojewody może przepisać potrzebną dla powzięcia uchwał obecność większej liczby członków.

Pokrycie kosztów.

Art. 235.

(1) Koszty komisji rewizyjnej pokrywa w każdym powiecie powiatowy związek komunalny, w miastach zaś, wydzielonych z powiatowego związku komunalnego, — gmina miejska.

(2) Członkom komisji rewizyjnej mianowanym na wniosek powiatowych (miejskich) związków komunalnych (art. 231 ust. 2) może przyznać reprezentacja powiatowa (miejska) odszkodowanie za udział w objazdach i posiedzeniach.

(3) Koszty udziału przedstawiciela państwowej administracji w objazdach i posiedzeniach komisji ponosi Skarb Państwa.

Związki komunalne otrzymały nazwę związków samorządowych.

Kontrola urządzeń spółek wodnych.

Art. 236.

Rozporządzenie wojewody może postanowić, że komisja rewizyjna ma również przeprowadzać kontrolę urządzeń spółek wodnych w myśl art. 166 niniejszej ustawy zamiast przewidzianej tam komisji. W tym wypadku zarząd spółki musi mieć przedstawiciela w komisji rewizyjnej.

Prawo wstępu na brzeg.

Art. 237.

Komisje rewizyjne jako też osoby przez nie upoważnione mają prawo przeprowadzać oględziny wód płynących i objeżdżać te wody oraz

wchodzić na grunty nadbrzeżne. Właściciele gruntów mają prawo do zwrotu szkody, jaką z tego powodu poniosą, jednak nieznaczne szkody nie mają być brane pod uwagę. Ma tu zastosowanie art. 89 ust. 4.

CZĘŚĆ ÓSMA.

O wojewódzkich radach wodnych.

Zakres działania rad wodnych.

Art. 238.

(1) W każdym województwie ma być utworzona przy wojewodzie rada wodna, która w ważnych sprawach gospodarstwa wodnego, dotyczących województwa, winna być przez wojewodę i właściwych ministrów wysłuchana i uprawniona jest w tych sprawach przedkładać samodzielnie opinię właściwym ministrom za pośrednictwem wojewody. Nadto każda władza wodna może przed powzięciem swoich decyzji w sprawach wodnych zażądać opinii rady wodnej. W każdym razie opinii tej należy zasięgnąć w następujących sprawach:

1) spławu traw i spustu drzewa na wodach prywatnych (art. 31 ust. 1);

2) zaniechania utrzymywania wody publicznej, uregulowanej na podstawie zatwierdzonego planu (art. 76 ust. 4);

3) udzielania pozwoleń na zakłady o sile wodnej ponad 50 koni mechanicznych (art. 186 ustęp 1 lit. b) pkt. 4).

(2) Rada wodna województwa warszawskiego jest zarazem radą wodną dla miasta Warszawy.

Skład rad wodnych.

Art. 239.

(1) Przewodniczącego wojewódzkiej rady wodnej i jego zastępcę mianuje Minister Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa oraz Przemysłu i Handlu. Innych członków i ich zastępców wybierają po jednej trzeciej części organa uchwalające wojewódzkich związków komunalnych, korporacje rolnicze, tudzież korporacje przemysłowe i rzemieślnicze. Do czasu zorganizowania właściwego samorządu wojewódzkiego mają analogiczne zastosowanie postanowienia art. 260 ust. 1 i 2 niniejszej ustawy.

(2) Członkowie i ich zastępcy wybierani są na lat 5. Ustępujący członkowie mają jednak pełnić swe czynności aż do wprowadzenia w urządowanie nowowybranych.

(3) Przewodniczący otrzymuje za udział w posiedzeniach rady wodnej zwrot kosztów podróży i diety według V stopnia urzędników państwowych, inni zaś członkowie i ich zastępcy według VI stopnia. Wydatki te ponosi, o ile cho-

dzi o przewodniczącego, Skarb Państwa, o ile zaś chodzi o innych członków i ich zastępców, ponoszą je wojewódzkie związki komunalne i korporacje wybierające członków rady wodnej. Do czasu zorganizowania właściwego samorządu wojewódzkiego ponoszą część wydatków, przypadającą na wojewódzkie związki komunalne na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego wojewódzkie związki komunalne, na obszarze innych województw powiatowe związki komunalne i miasta wydzielone z powiatu.

(4) Dla przygotowania uchwał może rada wodna wyłonić stałe komisje. Tok czynności rady i komisji, tudzież organizację komisji określi regulamin, uchwalony przez radę, a zatwierdzony przez Ministra Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa oraz Przemysłu i Handlu.

Zamiast słowni służbowych wprowadzono grupy uposażenia.

Art. 240.

Blizsze postanowienia co do wojewódzkich rad wodnych wydane zostaną rozporządzeniem Ministra Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa oraz Przemysłu i Handlu.

P. rozp. Ministra Robót Publicznych z dnia 2 września 1929 r. o wojewódzkich radach wodnych (poz. 11 niniejszego zeszytu).

CZĘŚĆ DZIEWIĄTA

Postanowienia karne.

W myśl art. 1 dekretu z dnia 16 listopada 1945 r. o podwyższeniu grzywien, kar pieniężnych, kar porządkowych oraz nawiązek (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 312) górne granice grzywien, przewidzianych w części dziewiątej ustawy wodnej zostały podwyższone dziesięciokrotnie, t. j. do wysokości: 3000 zł (art. 241), 10.000 zł (art. 242 ust. 1), 1.500 zł (art. 242 ust. 2), 30.000 zł (art. 243 ust. 1), 5.000 zł (art. 243 ust. 2) i 1.000 zł (art. 247).

Kompetencja sądów.

Art. 241.

Grzywnie do 300 złotych ulegnie ten, kto bez zezwolenia władzy na obszarze zalewu wód nieobwałowanych na wielką wodę wznosi, rozszerza, przenosi lub usuwa wystające nad powierzchnią ziemi urządzenia (art. 114 ust. 1), oraz kto niewypełnia warunków udzielonego pozwolenia.

Art. 242.

(1) Karze aresztu do sześciu tygodni i grzywnie do 1000 złotych, lub jednej z tych kar ulegnie ten, kto z rozmysłu wbrew przepisom art. 18 ust. 2 i art. 25 wodę, albo inne materię płynną, wskutek których woda ulec może zanieczyszczeniu, wprowadza do wody, albo wbrew przepisom ustawy:

- a) nie urządzi i nie utrzymuje znaków wodnych na urządzeniach piętrzących wodę (art. 65 ust. (2)),
 - b) stale unieruchomi lub znieśli zakład piętrzący wodę bez zezwolenia władzy (art. 70 ust. 1),
 - c) bez upoważnienia władzy spuszcza nagle nagromadzoną wodę (art. 71),
 - d) nie utrzymuje stanu wody na wysokości, ustalonej znakiem wodnym (art. 72 ust. 1 — 3).
- (2) Gdy czyn popełniono z niedbalstwa, winny ulega grzywnie do 150 złotych.

Art. 243.

(1) Gdy wbrew przepisom art. 18 ust. 2 i art. 25 woda lub inne ciecze, mogące powodować zanieczyszczenie, zostały do wody wprowadzone, przedsiębiorca i kierownik zakładu ulegną grzywnie do 3000 złotych, jeżeli ze swej strony zaniedbali należytego dozoru, albo też dopuścili się zaniedbania przy wyborze i kontroli personelu nadzorczego.

(2) Na tych samych zasadach ulegnie grzywnie do 500 złotych uprawniony do piętrzenia wody w wypadkach wykroczeń przeciw przepisom art. 65 ust. 2, art. 70 ust. 1, art. 71 i 72 ust. 1—3, popełnionych przez inne osoby.

Art. 244.

(1) Surowsze postanowienia ustaw karnych pozostają w mocy.

(2) Karom, przewidzianym w art. 241 i 242, ulegnie również ten, kto drugiego do popełnienia przestępstwa skłoni, lub w popełnieniu przestępstwa był pomocny.

P. art. 5 i 16 prawa o wykroczeniach oraz art. 12 przep. wpr. k. k. i pr. o wyk.

Art. 245.

W b. zaborze austriackim można do czasu wprowadzenia jednolitego ustawodawstwa karnego od wyroku odwołać się na niekorzyść oskarżonego.

Wobec wejścia w życie k. p. k. art. 245 ustawy stał się nieaktualny.

Art. 246.

Właściwymi do orzekania o czynach karygodnych z art. 241—244 są sądy pokoju (sądy powiatowe).

Kompetencje sądów pokoju i powiatowych przejęły sądy grodzkie.

Kompetencja władz administracyjnych

Art. 247.

(1) Wszelkie uszkodzenia i nadwyrężenia zakładów i budowli wodnych, jeżeli nie podpadają pod powszechną ustawę karną, będą karane przez właściwą terytorialnie powiatową władzę

administracji ogólnej grzywnami do 100 złotych. Takiej samej karze podlega, kto bez zezwolenia władzy zniesie zupełnie budowlę wodną już istniejącą.

(2) Przekroczenia ustaw, regulujących prawo wodne, jako też wydanych w celu ich przeprowadzenia rozporządzeń i zarządzeń, o ile te przekroczenia nie podpadają pod powszechną ustawę karną, będą karane przez właściwą terytorialnie powiatową władzę administracji ogólnej grzywnami do 100 złotych.

(3) W każdym orzeczeniu karnym, którym nałożono grzywnę, należy zarazem według słusznego uznania oznaczyć karę pozbawienia wolności, która w razie nieściągalności ma być wymierzona zamiast grzywny. Areszt zastępczy nie może przekraczać dni czterdziestu.

(4) Jeżeli sprawca dopuszcza się złośliwości, albo ciężkiego niedbalstwa lub też ponownie podpada karze, natenczas można zamiast lub obok grzywny orzec areszt do dni czterdziestu.

(5) Orzeczenia karne w sprawach wodnych mają zawierać:

- a) prawne określenie czynu karnego, miejsce i czas jego popełnienia;
- b) nazwę skarżącego;
- c) wymiar kary;
- d) uzasadnienie orzeczenia;
- e) pouczenie o środkach prawnych.

1. P. art. 10 i 16 pr. o wykroczeniach oraz art. 12 przep. wpr. k. k. i pr. o wyk.

2. Art. 247 ust. 5 utracił moc obowiązującą w związku z przepisami art. 25 i 69 rozp. o post. karno-admin.

Niedopełnienie przewidzianego art. 67 ustawy wodnej (Dz. Ust. poz. 574/28) obowiązku utrzymania w należyтым stanie urządzeń wodnych, mających znaczenie dla odpływu wody, ulega karze w myśl art. 247 p. 2 cyt. ustawy, bez względu na to, czy zaniedbanie obowiązku tego spowodowało jakiegokolwiek ujemne skutki. (orzeczenie S. N. z dnia 20/XII 1934 r. I. 2 K. 1440 34, Zb. Orz. I. K. S. N. Nr 292/35).

Art. 248.

(1) Aż do wydania szczegółowych w tym względzie przepisów od orzeczeń karnych władz administracyjnych zapadłych w drugiej instancji, można odwołać się w ciągu dni czterdziestu do miejscowego właściwego sądu okręgowego, który rozstrzyga prawomocnie przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o odwołaniu się od wyroków sądu pokoju (powiatowego). Sąd nie może jednak uchylić orzeczenia władzy administracyjnej z przekazaniem sprawy do ponownego rozpatrzenia i zawyrokowania. Wniesienie odwołania do sądu od wyroku władzy administracyjnej wstrzymuje wykonanie kary.

(2) W b. dzielnicy pruskiej stosuje się art. 10 ustawy z dnia 23 czerwca 1921 r. (Dz. U. R. P.

Nr 75, poz. 511) do czasu wprowadzenia jednolitego ustawodawstwa karnego.

Art. 248 ustawy stał się nieaktualny wobec wejścia w życie k. p. k. i rozp. o post. karno-admin.

Art. 249.

(1) We wszystkich przypadkach, w których ktoś przekroczył postanowienia niniejszej ustawy, musi on bez względu na poniesioną karę i obowiązek odszkodowania usunąć na własny koszt samowolnie przedsięwziętą zmianę, albo dokonać zaniechanych robót, jeżeli zagrożony albo dotknięty szkodą tego zażąda, albo też dobro publiczne tego wymaga.

(2) Władza administracyjna ma sprawę jak najrychlej rozstrzygnąć i orzeczenie wykonać.

(3) W razie zasądzenia w drodze administracyjnej może władza administracyjna na wniosek poszkodowanego rozstrzygnąć także o obowiązku odszkodowania, jeżeli wynik postępowania karnego daje do tego dostateczną podstawę. Wolno jednak interesowanym, jeżeli nie zadowolą się wydanym przez władzę administracyjną orzeczeniem co do obowiązku odszkodowania, udać się o rozstrzygnięcie do sądu natychmiast lub w ciągu miesiąca po prawomocności orzeczenia administracyjnego. Dopiero po bezskutecznym upływie tego terminu można na podstawie orzeczenia administracyjnego wdrożyć egzekucję.

Dochód z grzywien.

Art. 250.

Grzywny, nakładane przy wykonywaniu niniejszej ustawy przez władze administracyjne, wpływają do funduszków samorządów wojewódzkich na cele popierania budowl wodnych, o ile ustawy specjalne nie przekazują tych grzywien funduszom konserwacyjnym przedsiębiorstw melioracyjnych.

P. art. 42 § 3 k. k. art. 2 i 16 pr. o wyk. i art. 12 § 1 przep. wpr. k. k. i pr. o wyk.

Przedawnienie.

Art. 251.

(1) Dochodzenie i karanie przekroczenia, przewidzianego w art. 247 ust. 1, przedawnia się w ciągu trzech miesięcy, a przekroczenia, przewidzianego w art. 247 ust. 2, w ciągu sześciu miesięcy.

(2) Bieg przedawnienia rozpoczyna się, jeżeli karygodna czynność się zakończyła, albo też karygodne zachowanie się ustaje. Każdy akt, mający charakter ścigania sprawcy, przerywa biegnące na jego korzyść przedawnienie.

(3) Przedawnienie karygodnej czynności nie rozciąga się na obowiązek, który na sprawcę wkłada art. 249, jak również na obowiązek odszkodowania.

P. art. 11 i 16 pr. o wyk. oraz art. 12 § 1 przep. wpr. k. k. i pr. o wyk.

CZĘŚĆ DZIESIĄTA

Postanowienia przejściowe i końcowe

Art. 252.

(1) Przysługujące przy wejściu w życie niniejszej ustawy prawa:

- 1) użytkowania wody płynącej w jeden ze sposobów, wymienionych w art. 45;
- 2) rozporządzania wodą jeziora, nie należącemu do wody płynącej i wodą podziemną poza ograniczeniami art. 18 i 19;
- 3) żądania przyjęcia dziko spływającej wody przez właścicieli niżej położonych gruntów;

pozostają nienaruszone, o ile oparte są na specjalnym tytule prawnym.

(2) Przysługujące przy wejściu w życie niniejszej ustawy, a nie oparte na specjalnym tytule prawa użytkowania wody płynącej i innych wód w myśl ust. 1 p. 1 i 2 mają o tyle i tak długo moc obowiązującą, o ile istnieją prawnie urządzenia, służące do ich wykonywania, jeżeli urządzenia te wzniesione zostały przed 1 stycznia 1923 r., lub przed tym terminem przystąpiło legalnie do ich wykonania.

(3) Uważa się za domniemane prawne istnienie zakładu, który w dniu 1 stycznia 1923 r. istniał dłużej niż lat 10. Domniemanie to nie stosuje się do tego, kto w ciągu ostatnich dziesięciu lat podniósł zarzuty przed właściwą władzą przeciw prawnemu istnieniu zakładu.

(4) Treść prawa, uzyskanego w mocy w myśl niniejszego artykułu, o ile ono jest oparte na szczególnym tytule, określa się według tego tytułu. Zresztą pozostają miarodajne dotychczasowe ustawy z następującymi bliższymi postanowieniami i ograniczeniami:

- a) zanieczyszczanie wody, które przekracza zwykłą normę, jest niedopuszczalne;
- b) prawo piętrzenia wody poza granicą własnych gruntów nie może być nabyte na podstawie zasiedzenia;
- c) gdy po wejściu w życie tej ustawy skutkiem wykonywania prawa wydobywania wody podziemnej wyniknie szkoda rodzajowi, określonego w art. 19 ust. 1, poszkodowani mogą żądać wykonania urządzeń, które zapobiegają szkodzie, albo ją wyrównują, jeżeli takie urządzenia dadzą się pogodzić z przedsiębiorstwem i gospodarczo usprawiedliwić. W przeciwnym razie mogą żądać odszkodowania, o ile przedsiębiorca bez narazenia sprawności i rentowności przedsiębiorstwa jest w stanie dać odszkodowanie. Odszkodowanie może polegać na okresowych świadczeniach.

(5) Art. 63 i 64 należy odpowiednio zastosować do praw, utrzymanych w mocy.

(6) Zmiana stanu wody jest nadal w dotychczasowym zakresie dozwolona, jeżeli jest spowodowana wprowadzeniem wody z jezior i

stawów rybnych, o ile bywają spuszczone dla oczyszczenia dna, obsiania lub połowu ryb.

Władza pozwana w zaskarżonym orzeczeniu domniemywa się prawnego istnienia zakładu na zasadzie art. 252 ustęp 3 ustawy wodnej z 19 września 1922, poz. 936 Dz. Ust. na tej podstawie, że prawo wodne, przywiązane na początku XIX wieku do młyna Józefa Bieniewskiego, przeszło następnie na późniejszych nabywców młyna i ostatecznie na mocy kontraktu kupna z 31 grudnia 1921 na Józefa Bieniewskiego oraz na tej podstawie, że istnienie i rozmiar prawa wodnego, w szczególności wysokość dopuszczalnego piętrzenia wody, zostały stwierdzone przez Województwo. Te dane atoli nie uzasadniają jeszcze domniemania z art. 252 ustęp 3 pow. ust., albowiem według tego artykułu uważa się za domniemane prawne istnienie zakładu, który w dniu 1 stycznia 1923 istniał dłużej niż lat 10, przy czym domniemanie to nie stosuje się do tego, kto w ciągu ostatnich lat 10 podniósł zarzuty przed właściwą władzą przeciw prawnemu istnieniu zakładu. Istotne więc jest conajmniej dziesięcioletnie istnienie „zakładu“, to jest w rozumieniu ustawy wodnej urządzenia piętrzącego wodę (art. 65), a nadto konieczne jest stwierdzenie, czy i przez kogo w owym dziesięcioleciu wnoszone były zarzuty przed właściwą władzą. O ile przeto władza wodna chciała się oprzeć na art. 252 ustęp 2, to należało ustalić, czy części urządzenia, służącego do piętrzenia wody dla młyna quaestio nis, które faktycznie istniały przez okres dziesięcioletni, wystarczyły do scharakteryzowania zakładu wodnego, jako istniejącego przez dany okres czasu, oraz wobec stanowiska strony skarżącej zbadać, czy w oznaczonym czasokresie strona skarżąca podnosiła zarzuty przeciw istnieniu zakładu. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 23. III 1927 r. L. rej. 308/26. Zb. W. Nr 1168).

Ustęp pierwszy art. 252 ustawy wodnej postanawia m. in., że przysługujące przy wejściu w życie tej ustawy prawa użytkowania wody, płynącej w jeden ze sposobów, wymienionych w art. 45, pozostają nienaruszone, o ile oparte są na specjalnym tytule prawnym.

Wskazane przez skarżącego jako taki tytuł pismo Urzędu Wojewódzkiego — Wydziału Przemysłowego — z 21 września 1922 jest co do treści swej pozwoleniem władzy przemysłowej na uruchomienie młyna, jako zakładu przemysłowego, z zupełnym pominięciem jakichkolwiek ustaleń co do rozmiaru i sposobu użytkowania wody dla ruchu tego młyna. Takim użytkowaniem jest w niniejszym wypadku piętrzenie wody w rzece Turki za pomocą grobli i spustów do pożądanej dla napędu turbiny wysokości. Wobec braku ustaleń w tym kierunku uznać należy, że strona wodno-prawna sprawy pozostała, jako nieobjęta pozwoleniem z 21 września 1922 r., w całości otwarta, czyli że tytuł prawny, jakim jest niewątpliwie to po-

zwolenie w dziedzinie przemysłowo-prawnej, nie może sam przez się stanowić również specjalnego tytułu prawnego dla prawa użytkowania wody w rzece Turji po myśl ustępu pierwszego art. 252 ustawy wodnej. Słusznie zatem władze obu instancji oceniły sprawę dopuszczalności użytkowania wody dla ruchu młyna w Turzysku ze stanowiska ustępu drugiego omawianego artykułu; okoliczność zaś, na którą powołuje się skarżący, że przy wejściu w życie ustawy wodnej z 19 września 1922 przysługiwało mu prawo użytkowania wody w rzece Turji, bynajmniej nie doznaje przez to zaprzeczenia, lecz owszem, istnienie prawa użytkowania w owej chwili — aczkolwiek nie opartego na specjalnym tytule prawnym — jest konieczną przesłanką dla zastosowania przepisu ustępu drugiego art. 252.

Ustalenie rozmiarów prawa użytkowania wody było przedmiotem odnośnych dochodzeń i orzeczenia wodno-prawnego władzy pierwszej instancji, zatwierdzonego zaskarżoną decyzją, a do takiego ustalenia władza wodna była nie tylko uprawniona, ale nawet zobowiązana w myśl ustępu czwartego art. 254 ustawy wodnej, ile że rozmiar prawa nie był wogóle wykazany. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 13/IX 1929 r. L. rej. 2890 27. Zb. W. Nr 99 A).

Ograniczenie czasu trwania prawa użytkowania wody do lat trzech uzasadnia władza pozwana wynikami rozprawy i przepisem ustępu drugiego art. 46 ustawy wodnej.

Artykuł ten w ustępie pierwszym punkt 1 głosi, że pozwolenie (na użytkowanie wód) może być udzielone na czas nieograniczony lub ograniczony, a w ustępie drugim podaje przepisy szczegółowe, dotyczące się ograniczenia w czasie. Jak władza pozwana sama przyznaje w zaskarżonym orzeczeniu, młyn Gnysiów „w całej pełni podpada pod przepis ust. 2 art. 252 ustawy wodnej”. Wobec twierdzenia, że na zasadzie tego przepisu ustawowego prawo użytkowania wody dla młyna istnieje i istniało również przy wejściu w życie ustawy wodnej z 19 września 1922, odpadła kwestia udzielenia pozwolenia na to użytkowanie, stosownie do postanowienia, zawartego w ustępie drugim art. 45 ust. wod., a zadanie władzy wodnej ograniczyło się do ustalenia rozmiaru prawa użytkowania wody w niniejszym wypadku. Skoro więc ani orzeczenia wodno-prawnego Wołyńskiego Urzędu Wojewódzkiego z 20 sierpnia 1926, ani zaskarżonego orzeczenia nie można uważać za pozwolenie władzy wodnej po myśl ustępu pierwszego art. 45 ustawy wodnej, przeto w konsekwencji nie może tu być mowy o udzieleniu pozwolenia w ogóle, a tym samym i o udzieleniu pozwolenia na czas, ograniczony z góry przez władzę orzekającą. Czas trwania mocy obowiązującej prawa użytkowania wody, stwierdzonego na zasadzie ustępu drugiego art. 252 ustawy wodnej, jest określony w samym

tym przepisie, a mianowicie: o ile istnieją prawo urzędzenia, służące do ich wykonywania. Innego rodzaju ograniczenia istnienia tego prawa co do czasu trwania dla wypadków, podpadających pod przepis ustępu drugiego art. 252 ustawy wodnej, ustawa ta nie przewiduje; wskazany zaś w zaskarżonym orzeczeniu ustęp czwarty art. 46 ustawy wodnej nie może tu mieć zastosowania, albowiem odnosi się on znowu tylko do wypadków udzielenia pozwolenia, a taki wypadek w danej sprawie, jak to już wyżej wywiedziono, nie zachodzi. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 13/IX 1929 r. L. rej. 2890 27. Zb. W. Nr 99 A).

Za specjalny tytuł prawny w rozumieniu art. 252 ust. 1 ustawy wodnej poz. 574/1928 Dz. Ust. może być na obszarze b. zaboru rosyjskiego uważany w odniesieniu do wód niespławnych także tytuł prywatno-prawny. (wyrok N. T. A. z dnia 8/III 1932 r. L. rej. 2068 30. Zb. W. Nr 511 A).

Według ust. 1 p. 4 art. 45 ustawy wodnej z 19 września 1922, poz. 574/28 Dz. Ust. wymagane jest pozwolenie władzy wodnej do obniżania lub podnoszenia zwierciadła wody, a zwłaszcza do trwałego zbierania wody przez wstrzymanie odpływu, według zaś ust. 2 tego artykułu pozwolenie jest zbędne, gdy powyższe prawo istniało przy wejściu w życie ustawy wodnej i przez nią zostało utrzymane.

W związku z tym ostatnim przepisem postanawia art. 252 w ust. 1, że przysługujące przy wejściu w życie tej ustawy prawa, a m. in. także prawo do użytkowania wody w jeden ze sposobów, wymienionych w art. 45, pozostają nienaruszone, o ile oparte są na specjalnym tytule prawnym, w ust. 4 zaś artykuł ten głosi, że treść prawa, utrzymanego w mocy w myśl tego artykułu, o ile ono jest oparte na szczególnym tytule, określa się według tego tytułu.

Skarżący zarzuca, że zaskarżone orzeczenie błędnie interpretuje przepis artykułu 252 ust. 4 w ten sposób, że przy utrzymaniu w mocy uprawnienia wodnego, istniejącego przed wejściem w życie ustawy wodnej, należy je określić według wszystkich szczegółowych postanowień dawnego tytułu i, że wszystkie te postanowienia stanowią treść uprawnienia, nie dopuszczającego żadnych odchyień. Skarżący jest zdania, że istotną treścią opartego na specjalnym tytule prawa z art. 45 p. 4 jest wyłącznie wysokość i rozmiar dopuszczalnego piętrzenia wody, nie zaś także warunki nadania tego prawa, które z prawem samym bezpośrednio nie mają związku, a nałożone zostały tylko w interesie publicznym.

Skoro zatem — wywodzi dalej skarga — w danym wypadku sama istotna treść prawa wodnego, t. j. wysokość spiętrzenia i ilość wody użytkowej, odpowiada specjalnemu tytułowi, — nie miało Ministerstwo Robót Publicznych prawa unieważnić orzeczenia Urzędu Wojewódz-

kiego, ustalającego prawo skarżących, i tylko dlatego, że urządzenia wodne, jakkolwiek nie powodują żadnej zmiany co do wysokości spiętrzenia i ilości zużytkowanej wody, to jednak zawierają pewne zmiany co do sposobu odpływu wielkiej wody.

Zapatriywanie to jest błędne.

Niesporne jest, że specjalny tytuł prawny, na którym skarżący opiera przysługujące mu przed wejściem w życie ustawy wodnej z roku 1922 uprawnienie wodne do piętrzenia wód rzeki Seret, stanowi konsens wodno-prawny, udzielony Bronisławowi Bauercowi orzeczeniem Starostwa w Tarnopolu z 4 lutego 1906 r., łącznie z wydanym jeszcze przed wejściem w życie powyższej ustawy orzeczeniem Starostwa z 16 października 1922 r., o ile ono ustala wysokość dozwolonego piętrzenia wody na 99,61 m. w stosunku do położenia pola kontrolnego.

Skoro więc z treści powyższego tytułu prawnego wynika, że nie ogranicza się on ogólnikowo do zezwolenia na piętrzenie wody do pewnej wysokości, lecz określa również sposób piętrzenia (za pomocą śluzy gruntowej) i przepisuje szczegółowo, jakie winny być urządzenia, służące do piętrzenia i odprowadzania wody oraz do zabezpieczenia gruntów sąsiednich od zalewu (wał przy parceli I, kat. 1082), — należy przyjąć, że te wszystkie postanowienia konsensu stanowią łącznie z ustaloną orzeczeniem z r. 1922 wysokością dozwolonego piętrzenia treść prawa wodnego, utrzymanego w mocy na zasadzie cytowanego art. 252 ust. 1 ustawy wodnej.

Twierdzenie zaś skargi, że postanowienia, o których wyżej mowa, jako nałożone w interesie publicznym, nie mają bezpośrednio związku z samym prawem piętrzenia wody, nie znajduje uzasadnienia w cytowanej ustawie wodnej, która, przeciwnie, w art. 47 przewiduje udzielenie pozwoleń z zastrzeżeniem dopełnienia wskazanych przez władzę warunków, mających według ust. 1 p. 2 tego artykułu m. in. na celu ochronę dobra publicznego i praw osób trzecich. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 8 XI 1932 r. L. rej. 6912/30. Zb. W. Nr 581 A).

Art. 252 ust. 1 ustawy wodnej z 19 września 1922, poz. 574/1928 Dz. Ust. nie daje żadnej podstawy do przeprowadzenia różnicy, jak to czyni pozwana władza w zaskarżonym orzeczeniu, między specjalnym tytułem prawnym prawa publicznego, a takimże tytułem prawa prywatnego i do uznania, że tylko prawa wodne, oparte na specjalnym tytule prawa publicznego, a w szczególności na akcie właściwej władzy, zostały tym przepisem ustawy wodnej utrzymane w mocy. Jak to bowiem N. T. A. wyjaśnił w powołanym wyżej przez skarżące Towarzystwo wyroku (Zb. Wyr. Nr 511 A), przed wejściem w życie ustawy wodnej z r. 1922 na obszarze b. zaboru rosyjskiego nie istniały przepisy prawa publicznego, regulujące prawo piętrzenia wody na wodach niespławnych. Do

powstania prawa piętrzenia takich wód nie było wymagane pozwolenie władzy, istniejące z chwilą wejścia w życie ustawy wodnej uprawnienia wodne na takich wodach mogły się zatem na tym obszarze opierać z reguły albo na ogólnych prawach, albo na aktach prywatnoprawnych, a tylko w wyjątkowych wypadkach na aktach władzy publicznej. W konsekwencji przyjąć należy, że specjalnym tytułem prawnym w rozumieniu art. 252 ustawy wodnej jest w odniesieniu do wód niespławnych w b. zaborze rosyjskim zarówno szczególny tytuł prawa publicznego, jak i szczególny tytuł prawa prywatnego. Umowa prywatno-prawna może zatem stanowić specjalny tytuł prawny w rozumieniu art. 252 ust. 1 ustawy wodnej, o ile dotyczy ona nabycia uprawnień wodnych, wyszczególnionych w tym przepisie, na wodach niespławnych w b. zaborze rosyjskim, przy czym, wbrew zapatriwaniu pozwanej władzy, obojętne jest, czy nabyte uprawnienia przysługiwały pozbywcy z mocy ogólnej normy prawnej, czy też na zasadzie szczególnego tytułu prawnego, jeżeli tylko dla nabywcy zawarta umowa stanowi szczególny tytuł prawny tych uprawnień wodnych. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 19/VI 1934 r. L. rej. 2178 33. Zb. W. Nr 778 A).

Skarżący podnoszą również, że młyn ich istniał bez zmian przez 10 lat, licząc wstecz od 1 stycznia 1923 r. i wskutek tego powinien być na podstawie art. 252 (ust. 3) ustawy wodnej uważany za zakład, który w dn. 1 stycznia 1923 r. istniał prawnie, wobec tego zaś zmiana łotoku, rzekomo dokonana w r. 1926, mogłaby nasunąć jedynie wątpliwość co do rozmiaru uprawnień wodnych i spowodować jego ustalenie na podstawie art. 254 a (ust. 2). Wywody te nie są trafne. Uprawnienia bowiem wodne, których moc obowiązująca z chwilą wejścia w życie została utrzymana na podstawie art. 252 (ust. 2 i 3), zachowują w myśl tych przepisów moc tę o tyle i tak długo, o ile istnieją prawnie urządzenia, służące do ich wykonywania. Do istoty tych uprawnień należy tak rozmiar, jak i sposób ich wykonywania (por. art. 191 ust. 1 p. a) i c) oraz art. 202). Wobec tego uprawnienia skarżących, utrzymane w mocy z dniem wejścia w życie ustawy wodnej, mogły tę moc po tymże dniu, czy też po dniu 1 stycznia 1923 r. zachować tylko tak długo, jak długo prawnie istniały urządzenia, odpowiadające temu rozmiarowi i sposobowi użytkowania wody, jaki istniał w wymienionym wyżej dniu. Gdy zaś w młynie skarżących podwyższono w r. 1926 próg łotoku, stanowiącego częściową budowlę spiętrzącą, prawa skarżących z chwilą tego podwyższenia wygasły. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 19/XII 1934 r. L. rej. 1123 32. Zb. W. Nr 823 A).

Przy ocenie, czy dany zakład ma być w myśl ust. 3 art. 252 ustawy wodnej (poz. 574/1928 Dz. Ust.) uważany za istniejący dłużej niż 10

lat przed 1 stycznia 1923 r., rozstrzygającym momentem jest to, by żadna ze składowych części tego zakładu nie uległa w tym okresie zmianie bądź odbudowie, lecz to, by nie zostały wprowadzone istotne zmiany urządzeń wodnych. (wyrok N. T. A. z dn. 4/V 1936 r. L. rej. 4758 33. Zb. W. Nr 1188 A).

Art. 253.

(1) Prawa użytkowania wód płynących w jeden ze sposobów, wymienionych w art. 45, które według art. 252 zostają utrzymane w mocy, wygasają po upływie lat pięciu po wejściu w życie tej ustawy, jeżeli przed tym nie wniesiono podania o wpisanie ich do księgi wodnej. Do praw, wpisanych do księgi hipotecznej (gruntowej), przepis ten nie ma zastosowania.

(2) Władza, prowadząca księgi wodne, winna w ciągu pierwszego i czwartego roku po wejściu w życie tej ustawy ostrzec przez publiczne ogłoszenie w sposób zwyczajnie używany o wygaśnięciu praw, jeżeli w terminie, oznaczonym w ust. 1, nie zostanie wniesione podanie o wpisanie ich do księgi wodnej. Oprócz tego należy na to ogłoszenie zwrócić uwagę wszystkich znanych władzy osób, których prawa wygasłyby bez wniesienia takiego podania.

Chodzi o wpisanie do księgi wodnej, przewidziane w art. 253 ustawy wodnej poz. 574 1928 Dz. Ust. Według art. 252 tejże ustawy, przysługujące przy jej wejściu w życie prawa wodne, wymienione w tym artykule, a w ich liczbie także prawa do użytkowania wody płynącej w jeden ze sposobów, wyszczególnionych w art. 45, pozostają nienaruszone, o ile są oparte na specjalnym tytule prawnym; prawa zaś takie, nie oparte na specjalnym tytule prawnym, mają o tyle i tak długo moc obowiązującą, o ile istnieją prawnie urządzenia, służące do ich wykonania, jeżeli urządzenia te wniesione zostały przed 1 stycznia 1923 r., lub przed tym terminem przystąpiono legalnie do ich wykonania. W art. 253 powyższej ustawy postanowiono, że prawo użytkowania wód w jeden ze sposobów, wymienionych w art. 45, które według art. 252 zostają utrzymane w mocy, wygasają po upływie lat 5 po wejściu w życie tej ustawy, jeżeli przed tym nie wniesiono podania o wpisanie ich do księgi wodnej. Według zaś art. 254a) tej samej ustawy, na podanie uprawnionych ma władza wpisać odnośne usprawienie do księgi wodnej. Jeżeli istnienie i rozmiar prawa nie będą wykazane w sposób, wykluczający wszelką wątpliwość, ma władza — głosi dalej ten sam przepis — zbadać sprawę i rozstrzygnąć w drodze postępowania według postanowień części VI powyższej ustawy.

Ponieważ art. 253 nie wymaga, aby dokumenty i inne dowody, dotyczące istnienia rozmiaru uprawnienia wodnego, oraz odnośne plany były dołączone już do przewidzianego w tym przepisie podania, przyjąć należy, że samo

wniesienie przed upływem 5 lat od dnia wejścia w życie ustawy wodnej podania o wpisanie prawa wodnego zapobiega wygaśnięciu tego prawa. Zaniechanie przez stronę dostarczenia wspomnianych wyżej dowodów, czy też planów nie może być wobec tego uważane za podstawę do orzeczenia o wygaśnięciu prawa, lecz stanowi jedynie podstawę do odmówienia uznania go, czy też zapisania go do księgi wodnej aż do dodatkowego przedłożenia przez stronę brakujących dokumentów, lub też aż do zbadania sprawy w sposób, określony w przytoczonych wyżej postanowieniach art. 254 a). (z motywów wyroku N. T. A. z dn. 17 II 1933 r. L. rej. 9670/31. Zb. W. Nr 610 A).

Skarżący stoją na stanowisku, że w myśl art. 253 ust. 1 ustawy wodnej nie zachodziła potrzeba wniesienia podania o wpis do księgi wodnej, ponieważ przez zapisanie „Osady młynarskiej Kuchary-Zatoka“ do księgi hipotecznej dokonano tym samym wpisu praw wodnych do tejże księgi. W uzasadnieniu tego zapatrywania skarżący podnoszą, iż z pojęciem osady młynarskiej związane jest istnienie młyna, a w ich sprawie tym pewniej, że młyn, o który chodzi, posiada popęd wodny i istnieje od niepamiętnych czasów, a istnienie młyna o popędzie wodnym bez praw każdorazowego właściciela do korzystania z siły wodnej jest nie do pomyślenia.

Powyższe stanowisko skarżących co do braku potrzeby zgłoszenia prawa wodnego do wpisu do księgi wodnej jest błędne. Z postanowień bowiem art. 253 ust. 1 ustawy wodnej wynika, że określone w tym przepisie prawa użytkowania wody płynącej nie podlegają przewidzianemu w tym przepisie wygaśnięciu wskutek niezgłoszenia ich do wpisu do księgi wodnej, jeżeli są wpisane do księgi hipotecznej (gruntowej). Ten zaś warunek może być — jak to z natury rzeczy wynika — uważany za spełniony tylko w tym razie, gdy prawo użytkowania wody jest we wpisie hipotecznym formalnie, a tym samym wyraźnie wymienione, skarżący zaś sami nawet nie twierdzą, że w ten właśnie sposób jest we wpisie hipotecznym wymienione prawo wodne, będące przedmiotem zaskarżonych orzeczeń. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 11/I 1935 r. L. rej. 6339 32 i 6340-32. Zb. W. Nr 1003 A).

O ile zaś chodzi o przewidziane w tym artykule (art. 253 przyp.) wygaśnięcie praw wodnych, — stwierdzić należy, że według postanowień, zawartych w ustępie 1 powyższego artykułu, następuje ono, jeżeli dana osoba w ciągu lat pięciu, licząc od dnia wejścia w życie ustawy wodnej a zatem od dnia 27 listopada 1922 r., nie wniosła podania o zapisanie swego prawa do księgi wodnej. Poza tym wygaśnięcia, o którym mowa, nie uzależniono w ustępie 1 art. 253 od żadnych innych warunków. W ustępie zaś 2 tegoż artykułu nałożono na władze, pro-

wadzące księgi wodne, obowiązek ostrzeżenia w sposób, bliżej w tym przepis e określony, przez publiczne ogłoszenia, o wygaśnięciu praw w razie zaniechania wniesienia w terminie, określonym w ustępie 1, podania o wpis do księgi wodnej, i obowiązek zwrócenia na to ogłoszenie uwagi wszystkich znanych władzy osób, których prawa wygasłyby bez wniesienia podania o tenże wpis. Na wypadek zaniechania spełnienia przez władzę tych obowiązków nie przewidziano w ustawie wodnej żadnych skutków prawnych. Gdy zaś nadto kres przewidzianego w ustępie 1 art. 253 terminu do wnoszenia podań określony został kalendarzowo, a więc niezależnie od jakiegokolwiek terminu faktycznego ostrzeżenia przez władze o wygaśnięciu praw, — brak podstawy prawnej do przyjęcia, że zaniechanie tego ostrzeżenia — ogólnego czy indywidualnego — wstrzymuje wygaśnięcie prawa wodnego. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 9/V 1935 r. L. rej. 11473 32. Zb. W. Nr 1097 A).

Do terminu pięcioletniego, zakreślonego w art. 253 ust. 1 ustawy wodnej p. z. 574/1928 Dz. Ust., nie ma zastosowania przepis art. 41 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o postępowaniu administracyjnym z 22 marca 1928 r., poz. 341 Dz. Ust., dotyczący przywrócenia terminu. (wyrok N. T. A. z dnia 21/XI 1935 r. L. rej. 3476 34. Zb. W. Nr 1103 A).

Art. 253 p. 1 ustawy wodnej z 19 września 1922 r. w brzmieniu poz. 574/1928 Dz. Ust. głosi w zdaniu pierwszym, że prawa do użytkowania wód płynących w jeden ze sposobów, wymienionych w art. 45, które według art. 252 zostają utrzymane w mocy, wygasają po upływie lat pięciu po wejściu w życie tej ustawy, jeżeli przed tym nie wniesiono podania o wpisanie ich do księgi wodnej. W zdaniu drugim natomiast tego artykułu postanowiono, że do praw, wpisanych do księgi hipotecznej (gruntowej), przepis ten nie ma zastosowania.

Wynika z tego, że dla oceny, czy przepis zdania pierwszego art. 253 o wygaśnięciu uprawnień wodnych, nie zgłoszonych w terminie, ma zastosowanie lub zastosowania nie ma, miarodajne jest, według zdania drugiego tego artykułu, istnienia wpisu odnośnych praw w księdze gruntowej, nie wystarcza zaś, że odnośne prawa są rzekomo prawami rzeczowymi i powinny być być do tej księgi wpisane.

Skoro więc władza pozwana stwierdziła za pośrednictwem Sądu Grodzkiego, że wpis, na który się skarżący powoływał, w księdze gruntowej nie jest uwidoczniiony i że nawet wniosek o jego dokonanie do Sądu nie wpłynął, to miała ona dostateczną podstawę do przyjęcia, że nie zachodził tu wypadek, zwalniający skarżącego od obowiązku zgłoszenia swych uprawnień celem wpisania ich do księgi wodnej, i że prawo wodne, o które chodzi, wygasło z powodu niewniesienia tego podania w terminie,

przewidzianym w ustępie 1 art. 253 ustawy wodnej. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 21/XI 1935 r. L. rej. 3476/34. Zb. W. Nr 1103 A).

Art. 254.

(1) Istniejące w czasie wejścia w życie tej ustawy prawa do wody płynącej, które nie podpadają pod art. 252 ust. 1 p. 1, pozostają w mocy w dotychczasowej rozciągłości, o ile opierają się na szczególnym tytule. Odnosi się to w szczególności do praw użytkowania, które przysługują właścicielom gruntów nadbrzeżnych i innym osobom, chociażby nie były właścicielami wody, w szczególności zaś do prawa wykonywania rybactwa i użytkowania roślin wodnych, o ile to nie przeszkadza przeznaczeniu wody płynącej dla odpływu, a na wodach żeglownych także dla żeglugi.

(2) Na dalsze wykonywanie uprawnień, które według niniejszej ustawy wymagałyby pozwolenia władzy, lecz według ustaw dawniejszych nie potrzebowały, nie jest wymagane pozwolenie dodatkowe.

1. Wpis do księgi wodnej prawa wodnego, opartego na specjalnym tytule prawnym, jest niezależny od istnienia rzeczywistego planu urządzeń wodnych. (wyrok N. T. A. z dnia 8/XI 1932 r. I. rej. 6912 30. Zb. W. Nr 581 A).

2. Celem dochodzeń, przewidzianych w ustępie 2 art. 254-a ustawy wodnej poz. 574/1928 Dz. Ust., w przypadkach, gdy chodzi o uprawnienia, oparte na art. 252 ust. 2, jest ustalenie stanu faktycznego odnośnych urządzeń wodnych, jaki istniał przy wejściu w życie ustawy wodnej, t. j. w dniu 27 listopada 1922 r. i tylko z tego ustalenia może władza wysnuwać wnioski prawne co do istnienia prawa wodnego i jego rozmiaru. Jeżeli więc z tego stanu faktycznego wynikają pewne ograniczenia prawa wodnego, to władza wodna powinna oczywiście wziąć je pod uwagę, do przepisania jednak warunków i ograniczeń, nie wynikających z tego stanu faktycznego, władza na podstawie art. 254-a nie jest uprawniona. Nie przesądza się przy tym kwestii, czy i o ile władza wodna nie jest uprawniona do przepisania warunków i ograniczeń tej ostatniej kategorii na innej podstawie prawnej, w tym jednak wypadku władza ta obowiązana jest wskazać w orzeczeniu przepisy prawne, na których tego rodzaju warunki i ograniczenia prawa wodnego opiera. (z motywów wyroku N. T. A. z dnia 23/III 1936 r. I. rej. 409/34. Zb. W. Nr 1152 A).

Art. 254-a.

(1) Na podanie uprawnionych ma władza wpisać odnośne uprawnienie do księgi wodnej, a w razie zachodzących warunków z art. 65 i 66 zarządzić ustawienie znaków wodnych.

(2) Jeżeli istnienie i rozmiar prawa nie będą wykazane w sposób, wykluczający wszelką

wątpliwość, ma władza zbadać sprawę i rozstrzygnąć w drodze postępowania według postanowień części szóstej niniejszej ustawy.

Art. 255.

Do spraw, dla których wdrożono postępowanie przed wejściem w życie tej ustawy, mają być stosowane dotychczasowe ustawy pod względem właściwości władz, postępowania i środków prawnych, z wyjątkiem b. zaboru rosyjskiego, gdzie mają być stosowane przepisy niniejszej ustawy.

P. art. 119 i 121 rozp. o post. admin.

Art. 256.

(1) Nienaruszone pozostają przepisy ustaw: górniczej, lasowej i rybackiej, o ile się nie sprzeciwiają niniejszej ustawie.

(2) O ile chodzi o użytkowanie wody, nieprzewidzianej w ustawie górniczej, należy stosować przepisy niniejszej ustawy.

Art. 257.

(1) W postępowaniu, które władze kolejowe przeprowadzić mają według przepisów o kolejach żelaznych, należy, o ile chodzi o budowle wodne, albo o zakłady do używania wody, stosować prawno-materialne postanowienia niniejszej ustawy. Do urządzania na gruntach kolejowych zakładów, służących do używania wody gruntowej dla zaopatrzenia kolei w wodę potrzebną do ruchu kolejowego, nie potrzeba osobnego pozwolenia według art. 45 niniejszej ustawy. Natomiast do udzielenia pozwolenia na pobór wody i użytkowanie motorowej siły wodnej dla ruchu kolejowego powołane są władze wodne według postanowień niniejszej ustawy.

(2) Do rozpraw wodno-prawnych, zarządzo-nych wskutek podań o udzielenie pozwolenia na używanie wody, albo do takich urządzeń, które mają na celu ochronę przed szkodliwym działaniem wody, należy zapraszać właściwe nadzorcze władze kolejowe, jeżeli w tym są interesowane koleje żelazne.

Art. 258.

Minister Robót Publicznych wyda w drodze rozporządzenia przepisy:

- 1) co do sposobu powoływania rzeczoznawców w dziedzinie postępowania wodno-prawnego;
- 2) w sprawie zakładania, utrzymywania, użytkowania i spuszczenia stawów, które nie są w połączeniu z zakładami o sile wodnej;
- 3) w sprawie założenia i utrzymywania katastru sił wodnych w Ministerstwie Robót Publicznych.

P. rozp. Ministra Robót Publicznych z dnia 14 lutego 1925 r. w sprawie zakładania, utrzymywania, użytkowania i spuszczenia stawów, które nie są w połączeniu z zakładami o sile wodnej (poz. 9 niniejszego zeszytu) i z dnia 17 lutego 1928 r. o katarze sił wodnych (poz. 10 niniejszego zeszytu).

Art. 259.

Przedstawicielstwom samorządów wojewódzkich (art. 3 ust. 4 Konstytucji) pozostawia się wydanie szczegółowych postanowień ustawowych w ramach niniejszej ustawy co do utrzymania i regulacji wód płynących, oraz zabezpieczenia ich brzegów, co do ochrony od powodzi i osuszenia większych obszarów bagien.

Art. 260.

(1) Do czasu ustawowego zorganizowania ciał samorządowych wyższego rzędu będą regulowane sprawy, zastrzeżone w niniejszej ustawie ustawodawstwu wojewódzkiemu: na obszarze województwa poznańskiego i pomorskiego statutem wojewódzkiego związku komunalnego, na obszarze Małopolski rozporządzeniami wojewody, na obszarze b. zaboru rosyjskiego rozporządzeniami wojewody, opartymi na uchwałach rady wojewódzkiej, tam zaś, gdzie nie są jeszcze czynne rady wojewódzkie — rozporządzeniami wojewody, wydanymi po wysłuchaniu opinii sejmików powiatowych i rad miejskich miast wydzielonych. W tej samej drodze wydawane być mogą również postanowienia, przewidziane w art. 259 niniejszej ustawy z tym, że określone wyżej statuty i rozporządzenia, wydane na podstawie art. 259, wymagają zatwierdzenia ze strony właściwych ministerstw.

(2) Przez rady wojewódzkie, o których mowa w niniejszej ustawie, należy rozumieć: na obszarze województwa poznańskiego i pomorskiego — wydział wojewódzki wojewódzkiego związku komunalnego, na obszarze b. zaboru rosyjskiego — wojewódzkie ciała kolegialne. Gdzie tych ciał nie ma, wchodzi w ich miejsce w wypadkach, przewidzianych w art. 194 ustęp końcowy niniejszej ustawy, wojewoda; w ostatnim wypadku winien wojewoda działać po wysłuchaniu opinii sejmików powiatowych i rad miejskich miast wydzielonych.

(3) Grzywny, przeznaczone według art. 250 niniejszej ustawy dla funduszków samorządów wojewódzkich, wpływać będą aż do ustawowego zorganizowania ciał samorządu wyższego rzędu do izb skarbowych na rzecz samorządowego funduszu popierania budowli wodnych w obrębie województwa. Funduszem tym będzie dysponował wojewoda na podstawie uchwały rady wojewódzkiej, względnie, gdzie rady wojewódzkiej nie ma, po wysłuchaniu opinii sejmików powiatowych i rad miejskich miast wydzielonych. Na obszarze Małopolski będzie dysponował tym funduszem wojewoda, na obszarze województwa poznańskiego i pomorskiego

— wydział wojewódzki wojewódzkiego związku komunalnego.

Art. 260, wobec wejścia w życie ustawy z dnia 11 września 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych i dekretu z dnia 23 listopada 1944 r. o organizacji i zakresie działania samorządu terytorialnego, stał się nieaktualny.

Art. 261.

(1) Jako wody żeglowne zostają uznane:

A. W dorzeczu Odry.

- 1) Warta od Sieradza do granicy Państwa,
- 2) Noteć Górna od jeziora Gopla aż do kanału Bydgoskiego wraz z jeziorami Gopleni, Szarlejskim, Mielnem, Szadłogoszczem i Pturskim,
- 3) Noteć Dolna od kanału Bydgoskiego do granicy Państwa,
- 4) Kanał Bronisławski z jeziorem Bronisławskim i Pakowskim od fabryki skrobi w Bronisławiu do Noteci,
- 5) droga wodna Foluszowa z jeziorem Foluśzowem, Ostrowieckim i Kierzkowskim,
- 6) górny kanał Notecki od górnej Noteci do kanału Bydgoskiego.

B. W dorzeczu Wisły.

- 7) Wisła od ujścia Przemszy do morza Bałtyckiego,
- 8) Przemsza od Mysłowic do Wisły,
- 9) Dunajec od ujścia Łososiny do ujścia,
- 10) Nida od Czarnej Nidy do Wisły,
- 11) Wisłoka od Mielca do ujścia,
- 12) San od Dynowa do ujścia,
- 13) Wieprz od ujścia Bystrzycy do Wisły,
- 14) Pilica od ujścia Wolborki do Wisły,
- 15) Bug od ujścia Raty do Wisły,
- 16) Muchawiec od kanału Królewskiego do Buga,
- 17) Narew od ujścia Supraśli do ujścia,
- 18) Biebrza od kanału Augustowskiego do Narwi,
- 19) Pissa od granicy wschodnio-pruskiej do Narwi,
- 20) Drwęca od Wielkiego Młyna pod Lubiczem do Wisły,
- 21) Brda od punktu położonego 2,8 km. powyżej północnego mostu kolejowego pod Bydgoszczą do Wisły,
- 22) Wda (Czarna Woda) od młyna w Przechowie (Schönau) do ujścia,
- 23) Wierzyca od mostu drogowego pod Gniewem do Wisły.

C. W dorzeczu Niemna.

- 24) Niemen od ujścia Szczary do granicy Państwa,
- 25) Szczara od kanału Ogińskiego do Niemna,
- 26) Wilja od ujścia Zejmiany do granicy litewskiej

D. W dorzeczu Dźwiny.

- 27) Dźwina od granicy białoruskiej do granicy łotewskiej.

E. W dorzeczu Dniepru.

- 28) Prypeć wraz z ramionami: Strumieniem, Prostym i Gniłą Prypecią od ujścia Stochodu do granicy Państwa,
- 29) dopływy Prypeci: Stochód od Lubierzowa, Styr od Łucka, Horyń od mostu kolei Łubiniec — Sarny,
- 30) Jasiółda od Motola do ujścia,
- 31) Pina od kanału Królewskiego do Jasiółdy.

F. W dorzeczu Dniestru.

- 32) Dniestr od Rozwadowa do granicy Państwa.

G. W dorzeczu Dunaju.

- 33) Prut od Zabłotowa do granicy Państwa.

Tudzież następujące kanały żeglugi:

H. W dorzeczu Odry i Wisły.

- 34) Kanał Bygoski, łączący Noteć pod Nakłem z Brdą pod Bydgoszczą oraz stary kanał Bydgoski w obrębie Bydgoszczy.

I. W dorzeczu Wisły i Niemna.

- 35) Kanał Augustowski, łączący Biebrzę z Niemnem.

J. W dorzeczu Wisły i Dniepru.

- 36) Kanał Królewski, łączący Muchawiec z Piną.

K. W dorzeczu Niemna i Dniepru.

- 37) Kanał Ogińskiego, łączący Szczarę z Jasiółdą.

Inne wody lub ich odcinki mogą być uznane za żeglowne w drodze ustawy państwowej.

Art. 262.

(1) Utrzymane zostają w mocy na obszarze b. Galicji:

1) ustawa austriacka z dnia 30 czerwca 1884 r. (aust. Dz. Ust. P. Nr 117) o robotach, mających na celu nieszkodliwe odprowadzanie wód górskich z tą zmianą, że kompetencja, przyznana w tej ustawie Ministerstwu Rolnictwa, przechodzi na Ministerstwo Robót Publicznych, a to w myśl ustawy z dnia 29 kwietnia 1919 r. (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 283);

2) ustawy krajowe galicyjskie z dnia 15 czerwca 1904 r. (Dz. Ust. Kraj. Nr 93 i 94) o niektórych zarządzeniach policyjnych, leśnych i wodnych, tudzież o zalesieniu ochronnym z wyjątkiem §§ 1—8 ustawy z dnia 15 czerwca 1904 r. (Dz. U. Kr. Nr 93).

(2) Kompetencja b. namiestnictwa, przewidziana w ustawach krajowych, powołanych w ust. 1, przechodzi na urzędy wojewódzkie, kompetencje zaś b. wydziału krajowego — na właściwe te ytorialnie związki samorządowe wojewódzkie, dopóki zaś te związki nie zostaną zorganizowane, na wojewodę.

Ustawa z dnia 15 czerwca 1904 r. o zalesieniu ochronnym została uchylona art. 2 ustawy z dnia 13 lipca 1939 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o ochronie lasów nie stanowiących własności Państwa (Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 429).

Art. 263.

Utrzymana zostaje w mocy na obszarze dzielnicy pruskiej ustawa pruska z dnia 25 czerwca 1900 r. (Zbiór Ustaw str. 249) o regulacji profilu wielkiej wody Wisły od Gemlic do Piekła.

Art. 264.

Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą sprzeczne z nią postanowienia ustaw i rozporządzeń, odnoszące się do tych samych przedmiotów.

Art. 265.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem województwa śląskiego z dniem jej ogłoszenia.

P. dekret z dnia 11 kwietnia 1947 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy wodnej na cały obszar województwa śląskiego (poz. 4 niniejszego zeszytu).

Art. 266.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Robót Publicznych w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

2.

U S T A W A

z dnia 9 marca 1932 r.

o właściwości Ministra Reform Rolnych w zakresie wykonywania melioracji

(Dz. U. R. P. z dnia 31 marca 1932 r. Nr 26, poz. 235).
(W y c i ą g).

Art. 1. Sprawy, związane z przeprowadzeniem melioracji dla celów rolniczych, nie wyłączając regulacji i obwałowania wód niespławnych, oraz z utrzymywaniem odnośnych robót i urządzeń, należą do zakresu działania Ministra Reform Rolnych. Postanowienie to nie obejmuje regulacji i obwałowania wód granicznych.

Kompetencje Ministra Reform Rolnych, przewidziane w ustawie, przejął Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 2. (1) Przewidziany w art. 145 do 152, 156 ust. 2, 158, 161, 162, 163 i 182 ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 936) nadzór nad spółkami wodnymi należy w zakresie zadań, określonych w art. 1 niniejszej ustawy, do Ministra Reform Rolnych i podległych mu władz i urzędów. Szczegółowe przepisy w sprawie wykonywania nadzoru, właściwość w tym przedmiocie podległych Ministrowi Reform Rolnych władz i urzędów oraz zakres współdziałania z władzami wodnymi określa rozporządzenia Ministra Reform Rolnych, wydawane w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych.

(2) Przed zatwierdzeniem statutu spółki przez władzę wodną w myśl art. 141 ustawy wodnej władza ta winna zasięgnąć opinii właściwego urzędu ziemskiego co do istnienia warunków, określonych w cz. 1 art. 134 ustawy wodnej.

(3) Postanowienia ust. 1 nie mają zastosowania do wymienionych w pkt. 1 i 2 art. 133 ustawy wodnej spółek dla budowy i utrzymania zakładów dla piętrzenia wody dla celów żeglugi, spławu i przemysłu, i wyzyskania siły popędowej wody i budowy zbiorników wody, o ile nie są wykonywane dla celów rolniczych, oraz dla wszystkich spółek, wymienionych w pkt. 3 i 4 art. 133 ustawy wodnej.

1. P. rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. w sprawie zniesienia urzędu Ministra Robót Publicznych (poz. 3 niniejszego zeszytu).

2. Art. 2 ust. (2) stał się nieaktualny wobec zniesienia urzędów ziemskich i przekazania ich kompetencji władzom administracji ogólnej.

Art. 5. Program Ministra Reform Rolnych w zakresie melioracji, określonych w art. 1, ustala na każdy okres budżetowy Minister Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Robót Publicznych.

P. uw. do art. 2.

3.

ROZPORZĄDZENIE

PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 21 maja 1932 r.

w sprawie zniesienia urzędu Ministra Robót Publicznych.

(Dz. U. R. P. z dnia 23 czerwca 1932 r. Nr 51, poz. 479).

(W y c i ą g)

Art. 1. Znosi się urząd Ministra Robót Publicznych, a jego zakres działania przekazuje się Ministrom: Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Rolnictwa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu, oraz Komunikacji — sto-

sownie do postanowień niniejszego rozporządzenia.

Art. 2. Do zakresu działania Ministra *Sprawy Wewnętrznych* przekazuje się sprawy:

f) wodociągów i kanalizacji;

g) nadzoru nad państwowymi zakładami wodociagowymi na Górnym Śląsku.

P. art. 1, 2, 3 i 6 dekrety z dnia 24 maja 1945 r. o utworzeniu Ministerstwa Odbudowy (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 123):

Art. 1. Tworzy się Ministerstwo Odbudowy.

Art. 2. (1) Zakres działania Ministerstwa Odbudowy obejmuje sprawy:

5) państwowych zakładów wodociagowych i kanalizacyjnych.

8) nadzoru techniczno-budowlanego nad zakładami i urządzeniami użyteczności publicznej.

Art. 3. Ustalony przepisami prawnymi zakres działania poszczególnych Ministerstw w sprawach, objętych art. 2, przechodzi na Ministerstwo Odbudowy.

Art. 6. (1) Właściwość władz podległych w sprawach, należących do zakresu działania Ministerstwa Odbudowy, określają przepisy szczególne.

Art. 4. Do zakresu działania Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych przekazuje się sprawy:

a) obwałowania, regulacji, kanalizacji i utrzymania rzek, zabudowania potoków górskich, oraz budowy i utrzymania kanałów i zbiorników wodnych, — jeżeli nie mają na celu żeglugi i spławu;

b) popierania publicznych przedsięwzięć melioracyjnych;

c) wszelkie sprawy, należące dotychczas do zakresu działania Ministra Robót Publicznych w myśl ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. R. P. z 1922 r. Nr 62, poz. 574), o ile nie wchodzi w zakres działania Ministra *Spraw Wewnętrznych* i Ministra Komunikacji w myśl art. 2 i 6 niniejszego rozporządzenia.

Art. 6. Do zakresu działania Ministra Komunikacji przekazuje się sprawy:

c) obwałowania, regulacji, kanalizacji i utrzymania rzek, zabudowania potoków górskich, oraz budowy i utrzymania kanałów i zbiorników wodnych — dla celów żeglugi i spławu;

d) żeglugi i spławu, oraz nadzoru nad ruchem na drogach wodnych;

f) hydrografii;

h) wszelkie inne sprawy, nie przekazane innym ministrom — w porozumieniu z innymi ministrami, o ile są w nich zainteresowani.

Skarżąca stoi na stanowisku, że według art. 4 i 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 maja 1932, poz. 479 Dz. Ust., sprawy wodne, wszczęte dla celów żeglugi i spławu, należą do kompetencji Ministerstwa Komunikacji. Zapatrywanie to nie jest trafne. Z porównania bowiem postanowień art. 4 p. a) i c) z postanowieniami art. 6 p. c) i d) wymienionego rozporządzenia okazuje się, że do kompetencji Ministerstwa Komunikacji należą sprawy obwałowa-

nia, regulacji, kanalizacji, utrzymania rzek, zabudowania potoków górskich, oraz budowy i utrzymania kanałów i zbiorników wodnych dla celów żeglugi i spławu, że natomiast inne sprawy wodno-prawne, związane z żeglugą lub spławem, należą do kompetencji tegoż Ministerstwa tylko w tym razie, gdy dotyczą bezpośrednio żeglugi i spławu, poza tym zaś przekazane są Ministerstwu Rolnictwa i Reform Rolnych. (z motywów wyroku N. T. A. z 28.IV 1936 r. I rej. 9818 33. Zb. W. Nr 1181 A).

Art. 8. Uchyla się p. 5 art. 35 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr 11, poz. 86). W związku z tym zostanie przeprowadzona reorganizacja urzędów wojewódzkich na podstawie art. 36 tegoż rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej.

Sprawy objęte art. 4 rozporządzenia niniejszego, przechodzą w zakres drugiej instancji do okręgowych urzędów ziemskich.

Kompetencje okręgowych urzędów ziemskich przejęły wojewódzkie władze administracji ogólnej.

4.

DEKRET

z dnia 11 kwietnia 1947 r.

o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy wodnej na cały obszar województwa śląskiego

(Dz. U. R. P. z dnia 16 kwietnia 1947 r. Nr 32, poz. 142).

Na podstawie art. 4 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy z dnia 22 lutego 1947 r. o upoważnieniu Rządu do wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 79) — Rada Ministrów postanawia, a Rada Państwa zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Moc obowiązującą ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. R. P. z 1922 r. Nr 62, poz. 574) wraz z późniejszymi zmianami rozciąga się na cały obszar województwa śląskiego.

Art. 2. Upoważnia się Radę Ministrów do wydawania w drodze rozporządzenia przepisów przejściowych i uzgadniających, związanych z rozciągnięciem ustawy wodnej na obszar określony w art. 1.

Art. 3. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrom: Komunikacji, Administracji Publicznej, Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z innymi zainteresowanymi ministrami.

Art. 4. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

5.

R O Z P O R Z A D Z E N I E M I N I S T R A R Ó B Ó T P U B L I C Z N Y C H

z dnia 25 kwietnia 1923 r.

w przedmiocie kształtu znaków wodnych dla zakładów wodnych i urządzeń piętrzących wodę oraz sposobu ich ustawienia.

(Dz. U. R. P. z dnia 14 sierpnia 1923 r., Nr 80, poz. 631).

Na mocy ust. (3) art. 65 ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 936) zarządza się, co następuje:

§ 1. Znaki normalne, wskazujące wysokość dopuszczalnego najwyższego względnie najniższego stanu wody, tudzież znaki kontrolne winny być urządzone i utrzymywane przez uprawnionego w ten sposób, aby były zabezpieczone od zmiany przypadkowej lub umyślnej, tudzież od zniszczenia wskutek działania wpływów atmosferycznych, przez krę, przedmioty płynące, urwanie się brzegu i t. p.

Znaki normalne należy ustawić w miejscu, gdzie wysokość wody ma być unormowana, w ten sposób, aby woda dotykała ich bezpośrednio, aby dla interesowanych były dostępne i każdego czasu z łatwością mogły być obserwowane.

Jeżeli urządzenie do piętrzenia wody leży w odległości większej niż $\frac{1}{2}$ klm. od zakładu wodnego, lub też gdyby wykonanie niwelacji między urządzeniem do piętrzenia wody a zakładem było bardzo utrudnione, wtedy należy ustawić jeden znak wodny przy urządzeniu do piętrzenia wody, a drugi przy zakładzie wodnym. Jeżeli z jednego kanału roboczego korzysta kilka zakładów wodnych należy dla każdego zakładu założyć osobny znak.

Przy jazach stałych nie mających urządzeń do regulowania wysokości spiętrzenia wody, należy znak normalny tak ustawić powyżej jazu, aby oznaczał dozwoloną wysokość korony jazu i wznosił się do równej z nią wysokości.

Przy jazach ruchomych i przy jazach stałych przelewowych ze śluzami gruntowymi, górna powierzchnia znaku normalnego winna równać się wysokości wody, po której przekroczeniu mają być otwarte śluzy lub części ruchome jazu.

§ 2. Znak normalny dla oznaczenia największej dozwolonej wysokości wody należy urządzić w jeden z następujących sposobów:

a) Jeżeli brzeg jest skalisty lub nad brzegiem stoi mur ciosowy na zaprawie wapiennej lub cementowej, można osadzić na nich jako znak poziomą klamrę metalową, przynajmniej pięćdziesiąt centymetrów długą, przy czym górna

krawędź klamry oznacza dopuszczalny stan wody.

Przy klamrze należy umieścić pionową podziałkę centymetrową o długości kilku decymetrów w ten sposób, aby zero tej podziałki znajdowało się w równej wysokości z górną powierzchnią klamry. Podziałka ta będzie służyć do odczytywania przekroczeń dozwolonego piętrzenia wody.

Jeżeli nie ma w pobliżu gruntu skalistego, ani muru ciosowego na zaprawie, a zakład wodny lub urządzenie piętrzące wodę jest wykonane z materiałów trwałych — można znak wodny osadzić na samym urządzeniu, a jeżeli piętrzenie wody dotyka w bardzo małym stopniu interesów dobra publicznego lub praw cudzych można osadzić znak wodny na urządzeniu, chociażby było wykonane z mniej trwałego materiału, np. na słupie drewnianym służy.

b) Jeżeli nie ma ani gruntu skalistego, ani muru ciosowego na zaprawie i nie można osadzić znaku na zakładzie wodnym lub urządzeniu do piętrzenia wody, należy urządzić znak wodny w następujący sposób:

Wykopuje się, jako wcięcie w brzeg, dół o głębokości zależnie od stanu zamarzania gruntu 1.0 do 1.5 m. poniżej stanu wody, który ma być unormowany i zabija się kafarem aż do zupełnej stałości, grubszym końcem w dół pal dębowy lub z innego również trwałego drzewa, impregnowany, poterowany lub opalony. Pal powinien być gruby co najmniej 25 cm., a długi zależnie od stałości gruntu najmniej $2\frac{1}{2}$ m. i okuty u dołu żelaznym trzewikiem.

Pal należy uciąć poziomo w takiej wysokości, aby górna powierzchnia płyty metalowej, którą należy osadzić na głowie pala, równała się dokładnie z dozwoloną wysokością piętrzenia wody. Pod płytą należy umieścić 2 wstęgi metalowe 40—60 m/m szerokie, a co najmniej 4 mm grube, wpuszczone na krzyż w głowę pala, wygięte na brzegach głowy, poprowadzone wzdłuż bocznej powierzchni pala aż do dna dołu i tu odgięte poziomo na długości co najmniej 30 centymetrów. Wstęgi te mają być przybite gwoździami do bocznej powierzchni pala. Płyta powinna być co najmniej 6 do 10 m/m gruba, nakrywać całą głowę pala i mieć 4 wystające paski, które zagina się i przybija gwoździami do bocznej powierzchni pala. Na końcu wstęg odgięte poziomo na dnie dołu należy położyć podwójny krzyż z czterech mocnych i trwałych belek drewnianych impregnowanych, poterowanych lub opalonych obejmujący pal, po czym należy wypełnić dół betonem do wysokości 10 cm. poniżej płyty metalowej, lub przy mniej ważnych zakładach ciężkimi kamieniami.

Zamiast pala drewnianego można użyć pala żelbetowego z zabetonowaną na wierzchu płytą metalową. W miejsce wspomnianych wyżej wstęg metalowych należy wtedy wykonać w wysokości dna dołu na palu odsadzkę, na której

ma spoczywać krzyż podwójny albo płyta betonowa, lub żelbetowa.

Jeżeli grunt jest wytrzymały można zamiast powyżej opisanych konstrukcji, użyć bloku betonowego, należycie głęboko ufundowanego i w nim zabetonować na wierzchu bolec metalowy z głową kulistą odpowiednio zakotwiony.

c) Władza może zezwolić na urządzenie znaku wodnego w inny, ale conajmniej tak samo pewny sposób, jak wyżej opisane. Również należy pozostawić znaki wodne osadzone według dotychczasowych przepisów, jeżeli są zarówno pewne, jak przepisane w niniejszym rozporządzeniu.

§ 3. Jeżeli w orzeczeniu władzy zastrzeżono także, że stan wody ma być utrzymany na pewnym najniższym poziomie, należy odpowiednio zaznaczyć dozwolony najniższy stan wody na urządzeniu służącym do oznaczenia najwyższego stanu dozwolonego, lub też za pomocą osobnego znaku normalnego.

Podatkę centymetrową należy na takim znaku umieścić w ten sposób, aby można było odczytać opadnięcie zwierciadła wody poniżej stanu dozwolonego.

§ 4. Dla kontroli należy znak wodny nawiązać przynajmniej do dwu punktów stałych (znaków kontrolnych), osadzonych niezależnie jeden od drugiego w ten sposób, aby na nich można było postawić łatę niwelacyjną.

Punkty kontrolne mają być tak obrane, aby je można było łatwo i ile możności z jednego stanowiska zaniwelować wraz ze znakiem wodnym i ważniejszymi częściami zakładu wodnego, tudzież urządzeniami do pętrzenia wody.

Do pala należy przybić podatkę centymetrową o wysokość kilku decymetrów, aby można było oznaczyć przekroczenie dozwolonego spętrzenia.

Wykonanie wyjaśnia dołączony rysunek:

Rysunek pominie o ze względów technicznych.

Jako punkt taki powinien służyć z reguły bolec metalowy o głowie kulistej, umieszczony na cokole budynku murowanego, lub w bluku betonowym, należycie osadzonym w gruncie, lub też reper żelazny wkręcony w ziemię przynajmniej 2 m. głęboko.

Jeżeli pętrzenie wody bardzo nieznacznie dotyka interesów publicznych lub praw cudzych, może władza zezwolić na osadzenie w ziemi pala z twardego drzewa z gwoździem wbitym w głowę pala, jako znaku kontrolnego.

Władza może zezwolić na urządzenie znaków kontrolnych w inny, ale conajmniej tak samo pewny sposób, jak wyżej opisano.

Znaki kontrolne (nawet jeden), osadzone według poprzednio obowiązujących przepisów i zachowane w należytych stanie, mogą pozostać, jeżeli trwałość ich nie jest gorsza od trwałości znaków kontrolnych, przepisanych w niniej-

szym rozporządzeniu i jeżeli pierwotny znak normalny ma pozostać.

§ 5. Przy udzieleniu pozwolenia na budowę zakładu wodnego i urządzeń do pętrzenia wody należy już podczas dochodzenia wodnoprawnego zbadać, jak mają być urządzone znaki wodne i odpowiednie postanowienia zamieścić w orzeczeniu, a o ile właściciel tych urządzeń zamierza urządzić znaki wodne i kontrolne w sposób odmienny od przepisane w ust. 2 i 4 niniejszego rozporządzenia, winien przedłożyć władzy projekt urządzenia znaków wodnych, celem uzyskania jej zgody.

Właściciel zakładu wodnego i urządzeń do pętrzenia wody winien zawczasu donieść władzy, która wydała orzeczenie w I instancji, w jakim czasie zamierza przystąpić do ustawienia znaków wodnych. Władza oznaczy według swego uznania w miarę ważności zakładu dla interesów publicznych i praw cudzych sposób, w jakim będzie kontrolować osadzenie znaków wodnych i kontrolnych, a po ukończeniu osadzenia sprawdzi znaki przy udziale znawcy technicznego, interesowanych i miejscowej władzy policyjnej, przy czym ma być spisany protokół.

Protokół ten ma zawierać:

- 1) stan urządzeń i zakładu w czasie ustawienia znaku wodnego,
- 2) opis kształtu, rodzaju i położenia znaków wodnych i kontrolnych,
- 3) różnice wysokości znaku wodnego w odniesieniu do znaków kontrolnych, tudzież, o ile to jest możliwe bez nadmiernych kosztów, w odniesieniu do niwelacji wody publicznej i niwelacji ogólnej kraju.

Do protokołu należy dołączyć: szkic sytuacyjny, uwidaczniający urządzenie do pętrzenia wody i zakład, znak wody i znaki kontrolne z wpisanymi wysokościami i odległościami znaku wodnego i znaków kontrolnych między sobą i od kilku pobliskich punktów trwałych, celem ułatwienia odszukania tych znaków.

Protokół mają podpisać biorący udział w komisji.

Dane z protokołu należy wpisać do księgi wodnej.

Jeżeli władzą kompetentną do osadzenia znaku wodnego jest urząd wojewódzkie, może on na zasadzie art. 190 ust. wodn. poruczyć wykonanie tej czynności władzy wodnej niższej instancji lub miejscowemu zarządowi technicznemu.

§ 6. Zezwolenie na użytkowanie urządzeń służących do pętrzenia wody nie może być udzielone przed ustawieniem znaków wodnych i kontrolnych.

Urządzenia pętrzące wodę należy opatrzyć znakiem wodnym, chociażby nie służyły do wyzyskania siły wodnej, o ile w myśl art. 66 ust. wodn. nie są wolne od tego przepisu.

Postępowanie wyżej przepisane dla założenia znaków wodnych należy stosować także, gdy

zajdzie potrzeba zmiany, odnowienia lub odbudowy znaków wodnych, wreszcie przy osadzeniu znaków na istniejącym urządzeniu do piętrzenia wody lub zakładzie wodnym (art. 66 ust. 1 u. w.).

W ogóle osadzenie znaków wodnych jest częściowym wykonaniem zezwolenia władzy na budowę urządzeń, służących do użytkowania wody i może być przedsięwzięte, gdy nie zachodzi żadna wątpliwość co do prawomocności, co do rozmiarów i warunków danego uprawnienia. To też jeżeli uprawnienie jest sporne, a zwłaszcza jeżeli zachodzi spór co do wysokości piętrzenia wody, należy wstrzymać się z osadzeniem znaku wodnego, aż do rozstrzygnięcia sprawy w przepisanej drodze w sposób stałowy, lub też tymczasowy w myśl art. 228 ustawy wodnej.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze nie obowiązuje w Województwie Śląskim.

P. dekret z dnia 11 kwietnia 1947 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy wodnej na cały obszar Województwa Śląskiego (poz. 4 niniejszego zeszytu).

6.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROBÓT PUBLICZNYCH

z dnia 25 kwietnia 1923 r.

w przedmiocie oznaczenia stanu zwyczajnego (średniego) wody i linii brzegu.

(Dz. U. R. P. z dnia 14 sierpnia 1923 r. Nr 80, poz. 632).

Na podstawie art. 5 ust. (3) i art. 266 ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 936) zarządza się, co następuje:

§ 1. Stan zwyczajny (średni) wody należy wyznaczać w sposób poniżej podany w następujących wypadkach:

- a) na publicznych wodach płynących przy odgraniczeniu własności prywatnej od publicznej (art. 6 ustawy wodnej);
- b) na prywatnych wodach płynących przy oznaczeniu granicy między gruntami nadbrzeżnymi, leżącymi obok siebie lub na przeciwnych brzegach (art. 5 ust. 2 ust. wodn.);
- c) na jeziorach, które nie należą do wód płynących, o ile własność w inny sposób nie została uregulowana (art. 5 ust. 5 ust. wodn.).

Jako stan zwyczajny (średni) należy uważać ten stan, który woda w dłuższym szeregu lat równie często przekracza, jak często go nie dochodzi. Ustalenie zatem stanu zwyczajnego polega na wyznaczeniu dla danego wodowskazu tego odczytu, który dzieli zsumowany czas trwania wszystkich odczytów wodowskazowych w danym okresie na dwie równe części. Po-

trzebne do obliczenia stanu zwyczajnego zestawienie czasów trwania poszczególnych odczytów wodowskazowych należy wziąć z roczników hydrograficznych lub wykonać je w sposób podany w polskich rocznikach.

Z uwagi na cel wystarczy oznaczenie stanu zwyczajnego na podstawie stopni 10-centymetrowych, przyjmując środkowy odczyt stopnia (półki w cm.).

W wypadkach, w których stosowanie wyżej podanego sposobu natrafia na trudności, można bez ujmy dla dokładności wymaganej dla niniejszego celu przyjmować zamiast wysokości stanu zwyczajnego (średniego) wysokość stanu odpowiadającego średniej arytmetycznej z codziennych odczytów wodowskazowych w danym okresie.

Jako okres czasu dla obliczenia średniej należy przyjąć 15 lat ostatnich, w ciągu których nie było większych zmian łóżyska rzeki. O ile nie ma odczytów wodowskazowych z takiego czasu, można przyjąć mniejszą ilość lat, jednak należy wtedy wykluczyć te lata, w których przepływ wody był znacznie różny od przeciętnego (lata wybitnie mokre lub suche). Jeżeli łóżysko w przekroju wodowskazowym ulegało zmianom, można do obliczenia wziąć tylko okres, obejmujący lata od ostatniej zmiany do chwili obliczenia.

Jeżeli są do dyspozycji odczyty tylko z kilku lat, lub tylko z jednego roku, można ich użyć do wyznaczenia stanu zwyczajnego, o ile opady w danym roku co do ilości i rozkładu zbliżyły się do normalnych.

Do wyznaczenia stanu wody należy zużytkować odczyty z wodowskazu miarodajnego, t. j. wodowskazu, który znajduje się na odcinku rzeki o tych samych w przybliżeniu warunkach przepływu, jakie posiada rzeka w miejscu badanym, a zatem jeżeli między wodowskazem, a miejscem badanym nie ma żadnego większego dopływu lub wybitnego załomu spadku.

Jeżeli wreszcie nie ma w ogóle miarodajnego wodowskazu dla badanego miejsca, należy ustalić stan zwyczajny na podstawie zbadania na miejscu łóżyska rzeki przez znawcę technicznego. Ponieważ stan ten różni się również bardzo nieznacznie od stanu wegetacyjnego, można w tym razie orientować się granicą stałego porostu traw, a zatem także w ogóle porostu roślin lądowych, jaki znajduje się na brzegu wypukłym.

§ 2. Linia brzegu biegnie wedle art. 6, ust. 1 u. w. wyraźną krawędź brzegu, co ma miejsce z reguły na brzegach wklęsłych; w miejscach, gdzie nie ma wyraźnych brzegów, a zatem zwyczajnie na brzegach wypukłych, linię brzegu stanowi granica stałego porostu traw (a więc także porostu w ogóle roślin lądowych), a jeżeli granica ta leży wyżej stanu zwyczajnego (średniego), stanowi linię brzegu linia przecięcia się zwierciadła wody przy stanie zwyczajnym (śre-

dnim) z gruntami nadbrzeżnymi. Wobec tego należy przy ustaleniu linii brzegu tam, gdzie nie ma wyraźnej krawędzi brzegu wyznaczyć nie tylko linię, po którą sięga stały porost traw, ale także wysokość stanu zwyczajnego (średniego).

§ 3. Linię brzegu ustala władza wodna na żądanie interesowanych na podstawie postępowania przepisane w szóstej części ustawy wodnej (art. 6, ust. 3 ust. wodn.). Nadto linia brzegowa powinna być wyznaczona przed rozpoczęciem robót regulacyjnych na rzece (art. 109 ust. wodn.). Władza zatem zatwierdzając projekt regulacyjny (art. 108, ust. 1 ust. wodn.) powinna zastrzec, że roboty nie mogą być podjęte przed ustaleniem linii brzegu. Również władze wykonujące regulację na podstawie projektów zatwierdzonych przez Ministerstwo Robót Publicznych (art. 108, ust. 1 u. w.) powinny postarać się przed rozpoczęciem robót o ustalenie linii brzegowej. Jest dopuszczalnym przeprowadzenie odnośnego dochodzenia równocześnie z dochodzeniem przewidzianym w art. 108, ust. 1 ust. wodn., a co do robót prowadzonych na podstawie projektów zatwierdzonych przez Ministerstwo Robót Publicznych równocześnie z dochodzeniem do zarzutów i roszczeń interesowanych (art. 45, ust. 3 ust. wodn.).

Powyższe przepisy nie wykluczają możliwości dobrowolnego porozumienia się z interesowanymi co do odgraniczenia łóżyska wody z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez władzę wodną, o ile chodzi o wodę publiczną.

Również nie jest wykluczona możliwość wydania przez władzę zarządzenia tymczasowego na podstawie art. 228 u. w., którym pozwoli w toku postępowania co do wyznaczenia linii brzegowej na podjęcie niecierpiących zwłoki robót regulacyjnych, w celu strzeżenia interesów publicznych lub powstrzymania niebezpieczeństwa dla interesów prywatnych.

§ 4. Celem przeprowadzenia dochodzenia winni interesowani (również urzędy prowadzące roboty regulacyjne) przedłożyć kompetentnej władzy wodnej, a zatem odnośnie do wód żeglownych i spławnych województwu, a odnośnie do innych wód starostwu lub władzom im odpowiednim (art. 186, 187 i 188 ust. wodn.), podanie o wyznaczenie linii brzegu z dołączeniem projektu odgraniczenia, który ma zawierać:

- a) krótkie sprawozdanie techniczne, wyjaśniające zasady projektowanego odgraniczenia;
- b) plan sytuacyjny, sporządzony w tej podziale, w jakiej są sporządzone urzędowe mapy gruntowe (katastralne); gdzie nie ma map gruntowych w odpowiednio wielkiej podziale, zdjęcie ma być wykonane z dokładnością przepisaną dla map gruntowych (katastralnych); na planie mają być uwidocznione punkty stałe, za pomocą

którychby można było nanieść linię brzegową, oraz punkty nawelacyjne nawązane do miarodajnego wodowskazu, jeżeli odległość nie jest nadmierne wielką, dalej grunty nadbrzeżne z podaniem rodzaju kultury, granica porostu traw, łóżysko wody na odpowiedniej długości powyżej i poniżej miejsca, o które chodzi, wyraźne krawędzie brzegów, odsypiska i wyspy, powierzchnia zalewu wodą w czasie pomiaru, data pomiaru i stan wody obserwowany wtedy na miarodajnym wodowskazu; dalej mają być w planie sytuacyjnym wskreślone przekroje poprzeczne zdjęte w takich odstępach, ażeby uwidoczniły zmiany wysokości całego przybrzeżnego terenu, z zaznaczonym stanem wody w czasie zdjęcia i stanem zwyczajnym (średnim), wreszcie ma być uwidoczniiona czerwonym kolorem proponowana linia brzegowa;

- c) wykaz właścicieli gruntów i innych interesowanych;
- d) jeżeli jest kataster gruntowy, wykaz zmian projektowanych co do parcel i wykazów hipotecznych z podaniem odnośnych powierzchni.

Na podstawie tego operatu władza kompetentna przeprowadzi dochodzenie na miejscu, przy udziale znawcy technicznego, przesłucha protokularnie interesowanych i wyda orzeczenie, stosując analogicznie postanowienia części szóstej ustawy wodnej. **Od orzeczenia tego wolno wnieść odwołanie do władzy wyższej w sposób przewidziany w tej części ustawy.**

§ 5. Rozporządzenie niniejsze nie obowiązuje w Województwie Śląskim.

P. dekret z dnia 11 kwietnia 1947 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy wodnej na cały obszar województwa śląskiego (poz. 4 niniejszego zeszytu).

7.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROBÓT PUBLICZNYCH

z dnia 6 marca 1924 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu
w przedmiocie pobierania opłat za wydobywanie
piasku, żwiru, kamieni i lodu z łóżysk wód publicznych śródlądowych.

(Dz. U. R. P. z dnia 10 kwietnia 1924 r. Nr 31,
poz. 316).

Na mocy art. 32 ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 936) zarządza się, co następuje:

§ 1. Za wydobywanie piasku, żwiru, kamieni i lodu z łóżysk wód publicznych śródlądowych

będą pobierane opłaty, z wyjątkiem wydobywania tych materiałów bez osobnych urządzeń dla potrzeb gospodarczych lub opartego na specjalnych uprawnieniach (art. 21 ust. 4 ustawy wodnej).

§ 2. Sposób pobierania opłaty i wysokość jej ustanawia w każdym poszczególnym wypadku władza udzielająca pozwolenia na pobór tych materiałów, przy uwzględnieniu miejscowych warunków, rodzaju i stanu wód, sposobu wydobywania materiałów, oraz kosztów utrzymania danej przestrzeni wód. Wysokość opłaty nie powinna przekraczać 5% wartości wydobytego materiału.

§ 3. Opłaty winny być ustanawiane w złotych. Przy przeliczaniu na marki polskie należy przyjmować wartość 1 zł równą 1 frankowi złotemu, przeliczanemu na marki polskie według kursu ustalonego przez Ministra Skarbu w myśl ustawy z dnia 6 grudnia 1923 r. o zastosowaniu stałej jednostki do obliczania danin, niektórych innych dochodów publicznych oraz kredytów udzielanych przez instytucje państwowe (Dz. U. R. P. Nr 127, poz. 1044).

W dniach od 1 do 15 każdego miesiąca włącznie będzie przyjmowany kurs franka złotego, ogłoszony przez Ministra Skarbu na dzień 25 poprzedniego miesiąca, a w dniach od 16 do końca każdego miesiąca kurs złotego, który będzie ogłoszony na dzień 10 danego miesiąca.

Zd. 2 ustępu 1 i ustęp 2 w § 3 utraciły moc obowiązującą wobec wprowadzenia złotego, jako wyłącznego środka płatniczego w Państwie.

§ 4. Władzą właściwą do poboru opłat, wymienionych w § 1 jest państwowy urząd techniczny, który ma poręczony nadzór nad daną przestrzenią wody publicznej.

§ 5. Urząd odbierający opłatę wystawi kwit w dwóch równobrzmiących częściach, z których jedną wręczy tej osobie, która opłatę uiszczy, drugą pozostawi u siebie.

§ 6. Przedsiębiorstwa i osoby zatrudnione przy wydobywaniu materiałów z łóżysk wód są obowiązane stosować się do przepisów o ruchu na wodach publicznych śródlądowych i wszelkich zarządzeń organów służby wodnej, nie tamować ruchu żeglownego i spławu, nie powodować uszkodzeń urządzeń wodnych, oraz przedstawiać dokumenty uprawniające do wydobywania materiałów i poświadczenia uiszczonych opłat na żądanie organów inspekcji wodnej.

§ 7. Prawo pobierania opłaty za wydobywanie z łóżyska wody publicznej materiałów wy-

mienionych w § 1, a zwłaszcza lodu, może być udzielone na pewien okres czasu i na ściśle określonych przestrzeniach wody publicznej samorządom gminnym za ryczałtową kwotę lub za pewną część ściągniętych opłat.

§ 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem województwa śląskiego. Zarazem tracą moc wszystkie dotychczasowe zarządzenia w tym względzie.

P. dekrety z dnia 11 kwietnia 1947 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy wodnej na cały obszar województwa śląskiego (poz. 4 niniejszego zeszytu).

8.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROBÓT PUBLICZNYCH

z dnia 7 maja 1924 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie urządzenia i prowadzenia ksiąg wodnych wraz ze zbiorami map wodnych i dokumentów.

(Dz. U. R. P. z dnia 31 maja 1924 r. Nr 44, poz. 468).

Na podstawie art. 229 i 266 ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 936) zarządza się co następuje:

Układ księgi wodnej, zbioru map wodnych i zbioru dokumentów.

§ 1. Księga wodna służy do wpisu praw użytkowania wody, postanowień co do wysokości piętrzenia, ilości wody i zachodzących w tym względzie zmian, tudzież do wpisu spółek wodnych (związków wałowych), oraz uprawnień rybackich (§ 5 i 13 nin. rozp.).

Księga ta zawiera następujące rubryki: na lewej stronie:

1) nazwę gmin i wsi (osad), w których są urządzenia zakładu wodnego (rybackiego) lub spółki wodnej (związku wałowego), przy czym miejscowość, w której jest główna część zakładu, ma być uwidoczniona na pierwszym miejscu, a przy gminach znajdujących się w innym powiecie lub także w innym województwie ma być podana obok w nawiasie nazwa powiatu względnie także województwa,

2) określenie zakładu wodnego (rybackiego), względnie spółki wodnej (związku wałowego),

3) imię i nazwisko uprawnionego i jego miejsce zamieszkania lub nazwę spółki wodnej (związku wałowego) i siedzibę zarządu, na prawej stronie:

4) uprawnień wodne (rybackie) i sposób użytkowania wody, zasadnicze wymiary odnoszące się do wysokości piętrzenia, ilości wody zezwolonej do użytkowania i do znaków wod-

nych, z powołaniem liczb i dat orzeczeń względnie protokółów,

5) ograniczenia uprawnienia np. co do czasu trwania uprawnienia,

6) uwagi np. o tymczasowych zarządzeniach wydanych z mocy art. 66 ust. (3) i art. 228 ustawy wodnej z r. 1922.

Wzór a) w załączeniu.

Na początku pierwszego tomu księgi wodnej ma być umieszczony spis (rejestr) wpisów, celem ułatwienia odszukania wpisu. W tym celu odnośne stroniczki mają 3 rubryki: w pierwszej rubryce są podane nazwy wód płynących, w drugiej liczby porządkowe wpisów uprawnień, a w trzeciej tom i odnośne stroniczki księgi wodnej.

Każdy zakład względnie spółka wodna (związek wałowy) ma tylko jedną liczbę porządkową.

Dla każdego zakładu lub spółki wodnej (związku wałowego) są przeznaczone dwie stroniczki księgi wodnej obok siebie leżące. Lewa stroniczka ma być opatrzona u góry w lewym rogu liczbą porządkową (arabską) i od strony prawej nazwą zakładu wzgl. spółki wodnej (związku wałowego) w skróceniu, a prawa stroniczka ma zawierać u góry od strony lewej nazwę wody płynącej i w rogu prawym ponownie liczbę porządkową.

Dodatek do księgi wodnej zawiera dane szczegółowe co do spółek wodnych (związków wałowych).

Jest on podobnie złożony, jak księga wodna i zawiera następujące rubryki:

na lewej stroniczce:

1) nazwę gmin, wsi (osad), w których są grunta, kopalnie i zakłady przemysłowe, należące do spółki (związku), przy czym przy gminach znajdujących się w innym powiecie lub także w innym województwie ma być podana obok w nawiasie nazwa powiatu, względnie także województwa,

2) zasadnicze postanowienia statutu, mianowicie: cel spółki, sposób oznaczenia datków udziałowych i głosowania (§ 2 i 6 ust. 1 art. 142 ustawy wodnej), zarząd i władza nadzorcza, oraz daty i liczby odnośnych orzeczeń,

3) spis członków spółki, a przy znaczniejszej ich liczbie podanie ilości członków z odwołaniem się na spis szczegółowy, umieszczony w zbiorze dokumentów,

na prawej stroniczce:

4) spis członków zarządu względnie wydziału,

5) własnoręczne podpisy osób podpisujących za zarząd spółki (związku),

6) uwagi.

Wzór b) w załączeniu.

Na początku pierwszego tomu dodatku do księgi wodnej należy umieścić spis (rejestr) spółek wodnych (związków wałowych). Odnośna stroniczka ma 2 rubryki, z których pierwsza zawiera liczby wpisów spółek (związków) do

księgi wodnej, a druga odnośne stroniczki dodatku.

Dla każdej spółki (związku) przeznacza się dwie stroniczki dodatku do księgi wodnej, obok siebie leżące. U góry ma być umieszczony napis, zawierający na lewej stroniczce odnośną liczbę porządkową wpisu do księgi wodnej i nazwę spółki (związku), na prawej stroniczce siedzibę zarządu spółki (związku) i ponownie liczbę porządkową wpisu do księgi wodnej.

Każdy tom księgi wodnej i dodatku ma mieć stroniczki ponumerowane i ma być opatrzony stwierdzeniem urzędowym ilości kart.

Wszelkie wpisy do księgi wodnej i dodatku mają być wykonane atramentem czarnym wyraźnym piśmem. Po każdym wpisie należy pociągnąć przez obie strony linię, a puste miejsca w rubrykach przekreślić liniami ukośnymi. Wpisy mają następować po sobie aż do wyczerpania miejsca na stroniczce. W razie wyczerpania miejsca należy przy następnym wpisie dla tego samego uprawnienia (spółki, związku) przeznaczyć nowe dwie stroniczki bezpośrednio po ostatniej z zajętych już, zaopatrzyć je w ten sam napis jak poprzednio, a nadto należy zaznaczyć na nowej lewej stroniczce u góry w lewym rogu odniesienie do zapisanych stroniczek poprzednich wpisów, tudzież na prawej stroniczce poprzedniego wpisu u dołu w prawym rogu odniesienie do nowych stroniczek.

Każda zmiana wpisu może być wykonana tylko przez nowy wpis i przekreślenie w całości lub częściowo w miarę potrzeby czerwonym atramentem wpisu poprzedniego, odnoszącego się do tej zmiany, przy czym należy dodać na końcu również czerwonym atramentem rzymską liczbę porządkową, a przy wpisie zmiany umieścić w rubryce pierwszej tę samą liczbę rzymską czarnym atramentem. W podobny sposób należy postąpić w razie sprostowania błędów pisarskiego.

§ 2. Zbiór map wodnych składa się z mapy poglądowej wód w powiecie w podziale 1 : 100.000, tudzież z planów szczegółowych odnośnych urządzeń. Plany szczegółowe winny zawierać sytuację umożliwiającą zorientowanie się w założeniu całego urządzenia, przekrój podłużny i w miarę potrzeby przekroje poprzeczne rzeki oraz odpowiednie rzuty i przekroje budowli z wpisanymi ważnymi miarami. Plany te mają być zgodne z planami oryginalnymi, zatwierdzonymi przez władze wodne.

Plany szczegółowe mają być złożone w formie papieru kancelaryjnego między dwie tektury o takich wymiarach i związane taśmą.

Na tekturze ma być umieszczona u góry nazwa wody płynącej, pod nią liczba wpisu do księgi wodnej, a niżej nazwa zakładu względnie spółki wodnej (związku wałowego).

§ 3. Zbiór dokumentów składa się z odpisów wydanych przez władzę orzeczeń, odnoszących

się do wpisów w księdze wodnej) i w dodatku. Odpisy te mają być wykonane na trwałym papierze w formacie papieru kancelaryjnego z pozostawieniem po obu brzegach strony marginesów 3 cm. szerokich. Dokumenty odnoszące się do tego samego zakładu wzgl. spółki wodnej (związku wałowego) należy zaopatrzyć na początku w jedną kartkę papieru w tym samym formacie, na której umieścić należy u góry na środku listwę porządkową wpisu do księgi wodnej, nazwę woły płynącej i nazwę zakładu wzgl. spółki wodnej (związku wałowego). Dokumenty te należy przechowywać w odpowiedniej tece i z końcem roku, a przy mniejszym wpływie co kilka lat, dać oprawić w jedną książkę z dodaniem na początku każdego tomu spisu zakładów wzgl. spółek wodnych (związków wałowych), których dokumenty są przechowane, a na okładce napisać: „Zbiór dokumentów księgi wodnej. Rok . . .”.

Do zbioru dokumentów należy dołączyć dotychczasowe wykazy udzielonych praw wodnych, np. księgi wodne prowadzone w Małopolsce, a odrębnie do spółek wodnych (związków wałowych) odpisy zatwierdzonych przez władze statutów i spisy członków spółek wodnych (związków wałowych).

Przechowywanie księgi wodnej oraz zbiorów map i dokumentów, wgląd do nich, odpisy.

§ 4. Księgę wodną, dodatek do niej, zbiory map i dokumentów przechowuje władza prowadząca księgę wodną pod zamknięciem, w możliwie bezpiecznym od ognia lokalu.

Wgląd do księgi wodnej, dodatku i zbiorów map i dokumentów jest dozwolony każdemu w godzinach urzędowych pod dozorem urzędnika, który winien czuwać, aby księgi, dokumenty i mapy nie doznały przy tym uszkodzenia, a zapiski lub rysunki żadnej zmiany.

Władza prowadząca księgę wodną ma wydawać interesantom na żądanie odpisy wpisów do księgi wodnej i dokumentów przechowywanych w zbiorze za złożeniem należytości, którą oznaczy Minister R o b ó t P u b l i c z n y c h.

W p i s y.

a) Uprawnienia wodne.

§ 5. Do ksiąg wodnych mają być wpisane:

1) prawomocne pozwolenia władzy wodnej na używanie wody tak publicznej, jak i prywatnej, uzyskane na podstawie przepisów ustawy wodnej z r. 1922;

2) uprawnienia wodne wraz z określeniem odnosnych urządzeń, które w myśl postanowień art. 252—254 ustawy wodnej z r. 1922 pozostają w mocy;

3) wszelkie zmiany zasile w uprawnieniach i w odnosnych urządzeniach wodnych wpisanych do ksiąg wodnych, które będą urządzone

na podstawie niniejszego rozporządzenia, o ile na te zmiany zezwoliła prawomocnie władza wodna;

4) spółki wodne (związki wałowe) związane na podstawie przepisów ustawy wodnej z r. 1922;

5) związki wałowe w b. dzielnicy pruskiej, dla których zostały wydane statuty w drodze rozporządzenia królewskiego (art. 183 ustawy wodnej z r. 1922);

6) spółki wodne (związki wałowe) publiczno-prawne, istniejące przy wejściu w życie ustawy wodnej z r. 1922 na podstawie przed tym obowiązujących przepisów, po dopełnieniu przez zarządy tych spółek (związków) warunków, zawartych w art. 183 ustawy wodnej z r. 1922;

7) wszelkie zmiany w organizacji uprawnieniach spółek wodnych (związków wałowych) wpisanych do ksiąg wodnych, urządzonych na podstawie niniejszego rozporządzenia, przeprowadzone zgodnie z ustawą wodną z r. 1922.

§ 6. Celem wpisania do ksiąg wodnych uprawnień wymienionych w § 5 winna władza prowadząca księgę wodną wezwać zarządy istniejących w jej okręgu zakładów i urządzeń wodnych, tudzież przewodniczących spółek wodnych (związków wałowych) do przedłożenia zeznań co do danych, które mają być wpisane do księgi wodnej.

Zarazem należy ich wezwać do przedłożenia:

1) oryginalnych planów szczegółowych i kopii tychże przeznaczonych do zbioru map wodnych, sporządzonych według wymogów podanych w § 2 niniejszego rozporządzenia; przy czym dla zakładów istniejących przy wejściu w życie ustawy wodnej z r. 1922 przedłożenie tych planów można ograniczyć do tych części urządzeń, które mają bezpośredni wpływ na interesy publiczne lub prawa osób trzecich;

2) prawomocnych orzeczeń władz i odpisów tych orzeczeń potrzebnych do zbioru dokumentów w myśl § 3 niniejszego rozporządzenia, a co do spółki wodnej (związku wałowego) także statutu i odpisu tegoż;

3) odnośnie do uprawnień istniejących przy wejściu w życie ustawy wodnej z r. 1922 także:

a) dowodów dopełnienia warunków zastrzeżonych w art. 252—254 ustawy wodnej z r. 1922, a więc dokumentów i odpisów tychże, stwierdzających specjalny tytuł, na którym są oparte prawa zgłoszone, lub stwierdzających, że istnieje prawnie urządzenie służące do ich wykonywania, dalej, że te urządzenia zostały wykonane przed 1 stycznia 1923 r., lub że przed tym terminem przystąpiono legalnie do ich wykonania, a wreszcie, że zakład istniał w dniu 1-ym stycznia 1923 r. dłużej niż 10 lat,

b) urzędowych wyciągów z ksiąg hipotecznych (gruntowych),

c) wykazu osób, na których prawa zakład może oddziaływać z dołączeniem ewentualnych ich oświadczeń.

§ 7. Przedłożone dowody i plany zbada władza prowadząca księgę wodną, o ile jest zarazem kompetentna według szóstej części ustawy wodnej z r. 1922 i jeżeli istnienie i rozmiar prawa będą wykazane w sposób wykluczający wszelką wątpliwość, orzeknie wpisanie uprawnień do księgi wodnej, ułoży na podstawie opinii urzędu technicznego treść wpisu w związanych i jasnych zdaniach, oraz rozstrzygnie, które plany i dokumenty mają być w kopiach i odpisach włączone do zbiorów.

W razie zaś wątpliwości lub braku dokumentów przeprowadzi władza wodna stosując przepisy zawarte w szóstej części ustawy wodnej z r. 1922 dochodzenie, na podstawie którego wyda orzeczenie co do utrzymania w mocy i rozmiarów uprawnienia, a po prawomocności tego orzeczenia ułoży na podstawie opinii urzędu technicznego treść wpisu do księgi wodnej, lub odmówi stanowczo wpisania do księgi wodnej.

O ile władza prowadząca księgę wodną nie jest zarazem władzą kompetentną do przeprowadzenia wyżej podanych dochodzeń i wydania orzeczenia po myśli szóstej części ustawy wodnej z r. 1922, odstąpi dowody i plany władzy kompetentnej. Władza kompetentna przeprowadzi to dochodzenie, wyda orzeczenie, ułoży treść wpisu na podstawie opinii urzędu technicznego i prześle go władzy prowadzącej księgę wodną wraz z planami i dokumentami, których kopie i odpisy mają być złożone do zbiorów, lub odmówi stanowczo wpisania do księgi wodnej, zawiadamiając o tym władzę prowadzącą księgę wodną.

§ 8. Jeżeli interesowany złożył wspomniane w § 6 niniejszego rozporządzenia wyjaśnienia i dowody jednej z władz utrzymujących księgę wodną, winien na wezwanie innej władzy prowadzącej księgę wodną podać datę podania i władzę, której przedłożył wyjaśnienia i dowody.

Jeżeli władza prowadząca księgę wodną posiada odnośne dowody w oryginale (np. księgi wodne w Małopolsce) lub jeżeli dowody zaginęły, a władza ma odnośne dane w aktach, może interesowany powołać się na te dowody i akta lub wskazać władzę, która ma te dane.

Nadestanie przez interesowanego zeznania wspomnianego w § 6 należy uważać jako wniosek o wpisanie uprawnienia do księgi wodnej w myśl art. 253 i 254 ustawy wodnej z r. 1922.

§ 9. Władze wodne, udzielając pozwoleń na użytkowanie wody, zawiązanie spółki wodnej (związku wałowego), albo orzekając o prawności istnienia urządzeń i rozmiarach uprawnienia, które istniało przy wejściu w życie ustawy wodnej z r. 1922, lub wreszcie pozwalając na zmiany w uprawnieniach lub odnośnych urządzeniach, winne są z urzędu przesłać po prawomocności orzeczenia władzy prowadzącej księgę wodną treść wpisu i nadesłać przy tym plany do zbioru map wodnych sporządzone przez interesowanego na jego koszt i sprawdzo-

ne przez odnośny urząd techniczny, oraz sprawdzone przez siebie odpisy orzeczeń wszystkich instancji.

§ 10. Władze wodne, nadzorujące zakłady i spółki wodne, komisje rewizyjne oraz państwowe zarządy techniczne winny czuwać, aby stan faktyczny zgadzał się z wpisami do ksiąg wodnych i w tym celu czynić wszelkie doniesienia i zarządzenia wskazane w ustawie wodnej z r. 1922.

§ 11. Zakłady wodne, których urządzenia leżą w kilku powiatach i spółki wodne (związki wałowe), których grunty leżą w kilku powiatach, należy wpisać do księgi wodnej tego powiatu, w którym znajduje się główna część zakładu, a w księgach wodnych innych powiatów tylko uwidocznić je w krótkości z odwołaniem się na wpis do księgi wodnej pierwszego powiatu.

§ 12. O dokonanym wpisie do księgi wodnej zawiadamia władza prowadząca księgę wodną władzę, na podstawie orzeczenia której uskuteczcono wpis, oraz wszystkich interesowanych, podając treść wpisu i wymieniając plany oraz dokumenty, których kopie złożono do zbiorów. Oryginały planów i dokumentów należy zwrócić stronom.

b) Uprawnienia rybackie.

§ 13. Uprawnienia rybackie podlegają wpisowi do ksiąg wodnych w wypadku, gdy wpis taki przewidują obowiązujące ustawy rybackie.

W b. dzielnicy pruskiej mają być wpisane do ksiąg wodnych prawa rybackie przewidziane w § 11 ustawy rybackiej z 11 maja 1916 r. (Zb. ust. pr. str. 55), oraz ewentualne ich zmiany i wygaśnięcie na wniosek uprawnionego, stwierdzone przez właściwą władzę rybacką, która przesyła władzy prowadzącej księgę wodną, treść wpisu i odpisy dla zbioru dokumentów.

Zresztą mają do wpisu uprawnień rybackich odpowiednie zastosowanie postanowienia zawarte w niniejszym rozporządzeniu.

P. ustawę z dnia 7 marca 1928 r. o rybołówstwie (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 357).

Władze prowadzące księgę wodną.

§ 14. Księgę wodną wraz z zbiorem map wodnych i zbiorem dokumentów prowadzi władza administracyjna I instancji (art. 229 ustawy wodnej z r. 1922) w gminach zaś, które stanowią odrębny okrąg administracji państwowej, władza, która spełnia tam czynności administracyjne I instancji, a w Warszawie — Komisariat Rządu na m. st. Warszawę.

1) Władzami administracyjnymi I instancji w rozumieniu rozpo. są obecnie powiatowe władze administracji ogólnej.

2) Postanowienie § 14 rozpo. o prowadzeniu księgi wodnej w Warszawie przez Komisariat Rządu na m. st. Warszawę jako sprzeczne z art. 229 ustawy wod-

nej w brzmieniu jednolitego tekstu z r. 1928, utraciło moc obowiązującą.

§ 15. Państwowy urząd techniczny wodny mający siedzibę w danym powiecie, w braku takiego najbliższej położony, lub wreszcie inny państwowy urząd techniczny, który wyznaczy Wojewoda, jest obowiązany dostarczyć starostwu mapę poglądową do zbiorów map wodnych, sprawdzać zgodność planów przeznaczonych do zbioru map wodnych z planami zatwierdzonymi przez kompetentną władzę wodną i współdziałać przy ułożeniu wpisów do

księgi wodnej, wreszcie pomagać władzy prowadzącej księgę wodną w należytych jej prowadzeniu.

Przepisy końcowe.

§ 16. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem województwa śląskiego z dniem 1 lipca 1924 r.

P. dekret dn. 11 kwietnia 1947 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy wodnej na cały obszar województwa śląskiego (poz. 4 niniejszego ze-
szytu).

W z ó r

(Strona lewa).

Wzór a) Do rozp. Ministra Robót
Publ. z dn. 7 maja 1924 r., poz. 468.

(L. porz.)

(Nazwa zakładu, spółki wodnej (związku wałowego)

Nazwa gmin, wsi (osad)	Określenie zakładu wodnego (rybackiego) lub spółki wodnej (związku wałowego)	Imię i nazwisko i miejsce zamieszkania uprawnionego lub nazwa spółki wodnej (związku wałowego) i siedziba zarządu.

(Strona prawa)

(Nazwa wody płynącej).

(L. porz.)

Uprawnienia wodne (rybackie) i sposób użytkowania wody, zasadnicze wymiary, znaki wodne, liczby i daty orzeczeń względnie protokółów.	Ograniczenia uprawnienia	U w a g i

Wzór b). Do rozp. Ministra Robót
Publ. z dn. 7 maja 1924 r., poz. 468.

(Strona lewa).

(L. porz. wpisu
do księgi wodnej).

(Nazwa spółki (związku).

Nazwa gmin, wsi (osad)	Zasadnicze postanowienia statutu spółki (związku), mianowicie cel spółki, wysokość udziałów, sposób głosowania, zarząd i władza nadzorcza. Liczby i daty orzeczeń względnie protokółów.	Spis członków spółki (związku)

(Strona prawa).

(Siedziba zarządu spółki (związku).

(L. porz. wpisu
do księgi
wodnej)

Spis członków zarządu wzgl. wydziału spółki (związku)	Własnoręczne podpisy osób podpisujących za zarząd spółki (związku)	U w a g i

9.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROBÓT PUBLICZNYCH

z dnia 14 lutego 1925 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa
i Dóbr Państwowych w sprawie zakładania,
utrzymywania, użytkowania i spuszczenia stawów,
które nie są w połączeniu z zakładami
o sile wodnej.

(Dz. U. R. P. z dnia 7 marca 1925 r. Nr 23 poz. 160).

Na zasadzie art. 258 i 266 ustawy wodnej z
dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 102,
poz. 936) zarządza się, co następuje:

Zakładanie stawów.

§1. Przy założeniu stawu należy mieć na
względnie istotny wpływ stawu nie tylko na
sąsiednie grunty, ale także na stosunki wodne
powyżej i poniżej stawu.

W wypadkach, kiedy przy uwzględnieniu art.
36 i 45 ustawy wodnej okaże się potrzebne
uzyskanie pozwolenia władzy na założenie sta-
wu, należy w pozwoleniu przepisać takie wa-
runki, aby ani interesy publiczne, ani też cu-
dze prawa nie zostały na szkodę narażone, w
szczególności, aby nie doznawały zabagnienia
grunty, używane do produkcji rolniczej, ani
też nie doznawały szkody urządzenia publicz-
ne lub prywatne, np. koleje żelazne, drogi i za-
kłady wodne.

Pozwolenia należy udzielać na podstawie
dochodzenia wodno-prawnego, przeprowadzo-
nego w myśl przepisów części szóstej ustawy
wodnej. W razie sprzeczności interesów gospo-
darczych stron rozstrzyga o udzieleniu lub
odmowie pozwolenia interes o większym zna-
czeniu gospodarczym.

Stawy winny być zakładane w takim poło-
żeniu względem osiedli ludzkich, aby te nie
były narażone na niebezpieczeństwo zalewu.

Dopuszczalny najwyższy stan zwierciadła
wody w stawie należy oznaczyć stałym znakiem

wodnym, urządzonym w sposób możliwie pro-
sty a celowy, stosownie do wskazań władzy.

Staw winien posiadać urządzenia do spustu,
do przepuszczania wielkich wód i do regulowa-
nia stanu wody.

Jeżeli przewiduje się możliwość potrzeby
zniesienia w przyszłości stawu w interesie do-
bra publicznego, należy w myśl art. 46 ustawy
wodnej udzielić pozwolenia na założenie stawu
na czas ograniczony.

§ 2. Groble stawowe powinny być budowla-
ne według zasad wiedzy technicznej w ten spo-
sób i w takich rozmiarach, aby przy najwyż-
szym stanie wody odpowiadały wszelkim wa-
runkom stałości tak z uwagi na samą gro-
ble, jak i grunt tworzący jej podstawę.

Groble powinny być wykonane w takim od-
stępie od granicy cudzych gruntów, aby było
możliwe przeprowadzenie tam później rowu,
celem odprowadzenia wód przesiakających;
odstęp ten nie powinien być mniejszy niż 4 m.

Korona grobli stawu o powierzchni ponad 5
ha powinna wznosić się przynajmniej 0,5 m.
nad najwyższy dozwolony stan wody w stawie.
Szerokość korony należy oznaczyć zależnie od
ważności grobli dla bezpieczeństwa publiczne-
go, rodzaju materiału, z którego jest zbudowa-
wana, rodzaju podłoża i wysokości grobli.

Szerokość korony grobel zewnętrznych (ob-
wodowych) powinna wynosić co najmniej
1.00 m.

Jeżeli groble są tylko odarniowane i nie posia-
dają innych szczególnych ubezpieczeń stosu-
nek pochyłości skarp winien być nie mniejszy,
niż 1:1.5.

Skarpy grobli, o ile nie posiadają innych
szczególnych ubezpieczeń winny być wyłożone
darniną lub obsiane mieszaną traw.

§ 3. Urządzenia do spustu mogą być łączone
z urządzeniami tak do przepuszczania wiel-
kich wód, jak i do regulowania stanu wody.

O ile spust ma się odbywać zapomocą rury,
przeprowadzonej przez groble, należy kłaść
szczególną uwagę na uzyskanie należytej
szczelności między ścianami rury a groblą. Na
należyte ufundowanie rury i na zabez-
pieczenie wylotu rury od nadmucia.

Kraty w miejscach dopływu i odpływu po-
winny być tak urządzone, żeby powierzchnia

otworów przewyższała powierzchnię przekroju rury o tyle przynajmniej, aby prędkość przepływu przez kratę dorównywała prędkości przepływu przez rurę.

Kanały odpływowe powinny mieć takie wymiary i być tak urządzone, ażeby woda odpływająca nie występowała na brzegi i nie powodowała szkód.

Urządzenia do spuszczenia wody winny być zabezpieczone w odpowiedni sposób przed otwieraniem ich przez osoby postronne.

§ 4. Urządzenie do regulowania stanu wody (mnich) powinno pozwalać na regulację tego stanu w granicach, wywołanych zmianami w zwyczajnym dopływie wody.

Co do przeprowadzenia rur przez groblę, co do użycia krat i co do urządzenia kanału odpływowego mają odpowiednie zastosowanie przepisy § 3.

§ 5. Urządzenia do przepuszczania wielkich wód, t. j. przelewy i śluzy, winny mieć takie wymiary, aby wystarczały do całkowitego przepływu nadzwyczajnych wielkich wód.

Urządzenia te powinny być założone ile możności w naturalnym gruncie, a nie w grobli, a w razie konieczności umieszczenia ich w grobli, winno się wybierać na nie miejsca dla grobli najmniej szkodliwe. Całe urządzenie należy ochronić w odpowiedni sposób przeciw niebezpieczeństwu podmycia spodem i z boków, jako też podmycia u wypływu.

Wysokość stawideł śluzowych oraz wszelkiego rodzaju zamknięć przelewu należy tak wyznaczyć, żeby górna ich krawędź w stawie zamkniętym leżała dokładnie w poziomie dozwolonego najwyższego stanu wody.

Stawidla i wszelkie zamknięcia otworów przelewowych powinny być opatrzone takimi przyrządami do podnoszenia względnie opuszczania, żeby czynności te mogły być dokonywane przez 1 lub 2 ludzi.

Co do urządzenia kanału odpływowego i co do zabezpieczenia urządzeń przed osobami postronnymi mają odpowiednie zastosowanie przepisy § 3.

O ile staw posiada wystarczające zabezpieczenia od wtargnięcia do niego wielkich wód przez obwałowanie lub inne urządzenia techniczne, można zaniechać wykonania urządzeń do przepuszczenia wielkich wód.

§ 6. W wypadkach, gdy może zagrażać z powyżej położonych terenów napływ wielkich wód na groble stawowe, należy dla zabezpieczenia grobel od uszkodzeń i przetrwania stosować kanały obwodowe, czyli burzowe.

Jeżeli skutek spiętrzenia wody w stawach zagraża cudzym gruntom zabagnienie, należy dla zapobieżenia temu przeprowadzić rowy osuszające, o należytych odpływie, oddzielające stawy od tych gruntów; dla osiągnięcia tego celu mogą być również wykorzystane kanały burzowe.

§ 7. W stawach o dopływie z rzek lub innych

zbiorników wody wymiary i budowa kanału dopływowego i śluzy wpustowej winny być przystosowane do ilości doprowadzonej wody i tak urządzone, aby była wykluczona możliwość zalewu, zabagnienia lub jakichkolwiek uszkodzeń cudzych gruntów.

Urządzenia do wpustu wody winny być w odpowiedni sposób zabezpieczone przed otwieraniem ich przez osoby postronne.

§ 8. Projekty, dołączone do próśb o pozwolenie na założenie stawu, powinny zawierać dokładny, szczegółowy plan sytuacji stawu, plan ogólny najbliższego dorzecza w podziale w 1:25000 do 1:126000 z wykreśleniem położenia projektowanego stawu, przekroje grobel, przekroje kanałów dopływowych i odpływowych, projekty pomocniczych urządzeń, jak: jazy, śluzy, przelewy i t. p., oraz uzasadnienie hydrologiczne przyjętych w projekcie wymiarów.

§ 9. Władza winna czuwać, aby dla zabezpieczenia interesów publicznych i praw osób trzecich były ściśle przestrzegane zasady prawidłowego zakładania stawów.

Utrzymywanie, użytkowanie i spuszczenie stawów.

§ 10. Urządzenia stawowe należy w takim stanie utrzymywać, aby nie powodowały szkód dla interesów publicznych i praw cudzych. Z tego powodu w pozwoleniu na założenie stawu mają być zamieszczane dokładne przepisy co do utrzymania w dobrym stanie stawów i urządzeń pomocniczych oraz co do sposobu napełniania i spuszczenia stawów.

Spust wody w nien być dokonywany w ten sposób, aby budowle wodne na kanale odpływowym i urządzenia melioracyjne, połączone z tym kanałem, nie mogły być uszkodzone oraz aby interesy publiczne i prawa osób trzecich nie doznawały szkody.

Zarazem zastrzec należy w pozwoleniu, że władza może wprowadzić zmiany w przepisach wydawanych przy udzielaniu pozwolenia, o ile to okazałoby się potrzebne do zabezpieczenia interesów publicznych i praw osób trzecich.

W myśl przepisów, zawartych w rozdziale III części szóstej ustawy wodnej, władza winna czuwać, aby dla zabezpieczenia interesów publicznych i praw osób trzecich przestrzegano ściśle zasad prawidłowego utrzymywania, użytkowania i spuszczenia stawów.

Zniesienie stawów.

§ 11. Na zniesienie stawu należy uzyskać pozwolenie władzy, w celu zabezpieczenia interesu publicznego i praw osób trzecich.

§ 12. Jeżeli stawy, zasłane wodą przez stosowanie urządzenia piętrzącego wodę w rzece, mają być zniesione, to zniesienie urządzenia, piętrzącego wodę w rzece, może nastąpić w myśl art. 70 ustawy wodnej tylko za zezwoleniem władzy po przeprowadzeniu dochodzenia, przy czym zezwolenia można odmówić, gdyby

inni przez unieruchomienie lub zniesienie urządzenia mieli ponieść szkodę; może jednak uprawniony domagać się, ażeby zainteresowani w utrzymaniu urządzenia zwrócili uprawnionemu koszty utrzymania urządzenia, albo też sami je utrzymywali.

Postanowienia końcowe.

§ 13. Jeżeli chodzi o stawy mniejszego znaczenia, można zaniechać ścisłego stosowania przepisów, podanych w poprzednich paragrafach, jeżeli nie wynikną z tego powodu szkody dla interesów publicznych lub praw cudzych.

§ 14. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, z wyjątkiem województwa śląskiego.

P. dekret z dnia 11 kwietnia 1947 r. o rozciągnięciu mocy obowiazującej ustawy wodnej na cały obszar województwa śląskiego (poz. 4 niniejszego zeszytu).

10.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROBÓT PUBLICZNYCH

w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych

z dnia 17 lutego 1928 r.

o katastrze sił wodnych.

(Dz. U. R. P. z dnia 26 marca 1928 r. Nr 40, poz. 393).

z uwzględnieniem zmian wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Robót Publicznych z dnia 17 grudnia 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 7/1932 poz. 44).

Na podstawie art. 258 punkt 4 i art. 266 ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 936) zarządza się co następuje:

§ 1. Celem uzyskania dokładnego poglądu na stan i warunki użytkowania sił wodnych w Państwie i ułatwienia w ten sposób racjonalnego wykorzystania tych sił, zostaje założony kataster sił wodnych.

§ 2. Kataster sił wodnych, opracowany i ogłaszany kolejno dla poszczególnych rzek, względnie odcinków rzek, podaje wartości potrzebne do obliczenia siły wodnej, t. j. powierzchnię dorzecza, spad całkowity, rzędne zwierciadła wody, sekundową objętość przepływu i siłę wody dla charakterystycznych stanów wody, oraz daty co do sił wodnych już wyzyskanych, t. j. nazwę i rodzaj istniejącego zakładu wodnego wraz z oznaczeniem spadu, rzędnej spiętrzenia, objętości wody roboczej i mocy instalowanej, ewentualnie także pojemności zbiornika retencyjnego.

Kataster składa się z tablic liczbowych i odpowiednich wykresów.

O zaprowadzeniu katastru dla danej rzeki lub jej odcinka ogłasza się w Monitorze Polskim

§ 3. Opracowanie i ogłaszanie katastru sił wodnych oraz przeprowadzenie potrzebnych do tego studiów i pomiarów należy do zadań państwowej służby hydrograficznej.

Organem centralnym państwowej służby hydrograficznej jest Centralne Biuro Hydrograficzne w Warszawie, jako Wydział Ministerstwa Robót Publicznych.

Czynności Centralnego Biura Hydrograficznego przejął Państwowy Instytut Hydrologiczno-Meteorologiczny, utworzony na mocy dekretu z dnia 5 lutego 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 6, poz. 55).

§ 4. Projekty techniczne, dołączone do podań o pozwolenia wodno-prawne (art. 191) ustawy wodnej, oraz elaboraty znawców technicznych (art. 198 ustęp 7) w wypadkach, gdy się odnoszą do rzeki lub jej odcinka, dla którego jest już założony kataster, powinny być uzgodnione i nawiązane pod względem hydrologicznym do dat i szczegółów w katastrze.

Projekty techniczne sprzeczne z datami uwidocznionymi w katastrze będą zwracane petentowi do uzupełnienia.

§ 5. Władze prowadzące księgę wodną mają obowiązek o podstawie wpisu do księgi wodnej (§ 7 ustęp 1 i 2 rozporządzenia Ministra Robót Publicznych o księgach wodnych z dnia 7 maja 1924 r. Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 468) zawiadamiać jednocześnie Centralne Biuro Hydrograficzne.

Tych samych danych odnośnie do zakładów wodnych już istniejących dostarczają wspomniane władze w myśl wskazówek udzielających przez Centralne Biuro Hydrograficzne.

§ 6. Daty, dostarczone Centralnemu Biuru Hydrograficznemu przez władze, prowadzące księgi wodne, mogą być przez to biuro uzupełniane co do szczegółów, objętych w § 2 niniejszego rozporządzenia. Centralne Biuro Hydrograficzne podaje uzupełnione daty do wiadomości władz wodnych, o ile chodzi o szczegóły, które w myśl obowiązujących przepisów mają być uwidoczniane w księgach wodnych.

Właściciele zakładów wodnych obowiązani są udzielać organom państwowej służby hydrograficznej wszelkich wyjaśnień i wskazówek co do szczegółów poboru i użytkowania wody oraz obowiązani są dozwolić wstępu do zakładu dla dokonania potrzebnych pomiarów.

§ 7. Przy udzielaniu pozwoleń na zakłady wodne, w wypadkach wymagających szczegółowego rozpatrzenia hydrograficznych podstaw projektu, w szczególności zaś tam, gdzie udzielanie nowego pozwolenia mogłoby spowodować rozdrobnienie większych spadków, władze wodne zasięgać będą opinii Centralnego Biura Hydrograficznego (niezależnie od potrzeby zasięgania opinii innych władz stosownie do postanowień art. 192 ustęp 2 ustawy wodnej).

§ 8. Przekroczenie przepisów § 6 ustęp 2 niniejszego rozporządzenia będzie karane według art. 247 ustęp 2 ustawy wodnej.

§ 9. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

11.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROBÓT PUBLICZNYCH

w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa oraz
Przemysłu i Handlu

- z dnia 2 września 1929 r.

o wojewódzkich radach wodnych.

(Dz. U. R. P. z dnia 9 listopada 1929 r. Nr 75.
poz. 567).

Na podstawie art. 240 ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr 62, poz. 574) zarządza się co następuje:

§ 1. Wojewódzka rada wodna składa się z przewodniczącego i jego zastępcy, mianowanych przez Ministra Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa oraz Przemysłu i Handlu oraz 9 członków, wybranych po jednej trzeciej przez:

- 1) organa uchwalające wojewódzkiego związku komunalnego,
- 2) izby rolnicze,
- 3) izby przemysłowo-handlowe i izby rzemieślnicze.

Oprócz członków wojewódzkiej rady wodnej wybierają czynnik wskazane w ustępie pierwszym zastępców w liczbie odpowiadającej liczbie wybranych członków.

1. Kompetencje Ministra Robót Publicznych w sprawach wodnych przejęli Ministrowie: Rolnictwa i Reform Rolnych, Komunikacji oraz częściowo Odbudowy. Z uwagi na przepisy art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. w sprawie zniesienia urzędu Ministra Robót Publicznych (poz. 3 niniejszego zeszytu) przewodniczącego wojewódzkiej rady wodnej mianuje obecnie Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

2. Izby rolnicze zostały zniesione dekretem z dnia 26 sierpnia 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 47, poz. 265), a czynność ich w zakresie przedstawicielstwa rolnictwa przekazane stowarzyszeniu „Związek Samopomocy Chłopskiej”.

§ 2. Do czasu zorganizowania właściwego samorządu wojewódzkiego członków wojewódzkiej rady wodnej i ich zastępców przypadających na organa uchwalające wojewódzkich związków komunalnych wybierają, względnie wyznaczają organa wymienione w art. 260 ust. 1 i 2 ustawy wodnej.

§ 3. Do czasu zorganizowania izb rolniczych wybierają przy-

padających na nie członków wojewódzkiej rady wodnej i ich zastępców społeczne organizacje rolnicze, mające swoją siedzibę na obszarze województwa.

W tym celu każda społeczna organizacja rolnicza wybiera na imienne wezwanie wojewody jednego delegata, wybrani zaś w ten sposób delegaci na zarządzonym przez wojewodę zebraniu wybierają większość głosów potrzebną ilość członków i zastępców.

§ 4. Z przypadających do wyboru na izby przemysłowo-handlowe i izby rzemieślnicze trzech członków wojewódzkiej rady wodnej i tyluż zastępców, dwóch członków i tyluż zastępców wybierają izby przemysłowo-handlowe, jednego zaś członka i zastępcę izby rzemieślnicze na zasadach, wynikających z poniżej podanych postanowień.

Jeżeli okrąg działania izby przemysłowo-handlowej pokrywa się z obszarem województwa, względnie jeśli obejmuje dwa lub więcej województw, dla każdego z nich mają być wybrani członkowie wojewódzkiej rady wodnej w liczbie oznaczonej w ustępie poprzednim.

Jeżeli obszar województwa należy do okręgów działania dwóch izb przemysłowo-handlowych, wówczas każda z tych izb wybiera po jednym członku wojewódzkiej rady wodnej i po jednym zastępcy.

Jeżeli obszar województwa należy do okręgów działania kilku izb rzemieślniczych, wówczas wyboru członka wojewódzkiej rady wodnej i jego zastępcy dokonywa izba rzemieślnicza, mająca swoją siedzibę w mieście wojewódzkim z tym wyjątkiem, że do warszawskiej wojewódzkiej rady wodnej wybiera członków izba rzemieślnicza we Włocławku.

We Włocławku istnieje obecnie jedynie ekspozytura Warszawskiej Izby Rzemieślniczej.

§ 5. Członkiem wojewódzkiej rady wodnej względnie jego zastępcą może być każdy, kto posiada prawo wyborcze do Sejmu.

§ 6. Członkowie i ich zastępcy wybierani są na okres 5-letni.

Ustępujący członkowie pełnią jednak swe czynności aż do chwili ukonstytuowania się nowej rady.

§ 7. Wybory członków wojewódzkiej rady wodnej zarządza wojewoda na trzy miesiące przed upływem pięcioletnia.

Jeżeli przed upływem pięcioletnia opróżni się mandat członka lub jego zastępcy, dokonywa się wyboru uzupełniającego z danej grupy na czas do końca pięcioletnia.

Wynik wyborów ogłasza wojewoda w dzienniku urzędowym oraz podaje do wiadomości przewodniczącemu rady.

§ 8. Wojewódzka rada wodna zbiera się na zaproszenie przewodniczącego.

O każdym posiedzeniu wojewódzkiej rady wodnej należy zawiadomić wojewodę na 7 dni przed posiedzeniem.

Poza tym zawiadomione być powinny inne interesowane władze i urzędy, a w szczególności dowództwa okręgów korpusów, dyrekcje dróg wodnych, dyrekcje kolei państwowych, okręgowe urzędy ziemskie. Wspomniane władze i urzędy mają prawo delegować swych przedstawicieli do udziału w obradach.

Do zawiadomienia powinien być dołączony porządek obrad.

Funkcje okręgowych urzędów ziemskich przejęły wojewódzkie władze adm. ogólnej.

§ 9. Dla ważności uchwał wojewódzkiej rady wodnej wymagana jest obecność przewodniczącego lub jego zastępcy i co najmniej czterech członków rady.

Uchwały zapadają większością głosów. W razie równości głosów, za uchwalone uważa się te opinie, za którymi głosował przewodniczący.

§ 10. W sprawach, w których władze zażądają od wojewódzkiej rady wodnej opinii, wojewódzka rada wodna wydaje opinię na podstawie ustalonego przez władze stanu faktycznego.

Opinię przesyła na piśmie przewodniczący wojewódzkiej rady wodnej tej władzy, która jej żądała.

Opinie w sprawach, wymienionych w art. 238 ustawy wodnej udzielone być powinny najpóźniej w ciągu 3 miesięcy, licząc od czasu, w którym żądanie udzielenia opinii do wojewódzkiej rady wodnej wpłynęło.

§ 11. Bliższe postanowienia co do sposobu obrad i powzięcia uchwał przez wojewódzką radę wodną i jej komisje określi regulamin uchwalony przez radę. Regulamin ten wymaga za twierdzenia Ministra Robót Publicznych i w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Przemysłu i Handlu.

P. uw. 1 do § 1.

§ 12. Lokalu na posiedzenia rady wodnej dostarcza urząd wojewódzki, który też załatwia czynności kancelaryjne rady.

§ 13. Mandat członka rady wodnej gaśnie przed upływem okresu wyborczego:

- a) w razie śmierci;
- b) w razie zrzeczenia się;
- c) w razie nieusprawiedliwionej nieobecności na trzech kolejnych posiedzeniach rady wodnej;
- d) w razie utraty warunków prawa wyborczego do Sejmu.

Mandat przewodniczącego wojewódzkiej rady wodnej i jego zastępcy gaśnie ponadto po odwołaniu go przez władzę, która dokonała mianowania.

§ 14. Przeprowadzenie pierwszych wyborów do wojewódzkich rad wodnych na podstawie niniejszego rozporządzenia zarządzają wojewodo-

wie w ciągu 2 miesięcy po wejściu w życie rozporządzenia.

Do czasu ukonstytuowania się nowych rad wodnych dotychczasowe rady wodne spełniają nadal swoje czynności.

Dotychczasowi przewodniczący wojewódzkich rad wodnych i ich zastępcy pełnią swoje czynności w dotychczasowych radach ewentualnie i w nowo wybranych radach do czasu zamianowania następców.

§ 15. Dla porządku obrad i powzięcia uchwał mają zastosowanie postanowienia dotychczasowych regulaminów, o ile nie są sprzeczne z niniejszym rozporządzeniem.

§ 16. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

12.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROBÓT PUBLICZNYCH

z dnia 23 maja 1931 r.

ustalające zasady sporządzania projektów technicznych, wymaganych do uzyskania pozwoleń w sprawach wodnych.

(Dz. U. R. P. z dnia 5 sierpnia 1931 r. Nr 67, poz. 551)

w brzmieniu uwzględniającym sprostowanie błędów, dokonane obwieszczeniem Ministra Robót Publicznych z dnia 20 września 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 748).

Na podstawie art. 191 ust. 2 ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr 62, poz. 574) postanawiam co następuje:

C z ę ś ć p i e r w s z a.

POSTANOWIENIA OGÓLNE

Forma i treść projektu.

§ 1. Projekty techniczne, dołączane do podań o pozwolenie w sprawach wodnych, należy sporządzać na zasadach niniejszego rozporządzenia, stosując zasadniczo postanowienia ogólne tego rozporządzenia, o ile danej kwestii dla danego projektu nie normują postanowienia szczególne niniejszego rozporządzenia lub inne specjalne przepisy.

Projekt powinien zasadniczo składać się z opisu technicznego, wykazu nieruchomości i praw, planów sytuacyjnych przekrojów podłużnych i poprzecznych, tudzież z planów budowli wodnych.

Wszystkie części projektu powinny być sporządzone zasadniczo w dwóch egzemplarzach, z których jeden jest przeznaczony dla zbioru map księgi wodnej, drugi dla przedsiębiorcy. Wszystkie części projektu powinny być zaopa-

trzone w datę ich sporządzenia i podpisane przez autora i osobę starającą się o uzyskanie pozwolenia (przedsiębiorcę).

Plany i rysunki powinny być sporządzane na trwałym papierze rysunkowym, podklejonym płótnem, albo na karcie płóciennej, w podziałce (skali, odmiarce) tak obranej, aby umożliwiała jasny pogląd na projekt. Obraną podziałkę, jak również objaśnienie znaków, należy uwzględnić na planach, a na planach sytuacyjnych należy nadto podać kierunek południka (północ-południe).

Format i znakowanie planów powinny odpowiadać zasadniczo normom przyjętym przez Polsk. Komitet Normalizacyjny. Plany powinny być złożone w tece z trwałego materiału, zaopatrzonej na zewnętrznej stronie nazwą projektowanego przedsiębiorstwa, a na wewnętrznej stronie spisem zawartych w tece części projektu.

Z projektu powinny być widoczne, stosownie do natury przedsiębiorstwa:

a) cel i rozmiar przedsiębiorstwa, charakterystyka wody płynącej, która ma być użytkowana i stosunki jej przepływu, sposób i rozmiar zamierzonego użytkowania, a przy urządzeniach służących do pobierania wody, względnie do odprowadzania wody, również objętość wody, którą zakład zamierza pobierać i z niej korzystać, względnie objętość i jakość wody, która z zakładu będzie odprowadzana;

b) położenie, rozmiar i rodzaj budowli przeznaczonych do użytkowania wody, zwłaszcza urządzeń piętrzących, włącznie ze wszystkimi kanałami i silnikami wodnymi (koła wodne, turbiny i t. p.);

c) obszar gruntu, na którym mają być usytuowane urządzenia do użytkowania wody, określony zgodnie z księgą hipoteczną (gruntową) i ewentualnie z katastrzem gruntowym, a jeżeli grunt nie posiada hipoteki, określony zgodnie z innymi dokumentami, dotyczącymi gruntu, względnie ze stanem faktycznym;

d) w taki sam sposób określone grunty w obrębie oddziaływania projektowanego przedsiębiorstwa, jako też grunty, które mają być wyłączone lub obciążone prawami przymusowym i nazwiska ich właścicieli;

e) istniejące prawa wodne, na które zamierzony przedsiębiorstwo może oddziaływać i nazwiska uprawnionych.

Z projektu powinny być w każdym razie widoczne dane techniczne, potrzebne dla uskutecznienia wpisu prawa wodnego do księgi wodnej w myśl § 1 rozporządzenia Ministra Robót Publicznych z dnia 7 maja 1924 r., wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie urządzenia i prowadzenia ksząg wodnych wraz ze zbiorami map wodnych i dokumentów (Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 468).

Projekt odnoszący się do rzeki lub jej odcinka, dla których jest założony kataster sił wod-

nych, powinien być uzgodniony i nawiązany pod względem hydrologicznym do dat i szczegółów zawartych w katastrze w myśl § 4 rozporządzenia Ministra Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 17 lutego 1928 r. o katastrze sił wodnych (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 393).

Opis techniczny.

§ 2. Opis techniczny powinien zawierać opis projektu i jego uzasadnienie pod względem technicznym, a w miarę potrzeby również pod względem ekonomicznym, podawać położenie geograficzne projektowanego przedsiębiorstwa (nazwę województwa, powiatu, gminy, wsi, nazwę wody), przedstawiać cel, sposób i termin wykonania robót, względnie budowlę, przede wszystkim zaś dokładnie podawać, w jaki sposób zamierza się użytkować wodę płynącą i jakie urządzenia mają być w tym celu wykonane.

Z opisu powinny być widoczne istniejące stosunki wodne i terenowe, dane i obliczenia hydrologiczne, na których projekt jest oparty, obliczenia statyczne, a w stosownych wypadkach również dane geologiczne. Obliczenia hydrologiczne, jako też obliczenia statyczne mogą być podane w osobnych załącznikach.

W opisie lub oddzielnym załączniku należy wykazać rzędne niwelacyjnych znaków stałych (reperów), podając ich opis topograficzny z odpowiednimi szkicami sytuacyjnymi. W stosownych wypadkach należy w miarę możliwości podać również stany wodowskazów na danej przestrzeni rzeki w czasie pomiarów.

Przy przedsiębiorstwach pobierających i zużywających wodę należy szczególnie uwagę położyć na dokładne i wyraźne podanie ilości wody pobieranej i zużywanej.

Ops powinien również zawierać dane, odnoszące się do uprawnień wodnych i najbliższych zakładów wodnych, na które zamierzone przedsiębiorstwo może oddziaływać, tudzież oznaczać okres czasu, na jaki żądane pozwolenie ma być udzielone i ewentualnie dla uzasadnienia tego okresu podawać w przybliżeniu koszty przedsiębiorstwa i okres ich amortyzacji.

Jeżeli projekt przewiduje wyłączenie nieruchomości lub praw, albo ustanowienie praw przymusowych, opis powinien uzasadniać również konieczność wyłączenia, względnie ustanowienia praw przymusowych. Z opisu powinien być widoczny rozmiar żadanego wyłączenia, względnie rodzaj i rozmiar żądanych praw przymusowych.

Jeżeli projekt przewiduje udział właścicieli gruntów w kosztach przedsiębiorstwa, opis powinien przedstawiać w przybliżeniu korzyści, które właściciele odnośnych gruntów odniosą z przedsiębiorstwa.

O ile podaje się koszty przedsiębiorstwa, należy kosztorys sporządzić na podstawie przedmiaru robót, tudzież analizy cen materiałów i robocizny.

Ewentualne uzasadnienie ekonomiczne i kosztorys mogą być zamieszczone w opisie technicznym lub w oddzielnym załączniku.

Wykaz nieruchomości i praw.

§ 3. W wypadkach, w których zamierzone przedsiębiorstwo może oddziaływać na nadbrzeżne lub inne sąsiednie grunty, albo w których projekt przewiduje wywłaszczenie nieruchomości lub praw, ustanowienie praw przymusowych, albo udział właścicieli gruntów w kosztach przedsiębiorstwa, należy do projektu dołączyć wykaz odnośnych nieruchomości i praw.

Wykaz powinien obejmować grunty graniczące z rzeką i z kanałem roboczym (młynówką), tudzież inne grunty narażone na oddziaływanie przez zamierzone przedsiębiorstwo, grunty i inne nieruchomości, które mają być wywłaszczone lub obciążone prawami przymusowymi, prawa, które mają być wywłaszczone lub ograniczone, a w stosownych wypadkach również grunty, których właściciele mają uczestniczyć w kosztach przedsiębiorstwa.

Wykaz powinien zawierać nazwę miejscowości, w której odnośna nieruchomość jest położona, oznaczenie nieruchomości według księgi hipotecznej (gruntowej), względnie określenie prawa mającego ulec wywłaszczeniu lub ograniczeniu, imię, nazwisko i miejsce zamieszkania właściciela nieruchomości, względnie uprawnionego, oznaczenie parcel gruntowych według katastru gruntowego, obszary całych odnośnych parcel gruntowych, obszary tych części parcel gruntowych, które mają być wywłaszczone lub obciążone prawami przymusowymi, określenie żądanych praw przymusowych, a w stosownych wypadkach również wyszczególnienie przypadających na właścicieli gruntów przybliżonych udziałów w kosztach przedsiębiorstwa.

W razie rozbieżności między stanem hipotecznym lub katastralnym, a stanem faktycznym, należy podać w wykazie obok stanu hipotecznego i katastralnego również stan faktyczny.

Jeżeli nieruchomości nie posiadają hipoteki, należy je oznaczyć w wykazie według innych dokumentów, odnoszących się do odnośnych nieruchomości, a gdyby i to nie było możliwe, należy je oznaczyć i podać nazwiska właścicieli zgodnie ze stanem faktycznym.

Jeżeli nie ma katastru gruntowego, należy oznaczyć w wykazie parcele gruntowe według innych do nich się odnoszących dokumentów, a gdyby i to nie było możliwe, należy parcele ponumerować liczbami porządkowymi i wykazać je zgodnie ze stanem faktycznym.

W taki sam sposób, jak w wykazie, należy oznaczyć grunty na planach sytuacyjnych.

Plany sytuacyjne.

§ 4. Plany sytuacyjne są dwojakiego rodzaju: przeglądowe (ogólne) i szczegółowe. W wypadkach, w których na planie szczegółowym da się przedstawić przejrzystość całości projektowanego przedsiębiorstwa, można nie sporządzać planu przeglądowego.

Plany przeglądowe powinny być zasadniczo sporządzone na mapach sztabu generalnego lub ich kopiach w podziale 1 : 100.000, a jeżeli rozmiary projektu tego wymagają, można plany przeglądowe sporządzić również w podziałkach innych, jak np. 1 : 25.000, 1 : 75.000 lub 1 : 300.000.

Plany przeglądowe powinny przedstawiać przejrzystość stanu istniejącego oraz całość założenia i usytuowania projektowanego przedsiębiorstwa, granice i powierzchnię dorzecza (zlewni), z podziałem na dorzecza składowe, istniejące wodowskazy i stacje opadowe (meteorologiczne), linie równych opadów (izohiety), a w miarę potrzeby również stosunki geologiczne i inne dane. Jeżeli przejrzystość tego wymaga, dorzecze powinno być przedstawione na oddzielnym planie przeglądowym.

Na planach przeglądowych zasadniczo wkreśla się stan istniejący kolorem czarnym, powierzchnię wód kolorem niebieskim, granice dorzecza kolorem fioletowym, stan projektowany kolorem czerwonym (cynobrem).

Plany szczegółowe powinny być zasadniczo sporządzone na podstawie map katastralnych, a gdzie takich map nie ma, na podstawie oryginalnych zdjęć w podziale tak obranej, aby umożliwiała jasny pogląd na odnośne części projektu; plany te powinny przedstawiać sytuację stanu istniejącego i projektowanego.

Plany szczegółowe powinny być wykonane z reguły w kilku kolorach w taki sposób, aby można dokładnie odróżnić stan istniejący od projektowanego. Jeżeli przejrzystość na tym nie ucierpi, można plany szczegółowe wykonać w jednym kolorze. W razie zastosowania kilku kolorów wkreśla się stan istniejący kolorem czarnym, a linie warstwiczne terenu wkreśla się kolorem brązowym, linie warstwiczne i rzędne wody gruntowej lub powierzchniowej kolorem niebieskim, budynki drewniane kolorem żółtym, budynki murowane karminem. Stan i budowle projektowane, jako też znaki i dane do nich się odnoszące, tudzież osie trasy wkreśla się zasadniczo kolorem czerwonym (cynobrem). Przy projektowanych budowlach uwidacznia się również nazwę budowli i jej główne wymiary, tudzież materiał, z którego ma być wykonana.

Na planach szczegółowych powinny być w szczególności uwidocznione w potrzebnym zakresie: nazwy miejscowości, bieg rzeki i jej dopływów z oznaczeniem kierunku biegu wody, grunt, na którym mają być wykonane projektowane budowle, grunty i urządzenia wodne,

na które zamierzone przedsiębiorstwo może oddziaływać, punkty stałe nawiązania sytuacyjnego i wysokościowego, rzędne (koty), względnie w miarę potrzeby linie warstwowe terenu, a w stosownych wypadkach również miejsca, w których zdjęto ważniejsze profile poprzeczne z podaniem numeru każdego profilu.

Na planach sytuacyjnych, przeglądowych i szczegółowych powinny być oznaczone istniejące drogi komunikacyjne i inne sztuczne budowle.

Grunty, na które sięga wpływ zamierzonego przedsiębiorstwa, jako też grunty, które mają być wywłaszczone lub obciążone prawami przymusowymi, powinny być przedstawione na planach szczegółowych zgodnie ze stanem katastralnym. W razie rozbieżności między stanem katastralnym a faktycznym należy uwidocznić różnice zachodzące między oboma stanami. Jeżeli nie ma katastru gruntowego, należy grunty przedstawić zgodnie ze stanem faktycznym. Oznaczenie gruntów ma być identyczne, jak w dołączonym do projektu wykazie nieruchomości, o ile możliwości z wpisami na poszczególnych parcelach gruntowych nazwiskami ich właścicieli. W interesie przejrzystości grunty powinny być z reguły przedstawiane na oddzielnym planie szczegółowym.

Wszystkie punkty wysokościowe należy nawiązać do jednego poziomu niwelacyjnego, ustalonego przez trzy punkty stałe, uwidocznione na planie szczegółowym. Jeżeli to jest możliwe bez szczególnych trudności, punkty wysokościowe powinny być nawiązane do ogólnie przyjętego w Państwie poziomu niwelacyjnego.

Uwidoczniając na planie kilometrowanie trasy wody płynącej, należy początek kilometrowania przyjąć u dołu odcinka wody objętego projektem, przy dopływach zaś u ich ujścia na przecięciu osi trasy dopływu z osią trasy ścieku odbiorczego (odbornika), a gdyby to nie było możliwe, na przecięciu osi trasy dopływu z nurtem ścieku odbiorczego, lub wreszcie na przecięciu osi trasy dopływu z brzegiem ścieku odbiorczego.

Kilometry i hektometry oznacza się kółkami — pierwsze większymi, drugie mniejszymi — a nadto bieżącymi liczbami porządkowymi z dodaniem przy kilometrach liter „km“.

Jeżeli plany szczegółowe składają się z większej ilości kart, powinien być dołączony również odpowiedni plan orientacyjny.

Przekroje podłużne.

§ 5. Przekrój podłużny powinien dawać możliwość osądzenia wpływu, jaki wywrze na istniejące stosunki zmiana poziomu wód, którą spowoduje przedsiębiorstwo.

W tym celu przekrój podłużny powinien być sporządzony dla głównego ścieku i dla jego dopływów naturalnych i sztucznych w grani-

cach odcinków, na które zamierzone przedsiębiorstwo będzie oddziaływać, i powinien wykazywać zwierciadło wody zaniwelowanej w czasie zdjęcia, względnie zwierciadło wyrównane, charakterystyczne stany wód, miarodajne dla danego przedsiębiorstwa i projektowane stany wód.

Ponadto przekrój podłużny powinien w miarę potrzeby przedstawiać dno, brzegi, istniejące i projektowane budowle z głównymi wymiarami i rzędnymi wysokościowymi, wodowskazy z podaniem poziomu zera, znaki stałe niwelacyjne i ich rzędne, łuki i proste, odległości i spadki, tudzież nazwy miejscowości.

Kilometrowanie uwidocznione na przekroju podłużnym powinno być zgodne z kilometrowaniem, uwidocznionym na planie sytuacyjnym.

Istniejące budowle powinny być wkreślone kolorem czarnym, wody — kolorem niebieskim, projektowane budowle — kolorem czerwonym.

Przekrój dna i terenu naturalnego wkreśla się linią czarną grubszą, brzegi zaś linią cieńszą, pełną lub przerywaną z objaśnieniem, który brzeg jest prawy, a który lewy.

Wysokości dna, brzegów, wody, projektowanej niwelety głębokości przekopów względnie wysokości projektowanych nasypów powinny być wypisane na rzędnych odpowiednimi kolorami.

Przekrój podłużny należy odnieść do obranego poziomu porównawczego, tudzież w miarę możliwości oznaczyć na przekroju stany wodowskazów na danej długości rzeki w czasie zdjęcia jej zwierciadła.

Podziałka długości przekroju podłużnego powinna być zasadniczo zgodna z podziałką planu sytuacyjnego, podziałka zaś wysokości powinna zasadniczo wynosić 1 : 100. W miarę potrzeby można stosować inne podziałki.

Przy projektach, których wpływ rozciąga się na większy obszar, można stosunki poziomów wód przedstawić na przekroju przeglądowym w odpowiednio mniejszej podziałce długości.

Przekroje poprzeczne.

§ 6. Przekroje poprzeczne służą łącznie z przekrojami podłużnymi do oceny zmiany istniejących stosunków, jaka nastąpi wskutek wykonania zamierzonego przedsiębiorstwa, a nadto również do obliczenia objętości robót ziemnych i powierzchni gruntów, potrzebnych do wykonania projektowanego przedsiębiorstwa.

Szerokość przekrojów poprzecznych powinna sięgać tak daleko, jak tego wymaga przewidywana zmiana stosunków.

W przekroje poprzeczne powinny być wkreślone istniejące budowle i ubezpieczenia brzegów, o ile projekt na nie oddziałują ich zmiany spowodowane wykonaniem projektowanych robót, stan wody zaniwelowany w czasie zdjęć, względnie zwierciadło wyrównane, tudzież charakterystyczne i projektowane stany wód

Jeżeli zamierzone przedsiębiorstwo może wywołać stałe zmiany w stanie wód gruntowych, powinien być na przekrojach poprzecznych uwidoczniony stan wód gruntowych w czasie pomiaru i w miarę możliwości zmiany przewidywane po wykonaniu przedsiębiorstwa.

Jeżeli tego wymagają stosunki wód podziemnych lub warunki wykonania budowli, ważniejsze przekroje poprzeczne powinny uwidaczniać również układ geologiczny warstw skalnych względnie warstw podglebia, o ile to nie zostało uwidocznione w innych częściach projektu.

Zdejmując poprzeczne przekroje, przyjmuje się początek miary na lewym brzegu i rysuje się je w ten sposób, ażeby lewy brzeg (patrząc w kierunku biegu rzeki) znajdował się po lewej stronie rysującego, a prawy brzeg po prawej stronie rysującego.

Przekroje poprzeczne rysuje się z reguły w podziałce długości i wysokości 1 : 100, a tylko długie przekroje zdjęte w miejscach charakterystycznych, zwłaszcza przez całą szerokość doliny, rysuje się w podziałce długości odpowiednio zmniejszonej, zachowując dla wysokości podziałkę 1 : 100.

Poziom porównawczy, przekrój terenu, rzędne i kontury budowli istniejących w przekroju kreśli się kolorem czarnym. Projektowane wykopy i budowle kreśli się kolorem czerwonym.

W celu określenia miejsca, w którym przekrój zdjęto, powinna być podana nad przekrojem jego odległość od punktu zerowego zgodnie z kilometrowaniem uwidocznionym na planie sytuacyjnym, jak również w cyfrach ilość kilometrów i metrów.

Powierzchnie przekrojów poprzecznych wykopów lub nasypów, potrzebne do obliczenia objętości robót ziemnych, podaje się w metrach kwadratowych z dokładnością jednego miejsca dziesiętnego.

Plany budowli wodnych.

§ 7. Budowle wodne powinny być przedstawione w trzech rzutach, o ile możliwości do siebie zorientowanych, w takiej ilości widoków i przekrojów całej odnośnej budowli oraz jej poszczególnych części, aby nie zachodziły wątpliwości co do wymiarów ważniejszych szczegółów konstrukcji i sposobu wykonania całej budowli. Konstrukcje bardziej zawiłe powinny być wyjaśnione szczegółowymi rysunkami.

Plany budowli murowanych lub drewnianych sporządza się w podziałce co najmniej 1 : 100, szczegóły zaś przedstawia się w podziałce odpowiednio większej.

Ponadto powinny być podane obliczenia statyczne ważniejszych budowli, względnie ich części.

C z ę ś ć d r u g a.

POSTANOWIENIA SZCZEGÓLNE.

Projekt regulacji wód płynących.

§ 8. Opis techniczny powinien podawać zamierzony cel regulacji (ustalenie łożyska i brzegów, uregulowanie ruchu rumowiska, obniżenie zwierciadła wody dla celów melioracyjnych, zmniejszenie niebezpieczeństwa powodzi, uszlusławienie, użegłownienie) i uzasadniać obrany za podstawę projektu charakterystyczny (normalny) stan wody. Przy regulacji dla celów żeglugi opis powinien podawać nośność typu łodzi, dla którego dana woda płynąca ma być uregulowana i zawierać opis projektowanych portów, przystani i innych urządzeń pomocniczych dla żeglugi. Przy regulacji dla celów melioracyjnych opis powinien przedstawiać stosunki wodne w całej dolinie rzecznej, stany wód powierzchniowych i gruntowych oraz warunki produkcji rolniczej. O ile również w innych wypadkach regulacji zachodzi obawa jej szkodliwego oddziaływania na stan wód gruntowych, opis powinien przedstawiać stosunki wodne w odniesieniu do wód gruntowych, podając zarazem środki zaradcze.

Opis powinien uwzględniać również istniejące prawa wodne i wpływ regulacji na ich dalsze utrzymanie, względnie uzasadniać konieczność ich wyłączenia lub ograniczenia, a w takim razie kosztorys powinien uwzględniać również koszty wyłączenia lub ograniczenia istniejących praw wodnych.

Opis techniczny projektu zabudowania potoków górskich powinien wykazywać, że grunty nadbrzeżne będą chronione przed zniszczeniem, a dopływ rumowiska z potoku do rzeki głównej będzie albo zupełnie wstrzymany, albo odpowiednio uregulowany.

Wykaz nieruchomości i praw powinien obejmować grunty nadbrzeżne na całej długości objętej projektem regulacji danej wody płynącej, grunty mające ulec wyłączeniu lub przejściowemu zajęciu w związku z robotami regulacyjnymi, prawa mające ulec wyłączeniu lub ograniczeniu, tudzież grunty, których właściciele mają uczestniczyć w kosztach regulacji.

Na planie sytuacyjnym przeglądowym powinna być wkreślona czerwonym kolorem os projektowanej trasy regulowanej rzeki i dopływów z oznaczeniem kilometrów, a zielonym kolorem os projektowanych wałów, jeżeli równocześnie zamierzone jest obwałowanie rzeki. W tym wypadku należy wkreślić kolorem niebieskim granice zalewu wielkich wód. Jeżeli właściciele gruntów nadbrzeżnych mają uczestniczyć w kosztach regulacji, poszczególne okręgi konkurencyjne (obszary równych korzyści) powinny być przedstawione na planie przeglądowym odmiennymi kolorami.

Na planie sytuacyjnym szczegółowym, sporządzonym w podziale 1 : 2000 do 1 : 5000 — zależne od wielkości rzeki, powinny być określone brzegi i trwałe odsypiska, boczne koryta i dopływy, wały ochronne, granice własności gruntowej, budynki i zakłady, które wchodzi w bezpośredni związek z rzeką, mosty, przezozy, drogi komunikacyjne, punkty stałe niwelacyjne i sytuacyjne, wodowskazy, punkty wysokościowe, ewentualnie warstwy terenu i linie równej głębokości. Na planie powinny być przedstawiony pas terenu o dostatecznej szerokości w taki sposób, aby dotknięte zamierzoną regulacją interesy publiczne i prywatne oraz zawarte w opisie uzasadnienie techniczne znalazły w planie odpowiedni wyraz. Stosując przyjęte znaki, należy zaznaczyć rodzaj uprawy poszczególnych parcel, przy czym odsypiska należy nałożyć kolorem bładożółtym, prywatne plantacje (kępy) w klinowe — kolorem bładozielonym, plantacje państwowe lub stanowiące własność funduszu budowy — kolorem ciemnozielonym, powierzchnie wód przed regulacją — kolorem bładoniebieskim, powierzchnie zaś wód po regulacji — kolorem ciemnoniebieskim. Na planie sytuacyjnym powinna być określona projektowana trasa regulacyjna wraz z osią i projektowanymi budowlami regulacyjnymi, przy czym oś trasy powinna być oznaczona czerwoną linią kropkowaną, a linia nurtu rzeki niebieską linią przerywaną.

Istniejące budowle regulacyjne określa się na planie sytuacyjnym szczegółowym liniami czarnymi, projektowane zaś budowle regulacyjne — grubymi liniami czerwonymi, a projektowane rekonstrukcje istniejących budowli regulacyjnych — cienkimi liniami czerwonymi, równoległymi do czarnych linii.

Budowle regulacyjne oznacza się znakiem w formie ułamka, określającego ich położenie w ten sposób, że liczbą w liczniku oznacza kilometr bieżący, a liczbą w mianowniku oznacza odległość w kilometrze. Tamę podłużną oznacza się w takim ułamku podwójną kreską poziomą, tamę zaś prostopadłą oznacza się pojedynczą kreską poziomą; prawy, względnie lewy, brzeg oznacza się strzałką umieszczoną obok kreski.

Tamy poprzeczne prostopadłe do tamy podłużnej oznacza się dużymi literami w porządku alfabetycznym.

Zamknięcia bocznych koryt, jako osobno stojące tamy poprzeczne, oznacza się ułamkiem, którego licznik stanowi liczba oznaczająca kilometr bieżący, a mianownik stanowi duża litera obcady. oznaczająca odnośną tamę. W taki sam sposób, lecz z podwójną kreską poziomą, oznacza się opaski brzegowe, przy czym sytuację opaski po lewej, względnie po prawej, stronie trasy regulacyjnej oznacza się strzałką, umieszczoną obok kreski.

Przekrój podłużny projektowanej trasy re-

gulacyjnej powinien w miarę potrzeby zawierać rzędne dna rzeki, w nurcie, charakterystycznych stanów wody, zaniwelowanego ustalonego zwierciadła wody, największej wielkiej wody w miejscach, w których ją zaznaczono, oraz brzegów, względnie terenu naturalnego, tudzież przy wodowskazach uwiadczać najwyższe i najniższe stany wody, jako też zaniwelowany stan wody z podaniem odnośnych dat kalendrzowych.

Nadto na przekroju podłużnym powinny być określone znaki hektometrowe i kilometrowe, wodowskazy, mosty, ujścia dopływów, przekroczenia istniejących komunikacji i inne charakterystyczne szczegóły. Na osobnej linii powinno się uwiadczyć kilometrowanie według trasy regulacyjnej, łuki i linie proste oraz spadki wyrównanego zwierciadła wody w promillach (‰).

W razie projektowania większych zmian w układzie rzeki powinien być sporządzony oprócz przekroju podłużnego stanu projektowanego, również przekrój podłużny stanu istniejącego.

Przekroje poprzeczne powinny być zdjęte w kierunku prostopadłym do trasy regulacyjnej, względnie biegu rzeki, tak gęsto, aby należycie charakteryzowały łóżyisko. Przekroje poprzeczne powinny być zdjęte przede wszystkim w wierzchołkach łuków, tudzież na początkach łuków i ich końcach. Przekroje poprzeczne mają dawać dostateczną podstawę do obliczenia robót ziemnych.

Przekroje poprzeczne powinny obejmować teren zalany przez daną wodę płynącą wraz ze wszystkimi jej odnogami, a na przestrzeniach obwałowanych również teren pomiędzy wałami. Na tych przekrojach łóżyiska naturalnego należy określić przekrój normalny z podaniem wysokości budowli regulacyjnych w odniesieniu do charakterystycznych stanów wody oraz wysokości, do której załadowanie brzegów jest możliwe.

Jeżeli celem regulacji jest zmiana stanu wód gruntowych w dolinie, albo jeżeli przewidywany jest szkodliwy wpływ regulacji na stan tych wód, należy przedstawić w dostatecznej ilości przekroje całej doliny z zaznaczeniem stanu wód gruntowych w czasie pomiarów.

Jeżeli projektowane jest również obwałowanie regulowanej wody, powinny być przedstawione mieszczące największą wodę przekroje zwarte, ograniczone wysokimi brzegami, bez szerszych obszarów inundacyjnych, o ile takie przekroje znajdują się w naturze.

Rysunek powinien objąć takie przekroje aż ponad stan największej spiętrzonej wody wielkiej.

Przekroje przedstawiające istniejące lub projektowane mosty powinny zawierać rzędne dolnej konstrukcji mostowej, rzędną największej wielkiej wody, a przy rzekach żeglownych — najwyższego stanu żeglownego.

Na każdym przekroju powinna być określona jego odległość od przyjętego początku kilometrowania w kilometrach z dokładnością do trzeciego miejsca dziesiętnego.

Oprócz planów projektowanych typowych budowli wodnych (regulacyjnych) powinny być do projektu technicznego dołączone również projekty specjalnych budowli wodnych, pozostających w związku z zamierzoną regulacją, jak: przystani, budowli dla regulacji i ujścia dopływów, kanałów roboczych (młynów) i t. p.; projekty zabudowania potoków górskich powinny obejmować plany przegród, słopni, ubezpieczeń dna, względnie całego łożyska, i plan robót dla ustalenia stoków.

Obok planów budowli wodnych powinien być sporządzony wykaz typów budowli, mianowicie tam podłużnych i poprzecznych, zamkniętych starych koryt, ubezpieczeń brzegów i t. p.

Oprócz wspomnianych już planów należy sporządzić również wykaz przeciętych dróg komunikacyjnych bitych i gruntowych, tudzież kolejowych oraz brodów, przedstawionych na osobnych planach szczegółowych z podaniem wysokości dolnej krawędzi konstrukcji mostowych w odniesieniu do charakterystycznych stanów wody.

Nadto celem umożliwienia oznaczenia granicy między łożyskiem regulowanej wody a gruntami nadbrzeżnymi (art. 109 ustawy wodnej) należy sporządzić projekt ustalenia linii brzegu na zasadach rozporządzenia Ministra Robót Publicznych z dnia 25 kwietnia 1923 r. w przedmiocie oznaczenia stanu zwyczajnego (średniego) wody i linii brzegu (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 632).

Projekt melioracyjny.

§ 9. Opis techniczny powinien zawierać opis gleboznawczy terenu meliorowanego, dane dotyczące hydrografii tego terenu oraz dane opadowe, uzasadnienie potrzeby melioracji, obliczenia przekrojów poprzecznych głównych rowów i kanałów odpływowych, względnie dopływowych, obliczenia statyczne większych budowli, uzasadnienie konieczności wywłaszczeń i praw przymusowych, jak również wykazanie i uzasadnienie zwiększenia produkcji, spodziewanej na skutek przeprowadzenia melioracji, oraz przedstawienie ogólnego wpływu melioracji na ustrój i dochodowość gospodarstwa rolnego.

W projektach nawodnienia gruntów należy wykazać dopuszczalność spiętrzenia wody do potrzebnej wysokości i udowodnić możliwość nawodnienia we właściwym czasie meliorowanego terenu dostateczną ilością wody, a nadto podać pochodzenie wody, wykazując, że nadaje się do zamierzonego celu, w wypadkach zaś wątpliwych należy podać również wynik analizy chemicznej.

Opis gleboznawczy powinien się opierać na sondowaniu gruntu. Sondy powinny być wyko-

nane w takich odstępach, ażeby na ich podstawie można było oznaczyć granice rodzajów gleby, powinny więc być rozmieszczone w taki sposób, ażeby jedna sonda wypadła co najwyżej na 5 ha meliorowanego terenu. Każde sondowanie powinno być wykonane co najmniej do głębokości 0,2 m poniżej dna projektowanych urządzeń melioracyjnych.

Sondowanie powinno objąć nie tylko sam teren projektowanej melioracji, lecz także teren zasięgu wpływu projektowanej melioracji na stosunki wodne.

Przy badaniu torfowisk należy oznaczyć głębokość warstwy torfowej.

Stosowanie środków technicznych powinno być oparte przede wszystkim na wynikach analizy gleb i stosunkach wodnych.

Wykaz nieruchomości powinien obejmować grunty, które w myśl projektu mają być zmeliorowane, tudzież grunty, które mają być wywłaszczone lub obciążone prawami przymusowymi.

Plany sytuacyjne szczegółowe powinny być sporządzone w podziałce 1 : 1000 — 1 : 2000 — 1 : 2500 — 1 : 2880; wyjątkowo może podziałka dochodzić do 1 : 5000, jeżeli przy tej podziałce projekt da się przedstawić z dostateczną przejrzystością.

Na planach sytuacyjnych powinny być uwidocznione projektowane budowle, jak: progi, śluzy, mosty, z podaniem ich nazwy i charakterystycznych wymiarów. Działy drenowe powinny być odgraniczone.

Na planach sytuacyjnych można też podać wysokości dna i zwierciadła wód w budowlach mniejszej wagi, o ile nie przedstawia się tego na przekrojach podłużnych i o ile to nie zaciemni przejrzystości planów sytuacyjnych.

Na planach sytuacyjnych projektów drenowania, odwodnienia rowami otwartymi lub nawodnienia należy wykreślić warstwy w odstępie pionowym w taki sposób, aby przejrzystość przedstawić rzeźbę terenu w związku z projektem.

W projektach drenowania należy przedstawić rozkład drenów z podziałem na poszczególne działy i systemy i położenie wylotów oraz zaznaczyć odpływy. Sieć drenów powinna być przedstawiona zasadniczo kolorem niebieskim, drewny zbierające — grubszymi kreskami, ssące — cieńszymi. Na drenach zbierających należy zaznaczyć spady w promilach (0/00), kałber rurek drenowych w centymetrach oraz rzędną i głębokość założenia drenów na załamaniach spadu i na załamaniach kierunku drenu. Należy również zaznaczyć odstęp między drenami ssącymi. Osie projektowanych rowów odpływowych i regulowanych odpływów znaczy się kolorem czerwonym, podając kilometrowanie. Wyloty oznaczają się literą „W“, zaznaczając dział drenowy, którego wody zbiegają do odnośnego wylotu i podając rzędną i głębokość

założenia wylotu oraz rzędną dna lub zwierciadła wody w odpływie.

W projektach odwodnienia rowami otwartymi należy przedstawić kolorem czerwonym sieć rowów głównych i bocznych z podziałem na dorzecza i z odpowiednią numeracją, wkreślając rowy główne grubszymi kreskami, boczne cieńszymi.

W projektach nawodnienia należy przedstawić ujęcie wody, zasięg projektowanego spiętrzenia, doprowadzenie wody na meliorowany teren i jej rozprowadzenie na tym terenie z zaznaczeniem poszczególnych działów nawadniania. Rowy dopływowe i odpływowe oznacza się odpowiednimi kolorami (niebieskim i czerwonym), groble — kolorem zielonym. Również na planie sytuacyjnym powinny być podane poziomy zwierciadła wody przy punktach jej rozdziału, przy nawadnianiu zalewowym poziomy wód w poszczególnych zalewach oraz korony grobel.

W wypadkach, w których plany sytuacyjne szczegółowe nie przedstawiają przejrzyście całości projektu, powinien być sporządzony również plan sytuacyjny przeglądowy.

Przekroje podłużne powinny obejmować projektowane i regulowane odpływy na długości potrzebnej do wykazania zapewnienia swobodnego odpływu, podawać rzędne dna w nurcie odpływu, względnie osi rowu, rzędne obu brzegów, tudzież dna i korony projektowanych wałów, zaniwelowane i projektowane zwierciadła wód, ujścia istniejących i projektowanych ścieków bocznych, projektowane spadki, budowle, ubezpieczenia i t. p.

W projektach drenowania należy również podać przekroje podłużne tych drenów zbierających, których głębokość założenia wychodzi poza normalne granice wskutek braku spadku terenu.

W projektach nawodnienia w przekrojach podłużnych należy przedstawić projektowane spiętrzenia zwierciadeł wody aż do granic ich wpływu.

Przekroje poprzeczne powinny być sporządzone na zasadach ogólnych niniejszego rozporządzenia.

Plany budowli wodnych powinny być sporządzone również na zasadach ogólnych niniejszego rozporządzenia, przy czym jednak można przedstawić tylko typy budowli, jeżeli nie zachodzą zbyt odmienne warunki budowy.

Projekt obwałowania rzek.

§ 10. Opis techniczny powinien podawać obliczenie rozstawy wałów i ich wysokości dla sekundowego przepływu największej wielkiej wody, uwzględniając przy tym przede wszystkim datę państwowego centralnego biura hydrograficznego. W razie braku wspomnianych dat należy największą wodę obliczyć na podstawie mieszczą-

cych największą wodę przekrojów poprzecznych o wysokich brzegach, bez szerszych obszarów inundacyjnych, o ile takie przekroje znajdują się w naturze. Jeżeli takich przekrojów nie ma w naturze, można przyjąć za podstawę projektu największą wodę obliczoną na podstawie wielkości opadów, charakterystycznych współczynników spływu wód i wielkości dorzecza.

Obliczenia hydrologiczne powinny między innymi wyjaśniać wpływ projektowanego obwałowania na przestrzeń niżej położoną lub na rzekę główną, zwłaszcza, jeżeli projektowane obwałowanie znacznie zmniejsza retencję, a niżej położona przestrzeń lub rzeka główna są już obwałowane.

Z obwałowaniem należy połączyć projekt odwodnienia przyległej doliny, przynajmniej generalny, obejmujący obliczenia i przekroje najważniejszych rowów odwadniających.

W każdym razie budowle wałowe, jak śluzy i przepusty wałowe, należy w ten sposób zaprojektować, ażeby późniejsze odwodnienie doliny nie wymagało ich przebudowy (odpowiednio obrać rzędną progu śluz i przepustów).

Uwzględniając charakter budowli, należy wyjaśnić skąd będzie brana ziemia na nasyp wału, w jaki sposób będą odwodnione i użytkowane rowy materiałowe, w jaki sposób będą wykonane i ubezpieczone trudniejsze przejścia przez stare koryta, w jakich rozmiarach i w jaki sposób będą użytkowane istniejące wały oraz w jaki sposób będzie wykonane połączenie nowych nasypów z gruntem lub ze starymi wałami.

Wymiary śluz wałowych powinny być oparte na obliczeniach hydrotechnicznych na największą wodę.

Wykaz nieruchomości i praw powinien obejmować grunty i inne nieruchomości, które mają być wyłączone, obciążone prawami przymusowymi lub przejściowo zajęte, prawa mające ulec wywłaszczeniu lub ograniczeniu, a jeżeli właściciele przyległych gruntów mają uczestniczyć w kosztach obwałowania, wykaz powinien obejmować również grunty, które będą chronione przez wały.

Plan sytuacyjny szczegółowy, sporządzony w podziale 1 : 2000 do 1 : 5000, powinien zawierać trasę projektowanych wałów oznaczoną kolorem zielonym, przy czym oś wału należy wkreślić grubszą linią pełną z zaznaczeniem hektometrów, a o ile możności również granice stopy wału liniami cieńszymi. Należy również zaznaczyć budowle wałowe, jak śluzy i przejazdy z podaniem ich charakterystycznych wymiarów, a ponadto wkreślić projektowane budowle regulacyjne na rzece, o ile mają być wykonane równocześnie z obwałowaniem.

Na przekrojach podłużnych wałów powinny być oznaczone: średnie zwierciadło wody w rzece w okresie wegetacyjnym, teren w osi wału, zwierciadło największej wody po obwałowaniu,

korona wału, śluzy i przepusty z rzędnymi progów (dna), przejazdy itp.

Przy większych projektach, obejmujących znaczniejsze odcinki wód, powinien być dołączony przekrój podłużny przeglądowy rzeki, podający długości zgodnie z kilometrowaniem przeprowadzonym w osi rzeki, wysokości dna rzeki w nurcie, brzegi, zwierciadło wody zwykłej, zwierciadło największej wielkiej wody przed obwałowaniem i po obwałowaniu, rzędne korony wałów w miejscach charakterystycznych, odrzutowanych na oś rzeki.

Przekroje poprzeczne. Oprócz przekrojów poprzecznych zdjętych przez dolinę w miejscach charakterystycznych, a mających służyć do obliczenia rozstawy wałów i wysokości zwierciadła największej wielkiej wody, spiętrzzonej wskutek obwałowania, należy podać przekroje poprzeczne przez dolinę w miejscach charakterystycznych dla zalewu z wrysowanymi wałami i poziomem największej wielkiej wody przed obwałowaniem i po obwałowaniu. Również należy podać przekroje poprzeczne projektowanych wałów w odstępach potrzebnych dla obliczenia objętości nasypów i obszaru gruntów przeznaczonych do wykupu, względnie wywłaszczenia, jak również celem zorientowania się co do konieczności usunięcia nieruchomości ziemnych.

Plany budowli wałowych, jak śluz, przepustów itp. powinny być sporządzone na zasadach ogólnych niniejszego rozporządzenia.

Funkcje państwowego centralnego biura hydrograficznego przejął Państwowy Instytut Hydrologiczno-Meteorologiczny (Dz. U. R. P. Nr 6/46, poz. 55).

Projekt stawów nie połączonych z zakładami o sile wodnej.

§ 11. Projekty techniczne stawów nie połączonych z zakładami o sile wodnej powinny być sporządzone na zasadach rozporządzenia Ministra Robót Publicznych z dnia 14 lutego 1925 r. wydanego w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych w sprawie zakładania, utrzymywania, użytkowania i spuszczenia stawów, które nie są w połączeniu z zakładami o sile wodnej (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 160), a poza tym powinny uwzględniać również odpowiednie zasady niniejszego rozporządzenia.

Opis techniczny powinien uwzględniać zasady natury technicznej i gospodarczej zawarte w powołanym wyżej rozporządzeniu Ministra Robót Publicznych z dnia 14 lutego 1925 r., a w szczególności wykazywać w obliczeniach hydrologicznych skutki spiętrzenia wody oraz wyjaśniać, czy ilość wody, jaką się rozporządza, wystarczy do napełnienia i utrzymania stawów. Należy również wyjaśnić w jaki sposób odbywać się będzie napełnianie, względnie opróżnianie (spuszczanie) stawów i czy obce grunty nie będą narażone na szkodę wskutek przesia-

kania wody ze stawów lub zbyt szybkiego ich opróżniania.

Plan sytuacyjny przeglądowy, sporządzony w podziałce 1 : 25000 do 1 : 100000, powinien przedstawiać położenie projektowanych stawów, ich dopływy i odpływy oraz obszar zlewni.

Plan sytuacyjny szczegółowy, sporządzony w podziałce 1 : 2000 do 1 : 2880, powinien zawierać linie warstwowe terenu zajętego pod staw i sąsiednich gruntów na takim obszarze, jaki jest potrzebny do oceny wpływu spiętrzonej wody na sąsiednie grunty. Na planie tym należy podać rozplanowanie stawów, ujęcia wody, rowów dopływowych i odpływowych, ewentualne także innych rowów, przy czym zasadniczo osie rowów dopływowych należy znaczyć linią niebieską, odpływowych linią czerwoną, osie grobli stawowych linią zieloną, powierzchnie zalane wodą kolorem niebieskim.

Na planie należy również podać rzędne projektowanego zwierciadła wody przy śluzie piętrzącej i wpustowej, jak również w każdym stawie i w rzece przy odpływie ze stawów, rzędne progów i główne wymiary śluz i młochów, rzędne zwierciadła wody w charakterystycznych punktach rowów, rzędne korony grobli i t. p.

W przekroju podłużnym należy przedstawić wodę płynącą, która ma zasilać stawy, od punktu jej ujęcia w górę na długości spiętrzenia, w dół zaś do ujścia głównego rowu odpływowego, o ile wodę ze stawów doprowadza się do tej samej wody płynącej, a nadto row dopływowy i odpływowy oraz ewentualne rowy obwodowe.

Przy sporządzaniu innych części projektu technicznego należy stosować odpowiednie zasady ogólne niniejszego rozporządzenia.

Projekt zakładu o sile wodnej.

§ 12. Opis techniczny powinien wyjaśniać, w jaki sposób będzie ujęta i wyzyskana siła wodna oraz czy i w jaki sposób projektowany zakład będzie oddziaływał na interes publiczny i prawa osób trzecich. Opis techniczny powinien wykazywać, że urządzenia wodne posiadają dostateczny stopień bezpieczeństwa zarówno pod względem stałości, jako też pod względem możliwości użycia ich w najniekorzystniejszych warunkach przepływu oraz przedstawiać plan gospodarczy pracy projektowanego zakładu. Opis powinien również zawierać dane odnoszące się do najbliższych zakładów piętrzących, położonych powyżej i poniżej projektowanego zakładu, zwłaszcza co do sposobu użytkowania wody, ilości użytkowanej wody i jej spadu.

Jeżeli ma być użytkowana woda płynąca, nie używana do żeglugi i spławu tratw, należy w celu umożliwienia ustalenia kompetencji władzy wodnej (art. 186 ust. 1 lit. b pkt. 4 ustawy

wodnej) podać rozporządzalną siłę wodną obliczoną w „KM“ na podstawie wzoru dla przeciętnie sprawnych silników $N=10Qh$, w którym „Q“ oznacza żadaną ilość użytkowanej wody w $m^3/sec.$, zaś „h“ spad użyteczny w „m“.

Przy zakładach położonych na rzekach, dla których prowadzone są obserwacje przez państwowe centralne biuro hydrograficzne, powinny być w obliczeniach hydrotechnicznych zużytkowane dane ogłoszone w rocznikach hydrograficznych, katastrze sił wodnych lub innych publikacjach centralnego biura hydrograficznego.

Miarodajną wartością objętości wody dla projektowanego zakładu wodnego jest objętość w miejscu ujęcia wody. Objętość tę należy obliczyć, albo na podstawie wyników bezpośrednich pomiarów hydrometrycznych, albo na podstawie opadów i wielkości zlewni, stosując odpowiednie wzory i współczynniki redukcyjne.

W ten sposób należy przede wszystkim obliczyć wartości:

1) charakterystycznych przepływów w $m^3/s.$, za które się uważa:

- a) najwyższy znany przepływ,
- b) najniższy znany przepływ,
- c) przepływ średni — odpowiadający średniej arytmetycznej przeciętnych rocznych przepływów z szeregu lat,
- d) przepływ przeciętnie niski — odpowiadający średniej arytmetycznej z najniższych przepływów z szeregu lat.

2) O ile możności okresowych przepływów w $m^3/s.$, do których zalicza się:

6-miesięczny przepływ, odpowiadający średniej arytmetycznej, utworzonej dla szeregu lat z przepływów trwających — wraz z wyższymi — przez 180 dni w roku;

przepływ 9-miesięczny, odpowiadający średniej arytmetycznej, utworzonej dla szeregu lat z przepływów trwających — wraz z wyższymi — przez 270 dni w roku;

przepływ 11-miesięczny, odpowiadający średniej arytmetycznej, utworzonej dla szeregu lat z przepływów trwających — wraz z wyższymi — przez 330 dni w roku;

3) najwyższego dozwolonego przepływu w $m^3/s.$ z podaniem jego czasu trwania w przeciętnym roku, a w razie za instalowania w pierwszym okresie eksploatacji silników dla mniejszej objętości przepływu — wartość instalowanego przepływu.

Przepływy charakterystyczne i okresowe, powinny być obliczone, jako wartości przeciętne z możliwie długiego okresu lat. Przy użyciu okresów kilkuletnich należy wyłączyć wartości lat wybitnie suchych i wybitnie mokrych, o ile lata te nie równoważą się wzajemnie. Okres użyty do obliczenia należy w każdym wypadku podać.

Obliczenia powinny być niezależne od zmienności przekrojów wodowskazowych. Dla rzek górskich związek pomiędzy objętościami przepływu pomierzonymi bezpośrednio, a stanami wody jest zazwyczaj ważny tylko dla okresu, w którym wykonano pomiary. Jeżeli więc dla rzek o takim charakterze oblicza się wartości charakterystycznych i okresowych przepływów na podstawie pomiarów hydrometrycznych, np. z jednego roku, należy oznaczyć analogiczne wartości dla innych lat przez porównanie średnich rocznych stanów wody z odpowiednimi przeciętnymi wysokościami rocznego opadu dla całego dorzecza zamkniętego danym przekrojem rzeki.

Dozwolony spad brutto w „m“ powinien odpowiadać różnicy poziomów wody w miejscu jej ujęcia i w miejscu odprowadzenia.

Spad użyteczny (netto) w „m“ powinien odpowiadać różnicy poziomów wody górnej i dolnej tuż powyżej i tuż poniżej zakładu.

Zasadniczo obydwie wartości spadu powinny być obliczone dla każdego z podanych wyżej przepływów charakterystycznych i okresowych oraz dla najwyższego przepływu dozwolonego. Jeżeli jednak obliczenie takie z powodu braku ścisłych dat natrafia na szczególne trudności, należy obliczyć dozwolony spad brutto i użyteczny spad (netto) dla największego dozwolonego przepływu, względnie instalowanej objętości przepływu, o ile silniki nie mają wykorzystywać największego dozwolonego przepływu.

Należy podać rzeczywiście zainstalowaną moc silników w „KM“, a w razie niewykorzystania w pierwszym okresie eksploatacji całego dozwolonego przepływu — również moc odpowiadającą temu przepływowi.

Projekty zakładów wodnych o mocy powyżej 100 KM powinny również zawierać:

a) pełną, teoretycznie możliwą dla danego urządzenia, produkcję roczną w „KMh“ na wale turbin lub w „KWh“ na odbiorniku prądnicy, obliczoną jako przeciętna wartość dla dłuższego okresu lat, przy wyzyskaniu całkowitej dozwolonej objętości przepływu,

b) rzeczywistą średnią produkcję roczną zakładu przy jego instalacji w okresie niewykorzystania całego dozwolonego przepływu,

c) stosunek energii, jaka ma być wyzyskana, do energii zawartej w naturalnym biegu rzeki.

Obliczenie przepływu jako też obliczenie krzywej spiętrzenia należy odnieść do największego dozwolonego przepływu oraz do najwyższego znanego przepływu, a to celem wykazania, że zakład nie wywoła w przepływie tych wód pogorszenia istniejących stosunków.

W przeciwnym razie należy podać środki zaradcze. Należy również rozparzyć skutki spiętrzenia dla sąsiednich gruntów i w razie ich szkodliwości podać środki zaradcze. Na podstawie wyniku powyższych obliczeń i rozważań powinien być ustalony najwyższy dozwolony poziom spiętrzenia, który tak samo, jak

wszystkie daty wysokościowe, należy odnieść do rzędnej znaku wodnego.

Wymiary kanałów roboczych (młynówek) powinny być oparte również na obliczeniach hydrotechnicznych. Przy zakładach o wysokim spadzie należy podać potrzebne wymiary dla przewodów pracujących pod wysokim ciśnieniem pod względem hydrostatycznym i hydraulicznym. Należy podać również miarę wahań w ciśnieniu, wywołanych nagłym zamknięciem, względnie otwarciem dopływu na silniki wodne i dostosować do tej miary komory wyrównawcze. W komorach zbudowanych w przejściu z dopływu o wolnym zwierciadle wody w przewód turbinowy o wysokim ciśnieniu, należy wykazać odpowiednią pojemność komory ze względu na ciągłość ruchu silników.

Przy użyciu zbiorników wyrównawczych należy podać szczegółowy plan gospodarczy pracy zbiornika.

Należy podać, w jaki sposób umożliwi się przy jazie przejście dla ryb, tratów lub statków oraz jakie minimalne ilości wody, potrzebne z uwagi na użytkowanie powszechne, pozostaną w łozysku. Należy również opisać, jak będą urządzone znaki wodne, przy czym należy kierować się postanowieniami rozporządzenia Ministra Robót Publicznych z dnia 25 kwietnia 1923 r. w przedmiocie kształtu znaków wodnych dla zakładów wodnych i urządzeń piętrzących wodę oraz sposobu ich ustawienia (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 631).

Wykaz nieruchomości powinien obejmować grunty położone nad rzeką i nad kanałem roboczym (młynówką) między końcową (górną) granicą krzywej spiętrzenia (cofki), a ujściem dolnego kanału roboczego (dolnej młynówki) tudzież grunty, które mają być wyłączone lub obciążone prawami przymusowymi.

Plan sytuacyjny przeglądowy, sporządzony w podziałce 1 : 25000 lub większej, powinien podawać rozmieszczenia najważniejszych urządzeń zakładu, jak ujęcia wody, kanału roboczego, zakładu silnicowego, tudzież najbliższe zakłady piętrzące położone powyżej i poniżej projektowanego zakładu w sferze jego wpływów. Jeżeli projektuje się zakład ze zbiornikiem wyrównawczym, należy zaznaczyć wszystkie istniejące zakłady wodne położone poniżej projektowanego zakładu aż do najbliższego większego dopływu, który zniweczy skutki czasowego wstrzymania wody.

Plan sytuacyjny szczegółowy, sporządzony w podziałce 1 : 2000 do 1 : 5000, powinien obejmować sytuację rzeki od punktu leżącego w odpowiedniej odległości poniżej ujścia kanału odpływowego do granicy spiętrzenia, wywołanego przez jaz, względnie do najbliższego zakładu wodnego. Na planie należy zaznaczyć budowle projektowane dla ujęcia i przeprowadzenia wody, zakład silnicowy oraz budowle ochronne i obwałowania związane z projektowanym zakładem, urządzenia dla utrzymania komunikacji

ładowej, żeglugi lub spławu, przejścia dla ryb, granice sąsiednich nieruchomości itp.

Przekroje podłużne należy sporządzić dla rzeki, na której projektuje się ujęcie wody, na przestrzeni planem sytuacyjnym objętej, jak również dla kanału roboczego.

W przekrojach podłużnych należy, oprócz dna i brzegów rzeki, podać rysunkowo również wyniki wysokościowe obliczeń hydrotechnicznych, dotyczące krzywej spiętrzenia, zwierciadła wody górnej i dolnej przed spiętrzeniem i po spiętrzeniu, korony lub progu jazu, progów śluz, górnych krawędzi stawideł i innych elementów spiętrzących tudzież żądany najwyższy (względnie także najniższy) poziom spiętrzenia.

Przekroje podłużne kanałów roboczych powinny obejmować zarówno części kanałów o wolnym zwierciadle, jako też przewodów pod ciśnieniem z podaniem zwierciadła wody lub wielkości ciśnienia.

Przekroje poprzeczne należy sporządzić w miejscach charakterystycznych rzeki i kanałów. Przekroje poprzeczne będą przede wszystkim konieczne powyżej jazu dla oceny skutków spiętrzenia wody. Przekroje poprzeczne powinny być zdjęte na długości zgodnej z profilem podłużnym i planem sytuacyjnym.

Plany budowli wodnych jak: jazu piętrzącego, śluz wpustowych, komory turbinowej, łotoków i przewalów, urządzeń do przepuszczenia statków i tratów, przepławek dla ryb, mostów i innych budowli, — należy sporządzić na zasadach ogólnych niniejszego rozporządzenia, podając rzędne zwierciadła wody przy stanach charakterystycznych i rzędne ważniejszych części konstrukcyjnych.

W wypadkach, w których o podaniach o pozwolenie wyzyskania siły popędowej wody władza wodna winna zawiadamiać Ministerstwo Robót Publicznych i reprezentację wojewódzką (art. 194 ustawy wodnej), jak również w razie wniesienia projektów konkurencyjnych i ograniczenia postępowania do kwestii, któremu z projektów należy się pierwszeństwo (art. 199 ustawy wodnej), można narazie ograniczyć projekt zakładu o sile wodnej do tych części, które umożliwiają władzy dokładną orientację w całokształcie hydrologicznych zagadnień projektu, jak również w kwestiach mających uzasadniać pierwszeństwo. Po negatywnym oświadczeniu się Ministerstwa Robót Publicznych i reprezentacji wojewódzkiej lub po bezskutecznym upływie terminu do zgłoszenia przez nie odnośnego żądania i wniesienia projektu, względnie po rozstrzygnięciu kwestii pierwszeństwa należy projekt techniczny, co do którego ma być przeprowadzone dalsze postępowanie, odpowiednio uzupełnić.

Projekt przegród dolin.

§ 13. Opis techniczny powinien podawać cel budowy przegrody i utworzonego przez nią zbiornika, opisywać miejscowe warunki, uzasadniać wybór miejsca pod budowę przegrody i wybór typu przegrody, wskazywać materiały, z jakich przegroda ma być zbudowana, wyniki badań ich wytrzymałości, trwałości i ciężaru gatunkowego.

Obliczenia hydrotechniczne powinny przedstawiać szczegółowo działanie urządzeń do odprowadzenia wielkiej wody, przelewów, spustów, sztolni, urządzeń do ujęcia wody itp. Obliczenia te należy oprzeć na studiach hydrologicznych z możliwie długiego okresu czasu. Obok tego należy przedstawić plan gospodarczy użytkowania zbiornika. Plan ten, decydujący o wielkości zbiornika, musi uwzględniać zmienny dopływ i odpływ oraz każdorazowy stan napełnienia zbiornika.

Jeżeli rzeka, na której zbiornik ma się znajdować, jest dopływem rzeki żeglownej, powinien być wyjaśniony wpływ zbiornika na żeglowność rzeki.

Należy wyjaśnić szczegółowo warunki stałości przegrody. Przy przegrodach kamiennych i betonowych należy w obliczeniach statycznych podać maksymalne naprężenie ściskające i tnące w przegrodzie, połączenie równych naprężeń w korpusie zapory oraz kierunki głównych naprężeń przy najniekorzystniejszych założeniach.

Osobny dział opisu technicznego powinien przedstawiać wyniki badań geologicznych terenu, na którym ma stanąć przegroda. Badania te powinny być przeprowadzone pod kierunkiem doświadczonego geologa przy zastosowaniu wierceń, a w razie potrzeby i sztolni. Badania powinny udowodnić wytrzymałość i nieprzepuszczalność gruntu, na którym ma stanąć fundament i w który wpuszczone będą boki (skrzydła) przegrody, a także wykazać, że układ warstw wyłącza możliwość ich przesunięcia się pod wpływem ciężaru przegrody i ciśnienia spiętrzonej wody. Jeżeli się okazała potrzeba uszczelnienia gruntu, należy podać, w jaki sposób uszczelnienie zostanie wykonane. Należy również za pomocą wierceń oraz wykopów (szybów) zbadać warunki przepuszczalności dna zbiornika. Należy przedstawić wpływ spiętrzenia wody na grunty przylegające do zbiornika, w szczególności na odpływ wód gruntowych, jak również wpływ zmian w sekundowej ilości odpływającej ze zbiornika wody na zakłady wodne i grunty poniżej leżące. W szczególności należy wyjaśnić, czy zamierzony jest uregulowanie odpływu wód dla zmniejszenia powodzi i w jaki sposób będzie ono wykonane.

Należy podać program robót przy budowie przegrody, w szczególności — w jaki sposób będzie odwodnione miejsce budowy, w jaki

sposób będą w czasie budowy odprowadzane wielkie wody, utrzymany istniejący spław itp.

Należy również wyjaśnić działanie urządzeń przeznaczonych do kontroli ruchów budowli z powodu zmiany ciśnienia wody, temperatury powietrza lub przesunięcia się całej budowli. Należy podać, czy zamierzony jest wykonanie połączeń telefonicznych i jak będzie urządzona służba ombrohydrograficzna. W związku z tym należy objaśnić działanie urządzeń do mierzenia pojemności zbiornika oraz ilości wody dopływającej i odpływającej.

Dla umożliwienia władzy wodnej należytej kontroli robót w czasie budowy, należy do sprawozdania dołączyć szczegółowe warunki budowy, mające obowiązywać wykonawcę robót.

Wykaz nieruchomości powinien obejmować grunty na które zamierzone przedsiębiorstwo będzie oddziaływało, tudzież grunty, które mają ulec wywłaszczeniu lub obciążeniu prawami przymusowymi.

Plan sytuacyjny przeglądowy powinien przedstawiać konfigurację terenu i rodzaj kultury doliny i obejmować całą zlewnię zbiornika, poniżej zaś zbiornika — rzekę aż do jej ujścia do większego odbiornika. Na planie tym należy podać granice zlewni i zaznaczyć położenie przegrody i zbiornika.

Plan sytuacyjny szczegółowy, sporządzony w podziałce 1 : 1000 do 1 : 5000, powinien podawać granice zbiornika, odpowiadające minimalnemu i maksymalnemu napełnieniu oraz warstwie zatopionego terenu. Oprócz budowli piętrzącej i wszystkich urządzeń potrzebnych do należytego działania zbiornika po jego wykonaniu należy wskazać urządzenia służące do odprowadzania wielkich wód podczas budowy.

Przekroje podłużne należy wykreślić nie tylko dla rzeki na całej długości, na której zmiany z powodu istnienia zbiornika będą odczuwane, lecz także dla kanałów i sztolni opróżniających kanałów fabrycznych, przelewów burzowych i t. p. Należy zaznaczyć wysokość zwierciadła wody przy stanach charakterystycznych i oczekiwane zamulenie zbiornika.

Przy zbiornikach powodziowych powinien być przedstawiony przebieg fali wezbrania przed wykonaniem i po wykonaniu zbiornika, na odpowiedniej długości ścieku.

Przekroje poprzeczne powinny być sporządzone na całej przestrzeni rzeki objętej zbiornikiem i cofką nim wywołaną, wykazywać rodzaj i układ warstw geologicznych i zwierciadło wody gruntowej przed wykonaniem i po wykonaniu zbiornika. Przekroje poprzeczne zbiornika powinny być zdjęte tak gęsto, ażeby mogły służyć do sprawdzenia objętości zbiornika, obliczonej na podstawie linii warstwowych.

Plany budowli wodnych, przedstawiające przegrodę, powinny przedstawiać konstrukcję fundamentu z podaniem budowy geologicznej

podłoża, konstrukcję samego korpusu przegrody oraz sposób, w jaki przegroda będzie połączona z warstwą nieprzepuszczalną. Należy również przedstawić urządzenia służące do okresowej kontroli stanu przegrody jak: galeje obserwacyjne, urządzenia do mierzenia wody przesiekającej, punkty stałe służące do stwierdzenia odkształceń i ruchów przegrody z powodu zmian temperatury lub ciśnienia wody, urządzenia służące do odprowadzania wielkich wód w czasie budowy, jak również urządzenia służące do należytego funkcjonowania zbiornika po jego wykonaniu.

Projekt kanalizacji osiedli.

§ 14. Opis techniczny powinien uzasadniać przyjęty w projekcie system kanalizacji. Ilość wód zużytych, które mają być odprowadzane, należy obliczyć przy uwzględnieniu możliwości rozwoju osiedla na podstawie danych statystycznych przyrostu ludności i ogólnych warunków ekonomicznych, tudzież przy uwzględnieniu możliwości rozszerzenia granic osiedla. Przekroje kanałów należy obliczyć na podstawie ilości i rozkładu opadów atmosferycznych i ilości wód zużytych. Oprócz ilości wód zużytych, które mają być odprowadzane, należy podać również przypuszczalny rodzaj i stopień ich zanieczyszczenia oraz ilość przepływu wody przyjmującej ścieki przy stanie absolutnie najniższym, średnim najniższym i średnim — w celu oceny szkodliwych skutków zanieczyszczenia wody na prawa osób trzecich lub na użytkowanie nie powszechne. Należy również uwzględnić ilość i jakość odpływów wód zużytych z istniejących zakładów przemysłowych. Jeżeli ze względu na szkodliwe skutki zanieczyszczenia projektuje się oczyszczanie ścieków, należy objaśnić działanie urządzeń i środków, które do tego celu mają służyć, z powołaniem się, o ile możliwości, na przeprowadzone już doświadczenia.

Wykaz nieruchomości powinien obejmować grunty, mające ulec wywłaszczeniu lub obciążeniu prawami przymusowymi.

Plan sytuacyjny przeglądowy, sporządzony w podziale 1 : 25.000 lub większej, powinien podawać wielkość obszaru, który ma być skanalizowany i wielkość zlewni wód powierzchniowych, które mają być odprowadzane kanałami, oraz ściek odbiorczy (odbornik) na długości 500 m powyżej i poniżej miejsca wpuszczania wód kanałowych.

Plan sytuacyjny szczegółowy, sporządzony w podziale 1 : 1000 do 1 : 2880, powinien zawierać wszystkie ścieki na terytorium skanalizowanym, linie warstwowe, linie zwierciadła wody gruntowej, ulice, linie regulacyjne, kolektory główne i drugorzędne z podaniem ich przekrojów, spadków i rzędnych w punktach węzłowych lub na załomach spadków, szyby włazowe i kontrolne, ścieki uliczne, płuczki i t. p. Na planie należy zaznaczyć gra-

nice obszarów odwadnianych przez poszczególne kanały, podać przypuszczalną gęstość zaludnienia i maksymalną ilość wód odpływających. Należy zaznaczyć wszystkie ważniejsze budowle, jak syfony, przekroczenia linii komunikacyjnych i oczyszczalnie, jak również skrzyżowania z istniejącymi przewodami wodociagowymi, gazowymi i elektrycznymi.

Przekroje podłużne należy sporządzić dla wszystkich kolektorów, podając rzędne dna, maksymalnej wody, rzędne ulicy i posadzki najniższej położonych piwnic. Należy również podać ujścia wszystkich bocznych kanałów, szyby włazowe, kontrolne i t. p.

Plany budowli wodnych powinny przedstawiać szyby włazowe i kontrolne (światelne), urządzenia do wentylacji, szyby dla ścieków ulicznych, płuczki, syfony, przejścia pod liniami komunikacyjnymi, przekroje poprzeczne kanałów, połączenia kanałów, przelewy burzowe, ujście głównego kolektora. Urządzenia dla oczyszczania ścieków powinny być przedstawione w taki sposób, — ażeby przy uwzględnieniu objaśnień zawartych w opisie technicznym proces oczyszczania i działanie urządzeń nie nasuwały wątpliwości.

Przyjęte wymiary większych budowli powinny być uzasadnione obliczeniami statycznymi.

P. rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o usuwaniu nieczystości i wód opadłych (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 341).

Projekt odprowadzania wód zużytych z zakładów fabrycznych.

§ 15. Opis techniczny powinien zawierać szczegółowy opis wszystkich urządzeń zakładu fabrycznego, przedmiotu i przebiegu produkcji fabrycznej z podaniem jej przybliżonych rozmiarów, opis metody fabrykacji, urządzeń służących do poboru wody dla celów fabrykacji i do odprowadzania wody zużywanej przy fabrykacji, jak również opis urządzeń służących do oczyszczania i ewentualnie do zmęszczania wody.

Należy podać pochodzenie i ilość wody pobieranej dla celów fabrykacji oraz jej skład fizyczny, chemiczny i bakteriologiczny, jak również ilość i przypuszczalna jakość wody zużytej, odprowadzanej do ścieku odbiorczego (odbornika), oraz przypuszczalny skład chemiczny tej wody przed oczyszczeniem.

Należy przedstawić ilość wody odpływającej w odborniku (recypiente) przy stanie absolutnie najniższym, średnim z najniższych i średnim, oraz podać wyniki badań chemicznych i bakteriologicznych (hydrobiologicznych) wody odbornika (recypienta).

Należy podać zakłady przemysłowe, korzystające z wody odbornika, jak również opisać dotychczasowe użytkowanie wody odbornika do celów zasilania wodociągów i użytkowania powszechnego (picia, pojenia, prania).

Jeżeli wody zużyte będą powodowały powstawanie osadów, należy podać obliczenie odpływu wielkiej wody w odbiorniku.

Jeżeli jest przewidziane składanie na brzegu osadów pochodzących z urządzeń oczyszczających, należy również oznaczyć miejsca składu.

W razie stosowania urządzeń chłonnych należy dokładnie opisać warunki ich założenia i sposób ich działania.

Plan sytuacyjny przeglądowy odbiornika, sporządzony w podziałce 1 : 5000 — 1 : 10000, powinien przedstawiać ściek odbiorczy (odbiornik) na długości 500 m powyżej i 500 m poniżej miejsca wpuszczania wód zużytych. Nadto na planie sytuacyjnym przeglądowym powinny być przedstawione urządzenia fabryczne i urządzenia służące do odprowadzania zużytej wody.

Na planie sytuacyjnym szczegółowym, sporządzonym w podziałce 1 : 500 — 1 : 2000, powinien być przedstawiony zakład fabryczny z uwidocznieniem budynków fabrycznych i mieszkalnych i z podaniem przeznaczenia budynków fabrycznych oraz powinny być wskazane rurociągi i kanały z podaniem rzędnych wysokości. Na planie należy zaznaczyć również studnie znajdujące się w promieniu 500 metrów.

Nadto powinny być sporządzone plany szczegółowe urządzeń służących do oczyszczania wody.

Przekrój podłużny powinien przedstawiać urządzenia służące do odprowadzania wody zużytej.

Przekroje poprzeczne kanałów odprowadzających użytą wodę i ścieku odbiorczego należy sporządzić na zasadach ogólnych niniejszego rozporządzenia.

Plany budowli wodnych powinny przedstawiać budowle służące do odprowadzania wód zużytych, przekroczenia kolei i dróg, syfony, szyby, doły chłonne i t. p.

P. uw. do § 14.

Projekt zaopatrywania osiedli w wodę.

§ 16. Opis techniczny powinien zawierać opis istniejących stosunków zdrowotnych i dotychczasowego stanu zaopatrzenia ludności w wodę do picia, tudzież opis stanu projektowanego i powinien podawać ilość mieszkańców oraz w miarę możliwości dane statystyczne, dotyczące ilości wypadków chorób zakaźnych i procentową ilość wypadków śmiertelnych. Należy również podać, w jaki sposób zaspokaja ludność dotychczasową potrzebę wody do picia i wody użytkowej i w jakiej ilości posiada wodę do picia i użytkową, podając jakoś wody pod względem fizycznym, chemicznym i bakteriologicznym. Należy obliczyć ilość wody, jaka będzie potrzebna po zbudowaniu wodociągu przy uwzględnieniu wzrostu zużycia na głowę i przyrostu ludności w okresie przewidywanej amortyzacji urządzeń wodociągowych. Na pod-

stawie fachowych analiz należy wykazać, że woda, którą się zamierza ująć, jest zupełnie odpowiednia pod względem fizycznym, chemicznym i bakteriologicznym, ewentualnie należy podać, jakie urządzenia projektuje się dla oczyszczenia wody.

Na podstawie budowy geologicznej terenu, obserwacji i pomiarów przeprowadzonych w najsuchszych okresach roku, należy wykazać, że w miejscu poboru wody ilość jej jest dostateczna dla pokrycia największego zapotrzebowania zgodnie z założeniami projektu przy uwzględnieniu wyrównania, jakie daje zbiornik o odpowiedniej objętości.

Objętość zbiornika i jego położenie pod względem usytuowania i wzniesienia należy uzasadnić, uwzględniając potrzebną wysokość ciśnienia gospodarczego i w miarę potrzeby pożarniczego.

Należy również szczegółowo opisać ujęcie wody i jego granice, tudzież granice obszaru ochronnego oraz wpływ poboru wody na poziom wody gruntowej.

Należy opisać urządzenia służące do rozprowadzania wody, t. j. główny rurociąg i sieć rur wodociągowych, uzasadnić głębokość założenia rur i podać obliczenia hydrologiczne, celem uzasadnienia przyjętych średnic z uwzględnieniem potrzeb pożarniczych.

Wykaz nieruchomości powinien obejmować grunty, które mają być wyłączone lub obciążone prawami przymusowymi, zwłaszcza takie grunty, których użytkowanie i zagospodarowanie ma być ograniczone w związku z utworzeniem obszaru ochronnego dla projektowanych wodociągów (art. 131 ustawy wodnej).

Plan sytuacyjny przeglądowy, sporządzony w podziałce 1 : 25.000 do 1 : 100.000, powinien podawać miejsce ujęcia wody i ewentualnie obszar jego terenu ochronnego, główne rurociągi, granice obszaru zaopatrzenia i położenie zbiorników wody.

Plan sytuacyjny szczegółowy, sporządzony w podziałce 1 : 1000 do 1 : 2880, powinien być wykonany, jako plan warstwiczny, przy czym zwykle ze względu na znaczną odległość, jedna część będzie obejmowała teren ujęcia wody, druga zaś — teren, który ma być zaopatrzony w wodę. W planie ujęcia wody należy podać, w promieniu co najmniej 200 m od miejsca ujęcia wody wszelkie przedsiębiorstwa, zakłady i urządzenia, mogące spowodować zanieczyszczenie wody. Przy ujęciu wody z rzeki należy podać wyżej położone ujęcia ścieków odprowadzających wodę użytą z osiedli lub zakładów fabrycznych. Oprócz samego ujęcia wody, zakładu pomp, filtrów i t. p., należy zaznaczyć miejsca sond i studzien próbnych. W planie miejscowości zaopatrywanej w wodę należy wskazać zbiorniki wody i całą sieć rur, przy czym główny rurociąg należy pokładować, przyjmując zero u wyjścia ze zbiornika, o ile projektuje się urządzenie zbiornika

poza daną miejscowością; w innych wypadkach liczy się początek kilometrowania od zbiornika przy ujęciu wody. Należy podać średnicę rur oraz zaznaczyć wszystkie zasuw, hydranty, wentyle, studnie uliczne i t. p.

Przekroje podłużne należy wykreślić dla głównego ciągu na całej jego długości, znacząc wszystkie wentyle potrzebne do wypuszczenia powietrza (w miejscach najwyższych), lub spusty (w miejscach najniższych), jak również hydranty. Podziałka dla długości, o ile nie przyjęto podziałki planu sytuacyjnego, może wynosić 1 : 2000 do 1 : 5000, a dla wysokości 1 : 100 do 1 : 500. Na przekroju podłużnym należy zaznaczyć ciśnienie hydrostatyczne przed rozpoczęciem poboru wody i ciśnienie hydrauliczne w chwili największego zapotrzebowania wody. Nadto należy w odpowiedniej większej podziale sporządzić przekroje podłużne najważniejszych ciągów sieci, znacząc na nich kontury najwyższych budynków.

Inne części projektu należy sporządzić na zasadach ogólnych niniejszego rozporządzenia.

P. rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o zaoparywaniu ludności w wodę (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 310).

Projekt mostu.

§ 17. Opis techniczny powinien uzasadniać usytuowanie mostu i jego filarów i przyjęte zwężenie szerokości rzeki, zawierać obliczenie objętości największej wielkiej wody przepływającej pod mostem, spiętrzenia wielkiej wody powstającego w związku ze zwężeniem szerokości rzeki, długości krzywej spiętrzenia (cofki) i prędkości wielkiej wody pod mostem i poniżej mostu, tudzież podawać stosunek siły erozyjnej wielkiej wody do stałości łóżyska rzeki, wzniesienie dolnej krawędzi konstrukcji mostu ponad najwyższy stan wody, na rzekach zaś żeglownych i spławnych prócz tego ponad ten najwyższy stan wody, przy którym odbywa się żegluga lub spław, oraz wyniki sondowań dna i brzegów. Przyjęte wzniesienie dolnej konstrukcji mostu należy porównać ze wzniesieniem i światłem mostów położonych poniżej i powyżej projektowanego mostu. Należy również wyjaśnić kwestię ewentualnych zatorów lodowych.

Plan sytuacyjny szczegółowy, sporządzony w podziale 1 : 1000 do 1 : 2880 powinien sięgać powyżej mostu co najmniej na długość równą odległości spiętrzenia i zawierać szczegóły konfiguracji brzegów, mogące wywierać wpływ na kierunek nurtu wielkiej wody lub pochód lodów. Na planie należy uwidocznąć usytuowanie filarów i przyczółków mostowych oraz istniejące i projektowane budowle regulacyjne.

Przekrój podłużny rzeki, sporządzony w podziale długości takiej, jak podziałka planu sytuacyjnego szczegółowego, a w podziale wysokości — 1 : 100, należy wykreślić na długości rzeki objętej planem sytuacyjnym szczegóło-

wym, oznaczając dolną konstrukcję mostu, tudzież zwierciadło największej wielkiej wody przed zbudowaniem mostu i po jego zbudowaniu, a na rzekach żeglownych i spławnych najwyższy stan wody, przy którym żegluga lub spław się odbywa.

Przekrój poprzeczny rzeki zdjęty przy moście powinien podawać zwierciadło najwyższej wielkiej wody przed zbudowaniem mostu i po jego zbudowaniu, a na rzekach żeglownych i spławnych — najwyższy stan wody, przy którym żegluga lub spław się odbywa. W przekroju poprzecznym należy zaznaczyć zasadnicze kontury mostu.

Ewentualne inne części projektu technicznego powinny być sporządzone na zasadach ogólnych niniejszego rozporządzenia.

C z ę ś ć t r z e c i a.

POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE.

§ 18. Podania o pozwolenie w sprawach wodnych, wniesione do właściwej władzy wodnej przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, mają być rozpatrywane na podstawie projektów technicznych, dołączonych do wspomnianych podań. Władza wodna może jednak w razie potrzeby żądać odpowiedniego uzupełnienia wniesionych projektów. Jeżeli potrzeba uzupełnienia projektów zajdzie po dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, uzupełnienie powinno być dokonane z uwzględnieniem postanowień niniejszego rozporządzenia.

§ 19. Postanowienia niniejszego rozporządzenia należy odpowiednio stosować przy sporządzaniu projektów technicznych, mających służyć za podstawę orzeczenia co do zarzutów i żądań osób interesowanych (art. 45 ust. 3 ustawy wodnej).

§ 20. Od natury projektowanego przedsiębiorstwa, albo od uznania właściwej władzy, do której wniesiono podanie o udzielenie pozwolenia, zależy, czy i w jakiej mierze można w poszczególnych wypadkach odstąpić od zasad niniejszego rozporządzenia.

§ 21. Rozporządzenie niniejsze nie narusza postanowień rozporządzenia Ministra Robót Publicznych z dnia 25 kwietnia 1923 r. w przedmiocie oznaczenia stanu zwyczajnego (średniego) wody i linii brzegu (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 632), ani postanowień rozporządzenia Ministra Robót Publicznych z dnia 14 lutego 1925 r., wydanego w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych w sprawie zakładania, utrzymywania, użytkowania i spuszczenia stawów, które nie są w połączeniu z zakładami o sile wodnej (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 160).

O ile wspomniane w ustępie pierwszym rozporządzenia nie normują danej kwestii, dotyczącej sporządzania odnosnych projektów tech-

nicznych, należy stosować odpowiednie postanowienia niniejszego rozporządzenia.

§ 22. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie 90 dni po dniu ogłoszenia na obszarze, na którym obowiązuje ustawa wodna z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. R. P. z r. 1928 Nr 62, p o z. 574).

13.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA KOMUNIKACJI

z dnia 21 lipca 1935 r.

o spuszczeniu drzewa luzem na wodach publicznych śródlądowych.

(Dz. U. R. P. z dnia 21 sierpnia 1935 r. Nr 62
poz. 394).

Na podstawie art. 27 ust. (2) ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. R. P. z 1923 r. Nr 62, poz. 574) oraz art. 1 i art. 6 lit. d) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. w sprawie zniesienia urzędu Ministra Robót Publicznych (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 479) zarządzam, co następuje:

§ 1. (1) Za spust drzewa luzem, w rozumieniu rozporządzenia niniejszego, uważa się spławianie z biegiem wody, bądź pojedynczych kłoców drzewa, bądź kilku kłoców, związanych ze sobą, jednak bez pomocy ludzi, na tym drzewie jadących.

(2) Spust drzewa luzem na wodach publicznych śródlądowych może odbywać się tylko na podstawie pozwolenia.

§ 2. Nie wolno dokonywać spustu:

- a) na wodach żeglownych,
- b) na wodach używanych do spławu tratw — w okresach czasu, w których może się odbywać spław tratw,
- c) w okresach czasu, kiedy zachodzi możliwość zamarznięcia kłoców i wywołania wskutek tego spętrzenia wody i zatoców.

§ 3. (1) Pozwolenie na spust wydaje wojewódzka władza administracji ogólnej, której podlega państwowy zarząd wodny, sprawujący bezpośredni zarząd wód, na których spust ma być rozpoczęty.

(2) Jeżeli spust ma być dokonywany na wodach, na których bezpośredni zarząd sprawują państwowe zarządy wodne, podległe dwom lub kilku wojewódzkim władzom administracji ogólnej, wówczas pozwolenie na spust wydaje wojewódzka władza administracji ogólnej, określona w ust. (1), w porozumieniu z innymi interesowanymi wojewódzkimi władzami administracji ogólnej.

(3) Wojewódzka władza administracji ogólnej, uprawniona do wydawania pozwoleń na spust, może upoważnić do wydawania tych pozwoleń podległe sobie państwowe zarządy wodne.

§ 4. (1) Pozwolenie może być wydane:

- a) na spust określonej ilości drzewa, na określonym odcinku wody,
- b) na spust dowolnej ilości drzewa, na określonym odcinku wody i w ciągu określonego czasu, nie dłuższego jednak niż 3 lata,
- c) na wyłączny spust drzewa, na określonym odcinku wody, w ciągu określonego czasu, nie dłuższego jednak niż 30 lat.

(2) Pozwolenie na wyłączny spust może być wydane tylko wtedy, gdy dla umożliwienia spustu na danym odcinku muszą być wniesione znacznym kosztem specjalne urządzenia pomocnicze lub zabezpieczające. Czas trwania uprawnienia do wyłącznego spustu wyznacza się w zależności od trwałości i kosztów wniesienia urządzeń pomocniczych lub zabezpieczających.

§ 5. (1) Jeżeli kilka osób ubiega się o pozwolenie na spust na tym samym odcinku wody, władza — w miarę zachodzących warunków — wydaje pozwolenie bądź na wspólne wykonywanie spustu, bądź oddzielnie, z wyznaczeniem czasu wykonywania dla każdego z ubiegających się. Jeżeli wykonywanie spustu bądź wspólnie, bądź oddzielnie przez kilka osób, ubiegających się o pozwolenie, z jakiegokolwiek powodu nie byłoby możliwe, władza wyda pozwolenie temu, kto ma do spustu drzewo największej wartości, a przy równej wartości drzewa temu, czyje drzewo ma odbyć dłuższą drogę wodą, w stanie luźnym lub związanym w tratwy.

(2) Jeżeli kilka osób ubiega się o pozwolenie na wyłączne użytkowanie tego samego odcinka wody do spustu drzewa, wówczas pierwszeństwo do uzyskania pozwolenia ma ten, kto zobowiąże się do wniesienia trwalszych i kosztowniejszych urządzeń pomocniczych lub zabezpieczających, a przede wszystkim ten, kto ze względów gospodarczych, lub innych natury publicznej, zasługuje na pierwszeństwo.

§ 6. (1) Ubiegający się o pozwolenie na spust powinien wnieść podanie, co najmniej na miesiąc przed zamierzonym rozpoczęciem spustu, a jeżeli do spustu potrzebne są urządzenia pomocnicze lub zabezpieczające, na miesiąc przed rozpoczęciem wznoszenia tych urządzeń.

(2) W podaniu należy wskazać:

- a) imię, nazwisko i adres ubiegającego się o pozwolenie,
- b) miejsca, w których spust ma być rozpoczęty i zakończony,
- c) czas trwania spustu,
- d) ilość i rodzaj drzewa, przeznaczonego do spustu,
- e) imię, nazwisko i adres kierownika spustu, jeżeli ubiegający się o pozwolenie nie zamierza osobiście kierować spustem, oraz ilość robotników, przeznaczonych do pomocy przy spuszczeniu.

(3) Jeżeli do spustu potrzebne są urządzenia pomocnicze lub zabezpieczające, wówczas do

podania należy dołączyć projekt techniczny i opis zamierzonych urządzeń, wykazujące stosunek tych urządzeń do całego otoczenia, tudzież do innych budowli i zakładów wodnych, już istniejących w granicach zamierzonego spustu. Nie ma obowiązku przedstawiania projektu technicznego i opisu, jeżeli projektowane urządzenia nie powodują spiętrzenia wody, nie są skomplikowane i są obliczone na krótki okres trwania.

§ 7. Władza wyda pozwolenie na spust drzewa luzem, jeżeli uzna, że:

- a) spust jest uzasadniony,
- b) wykonywanie spustu nie uniemożliwi powszechnego użytkowania wody, nie udermni, ani nie utrudni regulacji, tudzież nie spowoduje uszkodzenia i nie będzie wymagało usunięcia zakładów wodnych, które ze względów społeczno-gospodarczych mają większe lub równe znaczenie,
- c) ubiegający się o pozwolenie jest w stanie wykonać warunki, zastrzeżone w pozwoleniu, i wynagrodzić szkody, mogące powstać wskutek wykonywania spustu.

§ 8. (1) W warunkach pozwolenia należy przewidzieć obowiązek pokrycia szkód, mogących powstać wskutek wykonywania spustu drzewa luzem.

(2) Władza może uzależnić wykonywanie spustu od złożenia zabezpieczenia na dotzymanie wymienionych w pozwoleniu warunków, jako też na zaspokojenie pretensyj, mogących powstać w związku z wykonywaniem spustu. Rodzaj i wysokość zabezpieczenia oznacza władza w pozwoleniu.

§ 9. (1) Uprawniony do spustu drzewa luzem obowiązany jest zbudować potrzebne urządzenia pomocnicze i zabezpieczyć brzegi, budowle i zakłady wodne od uszkodzeń, mogących powstać wskutek spustu lub wskutek spowodowanego spustem spiętrzenia wody. Urządzenia pomocnicze i zabezpieczające powinny być wzniesione według projektów technicznych, zatwierdzonych przez władzę, która wydała pozwolenie, a w razie braku projektu technicznego, według wskazówek powołanej wyżej władzy i organów nadzorczych nad spławem, oraz powinny być utrzymywane w dobrym stanie.

(2) Jeżeli właściciel istniejących urządzeń pomocniczych lub zabezpieczających nie użytkuje ich i nie utrzymuje w dobrym stanie, powinien je bądź sprzedać lub wydzierżawić innemu uprawnionemu do spustu na danym odcinku wody, bądź na żądanie władzy, która wydała pozwolenie i w terminie przez tę władzę wskazanym, usunąć te urządzenia własnym staraniem i własnym kosztem, oraz doprowadzić do pierwotnego stanu brzegi i łożysko wody.

§ 10. Uprawniony do spustu obowiązany jest oznaczyć cechą spuszczone drzewo, z wyjątkiem polan drzewa opałowego. Cecha powinna być zawczasu podana do wiadomości władzy,

która wydała pozwolenie na spust. Przy spuszczeniu polan drzewa opałowego zamiast cechy należy podać długość polan.

§ 11. (1) Uprawniony do spustu obowiązany jest, po przybyciu drzewa do miejsca ukończenia spustu, wydobyć je niezwłocznie na brzeg, albo zważyć w łatwy, jeżeli w ten sposób ma być ono dalej transportowane.

(2) Drzewo, przeznaczone do spustu, jak również wydobyte z wody, może być składane na brzegu tylko w miejscach na to przeznaczonych przez organa nadzorcze, z zastrzeżeniem przestrzegania przepisów prawa wodnego i wydanych na jego podstawie rozporządzeń, tudzież praw właścicieli gruntów nadbrzeżnych lub osób trzecich.

(3) Drzewo, zatopione podczas spustu, oraz drzewo, które się zatrzymało po drodze, powinno być zebrane i usunęte z koryta rzeki, w czasie wyznaczonym w pozwoleniu na dokonanie spustu, a jeżeli pozwolenie na spust zostało wydane na czas dłuższy niż 1 okres nawigacyjny, przed końcem okresu nawigacyjnego, względnie przed zamarznięciem wód.

§ 12. (1) Właściciel urządzeń pomocniczych i zabezpieczających do spustu obowiązany jest, na żądanie osób, które uzyskały pozwolenie na spust na danym odcinku wody, pozwolić na korzystanie z tych urządzeń, za odpowiednim wynagrodzeniem, jeżeli sam nie dozna przez to przeszkody w ich używaniu. Obowiązek ten nie dotyczy uprawnionych do wyłącznego spustu.

(2) Uprawniony do wyłącznego spustu na danym odcinku wody obowiązany jest, na żądanie innych osób, przyjąć ich drzewo do spustu na tym odcinku wody, za odpowiednim wynagrodzeniem, jeżeli to nie będzie stanowiło przeszkody w spuszczeniu własnego drzewa. Jeżeli drzewo wszystkich ubiegających się nie może być przyjęte, wówczas pierwszeństwo służy temu, kto ma drzewo złożone najbliżej zapasów drzewa uprawnionego do wyłącznego spustu.

§ 13. Właściele zakładów wodnych, znajdujących się na odcinku wody, na którym spust drzewa jest dozwolony, powinni utrzymywać swe zakłady w stanie zdolnym do spustu drzewa, zachowywać przepisany poziom piętrzenia oraz przepuszczać drzewo na warunkach wymienionych w księdze wodnej lub ustalonych dodatkowo przez właściwą władzę wodną.

§ 14. (1) Spust drzewa luzem powinien odbywać się szybko, bez przerw i zatrzymywania się, a przy tym tak, aby nie powodował spiętrzenia wody ponad normy ustalone przez władzę w pozwoleniu.

(2) Zastawy do łapania spuszczanego luzem drzewa mogą być robione w takich tylko miejscach, w których zatrzymywane drzewo nie będzie powodowało wylewów wody, ze szkodą dla okolicznych mieszkańców.

(3) Zatory, utworzone wskutek spustu, należy niezwłocznie rozebrać.

(4) Nie wolno nagle spuszczać nagromadzonej wody, jeżeliby skutkiem tego mogły być bądź cudze grunta, budowle lub zakłady wodne zagrożone albo uszkodzone, bądź utrzymanie wolnego odpływu wody utrudnione.

(5) W razie, gdy spustu pewnej ilości drzewa nie można doprowadzić do miejsca przeznaczenia, należy to drzewo niezwłocznie wyładować na brzeg.

§ 15. Władza, która wydała pozwolenie na spust, może je cofnąć, bez odszkodowania, w razie, gdy posiadacz pozwolenia nie stosuje się do przepisów rozporządzenia niniejszego, do warunków zastrzeżonych w pozwoleniu lub do zarządzeń organów nadzorczych nad spławem. W tym przypadku władza zarządza natychmiastowe wstrzymanie dalszego spustu i wydobyć drzewa z wody na koszt winnego.

§ 16. Wojewódzkie władze administracji ogólnej mogą w razie potrzeby wydać na podstawie niniejszego rozporządzenia szczegółowe przepisy odnośnie do spustu drzewa na poszczególnych drogach wodnych lub ich odciśnięciach.

§ 17. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1936 r.

14.

PISMO MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

z dnia 13 listopada 1934 r. Nr P. 5.-175-3/34

w sprawie podziału spraw wodnych między resorty ministerialne.

(Dz. Urz. Min. Komunikacji Nr 38, poz. 240).

Właściwość Ministerstw: Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Komunikacji w sprawach wodnych ustala załączona Tymczasowa Instrukcja Ministerstwa Komunikacji, wydana w porozumieniu z Ministerstwami: Spraw Wewnętrznych oraz Rolnictwa i Reform Rolnych.

Załącznik do Nr P. 5.175.3/34.

Tymczasowa instrukcja Ministerstwa Komunikacji, wydana w porozumieniu z Ministerstwami: Spraw Wewnętrznych oraz Rolnictwa i Reform Rolnych o właściwościach Ministerstw: Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Komunikacji w sprawach wodnych.

§ 1.

Zgodnie z założeniem, opartym na rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. o zniesieniu urzędu Ministra Robót Publicznych (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 479), że podstawą podziału kompetencji w sprawach wodnych jest okoliczność, czy roboty budowlane wodne i związane z tymi robotami czynności oraz urządzenia i zakłady, na które potrzeba

pozwolenia wodnego, służą do celów żeglugi i spławu, czy do innych celów — Ministerstwa: Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Komunikacji, zgodnie ustaliły:

1) że wodne roboty budowlane dla celów żeglugi i spławu i związane z tymi robotami czynności, tudzież wszelkie pozwolenia wodne na urządzenia i zakłady, służące do celów żeglugi i spławu — należy do zakresu działania Ministerstwa Komunikacji;

2) że wodne roboty budowlane dla innych celów niż żegluga i spław i związane z nimi czynności, tudzież wszelkie pozwolenia na urządzenia i zakłady, służące do innych celów, niż do żeglugi i spławu, należą do zakresu działania Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, z wyjątkiem jeśli idzie o wodociągi i kanalizację (pkt. 3);

3) że sprawy wodociągów i kanalizacji łącznie z oczyszczaniem ścieków oraz sprawami dotyczącymi zanieczyszczenia rzek, należą do zakresu działania Ministerstwa Spraw Wewnętrznych;

4) że, jeśli w myśl powyżej przytoczonych zasad, właściwe jest Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych — Ministerstwo to powinno się porozumiewać co do planów robót i co do pozwoleń wodnych z Ministerstwem Komunikacji, z wyjątkiem, jeśli roboty budowlane wodne lub urządzenia i zakłady nie mają wpływu na żeglugę lub spław, a jeśli w myśl powyżej przytoczonych zasad właściwe jest Ministerstwo Komunikacji, powinno ono porozumiewać się z Ministerstwem Rolnictwa i Reform Rolnych co do planów robót i co do pozwoleń wodnych, z wyjątkiem, jeśli roboty budowlane wodne lub urządzenia i zakłady nie mają wpływu na sprawy, należące do zakresu Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, ani na zakłady i urządzenia, działające na podstawie pozwolenia tego Ministerstwa. Porozumiewanie obowiązuje w każdym przypadku, jeśli chodzi o pozwolenie na urządzenia i zakłady na potokach górskich;

5) że, jeśli w myśl powyżej podanych zasad właściwe jest Ministerstwo Komunikacji albo Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych — Ministerstwa te powinny porozumiewać się z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, o ile sprawy załatwiane przez te Ministerstwa mają wpływ na sprawy należące w myśl punktu 3 do kompetencji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, naodwrot to ostatnie Ministerstwo powinno porozumiewać się z Ministerstwami Komunikacji lub Rolnictwa i Reform Rolnych, o ile sprawa załatwiana przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych ma wpływ na sprawy, należące do zakresu działania tych dwóch innych Ministerstw.

Kompetencje Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawach państwowych zakładów wodociągowych i kanalizacyjnych i nadzoru techniczno-budowlanego nad zakładami i urządzeniami użyteczności publicznej przejął Minister Odbudowy, kompetencje w in-

nych sprawach w zakresie omówionym w piśmie Min. Komunikacji, w szczególności w sprawach ochrony od powodzi, przesyłany na Ministra Administracji Publicznej (Ziem Odzyskanych — odnośnie terenu tych Ziem).

§ 2.

Zgodnie z powyższymi zasadami właściwość Ministerstw, w sprawach wydawania decyzji i zarządzeń, wskutek odwołań i zażaleń na decyzje i zarządzenia władz wodnych, przedstawia się w szczególności następująco:

1) decyzje i zarządzenia w sprawach ustalania linii brzegu należy do właściwości tego Ministerstwa, do którego według ustalonych powyżej zasad należy zatwierdzanie projektów regulacyjnych. Jeżeli projekt regulacyjny zatwierdziła władza wodna podległa Ministerstwu, wówczas decyzje i zarządzenia w powyższych sprawach należą do właściwości Ministerstwa stosownie do celu, jakiemu linia brzegu służy;

2) decyzje i zarządzenia w innych sprawach, odnoszących się do własności wód, należą do właściwości Ministerstwa, do którego według ustalonych poprzednio zasad należy zatwierdzanie projektów regulacyjnych. Jeżeli projekt regulacyjny zatwierdziła władza wodna podległa Ministerstwu, wówczas decyzje i zarządzenia należą do Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, z wyjątkiem, jeśli idzie o czynności, urządzenia i zakłady dla celów żeglugi i spławu, w których to przypadkach decyzje i zarządzenia należą do Ministerstwa Komunikacji, z wyjątkiem, jeśli idzie o czynności, urządzenia i zakłady dla celów wodociągowych i kanalizacyjnych, które to sprawy należą do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych;

3) decyzje i zarządzenia, w sprawach odnoszących się do użytkowania wód, należą do właściwości Ministerstwa Komunikacji, jeśli idzie o czynności, urządzenia i zakłady dla celów żeglugi i spławu, oraz jeśli idzie o czynności, urządzenia i zakłady mające istotny wpływ na żeglugę i spław. Poza tym decyzje i zarządzenia w tych sprawach, a zwłaszcza w sprawach powszechnego użytkowania wód, należą do Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, z wyjątkiem, jeśli idzie o kanalizację, wodociągi i zanieczyszczenia rzek, które to sprawy należą do właściwości Ministerstwa Spraw Wewnętrznych;

4) decyzje i zarządzenia w sprawach użytkowania wód na podstawie pozwolenia (art. 45 ustawy wodnej) należą do:

a) Ministerstwa Komunikacji, jeśli idzie o użytkowanie wód w sposób wymieniony w art. 45 ust. 1 p. 1 — 4 ustawy wodnej do celów że-

glugi i spławu, albo w sposób wymieniony w tym artykule w ust. 1 pkt. 5 i 8, o ile chodzi o wody, na których odbywa się żegluga i spław, albo wreszcie w sposób wymieniony w tym artykule ust. 1 pkt. 6 oraz w pkt. 7 — o ile kąpielisko jest oparte o obiekty pływające — tudzież w każdym przypadku, jeśli chodzi o budowę, przebudowę mostów.

b) Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, jeśli idzie o użytkowanie wód w sposób wymieniony w art. 45 ust. 1 pkt. 1—4 ustawy wodnej do innych celów niż żegluga i spław, albo w sposób wymieniony w tym artykule w ust. 1 pkt. 5 (z wyjątkiem mostów) i w pkt. 8, o ile chodzi o wody, na których nie odbywa się żegluga i spław, lub wreszcie w ust. 1 pkt. 7 — o ile kąpielisko nie jest oparte o obiekty pływające.

c) Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, jeśli idzie o wodociągi i kanalizacje wraz z oczyszczaniem ścieków i o zanieczyszczanie wód.

5) Decyzje i zarządzenia w sprawach utrzymania i regulacji wód i ich brzegów należą do:

a) Ministerstwa Komunikacji, jeśli idzie o roboty wodne i czynności dla celów żeglugi i spławu,

b) Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, jeśli idzie o roboty wodne i czynności dla innych celów, niż żegluga i spław.

c) Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, jeśli idzie o wodociągi i kanalizacje wraz z oczyszczaniem ścieków i o zanieczyszczanie wód.

6) decyzje i zarządzenia w sprawach ochrony od powodzi należą do właściwości Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Reform Rolnych;

7) decyzje i zarządzenia w związku z wyłączeniem i z ustanawianiem praw przymusowych należą do właściwości jednego z powyższych Ministerstw stosownie do celu, dla którego z wyłączenia i z ustanawiania praw przymusowych czyni się użytek;

8) decyzje i zarządzenia w sprawach spółek wodnych należą do właściwości Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, z wyjątkiem spraw spółek dla uszlusowania wód płynących dla statków i tratw, lub spółek do budowy i utrzymania nowych dróg żeglownych i spławnych i innych urządzeń dla żeglugi i spławu, które to sprawy należą do Ministerstwa Komunikacji i z wyjątkiem spraw spółek dla wodociągów i kanalizacji, które to sprawy należą do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych;

9) sprawy ksiąg wodnych należą do Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych.

